

Bank Polski

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2023 roku

Oficjalne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2023 roku zostało sporządzone zgodnie z wymogami ESEF. Niniejszy dokument nie stanowi oficjalnej wersji skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2023 roku, ale został przygotowany na podstawie oryginału sporządzonego w formacie ESEF i stanowi jego odwzorowanie. Dokument ten nie był przedmiotem procedur atestacyjnych wykonywanych przez biegłego rewidenta.

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE DANE FINANSOWE	w mln PLN			w mln EUR		
	2023	2022	Zmiana % (A-B)/B	2023	2022	Zmiana % (D-E)/E
	A	B	C	D	E	F
Wynik z tytułu odsetek	18 318	11 424	60,3%	4 045	2 437	65,9%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	4 626	4 498	2,8%	1 022	959	6,7%
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe oraz wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(1 373)	(1 564)	(12,2%)	(303)	(334)	(9,3%)
Koszty działania	(7 635)	(7 769)	(1,7%)	(1 686)	(1 657)	1,8%
Zysk brutto	8 562	4 767	79,6%	1 891	1 017	85,9%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	5 505	3 312	66,2%	1 216	706	72,2%
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	5 502	3 312	66,1%	1 215	706	72,1%
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	4,40	2,65	66,0%	0,97	0,57	70,2%
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	4,40	2,65	66,0%	0,97	0,57	70,2%
Dochody całkowite netto	11 120	16	6 940,0%	2 456	3	8 176,0%
Przepływy pieniężne netto	(667)	11 220	(105,9%)	(147)	2 393	(106,1%)

WYBRANE DANE FINANSOWE	w mln PLN			w mln EUR		
	31.12.2023	31.12.2022	Zmiana % (A-B)/B	31.12.2023	31.12.2022	Zmiana % (D-E)/E
	A	B	C	D	E	F
Suma aktywów	501 516	431 447	16,2%	115 344	91 995	25,4%
Kapitał własny ogółem	45 227	35 707	26,7%	10 402	7 614	36,6%
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	-	287	267	7,5%
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	-	1 250	1 250	-
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	36,18	28,57	26,6%	8,32	6,09	36,6%
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	-	1 250	1 250	-
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	36,18	28,57	26,6%	8,32	6,09	36,6%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	18,65	19,07	(2,2%)	18,65	19,07	(2,2%)
Kapitał Tier 1	41 727	41 175	1,3%	9 597	8 780	9,3%
Kapitał Tier 2	2 080	2 584	(19,5%)	478	551	(13,3%)

WYBRANE POZYCJE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PRZELICZONO NA EUR WEDŁUG NASTĘPUJĄCYCH KURSÓW	2023	2022
średnia kursów NBP na koniec miesięcznych okresów (pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów i sprawozdania z przepływów pieniężnych)	4,5284	4,6883
	31.12.2023	31.12.2022
kurs średni NBP na dzień (pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej)	4,3480	4,6899

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	9
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	10
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	11
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	13
INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ	15
1. DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ	15
2. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ	18
3. INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU	19
4. ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	20
5. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU	20
6. OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI	20
7. KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI	21
8. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	21
ISTOTNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI	22
9. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE	22
10. ZASADY KONSOLIDACJI	23
10.1. JEDNOSTKI ZALEŻNE	23
10.2. KONSOLIDACJA	23
10.3. NABYCIA JEDNOSTEK ZALEŻNYCH (POŁĄCZENIA JEDNOSTEK)	24
10.4. JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	24
11. OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	24
11.1. UJMOWANIE TRANSAKCYJ W KSIĘGACH	24
11.2. KOMPENSOWANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	24
11.3. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	24
11.4. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	25
11.5. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	27
11.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE	27
11.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	28
11.8. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE	28
11.9. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH	28
11.10. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	28
11.11. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	29
11.12. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	30
12. KWESTIE ŚRODOWISKOWE	30
13. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2023 ROKU I OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	32
14. MSSF 17 „UMOWY UBEZPIECZENIOWE”	32
14.1. WYCENA I PREZENTACJA PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH	33
14.2. OSZACOWANIE WPŁYWU – KLASYFIKACJA I WYCENA	35
14.3. WPŁYW MSSF 17 NA FUNDUSZE WŁASNE I MIERNIKI ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ	38
15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH	39
NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	41
16. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	41
17. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	49
18. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	51
19. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	53

20.	WYNIK NA OPERACJACH FINANSOWYCH.....	53
21.	WYNIK Z POZYCJI WYMIANY.....	54
22.	ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH.....	54
23.	POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE.....	55
24.	WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE.....	56
25.	WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH.....	64
26.	KOSZT RYZYKA PRAWNEGO KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH.....	65
27.	KOSZTY DZIAŁANIA.....	68
28.	PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH.....	72
29.	PODATEK DOCHODOWY.....	72
30.	ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ.....	78
NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ – INSTRUMENTY FINANSOWE.....		78
31.	KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM.....	78
32.	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW.....	78
33.	RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ I POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE.....	79
33.1.	RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ – INFORMACJE FINANSOWE.....	82
33.2.	POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE – INFORMACJE FINANSOWE.....	91
34.	PAPIERY WARTOŚCIOWE.....	93
35.	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM.....	96
36.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW.....	100
37.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW.....	101
38.	OTRZYMANE FINANSOWANIE.....	103
38.1.	OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI.....	103
38.2.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH.....	104
38.3.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE.....	106
POZOSTAŁE NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ I ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE.....		106
39.	DZIAŁALNOŚĆ UBEZPIECZENIOWA.....	106
39.1.	DZIEŃ PRZEJŚCIA.....	106
39.2.	GŁÓWNE ELEMENTY WYCENY WG MSSF 17.....	107
39.2.1.	IDENTYFIKACJA ORAZ AGREGACJA UMÓW UBEZPIECZENIA.....	107
39.2.2.	GRANICE UMOWY.....	107
39.2.3.	METODY WYCENY.....	108
39.2.4.	NAJLEPSZE OSZACOWANIE PRZYSZYŁYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	108
39.2.5.	DYSKONTOWANIE.....	109
39.2.6.	KOREKTA Z TYTUŁU RYZYKA NIEFINANSOWEGO.....	109
39.2.7.	MARŻA KONTRAKTOWA (ANG. CONTRACTUAL SERVICE MARGIN – „CSM”).....	110
39.2.8.	PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ.....	111
39.2.9.	UMOWY REASEKURACJI BIERNEJ.....	111
39.3.	WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ ORAZ PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE ROZPOZNANE W INNYCH DOCHODACH CAŁKOWITYCH.....	112
39.4.	ZMIANY AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ W OKRESIE W PODZIALE NA ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU OCHRONY UBEZPIECZENIOWEJ Z TYTUŁU POZOSTAŁEGO OKRESU ŚWIADCZENIA USŁUG (LRC) I ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PONIESIONYCH SZKÓD (LIC).....	113
39.5.	ZMIANY AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ W OKRESIE Z WYODRĘBNIENIEM KOMPONENTÓW: SZACUNKI PRZEPŁYWÓW, SZACUNKI WARTOŚCI BIEŻĄCEJ PRZYSZYŁYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH, KOREKTA RYZYKA NIEFINANSOWEGO I MARŻA KONTRAKTOWA.....	116
39.6.	POZOSTAŁE UJAWNIEŃ.....	118
40.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE.....	119
41.	RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE.....	123
42.	INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA.....	124
42.1.	WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA:.....	124

42.2.	JEDNOSTKI STOWARZYSZONE.....	127
43.	INNE AKTYWA.....	129
44.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA.....	130
45.	REZERWY.....	131
46.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE.....	136
47.	SPRAWY SPORNE.....	139
48.	KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU.....	146
	WARTOŚĆ GODZIWA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH.....	148
49.	HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ.....	148
50.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ.....	154
	ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ.....	157
51.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ.....	157
52.	SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W 2023 ROKU.....	162
53.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM.....	162
54.	RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE.....	168
54.1.	PODZIAŁ AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG FAZ.....	168
54.2.	ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO.....	175
54.3.	ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE.....	181
54.4.	POZOSTAŁE UJAWNIECIA.....	188
55.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	195
56.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI KREDYTOWEJ W GRUPIE KAPITAŁOWEJ.....	197
57.	ZABEZPIECZENIA.....	204
58.	EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA.....	205
59.	PRAKTYKI FORBEARANCE.....	207
60.	INFORMACJE O SEKURYZYACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI.....	209
61.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA OSÓB PRYWATNYCH.....	210
62.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	212
63.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM.....	214
63.1.	STRUKTURA WALUTOWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	216
64.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	219
64.1.	PRZEPŁYWY KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ, W TYM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH.....	222
64.2.	AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE.....	224
64.3.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE.....	227
65.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM OPERACYJNYM.....	229
66.	ZARZĄDZENIE RYZYKIEM ESG.....	231
67.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM UBEZPIECZENIOWYM I FINANSOWYM W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	233
67.1.	RYZYKO UBEZPIECZENIOWE.....	234
67.2.	RYZYKO FINANSOWE.....	235
67.3.	KAPITAŁ.....	236
67.4.	RYZYKO UBEZPIECZENIOWE I FINANSOWE W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ - INFORMACJE FINANSOWE.....	236
	ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	236
68.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA.....	236
69.	WSKAŹNIK DŹWIGNI.....	243
70.	DYWIDENDY I PODZIAŁ ZYSKU Z LAT UBIEGŁYCH.....	244
	POZOSTAŁE NOTY.....	246
71.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	246
72.	TRANSAKCJE ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI.....	252

73.	ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA	254
74.	LEASING	257
74.1.	LEASING – LEASINGODAWCA	257
74.2.	LEASING – LEASINGOBIORCA	258
74.3.	LEASINGOBIORCA	259
74.4.	LEASINGODAWCA - LEASING OPERACYJNY	261
74.5.	LEASINGODAWCA - LEASING FINANSOWY	262
75.	DOTACJE RZĄDOWE	263
76.	INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	264
77.	WPŁYW SYTUACJI GEOPOLITYCZNEJ W UKRAINIE NA GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO BANKU POLSKIEGO S.A.	264
78.	REFORMA WSKAŹNIKÓW STÓP PROCENTOWYCH	266
79.	ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE	270

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	2023	2022 (dane przekształcone)**
Wynik z tytułu odsetek	17	18 318	11 424
Przychody z tytułu odsetek i przychody o charakterze zbliżonym do odsetek		31 217	19 751
w tym obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		30 668	19 196
Koszty z tytułu odsetek		(12 899)	(8 327)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	18	4 626	4 498
Przychody z tytułu prowizji i opłat		6 301	6 059
Koszty z tytułu prowizji i opłat		(1 675)	(1 561)
Wynik pozostały		1 188	1 287
Wynik z działalności ubezpieczeniowej, w tym:	39	711	779
Przychody z działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)		1 242	1 174
Koszty działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)		(389)	(324)
Przychody z tytułu dywidend	19	14	51
Wynik na operacjach finansowych	20	167	358
Wynik z pozycji wymiany	21	99	(73)
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych	22	57	(26)
w tym wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		24	15
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	23	140	198
Wynik na działalności biznesowej		24 132	17 209
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	24	(1 265)	(1 501)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	25	(108)	(63)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	26	(5 430)	(1 914)
Koszty działania	27	(7 635)	(7 769)
w tym z tytułu obciążeń regulacyjnych		(622)	(1 887)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	28	(1 231)	(1 266)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	42	99	71
Zysk brutto		8 562	4 767
Podatek dochodowy	29	(3 057)	(1 455)
Zysk/(strata) netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		5 505	3 312
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		3	-
Zysk/(strata) netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		5 502	3 312
Zysk/(strata) na jedną akcję	30		
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		4,40	2,65
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)*		4,40	2,65
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)*		1 250	1 250

* Zarówno w 2023 roku jak i w 2022 roku nie występowały instrumenty rozładniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

** Rachunek zysków i strat za rok 2022 został przekształcony w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”).

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	2023	2022 (dane przekształcone)*
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		5 505	3 312
Inne dochody całkowite		5 615	(3 296)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		5 618	(3 289)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	33	3 358	(1 519)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto		4 146	(1 901)
Podatek odroczony	29	(788)	382
Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto podmiotu zagranicznego	33	-	4
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto	33	2 440	(1 676)
Aktualizacja wartości godziwej, brutto		3 029	(2 112)
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)		(33)	41
Podatek odroczony	29	(556)	395
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(124)	(87)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		(31)	(18)
Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej, netto	39	(25)	7
Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej, brutto		(31)	9
Podatek odroczony		6	(2)
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(3)	(7)
Zyski i straty aktuarialne, netto		(3)	(7)
Zyski i straty aktuarialne, brutto	45	(4)	(9)
Podatek odroczony	29	1	2
Dochody całkowite netto, razem		11 120	16
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		11 120	16
akcjonariuszy jednostki dominującej		11 117	16
udziałowców niesprawujących kontroli		3	-

* Sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok 2022 zostało przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31.12.2023	31.12.2022 (dane przekształcone)*	01.01.2022 (dane przekształcone)*
AKTYWA		501 516	431 447	418 668
Kasa, środki w Banku Centralnym	31	17 813	15 917	11 587
Należności od banków	32	14 438	16 101	9 010
Pochodne instrumenty zabezpieczające	33	1 174	1 042	933
Pozostałe instrumenty pochodne	33	8 406	13 162	10 903
Papiery wartościowe	34	197 484	135 632	135 440
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		372	7	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	35	245 776	232 959	235 695
Aktywa z tytułu działalności ubezpieczeniowej	39	90	115	128
Rzeczowe aktywa trwałe oddane w leasing operacyjny	74	2 117	1 764	1 371
Rzeczowe aktywa trwałe	41	3 203	2 917	3 108
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		19	10	18
Wartości niematerialne	40	3 918	3 512	3 443
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	42	284	285	285
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		6	52	36
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	29	4 000	5 187	4 116
Inne aktywa	43	2 416	2 785	2 595
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY		501 516	431 447	418 668
Zobowiązania		456 289	395 740	380 689
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		10	9	8
Zobowiązania wobec banków	36	3 423	3 011	3 821
Pochodne instrumenty zabezpieczające	33	2 992	7 469	4 806
Pozostałe instrumenty pochodne	33	9 291	12 978	11 008
Zobowiązania wobec klientów	37	399 193	338 868	321 266
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	39	2 915	2 878	3 317
Otrzymane kredyty i pożyczki	38	1 489	2 294	2 461
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	38	17 201	15 510	23 872
Zobowiązania podporządkowane	38	2 774	2 781	2 716
Pozostałe zobowiązania	44	11 007	7 010	5 360
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1 117	765	18
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	29	712	77	379
Rezerwy	45	4 165	2 090	1 657
KAPITAŁ WŁASNY		45 227	35 707	37 979
Kapitał zakładowy		1 250	1 250	1 250
Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite		27 676	22 239	25 330
Niepodzielony wynik finansowy		10 810	8 920	6 539
Wynik roku bieżącego		5 502	3 312	4 874
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej		45 238	35 721	37 993
Udziały niekontrolujące		(11)	(14)	(14)

* Sprawozdanie z sytuacji finansowej na 1 stycznia 2022 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku zostało przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2023 ROKU	Kapitał zakładowy	Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite					Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom w jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Skumulowane inne dochody całkowite	Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite					
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe							
Wartość na początek okresu po zmianach zasad rachunkowości	1 250	23 085	1 070	7 091	(9 007)	22 239	8 920	3 312	35 721	(14)	35 707
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	3 312	(3 312)	-	-	-
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	115	-	1 647	-	1 762	(1 762)	-	-	-	-
Dywidenda, w tym dywidenda zaliczkowa	-	-	-	(1 600)	-	(1 600)	-	-	(1 600)	-	(1 600)
Dochody całkowite	-	-	-	-	5 615	5 615	-	5 502	11 117	3	11 120
Pokrycie straty z lat ubiegłych	-	(340)	-	-	-	(340)	340	-	-	-	-
Wartość na koniec okresu	1 250	22 860	1 070	7 138	(3 392)	27 676	10 810	5 502	45 238	(11)	45 227

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2023 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite							Razem
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		
Wartość na początek okresu po zmianach zasad rachunkowości	(35)	(3 461)	(5 218)	24	(21)	(296)	(9 007)	
Dochody całkowite	(31)	2 440	3 358	(25)	(3)	(124)	5 615	
Wartość na koniec okresu	(66)	(1 021)	(1 860)	(1)	(24)	(420)	(3 392)	

Bank Polski

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2022 ROKU	Kapitał zakładowy	Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite					Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Skumulowane inne dochody całkowite	Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite					
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe							
Wartość na początek okresu	1 250	23 003	1 070	6 968	(5 728)	25 313	6 270	4 874	37 707	(14)	37 693
Zmiany zasad rachunkowości*	-	-	-	-	17	17	269	-	286	-	286
Wartość na początek okresu po zmianach zasad	1 250	23 003	1 070	6 968	(5 711)	25 330	6 539	4 874	37 993	(14)	37 979
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	4 874	(4 874)	-	-	-
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	82	-	123	-	205	(205)	-	-	-	-
Dywidenda	-	-	-	-	-	-	(2 288)	-	(2 288)	-	(2 288)
Dochody całkowite	-	-	-	-	(3 296)	(3 296)	-	3 312	16	-	16
Wartość na koniec okresu	1 250	23 085	1 070	7 091	(9 007)	22 239	8 920	3 312	35 721	(14)	35 707

* Szczegóły dotyczące wpływu wdrożenia MSSF 17 na kapitały własne Grupy Kapitałowej zaprezentowane zostały w nocie „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2022 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite							
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstw	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto podmiotu z zagranicznego	Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Razem
Wartość na początek okresu	(17)	(1 785)	(3 699)	(4)	-	(14)	(209)	(5 728)
Zmiany zasad rachunkowości*	-	-	-	-	17	-	-	17
Wartość na początek okresu po zmianach zasad	(17)	(1 785)	(3 699)	(4)	17	(14)	(209)	(5 711)
Dochody całkowite	(18)	(1 676)	(1 519)	4	7	(7)	(87)	(3 296)
Wartość na koniec okresu	(35)	(3 461)	(5 218)	-	24	(21)	(296)	(9 007)

* Szczegóły dotyczące wpływu wdrożenia MSSF 17 na kapitały własne Grupy Kapitałowej zaprezentowane zostały w nocie „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	2023	2022 (dane przekształcone)*
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		8 562	4 767
Zapłacony podatek dochodowy		(1 793)	(1 429)
Korekty razem:		40 108	15 205
Amortyzacja	27, 18	1 371	1 267
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	71	(87)	(97)
Odsetki i dywidendy otrzymane	71	(6 549)	(3 758)
Odsetki zapłacone	71	754	581
Zmiana stanu:			
należności od banków	71	(905)	(213)
poходnych instrumentów zabezpieczających		(4 609)	2 554
pozostałych instrumentów pochodnych		1 069	(289)
papierów wartościowych	71	(6 360)	(4 288)
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	71	(13 282)	1 686
transakcji z przeznaczeniem sprzedaży		(365)	(7)
aktywa z tytułu działalności ubezpieczeniowej		24	13
rzeczowych aktywów trwałych oddanych w leasing operacyjny		(353)	(640)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	71	(8)	8
innych aktywów	71	360	(216)
skumulowanych odpisów na oczekiwane straty kredytowe	71	381	1 191
skumulowanych odpisów na aktywa niefinansowe i innych rezerw	71	2 222	270
zobowiązań wobec Banku Centralnego		1	1
zobowiązań wobec banków		412	(810)
zobowiązań wobec klientów		60 325	17 602
zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej		37	(439)
otrzymanych kredytów i pożyczek	71	335	(35)
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	71	(500)	742
zobowiązań podporządkowanych	71	(7)	65
pozostałych zobowiązań	71	2 662	1 905
Inne korekty	71	3 180	(1 888)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		46 877	18 543

* Sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok 2022 zostało przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

	Nota	2023	2022 (dane przekształcone)*
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		788 046	102 154
Wykup papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		774 906	89 661
Wykup papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		6 371	7 765
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		4 396	1 987
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		2 139	1 720
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		142	255
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	71	92	766
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(835 624)	(97 116)
Podwyższenie kapitału wspólnych przedsięwzięć		-	-
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(810 745)	(92 919)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(23 111)	(2 452)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(1 768)	(1 038)
Inne wydatki inwestycyjne	71	-	(707)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(47 578)	5 038

* Sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok 2022 zostało przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

	Nota	2023	2022 (dane przekształcone)*
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wypłata dywidendy		-	(2 288)
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	71	13 105	8 421
Wykup/umorzenie dłużnych papierów wartościowych	71	(10 914)	(17 525)
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek	71	12	620
Spłata kredytów i pożyczek	71	(1 152)	(753)
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	71	(266)	(255)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych	71	(751)	(581)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		34	(12 361)
Przepływy pieniężne netto		(667)	11 220
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(872)	100
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		31 995	20 775
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	71	31 328	31 995

* Sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok 2022 zostało przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ

1. DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (**PKO BANK POLSKI S.A.** albo **BANK**) został utworzony dekretem podpisanym 7 lutego 1919 roku przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, premiera Ignacego Paderewskiego oraz ministra poczt i telegrafów i jednocześnie pierwszego prezesa Huberta Lindego jako Poczta Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku Bank rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z 18 stycznia 2000 roku przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna.

12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawa, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263.

Państwo rejestracji	Polska
Siedziba jednostki	Warszawa
Adres zarejestrowanego biura jednostki	ul. Puławska 15, 02-515 Warszawa

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (**GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO S.A.**, **GRUPA KAPITAŁOWA BANKU** lub **GRUPA KAPITAŁOWA**) prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: na terytorium Ukrainy, Szwecji i Irlandii, a także w formie Oddziału w Republice Federalnej Niemiec (Oddział w Niemczech), Republice Czeskiej (Oddział w Czechach) i Republice Słowackiej (Oddział w Słowacji).

PKO Bank Polski S.A. jako jednostka dominująca jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa oferuje kredyty hipoteczne, świadczy specjalistyczne usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, windykacji, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych i ubezpieczeń oraz świadczy usługi zarządzania flotą pojazdów, agenta transferowego, dostarczania rozwiązań technologicznych, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty, zarządza nieruchomościami.

W 2023 roku oraz w 2022 roku Bank nie zmieniał nazwy jednostki sprawozdawczej lub innych danych identyfikacyjnych.

PKO BANK POLSKI S.A. – jednostka dominująca

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITALE	
				31.12.2023	31.12.2022
1	PKO Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	działalność bankowa	100	100
2	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100	100
3	PKO Leasing S.A.	Łódź	działalność leasingowa i udzielanie pożyczek	100	100
4	PKO BP BANKOWY PTE S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100	100
5	PKO BP Finat sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT	100	100
6	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.	Warszawa	ubezpieczenia na życie	100	100
7	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.	Warszawa	pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe	100	100
8	PKO Finance AB	Sollentuna, Szwecja	usługi finansowe	100	100
9	KREDOBANK S.A.	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	100	100
10	Merkury - fiz an ¹	Warszawa	lokowanie środków	100	100
11	NEPTUN - fizan ¹	Warszawa	zebranych od	100	100
12	PKO VC - fizan ¹	Warszawa	uczestników funduszu	100	100

¹ PKO Bank Polski S.A. posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest procent posiadanych certyfikatów inwestycyjnych funduszu.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITAŁE *	
				31.12.2023	31.12.2022
GRUPA PKO Leasing S.A.					
1	PKO Agencja Ubezpieczeniowa sp. z o.o.	Warszawa	działalność agencyjna w zakresie zawierania umów ubezpieczenia	100	100
	1.1 PKO Leasing Finanse sp. z o.o.	Warszawa	sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	100
2	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100	100
3	Prime Car Management S.A.	Gdańsk	działalność leasingowa oraz usługi zarządzania flotą	100	100
	3.1 Futura Leasing S.A.	Gdańsk	sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	100
	3.2 Masterlease sp. z o.o.	Gdańsk	działalność leasingowa	100	100
	3.3 MasterRent24 sp. z o.o.	Gdańsk	wynajem krótkoterminowy pojazdów	100	100
4	PKO Faktoring S.A.	Warszawa	działalność faktoringowa	100	100
5	Polish Lease Prime 1 DAC ¹	Dublin, Irlandia	spółka celowa utworzona na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych	-	-
GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.					
6	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100	100
GRUPA KREDOBANK S.A.					
7	„KREDOLEASING” sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	działalność leasingowa	100	100
Merkury - fiz an					
8	„Zarząd Majątkiem Górczewska” sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami	100	100
9	Molina sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowo-akcyjnych funduszu	100	100
10	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa		100	100
11	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A. w likwidacji	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, zarządzanie nieruchomościami	100	100
12	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A. w likwidacji	Warszawa		100	100
13	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A. w likwidacji	Warszawa		100	100
NEPTUN - fiz an					
14	Qualia sp. z o.o.	Warszawa	obsługa posprzedażowa produktów deweloperskich	100	100
15	Sarnia Dolina sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100	100
16	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe S.A.	Warszawa	działalność usługowa	100	100
	16.1 „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością ²	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	99,90	99,90
	16.2 Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. ³	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	95,4676	95,4676
	16.2.1 Finansowa Kompania „Idea Kapitał” sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	działalność usługowa	100	100
17	„Sopot Zdrój” sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomością	72,9769	72,9769

* udział podmiotu bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki

- 1) PKO Leasing S.A., zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.
- 2) Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.
- 3) Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

Grupa Kapitałowa posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
				31.12.2023	31.12.2022
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego S.A.					
1	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	Warszawa	usługi chmury obliczeniowej	50	50
2	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych	34	34
	1 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100	100
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN – fizan					
	2 „Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	Poznań	zarządzanie nieruchomością	41,45	41,45
Wspólne przedsięwzięcie PKO VC – fizan					
	3 BSAfer sp. z o.o.	Stalowa Wola	zarządzanie zgodami marketingowymi	35,06	35,06
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego S.A.					
1	Bank Pocztowy S.A.	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	Poznań	poręczenia	33,33	33,33
3	System Ochrony Banków Komercyjnych S.A.	Warszawa	jednostka zarządzająca systemem ochrony, o której mowa w art. 130e prawa bankowego	21,11	21,11

*udział podmiotu sprawującego współkontrolę/mającego znaczący wpływ/bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki.

2. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

W 2023 roku w strukturze Grupy Kapitałowej Banku miały miejsca następujące zdarzenia:

- W styczniu 2023 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane postawienie w stan likwidacji spółek Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A. w likwidacji i Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A. w likwidacji (podmiotów z portfela Merkury fiz an).
- We wrześniu 2023 roku Zarząd Banku wyraził zgodę na połączenie funduszy inwestycyjnych NEPTUN - fizan (fundusz przejmujący) i Merkury - fiz an (fundusz przejmowany) przez przeniesienie majątku funduszu przejmowanego do istniejącego funduszu przejmującego oraz przydzielenie uczestnikowi funduszu przejmowanego certyfikatów inwestycyjnych funduszu przejmującego w zamian za certyfikaty inwestycyjne funduszu przejmowanego. Przedmiotowe połączenie nastąpiło w dniu 30 stycznia 2024 roku. W rocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym Banku - Merkury - fiz an, zgodnie z Międzynarodowym Standardem Sprawozdawczości Finansowej 5, jest wykazywany jako aktywo przeznaczone do sprzedaży a w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej - fundusz i jego spółki zależne są uwzględniane w konsolidacji.
- „KREDOLEASING” sp. z o.o. podmiot zależny KREDOBANK S.A. rozpoczął działalność leasingową. Spółka podjęła czynności operacyjne w ograniczonym zakresie ze względu na sytuację wojenną w Ukrainie, gdzie posiada swoją siedzibę.

3. INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2023 roku:

- Robert Pietryszyn - Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Wojciech Jasiński - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
- Dominik Kaczmarski - Sekretarz Rady Nadzorczej
- Mariusz Andrzejewski - Członek Rady Nadzorczej
- Andrzej Kisielewicz - Członek Rady Nadzorczej
- Rafał Kos - Członek Rady Nadzorczej
- Tomasz Kuczur - Członek Rady Nadzorczej
- Maciej Łopiński - Członek Rady Nadzorczej
- Bogdan Szafrąński - Członek Rady Nadzorczej
- Agnieszka Winnik-Kalemba - Członek Rady Nadzorczej.

Z dniem 24 marca 2023 roku Pan Maciej Łopiński złożył rezygnację z pełnienia funkcji Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku, pozostając członkiem Rady Nadzorczej Banku. Minister Aktywów Państwowych działając jako Uprawniony Akcjonariusz w rozumieniu § 11 ust. 2 Statutu Banku, mając na uwadze § 35 ust. 1 Statutu Banku, zgodnie z § 12 ust. 1 Statutu Banku wyznaczył z dniem 24 marca 2023 roku Pana Roberta Pietryszyna do pełnienia funkcji Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

20 grudnia 2023 roku Pan Krzysztof Michalski złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku ze skutkiem natychmiastowym.

2 lutego 2024 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku (NWZ) odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku: Pana Mariusza Andrzejewskiego, Pana Wojciecha Jasińskiego, Pana Dominika Kaczmarskiego, Pana Rafała Kosa, Pana Tomasza Kuczura, Pana Macieja Łopińskiego, Pana Roberta Pietryszyna, Pana Bogdana Szafrąńskiego. Jednocześnie NWZ powołało do składu Rady Nadzorczej Banku:

- Pana Macieja Cieślukowskiego,
- Panią Hannę Kuzińską,
- Pana Szymana Miderę,
- Pana Andrzeja Oślizło,
- Pana Marka Panfila,
- Pana Marka Radzikowskiego,
- Pana Pawła Waniowskiego,
- Panią Katarzynę Zimnicką-Jankowską.

Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz na podstawie Statutu Banku wyznaczył:

- Panią Katarzynę Zimnicką-Jankowską - na Przewodniczącą Rady Nadzorczej Banku,
- Pana Pawła Waniowskiego - na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2023 roku:

- Dariusz Szwed - Prezes Zarządu
- Maciej Brzozowski - Wiceprezes Zarządu
- Marcin Eckert - Wiceprezes Zarządu
- Paweł Gruza - Wiceprezes Zarządu
- Wojciech Iwanicki - Wiceprezes Zarządu
- Andrzej Kopyrski - Wiceprezes Zarządu
- Artur Kurcweil - Wiceprezes Zarządu
- Piotr Mazur - Wiceprezes Zarządu.

6 kwietnia 2023 roku Pan Paweł Gruza zrezygnował ze skutkiem na koniec dnia 12 kwietnia 2023 roku z kierowania pracami Zarządu Banku oraz z ubiegania się o pełnienie funkcji Prezesa Zarządu Banku. Jednocześnie Pan Paweł Gruza nie zrezygnował z uczestnictwa w składzie Zarządu Banku ani z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku.

Z dniem 13 kwietnia 2023 roku Pan Mieczysław Król złożył rezygnację z funkcji członka Zarządu Banku.

Rada Nadzorcza Banku odwołała Pana Makska Kraczkowskiego z Zarządu Banku z dniem 13 kwietnia 2023 roku.

Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o powołaniu z dniem 14 kwietnia 2023 roku w skład Zarządu Banku Pana Dariusza Szweda na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku, która rozpoczęła się z dniem 3 lipca 2020 roku i jednocześnie powołała Pana Dariusza Szweda na stanowisko Prezesa Zarządu Banku pod warunkiem wyrażenia zgody przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz z dniem wydania tejże zgody. Do czasu wydania zgody Komisji Nadzoru Finansowego (dalej „KNF”) Rada Nadzorcza powierzyła Panu Dariuszowi Szwedowi kierowanie pracami Zarządu.

31 sierpnia 2023 roku KNF jednogłośnie wyraziła zgodę na powołanie Dariusza Szweda na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego.

7 lutego 2024 roku Pan Dariusz Szwed złożył rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Banku, jak również z członkostwa w Zarządzie Banku ze skutkiem na 14 lutego 2024 roku.

14 lutego 2024 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwały o odwołaniu ze składu Zarządu Banku:

- Pana Andrzeja Kopyrskiego,
- Pana Pawła Gruzy,
- Pana Macieja Brzozowskiego,
- Pana Marcina Eckerta,
- Pana Wojciecha Iwanickiego,
- Pana Artura Kurcweila.

Uchwały o ww. odwołaniach weszły w życie z chwilą podjęcia.

Rada Nadzorcza delegowała następujących członków Rady Nadzorczej:

- Pana Szymona Miderę do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 15 lutego 2024 roku, z jednoczesnym powierzeniem kierowania pracami Zarządu,
- Pana Macieja Cieślukowskiego do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 14 lutego 2024 roku,
- Pana Marka Radzikowskiego do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 14 lutego 2024 roku.

4. ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej (**SPRAWOZDANIE FINANSOWE**), podlegające przeglądkowi przez Komitet Audytu zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd 5 marca 2024 roku oraz przyjęte przez Radę Nadzorczą Banku 6 marca 2024 roku.

5. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU

Zarząd oświadcza, że, wedle jego najlepszej wiedzy, sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej i dane porównawcze zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej oraz jej wynik finansowy.

6. OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez Unię Europejską (UE) według stanu na 31 grudnia 2023 roku, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

7. KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Grupę Kapitałową Banku w okresie co najmniej 12 miesięcy od daty zaakceptowania przez Zarząd do publikacji, czyli od 5 marca 2024 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Grupę Kapitałową Banku w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia przez Grupę Kapitałową Banku dotychczasowej działalności

Zarząd Banku rozważył wpływ: obecnej sytuacji w Ukrainie, ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych oraz planowanych zmian do ustawy o finansowaniu społecznym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom dotyczących nowego programu wakacji kredytowych i ocenił, że czynniki te nie powodują istotnej niepewności w zakresie zdolności Grupy Kapitałowej do kontynuacji działalności.

Zewnętrzne uwarunkowania działalności obejmujące otoczenie makroekonomiczne, sytuację na rynkach finansowych, sytuację polskiego sektora bankowego i pozabankowego, otoczenie regulacyjno – prawne a także czynniki, które będą miały wpływ na przyszłe wyniki finansowe zostały szczegółowo opisane w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. ([NOTA 2 „ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI”](#)).

Ujawnienia dotyczące: sytuacji w Ukrainie zaprezentowane zostały w nocie [„Wpływ sytuacji geopolitycznej w Ukrainie na Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego S.A.”](#), ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych w notach [„Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych”](#) oraz wakacji kredytowych w nocie [„Kredyty i pożyczki udzielone klientom”](#).

8. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Bank Polski S.A. obejmuje rok zakończony 31 grudnia 2023 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2022 roku. Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

W sprawozdaniu finansowym Grupa Kapitałowa zastosowała koncepcję wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite. Pozostałe składniki aktywów finansowych Grupa Kapitałowa wykazuje w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Natomiast pozostałe zobowiązania finansowe Grupa Kapitałowa wykazuje w wartości zamortyzowanego kosztu. Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz o odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki aktywów trwałych lub grupy aktywów zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży Grupa Kapitałowa wykazuje w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Grupa Kapitałowa podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia, które Grupa Kapitałowa przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach. Założenia co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Grupa Kapitałowa uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Grupę Kapitałową szacunki oraz założenia poddaje się bieżącym przeglądom. Zmiany szacunków rozpoznaje się w tym okresie, którego dotyczy.

ISTOTNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Istotne zasady rachunkowości oraz szacunki i oceny zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawione zostały w niniejszym rozdziale oraz w poszczególnych notach w dalszej części sprawozdania finansowego. Zasady te stosowane były we wszystkich prezentowanych latach w sposób ciągły, z wyjątkiem kwestii opisanych w nocie „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”.

W związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2023 roku zmian do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” dotyczących wprowadzenia wymogów ujawniania istotnych polityk rachunkowości, Grupa w wyniku dokonanych analiz i przeglądów zmodyfikowała informacje o politykach rachunkowości zawarte w sprawozdaniu finansowym pod kątem przydatności informacji dla użytkowników sprawozdań finansowych. Grupa Kapitałowa kierowała się założeniem, iż informacje w zakresie polityk rachunkowości dotyczących nieistotnych transakcji nie powinny być ujawniane, chyba że informacje te są istotne ze względu na charakter powiązanych transakcji, inne zdarzenia lub warunki, nawet jeśli kwoty są nieistotne.

Dodatkowo Grupa Kapitałowa dokonała przeglądu ujawnianych polityk rachunkowości biorąc pod uwagę fakt, iż zgodnie z interpretacją zmian w MSR 1, informacje specyficzne są bardziej przydatne niż ujawnienia zawierające wyłącznie informacje standardowe lub powielenia bądź podsumowania wymogów MSSF, zaś informacje o specyficznych zasadach rachunkowości są szczególnie przydatne, gdy odnoszą się do obszaru, w odniesieniu do którego dokonywany jest własny osąd.

9. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE

Walutą funkcjonalną jednostki dominującej i innych jednostek uwzględnionych w niniejszym sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem Oddziału w Niemczech, Czechach, Słowacji i jednostek prowadzących swoją działalność poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest złoty polski. Walutą funkcjonalną jednostek działających na terenie Ukrainy jest hrywna ukraińska, walutą funkcjonalną Oddziału w Niemczech i Oddziału w Słowacji oraz jednostek działających na terenie Szwecji i Irlandii jest euro, a Oddziału w Czechach jest korona czeska.

• TRANSAKcje I SALDA W WALUTACH OBCYCH

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa przelicza:

- pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej, takie jak rzeczowe i finansowe aktywa trwałe, wartości niematerialne, przy zastosowaniu kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski obowiązującego w dniu transakcji,
- pozycje niepieniężne wyceniane do wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej, takie jak instrumenty kapitałowe zaliczone do aktywów finansowych, przeliczane są przy zastosowaniu kursów średnich ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

UAH/PLN	2023	2022
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu	0,1037	0,1258
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu	0,1153	0,1354
Najwyższy kurs w okresie	0,1258	0,1467
Najniższy kurs w okresie	0,1037	0,1258

EUR/PLN	2023	2022
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu	4,3480	4,6899
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu	4,5284	4,6883
Najwyższy kurs w okresie	4,7170	4,8698
Najniższy kurs w okresie	4,3480	4,5756

CZK/PLN	2023	2022
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu	0,1759	0,1942
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu	0,1889	0,1909
Najwyższy kurs w okresie	0,1999	0,1980
Najniższy kurs w okresie	0,1759	0,1851

10. ZASADY KONSOLIDACJI

10.1. JEDNOSTKI ZALEŻNE

Jednostki zależne są to podmioty kontrolowane przez jednostkę dominującą, co oznacza, iż jednostka dominująca w sposób bezpośredni lub pośredni wpływa na politykę finansową i operacyjną danej jednostki w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności.

W przypadku spółki PKO Leasing S.A. (PKOL, Spółka) kontrola nad spółką Polish Lease Prime 1 DAC sprawowana jest pomimo nie posiadania zaangażowania kapitałowego. Polish Lease Prime 1 DAC jest spółką specjalnego przeznaczenia (SPV) mającą na celu sekurytyzacje wierzytelności wynikających z udzielonych przez PKOL umów leasingu, obejmujących leasing samochodów, ciężarówek, urządzeń oraz sprzętów.

SPV spełnia definicję jednostki strukturyzowanej podlegającej konsolidacji (zgodnie z MSSF 12). Władza PKOL przejawia się między innymi tym, że Spółka pełni rolę serwisera, a tym samym ma wpływ na kluczowe działania SPV (zapewnienie środków do bieżącej obsługi długu przez SPV). Wyniki działalności SPV, co do zasady, uzależnione są od wyników portfela będącego przedmiotem transakcji sekurytyzacji, o utrzymaniu rentowności którego decyduje PKOL poprzez prowadzone działania windykacyjne (Spółka samodzielnie decyduje o działaniach, w tym o podjęciu działań twardej windykacji). Dodatkowo szkodowość portfela wierzytelności nie przekracza udziału finansowania w formie Junior Funding otrzymanego od PKOL i w związku z tym ekspozycję na ryzyko kredytowe wynikające z wierzytelności ma PKOL.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego S.A. nie spełnia definicji „jednostki inwestycyjnej”.

10.2. KONSOLIDACJA

Wszystkie jednostki zależne Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. konsolidowane są metodą pełną. Wyłączeniu podlegają w całości wzajemne należności i zobowiązania, przychody i koszty oraz wzajemne przepływy w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, jednostek objętych konsolidacją, m.in. z tytułu zawartych umów z zakresu wzajemnego finansowania, lokowania środków pieniężnych, usług IT, transakcji dotyczących instrumentów pochodnych, umów leasingu środków trwałych, transferu pakietów wierzytelności kredytowych oraz rozrachunków dotyczących wynagrodzeń agencyjnych z tytułu sprzedaży ubezpieczeń.

Grupa Kapitałowa ujmuje w innych dochodach całkowitych przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej oraz różnice kursowe powstałe z przeliczenia na walutę polską jednostek zagranicznych po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów walutowych na dzień kończący każdy miesiąc okresu obrotowego ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski.

Grupa Kapitałowa sporządza skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych na podstawie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz dodatkowych objaśnień i informacji.

Jednostki zależne sporządzają swoje sprawozdania finansowe za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej. W celu wyeliminowania jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości przez Bank oraz jednostki zależne Grupa Kapitałowa wprowadza korekty konsolidacyjne.

10.3. NABYCIA JEDNOSTEK ZALEŻNYCH (POŁĄCZENIA JEDNOSTEK)

Grupa Kapitałowa rozlicza nabycia jednostek zależnych metodą przejęcia.

W przypadku połączeń spółek Grupy Kapitałowej, czyli tzw. transakcji pod wspólną kontrolą, Grupa Kapitałowa stosuje metodę „wartości od poprzednika” („predecessor accounting”) czyli ujęcie przejmowanej jednostki zależnej według wartości bilansowej aktywów i zobowiązań ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej w odniesieniu do tej spółki zależnej, włączając w to również wartość firmy powstałą w wyniku nabycia tej jednostki zależnej.

10.4. JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach rozlicza się metodą praw własności i ujmuje początkowo według kosztu. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego która z nich jest wyższa.

Wartość użytkową inwestycji ustala się na podstawie bieżącej wartości szacunkowej oczekiwanych przyszłych przepływów środków pieniężnych z tytułu dalszego użytkowania tych aktywów, przy wykorzystaniu modeli dedykowanych indywidualnie dla każdej jednostki. Przepływy te dyskontuje się stopą dyskontową opartą o koszt kapitału własnego oszacowanego indywidualnie dla każdej z inwestycji. Za wartość godziwą inwestycji przyjmuje się otrzymaną bieżącą ofertę kupna lub wartość oszacowaną na podstawie technik wyceny powszechnie stosowanych przez uczestników rynku (w tym wycen dostarczonych przez wyspecjalizowany podmiot zewnętrzny).

W przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Grupa Kapitałowa ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

11. OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

11.1. UJMOWANIE TRANSAKCYJ W KSIĘGACH

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym transakcje terminowe i transakcje standaryzowane, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych w dacie zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

11.2. KOMPENSOWANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania.

11.3. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa usuwa składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Grupa Kapitałowa nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części lub gdy Grupa Kapitałowa przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot.

Grupa Kapitałowa wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej składniki aktywów finansowych m.in. w sytuacji, gdy podlegają one unieważnieniu na bazie prawomocnego wyroku sądu, umorzeniu przedawnieniu lub są nieściągalne. Wyłączanie ze sprawozdania z sytuacji finansowej ww. składników następuje w ciężar utworzonych na nie odpisów na oczekiwane straty kredytowe lub strat z tytułu ryzyka prawnego (w przypadku unieważnień kredytów CHF).

W przypadku, gdy nie utworzono odpisów lub ich wartość jest mniejsza od wartości składnika aktywów finansowych, przed jego odpisaniem zwiększa się odpis na oczekiwane straty kredytowe o różnicę pomiędzy wartością składnika, a dotychczas utworzoną kwotą odpisu.

11.4. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Grupa Kapitałowa klasyfikuje zobowiązania finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Klasyfikacja aktywów finansowych w dniu nabycia lub powstania zależy od modelu biznesowego przyjętego przez Grupę Kapitałową do zarządzania daną grupą aktywów oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych wynikających z pojedynczego aktywa lub grupy aktywów. Grupa Kapitałowa wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**” - model, w którym powstałe lub nabyte aktywa finansowe są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych – model typowy dla działalności kredytowej;
- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH I NA SPRZEDAŻ**” - model, w którym aktywa finansowe po powstaniu lub nabyciu są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych, ale mogą być również sprzedawane – często i w transakcjach o wysokim wolumenie – model typowy dla działalności zarządzania płynnością;
- **MODEL REZYDUALNY** - inny niż model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.
- **MODEL BIZNESOWY**

Grupa Kapitałowa dokonuje wyznaczenia modelu biznesowego przy początkowym ujęciu aktywów finansowych. Grupa Kapitałowa określa model biznesowy na poziomie poszczególnych grup aktywów, w kontekście obszaru działalności, w związku z którą aktywa finansowe powstały lub zostały nabyte, między innymi w oparciu o:

- sposób oceny i raportowania wyników portfela aktywów finansowych,
- sposób zarządzania ryzykiem związanym z tymi aktywami oraz zasad wynagradzania osób zarządzających tymi portfelami.

W modelu biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” Grupa wyznacza następujące kryteria klasyfikacyjne:

- sprzedaż nieznaczca (poniżej 5% portfela), nawet jeżeli jest częsta,
- sprzedaż nieczęsta (nie więcej niż 1 transakcja – rozumiana jako 1 sprzedaż) – sporadyczna ilość transakcji sprzedaży w ciągu roku, nawet pomimo znaczącej wartości,
- sprzedaż blisko terminu zapadalności (okres nie dłuższy niż 5% pozostającego okresu do terminu zapadalności).

Ponadto Grupa Kapitałowa stosuje kryterium „sprzedaży incydentalnej” w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, zmiany prawa lub regulacji – sprzedaż realizowana w celu utrzymania zakładanego poziomu kapitału regulacyjnego, na zasadach opisanych w strategii zarządzania takimi portfelami.

• **OCENA CHARAKTERYSTYK WYNIKAJĄCYCH Z UMOWY PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**

Ocena charakterystyk wynikających z umowy przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie **TESTU UMOWNYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH (TEST SPPI, z ANG. SOLELY PAYMENTS OF PRINCIPAL AND INTEREST TEST)**, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem finansowania, a także marżę zysku.

Charakterystyka wynikająca z umownych przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli:

- mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika (cecha de minimis). W celu potwierdzenia cechy de minimis Grupa Kapitałowa dokonuje kalkulacji procentowej zmiany przepływów pieniężnych dla każdego okresu sprawozdawczego oddzielnie, a także łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego. Nie stanowi naruszenia testu SPPI sytuacja, w której procentowa zmiana przepływów pieniężnych nie przekroczy progu istotności na poziomie 5%;
- nie jest prawdziwa, tj. jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego (cecha non genuine).

W celu dokonania wyżej wymienionego ustalenia Grupa Kapitałowa uwzględnia potencjalny wpływ charakterystyki wynikającej z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” lub „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” na dzień początkowego ujęcia (w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego).

W odniesieniu do aktywów finansowych posiadających cechy związane ze zrównoważonym rozwojem (tzw. zielone pożyczki – dla których dostarczenie przez klienta świadectwa charakterystyki energetycznej umożliwia skorzystanie z obniżonej marży na kredycie), podczas oceny zmienności przepływów brany jest pod uwagę możliwy wpływ cechy związanej ze zrównoważonym rozwojem w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie przez cały okres kredytowania oraz czy wpływ tej cechy na umowne przepływy pieniężne jest powiązany z ryzykiem kredytowym. W przypadku, gdy wraz ze wzrostem lub spadkiem ryzyka kredytowego oprocentowanie ulega podwyższeniu lub obniżeniu, co wskazuje na dodatnią relację pomiędzy marżą kredytu a poziomem ryzyka kredytowego, kryteria SPPI nie są naruszone a tym samym kryterium testu SPPI zostaje spełnione.

Grupa Kapitałowa analizuje m.in. następujące cechy aktywów finansowych, które skutkują brakiem zdania testu SPPI:

- dźwignia w konstrukcji oprocentowania rozumianej jako mnożnik większy niż 1,
- prawo do udziału w zysku wierzyciela - przepływy pieniężne wynikające z umowy nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty,
- ograniczenie odpowiedzialności dłużnika (skutkujące powstaniem aktywa typu non recourse),
- opcja wcześniejszej spłaty i wydłużenia (prolongaty) warunkowana przyszłym zdarzeniem ekonomicznym niezwiązanym z umową, w szczególności niezwiązanym ze zmianą poziomu ryzyka kredytowego kredytobiorcy,
- kowenanty umowne skutkujące tym, że wraz ze wzrostem lub spadkiem ryzyka kredytowego oprocentowanie ulega obniżeniu lub podwyższeniu, co wskazuje na ujemną relację pomiędzy marżą kredytu a poziomem ryzyka kredytowego,
- stopy jednostronnie ustalane przez Grupę Kapitałową (stopy administrowane), o ile nie stanowią przybliżenia rynkowej stopy zmiennej.

Jeżeli na podstawie oceny jakościowej w ramach testu SPPI nie można ustalić, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek, przeprowadzany jest test porównawczy (**OCENA ILOŚCIOWA**), tzw. test benchmarkowy w celu ustalenia jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych). Grupa Kapitałowa wykonuje testy benchmarkowe głównie w sytuacji niedopasowania częstotliwości aktualizacji stopy procentowej do tenoru stopy procentowej, aktualizacji stopy procentowej w oparciu o uśredniane wartości stóp procentowych czy aktualizacji stopy procentowej w oparciu o wartości opóźnione (np. wartość obowiązująca na jeden miesiąc przed momentem przeszacowania). Kryterium istotności różnicy w przepływach między umową testowaną a benchmarkową na poziomie pojedynczego scenariusza zostało ustalone na poziomie 5% dla sumy niezdyskontowanych przepływów pieniężnych w horyzoncie trwania umowy oraz 5% dla sumy przepływów pieniężnych w kwartalnych okresach sprawozdawczych.

11.5. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) wycenia się według zamortyzowanego kosztu, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu Grupa kwalifikuje należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz dłużne papiery wartościowe.

Wartość bilansową tej kategorii aktywów Grupa Kapitałowa ustala przy użyciu efektywnej stopy procentowej, opisanej w nocie „[Przychody i koszty z tytułu odsetek](#)”, służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktyw w danym okresie, korygując ją o odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Nie podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu aktywa, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych niezbędnych dla obliczenia efektywnej stopy procentowej. Aktywa te wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również odsetki od należności, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe (patrz nota „[Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe](#)”). Prowizje i opłaty związane z powstaniem lub decydujące o cechach finansowych tych aktywów podlegają obowiązkowi rozliczenia w czasie w okresie życia aktywa metodą liniową i są zaliczane do przychodów prowizyjnych.

11.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) Grupa Kapitałowa wycenia do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Do kategorii wyceny aktywów finansowych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody Grupa Kapitałowa kwalifikuje dłużne papiery wartościowe.

Metody ustalania wartości godziwej opisane zostały w nocie „[HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ](#)”.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite Grupa wycenia do wartości godziwej. Skutki zmiany wartości godziwej tych aktywów finansowych do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania Grupa odnosi do innych dochodów całkowitych, z wyjątkiem przychodów o zbliżonym charakterze do odsetkowych, zysku lub straty z tytułu odpisu na oczekiwane straty kredytowe (patrz nota „[Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe](#)”) oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym.

Zysk lub stratę odnoszoną do innych dochodów całkowitych stanowi różnica między ustaloną na dzień wyceny wartością godziwą składnika aktywów finansowych a wartością według zamortyzowanego kosztu.

Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji inne dochody całkowite do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania.

11.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Jeśli aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów kwalifikacji do wyceny według zamortyzowanego kosztu albo do wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, Grupa klasyfikuje je jako aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

W sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej prezentacja aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest następująca:

- przeznaczone do obrotu - składniki aktywów finansowych które:
 - nabyto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie,
 - w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków lub
 - są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi),
- aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - aktywa finansowe dla których test charakterystyki umownych przepływów pieniężnych nie został zdany (niezależnie od modelu biznesowego) lub aktywa finansowe zaklasyfikowane do modelu rezydualnego,
- aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Do kategorii wyceny aktywów finansowych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat Grupa Kapitałowa kwalifikuje instrumenty pochodne, kredyty i pożyczki udzielone klientom niespełniające kryteriów testu SPPI z powodu występowania dźwigni finansowej w konstrukcji oprocentowania, zwiększającej zmienność przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dłużne papiery wartościowe oraz kapitałowe papiery wartościowe.

Zysk lub stratę na aktywach wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmuje się w wyniku finansowym. Zysk lub stratę z wyceny tego składnika aktywów finansowych do wartości godziwej stanowi różnica między jego wartością godziwą a wartością tego składnika według zamortyzowanego kosztu ustaloną na dzień wyceny.

Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmowane są w wyniku finansowym w pozycji Przychody i koszty z tytułu odsetek.

11.8. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE

Inwestycje w instrumenty kapitałowe wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

11.9. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Reklasyfikacja aktywów finansowych następuje jedynie w przypadku zmiany modelu biznesowego odnoszącego się do aktywa lub grupy aktywów wynikającej z rozpoczęcia lub zakończenia istotnej części działalności. Zmiany takie mają charakter incydentalny. Zmiana klasyfikacji jest ujmowana prospektywnie, tj. bez zmiany ujętych dotychczas skutków wyceny do wartości godziwej, odpisów czy naliczonych odsetek.

W 2023 roku Grupa Kapitałowa nie dokonała żadnej zmiany modelu biznesowego aktywów finansowych..

11.10. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Modyfikacja rozumiana jako zmiana przepływów kontraktowych składnika aktywów finansowych na podstawie aneksu do umowy może być istotna lub nieistotna. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji na podstawie aneksu do umowy lub na podstawie ogólnych aktów prawnych, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzą do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych („**MODYFIKACJA NIEISTOTNA**”) dokonuje się ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w wyniku finansowym (w przychodach lub kosztach odsetkowych).

Korekta wartości bilansowej aktywa finansowego z tytułu modyfikacji podlega rozliczeniu w czasie w wynik odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej. Grupa Kapitałowa rozlicza w czasie metodą efektywnej stopy procentowej m.in. korektę wartości bilansowej z tytułu ujętych wakacji kredytowych.

W pewnych okolicznościach renegotjacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych („**MODYFIKACJA ISTOTNA**”). Następuje ujęcie nowego aktywa do wartości godziwej oraz kalkulacja nowej efektywnej stopy procentowej zastosowanej do nowego aktywa. W przypadku gdy charakterystyka zmodyfikowanego nowego aktywa finansowego (po zawarciu aneksu) odpowiada warunkom rynkowym, wartość bilansowa tego aktywa finansowego stanowi wartość godziwą.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów ilościowych oraz jakościowych.

Przyjęte **KRYTERIA JAKOŚCIOWE** są następujące:

1. przewalutowanie,
2. zmiana dłużnika, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika,
3. wprowadzenie do umowy cechy umownej powodującej naruszenie testu charakterystyk przepływów pieniężnych (testu SPPI) lub usunięcie tej cechy,

Wystąpienie przynajmniej jednego z tych kryteriów skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej.

Przyjęte **KRYTERIUM ILOŚCIOWE** stanowi test 10% polegający na analizie zmiany warunków umownych składnika aktywów finansowych skutkującej powstaniem różnicy między wartością przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionego aktywa finansowego zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową a wartością analogicznych przyszłych przepływów wynikających z pierwotnego składnika aktywa finansowego zdyskontowanych tą samą stopą procentową. Drugim kryterium ilościowym jest zwiększenie zaangażowania dłużnika, które obejmuje wartość zwiększenia kapitału i udzielonych zobowiązań pozabilansowych powyżej 10% w stosunku do kapitału i zobowiązań pozabilansowych sprzed podwyższenia dla każdej pojedynczej ekspozycji. Trzecim kryterium jest wydłużenie pierwotnego okresu kredytowania pożyczek gotówkowych, kredytów gospodarczych obsługiwanych w oddziale o więcej niż 1 rok oraz o więcej niż dwukrotne zwiększenie okresu rezydualnego; pożyczek gotówkowych, kredytów gospodarczych obsługiwanych przez jednostki windykacyjne więcej niż 1 rok; kredytów mieszkaniowych obsługiwanych w oddziale oraz obsługiwanych przez jednostki windykacyjne o więcej niż 4 lata.

Wystąpienie kryterium ilościowego (różnicy) powyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną, natomiast wystąpienie kryterium ilościowego co najwyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za nieistotną.

Zaprzestanie ujmowania instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz według zamortyzowanego kosztu dotyczy najczęściej przypadków ich sprzedaży lub modyfikacji istotnej.

11.11. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)

Aktywa finansowe nabyte lub udzielone z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (dalej „POCI” – ang. purchased or originated credit impaired asset) dotyczą aktywów finansowych o charakterze dłużnym, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, tj. kredytów oraz dłużnych papierów wartościowych.

W Grupie Kapitałowej aktywa POCI powstają głównie w wyniku procesu restrukturyzacji, tj. wydłużenie okresu obowiązywania umowy oraz istotnej modyfikacji warunków umowy, skutkującej usunięciem z bilansu i ponownym ujęciem „nowego” aktywa z utratą wartości.

Ujęcie początkowe tych aktywów następuje w wartości netto (tj. bez odpisów aktualizujących) odpowiadającej wartości godziwej. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego okresu życia aktywa. Skorygowaną o ryzyko kredytowe efektywną stopę procentową liczy się poprzez uwzględnienie przyszłych przepływów pieniężnych skorygowanych o efekt ryzyka kredytowego rozpoznawanego w całym okresie życia aktywa. Zmiana szacunków w zakresie przyszłych odzysków w kolejnych okresach sprawozdawczych odnoszona jest jako strata lub zysk z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

11.12. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych oraz część zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych wyceniane są do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

12. KWESTIE ŚRODOWISKOWE

Ze względu na charakter działalności gospodarczej bezpośrednie oddziaływanie Banku i Grupy Kapitałowej na środowisko naturalne jest ograniczone. Pośredni wpływ na środowisko dotyczy finansowania udzielanego przez Grupę Kapitałową oraz oferty produktowej Banku.

Grupa Kapitałowa ogranicza swój bezpośredni wpływ na środowisko i dostosowuje swoje polityki kredytowe dla poszczególnych sektorów gospodarki tak, aby motywować do tego także swoich klientów.

Zagadnienia związane z oddziaływaniem Grupy Kapitałowej na środowisko oraz podejmowane przez Grupę Kapitałową inicjatywy pro-środowiskowe zostały opisane w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za 2023 rok w rozdziałach:

- 13.4 „Czynniki niefinansowe w Strategii Banku”,
- 13.5 „Kluczowe niefinansowe wskaźniki wyników”,
- 13.7 „Istotne tematy: zarządzanie i ryzyka”, w tym: 13.7.6 „Środowisko”, 13.7.7 „Klimat” i 13.7.8 „Zrównoważony rozwój”.

Począwszy od 2021 roku ryzyko ESG zostało uwzględnione w strategii zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej. Kwestie zarządzania ryzykiem ESG opisane zostały w nocie „**ZARZĄDZANIE RYZYKIEM ESG**”.

W niniejszej nodzie zaprezentowano wpływ czynników klimatycznych na poszczególne elementy niniejszego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, w tym w szczególności wpływ ryzyka klimatycznego na pomiar oczekiwanych strat kredytowych oraz koncentrację ryzyka kredytowego.

• **ŹRÓDŁA NIEPEWNOŚCI SZACUNKÓW I ZNACZĄCE OSĄDY ORAZ MOŻLIWOŚĆ KONTYNUACJI DZIAŁALNOŚCI**

Grupa Kapitałowa jest narażona na ryzyko klimatyczne, w tym:

- ryzyko fizyczne (np. ryzyko wynikające z częstszych/poważniejszych zdarzeń pogodowych); oraz
- ryzyko związane z transformacją gospodarczą (np. ryzyko związane z przejściem na mniej zanieczyszczającą i niskoemisyjną gospodarkę, ekstremizacją pór roku).

Ryzyko klimatyczne może mieć potencjalny wpływ na szacunki i oceny stosowane przez Grupę Kapitałową (w tym stosowane w kalkulacji odpisów na oczekiwane straty kredytowe).

Jak opisano poniżej w Grupie Kapitałowej nie wystąpiły istotne szacunki i osądy związane z czynnikami klimatycznymi, które znacząco wpływałyby na wartości rozpoznane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

Kwestie związane z klimatem nie stanowią zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Grupę Kapitałową w okresie 12 miesięcy od daty zatwierdzenia przez Zarząd do publikacji sprawozdania finansowego.

• KLASYFIKACJA I WYCENA DO WARTOŚCI GODZIWEJ ORAZ UTRATA WARTOŚCI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Ryzyko związane z klimatem może mieć wpływ na oczekiwane przepływy pieniężne z udzielonych kredytów, a tym samym na narażenie Grupy Kapitałowej na straty kredytowe. Atrybuty specyficzne dla kredytobiorcy, ryzyko fizyczne i ryzyko związane z przejściem, pojedynczo lub w połączeniu, mogą wpływać na oczekiwane przepływy pieniężne, jak również na zakres potencjalnych przyszłych scenariuszy ekonomicznych uwzględnianych przy pomiarze oczekiwanych strat kredytowych.

Wpływ czynników ryzyka związanych z klimatem na oczekiwane straty kredytowe będzie się różnić w zależności od dotkliwości i czasu przewidywanych zagrożeń klimatycznych, ich bezpośredniego i pośredniego wpływu na kredytobiorcę i portfel kredytowy kredytodawcy oraz czas trwania portfela kredytowego.

Grupa na ten moment nie wyodrębnia specyficznych scenariuszy dotyczących ryzyka klimatycznego ponieważ wpływ czynników ryzyka związanych z klimatem na oczekiwane straty kredytowe w Grupie Kapitałowej jest potencjalnie ograniczony, ponieważ Grupa Kapitałowa, biorąc pod uwagę stosunkowo krótkoterminowy okres trwania wielu portfeli kredytów bankowych, oczekuje, że najbardziej znaczące skutki zmian klimatu pojawią się w perspektywie średnio- i długoterminowej potencjalnie ograniczając dzisiejszy wpływ na ECL. Równocześnie ważne jest monitorowanie tempa i skali tych zmian oraz ich możliwego wpływu na pomiar odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Grupa jest w trakcie implementacji wewnętrznych narzędzi i metod pozwalających na ocenę wpływu ekstremalnych zjawisk klimatycznych na portfel klientów segmentu korporacyjnego oraz klientów segmentu firm i przedsiębiorstw oraz na portfel zabezpieczony hipotecznie. Grupa Kapitałowa zwraca szczególną uwagę na takie elementy jak ceny uprawnień do emisji gazów cieplarnianych (GHG), energochłonność budynków, powódzie oraz susze.

W procesie kredytowym dla klientów segmentu korporacyjnego oraz klientów segmentu firm i przedsiębiorstw ocenianych z wykorzystaniem metody ratingowej Grupa Kapitałowa każdorazowo ocenia wpływ czynników środowiskowych, społecznych oraz związanych z zarządzaniem (tzw. czynniki ESG) na zdolność kredytową Klienta oraz identyfikuje transakcje kredytowe z podwyższoną dźwignią finansową (tzw. transakcje lewarowane). Grupa Kapitałowa bada też wpływ transakcji kredytowych na kwestie ESG i klasyfikuje je do czterech kategorii, począwszy od transakcji z pozytywnym wpływem na kwestie ESG, a skończywszy na tych z istotnie negatywnym wpływem. W ocenie czynników ESG Grupa Kapitałowa uwzględnia m.in. ryzyko zmiany klimatu i wpływu na działalność klienta, możliwy wpływ klienta na zmianę klimatu, czynniki związane z kapitałem ludzkim czy dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa oraz czynniki związane z aspektami zarządzania (w tym kultury organizacji i nadzoru wewnętrznego).

Grupa Kapitałowa w pomiarach wartości godziwej instrumentów finansowych sklasyfikowanych na poziomie 3 wartości godziwej nie stosuje danych nieobserwowalnych dotyczących ryzyka związanego z klimatem:

- papiery dłużne - zasadniczo stanowią finansowanie podmiotów gospodarczych z branż nie narażonych na znaczące ryzyko klimatyczne (np. spółki ubezpieczeniowe, developerzy),
- udzielone kredyty - zasadniczo stanowią finansowanie dla gospodarstw domowych, ich wartość godziwa jest szacowana metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych z wykorzystaniem efektywnej marży kredytowej,
- udziały i akcje w innych jednostkach nienotowane na giełdach - nie obejmują spółek z sektorów narażonych na znaczące ryzyko klimatyczne.

• RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE, RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE ODDANE W LEASING OPERACYJNY I WARTOŚCI NIEMATERIALNE

Kwestie dotyczące klimatu nie mają wpływu na amortyzację rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych w Grupie Kapitałowej według stanu na 31 grudnia 2023 i 2022 roku. Ponadto czynniki klimatyczne nie spowodowały wystąpienia przesłanek utraty wartości aktywów niefinansowych oraz nie miały wpływu na ich wartość odzyskiwalną według stanu na 31 grudnia 2023 i 2022 roku.

Należy jednak zauważyć że potencjalny wpływ ryzyka zmian klimatu w rozumieniu nagłej, tj. skokowej transformacji gospodarki na bardziej niskoemisyjną (skokowa zmiana generacyjna istotnej klasy aktywów w finansowaniu) może być docelowo istotny dla podmiotów leasingowych Grupy Kapitałowej.

- **ZAPASY** - Kwestie związane z klimatem nie mają wpływu na wartość bilansową zapasów posiadanych przez Grupę Kapitałową według stanu na 31 grudnia 2023 i 2022 roku.
- **PODATKI** - Kwestie dotyczące klimatu nie mają wpływu na realizację aktywa z tytułu podatku odroczonego w Grupie Kapitałowej według stanu na 31 grudnia 2023 i 2022 roku.

- **REZERWY I SPRAWY SPORNE** - Na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku w Grupie Kapitałowej nie występowały postępowania dotyczące jakichkolwiek kwestii związanych z klimatem lub ochroną środowiska. W latach 2023-2022 roku w Grupie Kapitałowej nie toczyły się postępowania administracyjne związane z naruszeniem przepisów ochrony środowiska oraz dotyczące wpływu na klimat, które zakończyły się nałożeniem kar finansowych.

- **DZIAŁALNOŚĆ UBEZPIECZENIOWA**

Szczególnym przejawem ryzyka fizycznego dla działalności ubezpieczeniowej jest nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych, a w szczególności ryzyko powodzi. Wpływ niniejszego ryzyka na wyniki finansowe oraz wypłacalność jest mitygowany przede wszystkim poprzez selekcję ryzyka oraz poprzez odpowiednio skonstruowany program reasekuracyjny. Spółki ubezpieczeniowe kalkulują wymóg kapitałowy na ryzyko katastroficzne oraz przeprowadzają analizę scenariusza warunków skrajnych dla ryzyka powodzi.

Obecnie spółki ubezpieczeniowe nie posiadają taksonomii środowiskowej dla aktywów inwestycyjnych z uwagi na brak oferowania nowych produktów o charakterze inwestycyjnym.

Dla działalności ubezpieczeniowej (ubezpieczenia majątkowe) ryzyko klimatyczne jest uwzględnione w wycenie zobowiązań poprzez uwzględnienie wskazanego ryzyka w wycenie składki. W szczególności rezerwy z tytułu ryzyka powodzi według stanu na 31 grudnia 2023 roku oszacowano na kwotę 5 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku – 8 milionów PLN). Zmniejszenie rezerwy w ciągu roku, mimo wzrostu portfela ubezpieczeń mieszkaniowych, wynika z aktualizacji modelu powodziowego (zmniejszenie ryzyka). Obecnie model wykorzystywany do wyznaczania ryzyka powodzi uwzględnia dodatkowe zmienne (m.in. kondygnacje), których brak w poprzednich latach powodował zwiększenie wyceny wskazanego ryzyka (podejście ostrożnościowe). Dodatkowo obniżenie wyceny spowodowane jest uwzględnieniem niższych poziomów realizacji w ramach szkód dla niższych okresów powrotów powodzi (powodzie częstsze, o zmniejszonym wpływie).

W momencie zajścia zdarzenia, będącego realizacją ryzyka klimatycznego, spółki ubezpieczeniowe tworzą również rezerwy szkodowe.

Dla działalności ubezpieczeniowej (ubezpieczenia na życie) wskazane ryzyko nie jest na tyle materialnym, żeby umożliwić kwantyfikację wyceny zobowiązań – te dokonywane są na bazie oceny łącznego prawdopodobieństwa zajść zdarzeń ubezpieczeniowych

Działania podejmowane w zakresie ESG przez spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej opisane zostały w nocie „**ZARZĄDZANIE RYZYKIEM ESG**”.

13. ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2023 ROKU I OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

W związku z wdrożeniem od 1 stycznia 2023 roku MSSF 17 dokonano również zmian w danych porównawczych za 2022 rok, które opisane zostały w nocie MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”. Grupa Kapitałowa, w 2023 roku wdrożyła także zmiany do MSR 12 Podatek dochodowy, które miały jedynie charakter prezentacyjny tj. ujęcie podatku odroczonego z tytułu transakcji leasingu odpowiednio w aktywach i rezerwie z tytułu podatku odroczonego (patrz nota [Podatek dochodowy](#)).

Grupa Kapitałowa nie dokonała innych zmian zasad rachunkowości ani zmian w sposobie prezentacji w 2023 roku.

14. MSSF 17 „UMOWY UBEZPIECZENIOWE”

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 17 Umowy ubezpieczeniowe (dalej: „MSSF 17”) został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w maju 2017 roku i zmieniony przez nią w czerwcu 2020 roku oraz w grudniu 2021 roku. MSSF 17 został zatwierdzony do stosowania w krajach Unii Europejskiej 19 listopada 2021 roku Rozporządzeniem Unii Europejskiej 2021/2036.

Celem nowego standardu jest wprowadzenie nowych, jednolitych zasad wyceny umów ubezpieczenia oraz reasekuracji, zapewniających większą porównywalność sprawozdań pomiędzy podmiotami oferującymi produkty ubezpieczeniowe, a także dostarczenie szeregu nowych ujawnień na użytek odbiorców sprawozdań finansowych.

Standard ten ma obowiązkowe zastosowanie od dnia 1 stycznia 2023 roku. MSSF 17 zastąpił dotychczasowy Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 4 „Umowy ubezpieczeniowe”, umożliwiając ujmowanie umów ubezpieczeniowych według zasad rachunkowości obowiązujących w krajowych standardach.

MSSF 17 zmienił sposób ujmowania, wyceny, prezentacji i ujawniania umów ubezpieczenia dystrybuowanych przez spółki Grupy Kapitałowej, zarówno jako produkty powiązane między innymi z udzielanymi kredytami hipotecznymi, gotówkowymi oraz produktami leasingowymi, jak również jako produkty samodzielne.

Grupa wdrożyła standard w podejściu retrospektywnym pełnym oraz zmodyfikowanym dla części portfela.

Wdrożenie MSSF 17 na datę 1 stycznia 2022 roku spowodowało zwiększenie aktywów Grupy Kapitałowej o 582 milionów PLN, zobowiązań o 296 milionów PLN oraz kapitałów własnych o 286 milionów PLN.

14.1. WYCENA I PREZENTACJA PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH

Poniżej zaprezentowano kluczowe różnice w wycenie i prezentacji produktów ubezpieczeniowych, które mają zastosowanie do Grupy Kapitałowej, a które weszły w życie po wdrożeniu MSSF 17.

- **GŁÓWNE ZAŁOŻENIA**

Standard ma zastosowanie do umów ubezpieczenia, umów reasekuracji oraz umów inwestycyjnych z uznaniowym udziałem w zyskach.

Nowy standard definiuje umowę ubezpieczenia jako umowę, w której jedna strona przyjmuje znaczące ryzyko ubezpieczeniowe od posiadacza polisy i zobowiązuje się do zrekompensowania ubezpieczonemu niekorzystnego efektu wynikającego z niepewnego przyszłego zdarzenia. Definicja ta jest co do zasady spójna z definicją obowiązującą w MSSF 4.

Poza zakresem standardu pozostają m.in. umowy inwestycyjne, gwarancje na produkt wydane przez producenta, gwarancje kredytowe, obligacje katastroficzne i tzw. pogodowe instrumenty pochodne (umowy, które wymagają płatności w oparciu o czynnik klimatyczny, geologiczny lub inną zmienną fizyczną, która nie jest specyficzna dla strony umowy).

Najistotniejszy wpływ na wystąpienie różnic względem dotychczas obowiązującego MSSF 4 mają:

- wycena zobowiązań i aktywów z tytułu umów ubezpieczenia, która:
 - jest oparta o wartość najlepszego oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych;
 - uwzględnia wartość pieniądza w czasie;
 - obejmuje korektę ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego;
 - uwzględnia oczekiwaną wartość przyszłych zysków;
- rozpoznawanie spodziewanych zysków dla grupy umów ubezpieczenia w czasie, proporcjonalnie do tzw. jednostek świadczonych usług, odpowiadających poziomowi świadczonych usług przez zakład ubezpieczeń w poszczególnych okresach sprawozdawczych;
- rozpoznanie całej spodziewanej straty z tytułu umów ubezpieczenia w momencie, w którym jednostka oceni, że zawarta umowa rodzi obciążenie, co może mieć miejsce na dzień początkowego ujęcia tej umowy lub przy późniejszej wycenie;
- odrębna (od umów z działalności bezpośredniej) wycena zobowiązań i aktywów z tytułu reasekuracji biernej.

- **MODEL WYCENY I UJĘCIA PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH, W TYM POWIĄZANYCH Z KREDYTAMI I POŻYCZKAMI STOSOWANY DO 31 GRUDNIA 2022 ROKU**

Do momentu wdrożenia nowego standardu Grupa Kapitałowa ujmowała wynik na działalności ubezpieczeniowej w pozycji przychody z tytułu prowizji linia „oferowanie produktów ubezpieczeniowych”, który obejmował przychody z tytułu składki, koszty działalności ubezpieczeniowej, odszkodowania wraz ze zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz wpływ udziału reasekuratora w przedmiotowych pozycjach.

Z uwagi na fakt, iż Grupa Kapitałowa oferuje produkty ubezpieczeniowe wraz z kredytami i pożyczkami oraz produktami leasingowymi i brak jest możliwości zakupu w Grupie Kapitałowej identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu, pożyczki czy produktu leasingowego, opłaty uzyskiwane przez Grupę Kapitałową z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych traktowane były jako integralna część wynagrodzenia z tytułu oferowanych instrumentów finansowych. Cała składka otrzymana przez Grupę dzielona była zgodnie z Rekomendacją U na podstawie modelu względnej wartości godziwej na część dotyczącą:

- produktu ubezpieczeniowego – wycenianą modelem aktuarialnym zgodnie z wymogami MSSF 4 (rozpoznawanego w przychodach z tytułu prowizji, linia „oferowanie produktów ubezpieczeniowych”)
- produktu kredytowego – rozliczaną metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowaną w przychodzie odsetkowym oraz, w części odpowiadającej za wykonanie usługi pośrednictwa, jeżeli ubezpieczycielem jest spółka z Grupy Kapitałowej, rozliczaną liniowo w okresie trwania produktu ubezpieczeniowego i ujmowaną w przychodzie prowizyjnym (linia: oferowanie produktów ubezpieczeniowych).

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych były rozliczane jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego lub jednorazowo. Rezerwa na przyszłe zwroty alokowana była do instrumentu finansowego oraz do usługi ubezpieczeniowej zgodnie z modelem względnej wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa prezentowała działalność ubezpieczeniową w następujących pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej:

- **AKTYWA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ** - należności z tytułu reasekuracji i udział reasekuratora w rezerwach techniczno – ubezpieczeniowych.
- **ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ** - rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na pokrycie bieżących i przyszłych roszczeń oraz kosztów, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia, tj.: z tytułu składek, na ryzyka niewygasłe, na niewypłacone odszkodowania lub świadczenia, na premie i rabaty dla ubezpieczonych, a także odroczone prowizje reasekuracyjne oraz zobowiązania z tytułu reasekuracji.
- **ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW – „ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH”**: zobowiązania z tytułu produktów unit-linked, produktu „bezpieczny kapitał”, produktów strukturyzowanych oraz polisolokat.
 - **WYCENA I UJĘCIA PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH OFEROWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ, W TYM POWIĄZANYCH Z KREDYTAMI I POŻYCZKAMI ZGODNIE Z MSSF 17**

Zgodnie z MSSF 17, wszystkie produkty ubezpieczeniowe oferowane przez Grupę Kapitałową są ujmowane i wyceniane zgodnie z tym standardem jako produkty ubezpieczeniowe. Na poziomie skonsolidowanym Grupy Kapitałowej, składka otrzymana przez Grupę nie jest już dzielona zgodnie z Rekomendacją U na podstawie modelu względnej wartości godziwej (ten model został utrzymany dla jednostkowych sprawozdań finansowych Banku).

Składniki wyniku ubezpieczeniowego, łącznie z częścią stanowiącą dotychczas część przychodów odsetkowych, prowizyjnych lub kosztów działania Grupy Kapitałowej, dotyczące w bezpośredni sposób umów ubezpieczeniowych wyceniane są zgodnie z modelem aktuarialnym i prezentowane w „Wyniku z działalności ubezpieczeniowej” i odpowiednio w liniach „Przychody z działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)” i „Koszty działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)”.

Wdrożenie MSSF 17 na poziomie skonsolidowanym wpłynęło również na wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom. Element składki rozpoznawanej zgodnie z modelem względnej wartości godziwej, korygujący wartość bilansową brutto kredytów na poziomie Banku, na poziomie skonsolidowanym stanowi element aktywów i zobowiązań z działalności ubezpieczeniowej, wycenianych zgodnie z zasadami MSSF 17.

Począwszy od 1 stycznia 2023 roku produkty tj. zobowiązania z tytułu produktów unit-linked, „bezpieczny kapitał”, wcześniej ujmowane zgodnie z MSSF 9, są wyceniane zgodnie z MSSF 17 jako element zobowiązań z działalności ubezpieczeniowej (dotychczas prezentowane w pozycji „Zobowiązania wobec klientów” - „Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych”). Produkty strukturyzowane i polisolokaty zaś, jako produkty o charakterze inwestycyjnym, w dalszym ciągu są ujmowane zgodnie z MSSF 9 w linii „Zobowiązania wobec klientów”.

- **DZIEŃ PRZEJŚCIA**

Grupa zastosowała MSSF 17 po raz pierwszy w okresie zaczynającym się 1 stycznia 2023 roku. Grupa wdrożyła MSSF 17 w podejściu retrospektywnym pełnym oraz zmodyfikowanym dla części portfela (metoda MRA). Ze względu na konieczność przygotowania danych porównawczych, przyjmuje się jako dzień przejścia na nowy standard 1 stycznia 2022 roku.

Szczegółowe zasady rachunkowości oraz informacje finansowe w zakresie działalności ubezpieczeniowej zostały opisane w nocie [DZIAŁALNOŚĆ UBEZPIECZENIOWA](#).

14.2. OSZACOWANIE WPŁYWU – KLASYFIKACJA I WYCENA

W poniższych tabelach zaprezentowany został łączny wpływ korekt z tytułu wdrożenia MSSF 17 na aktywa i zobowiązania oraz kapitały własne Grupy na daty 1 stycznia 2022 roku.

DZIEŃ PRZEJŚCIA NA NOWY STANDARD	31.12.2021 (przy zastosowaniu MSSF 4)	Korekty z tyt. wdrożenia MSSF 17	01.01.2022 (przy zastosowaniu MSSF 17)
SUMA AKTYWÓW, w tym:	418 086	582	418 668
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	234 300	1 395	235 695
Aktywa z tytułu działalności ubezpieczeniowej	911	(783)	128
Wartości niematerialne	3 463	(20)	3 443
Inne aktywa	2 605	(10)	2 595
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO	418 086	582	418 668
SUMA ZOBOWIĄZAŃ, w tym:	380 393	296	380 689
Zobowiązania wobec klientów	322 296	(1 030)	321 266
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	2 008	1 309	3 317
Pozostałe zobowiązania	5 366	(6)	5 360
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	356	23	379
KAPITAŁ WŁASNY, w tym:	37 693	286	37 979
Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite	25 313	17	25 330
Niepodzielony wynik finansowy (z uwzględnieniem wyniku za rok 2021)	11 144	269	11 413
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	37 707	286	37 993

- Wzrost wartości kapitałów własnych o 286 milionów PLN, z czego 269 milionów PLN na niepodzielony wynik finansowy, wynika z retrospektywnej zmiany rozpoznawania historycznie pobranej składki ubezpieczeniowej oraz zmiany metodyki wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych. Do momentu wdrożenia MSSF 17 cała składka otrzymana przez Grupę dzielona była zgodnie z Rekomendacją U na podstawie modelu względnej wartości godziwej na część dotyczącą produktu ubezpieczeniowego – wycenianą modelem aktuarialnym zgodnie z wymogami MSSF 4 oraz część dotyczącą produktu kredytowego – rozliczaną metodą efektywnej stopy procentowej. Wraz z wdrożeniem MSSF 17 składka ubezpieczeniowa w całości rozpoznana została jako element ubezpieczeniowy wyceniany modelem ogólnym (model GMM). W konsekwencji zmieniło się tempo rozpoznawania przychodów, a tym samym historycznie rozpoznanego zysku ujętego w niepodzielnym wyniku finansowym.

Wartość składki ubezpieczeniowej, ujmowana dotychczas jako składnik wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom i rozliczana w trakcie życia produktu kredytowego, stanowiąc obecnie element działalności ubezpieczeniowej wycenianej wg nowej metodologii zgodnie z MSSF 17 rozpoznawana jest w okresie trwania produktu ubezpieczeniowego, co przełożyło się na dodatni wzrost kapitałów własnych.

- Wzrost pozostałych kapitałów o 17 milionów PLN dotyczył z ujęcia w innych dochodach całkowitych części przychodów i kosztów finansowych działalności ubezpieczeniowej (nowy element wprowadzony przez MSSF 17). Zgodnie z MSSF 17 Grupa skorzystała z opcji możliwość podziału przychodów i kosztów finansowych działalności ubezpieczeniowej na części ujmowaną w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach. Wykorzystanie tej opcji pozwala Grupie zmniejszyć zmienność rachunku zysków i strat wynikającą z wahań struktury stóp procentowych. Zmiana wartości marży kontraktowej (CSM) jest obliczana przy użyciu stałej struktury stóp dyskonta locked-in odpowiadającej strukturze z momentu rozpoznania danej kohorty. Różnica pomiędzy wyliczeniem opartym na krzywych locked-in oraz aktualnych na moment wyliczenia jest prezentowana w innych dochodach całkowitych. Podejście takie zapewnia również spójność prezentacji pozycji rachunku zysków i strat wynikających ze zmiany zobowiązań i wydzielonych aktywów.
- Wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom wzrosła o 1 395 milionów PLN, co wynika z zaprzestania ujmowania elementu składki rozliczanej metodą efektywnej stopy procentowej i korygującej wartość bilansową brutto kredytów. Wartość tej składki ujmowana dotychczas jako składnik wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom stanowi obecnie element działalności ubezpieczeniowej wycenianej wg nowej metodologii zgodnie z MSSF 17, tym samym przekładając się na wzrost salda zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej.

- Zgodnie z MSSF 17 wartość zobowiązań z działalności ubezpieczeniowej na dzień 1 stycznia 2022 wzrosła o 1 309 milionów PLN i wynosi 3 317 milionów z czego z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług (ang. Liability for remaining coverage – „LRC”) 3 143 miliony PLN a z tytułu zaistniałych szkód (ang. Liability for incurred claims – „LIC”) 174 miliony PLN.
- Zmniejszeniu o 783 miliony PLN uległa również pozycja aktywów z działalności, co przede wszystkim jest wynikiem przyjęcia innej metody wyznaczania aktywów i zobowiązań ubezpieczeniowych na udziale reasekuratora (dotychczas w tej pozycji prezentowane były należności z tytułu reasekuracji i udział reasekuratora w rezerwach techniczno – ubezpieczeniowych). Zgodnie z MSSF 17 wartość aktywów z działalności ubezpieczeniowej na dzień 1 stycznia 2022 roku wynosi 128 milionów i dotyczy umów reasekuracji biernej wycenianych modelem GMM, z czego z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług 107 milionów PLN a z tytułu zaistniałych szkód 21 milionów PLN.
- W wartościach niematerialnych Grupa Kapitałowa rozpoznała przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczenia (dalej: Value in force, VIF) będące efektem rozliczenia nabycia 1 kwietnia 2014 roku spółki „Nordea Polska Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie” SA (obecnie PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A). W wyniku wdrożenia MSSF 17, wartość VIF na 1 stycznia 2022 wynosi 2 miliony PLN (wartość korekty in minus 20 milionów PLN). Zmiana wyceny wynika z faktu, że istotna część produktów, dla których został rozpoznany VIF, podlega pod wymogi MSSF 17, w związku czym VIF dla tej części portfela jest zastąpiony przez marżę kontraktową (CSM). Wysokość marży kontraktowej z przejętego portfela podlegającego pod wycenę zgodnie z MSSF 17 jest wyższa niż wartość rozpoznanego VIF-a, ze względu na ostrożnościową wycenę, która była przyjęta na cele wyceny zobowiązań przy transakcji. Nowa wartość VIF ograniczona została do polis podlegających pod wycenę zgodnie z MSSF 9 i skalkulowana została zgodnie z oryginalnym ujęciem wartości VIF (tj. wycena VIF na moment transakcji i przyjęcie schematu amortyzacji w oparciu o rozkład prognozowanych przyszłych zysków).
- Znaczna część produktów tj. zobowiązania z tytułu większości produktów unit-linked oraz produktu „bezpieczny kapitał” była prezentowana w pozycji „Zobowiązania wobec klientów” – „Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych”. W związku z wdrożeniem MSSF 17 produkty te traktowane są jako element zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej i wyceniane zgodnie z nowym standardem. Wartość korekty pozycji „Zobowiązań wobec klientów” z tego tytułu wyniosła in minus 1 030 milionów PLN. Wartość bilansowa zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych prezentowana w pozycji „Zobowiązania wobec klientów” po korektach wynosi 175 milionów PLN i dotyczy produktów strukturyzowanych i polisolokat, które traktowane są jako produkty o charakterze inwestycyjnym, wyceniane zgodnie z MSSF 9.

Grupa przeanalizowała gwarancje dobrego wykonania umowy pod kątem spełnienia kryteriów definicji umowy ubezpieczeniowej zgodnie z MSSF 17. Z uwagi na fakt, iż w tego typu umowach występuje wyłącznie ryzyko kredytowe związane z nieotrzymaniem zwrotu środków od klientów, brak jest natomiast ryzyka ubezpieczeniowego, Grupa Kapitałowa ujmuje i wycenia gwarancje dobrego wykonania umowy, zgodnie z MSSF 9.

W poniższych tabelach zaprezentowano łączny wpływ korekt z tytułu wdrożenia MSSF 17 na aktywa i zobowiązania oraz kapitały własne Grupy na 31 grudnia 2022 roku, pozycje całkowitych dochodów, w tym rachunku zysków i strat oraz pozycje sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres 2022 roku.

31 grudnia 2022	dane opublikowane	Korekty z tyt. wdrożenia MSSF 17	dane przekształcone
AKTYWA, w tym:	430 683	764	431 447
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	231 721	1 238	232 959
Aktywa z tytułu działalności ubezpieczeniowej	555	(440)	115
Wartości niematerialne	3 527	(15)	3 512
Inne aktywa	2 804	(19)	2 785
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY	430 683	764	431 447
Zobowiązania, w tym:	395 248	492	395 740
Zobowiązania wobec klientów	339 582	(714)	338 868
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	1 732	1 146	2 878
Pozostałe zobowiązania	7 014	(4)	7 010
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	13	64	77
KAPITAŁ WŁASNY, w tym:	35 435	272	35 707
Kapitały rezerwowe i skumulowane inne dochody całkowite	22 215	24	22 239
Niepodzielony wynik finansowy	8 651	269	8 920
Wynik roku bieżącego	3 333	(21)	3 312
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	35 449	272	35 721

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (wybrane pozycje) – 2022	dane opublikowane	Korekty z tyt. wdrożenia MSSF 17	dane przekształcone
Wynik z tytułu odsetek	11 813	(389)	11 424
Przychody z tytułu odsetek i przychody o charakterze zbliżonym do odsetek	20 140	(389)	19 751
w tym obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej	19 580	(384)	19 196
Wynik z tytułu prowizji i opłat	4 951	(453)	4 498
Przychody z tytułu prowizji i opłat	6 515	(456)	6 059
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(1 564)	3	(1 561)
Wynik pozostały	508	779	1 287
Wynik z działalności ubezpieczeniowej, w tym:	-	779	779
Przychody z działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)	-	1 174	1 174
Koszty działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji)	-	(324)	(324)
Wynik na działalności biznesowej	17 272	(63)	17 209
Koszty działania	(7 850)	81	(7 769)
w tym z tytułu obciążeń regulacyjnych	(1 889)	2	(1 887)
Zysk brutto	4 749	18	4 767
Podatek dochodowy	(1 416)	(39)	(1455)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	3 333	(21)	3 312
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3 333	(21)	3 312

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW (wybrane pozycje) - 2022	dane opublikowane	Korekty z tyt. wdrożenia MSSF 17	dane przekształcone
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	3 333	(21)	3 312
Inne dochody całkowite	(3 303)	7	(3 296)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	(3 296)	7	(3 289)
Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej, brutto	-	9	9
Podatek odroczonej	-	(2)	(2)
Przychody i koszty finansowe z działalności ubezpieczeniowej, netto	-	7	7
Dochody całkowite netto, razem	30	(14)	16
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:	30	(14)	16
akcjonariuszy jednostki dominującej	30	(14)	16

PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH – WYBRANE DANE SKONSOLIDOWANE - 2022	dane opublikowane	Korekty z tyt. wdrożenia MSSF 17	dane przekształcone
Zysk brutto	4 749	18	4 767
Korekty razem	15 223	(18)	15 205
Amortyzacja	1 278	(11)	1 267
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 529	157	1 686
Zmiana stanu aktywów z tytułu działalności ubezpieczeniowej	356	(343)	13
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	17 286	316	17 602
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej	(276)	(163)	(439)
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	1 903	2	1 905
Inne korekty	(1 912)	24	(1 888)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	18 543	-	18 543

14.3. WPLYW MSSF 17 NA FUNDUSZE WŁASNE I MIERNIKI ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, na potrzeby adekwatności kapitałowej stosuje się konsolidację ostrożnościową, która, w odróżnieniu od konsolidacji zgodnej z MSSF, obejmuje tylko podmioty zależne spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych. W związku z powyższym z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej: PKO Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Spółki ubezpieczeniowe wyceniane są metodą praw własności.

Tym samym wdrożenie MSSF 17 na datę bilansu otwarcia wpływa na wartość ujmowanych inwestycji kapitałowych (wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego) oraz na niepodzielony wynik finansowy i skumulowane inne dochody całkowite z tytułu zmiany wyceny spółek ubezpieczeniowych wycenianych metodą praw własności.

Łączny wpływ korekt na łączny współczynnik kapitałowy wynosi in plus 0,01 p.b na 31 grudnia 2022 roku.

15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH

- STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2023 ROKU

STANDARDY I INTERPRETACJE*	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
MSSF 17 UMOWY UBEZPIECZENIOWE (1.01.2023/ 19.11. 2021) ORAZ ZMIANY DO MSSF 17 (1.01.2023/ 8.09.2022)	Szczegóły patrz nota nr 14 „ MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe ”
ZMIANY DO MSR 1 „PREZENTACJA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH” ORAZ MSR 8 „ZASADY (POLITYKA) RACHUNKOWOŚCI, ZMIANY WARTOŚCI SZACUNKOWYCH I KORYGOWANIE BŁĘDÓW” (1.01.2023/2.03.2022)	<p>Zmiany do MSR 1 zawierają wytyczne dotyczące stosowania pojęcia istotności w zakresie ujawnień dotyczących zasad rachunkowości. Zamiast znaczących zasad rachunkowości zmiany wprowadzają wymóg ujawniania istotnych informacji o polityce rachunkowości, wraz z wyjaśnieniami i przykładami w jaki sposób jednostka może zidentyfikować istotne informacje dotyczące zasad rachunkowości.</p> <p>Zmiany do MSR 8 wprowadzają nową definicję szacunków księgowych. Zgodnie z nową definicją szacunki księgowe to kwoty pieniężne w sprawozdaniach finansowych, które są objęte niepewnością wyceny. Wprowadzenie definicji szacunków księgowych oraz innych poprawek do MSR 8 ma na celu pomóc jednostkom odróżnić zmiany zasad rachunkowości od zmian w szacunkach księgowych.</p> <p>Zmiany do MSR 1 mają wpływ na zakres informacji prezentowanych w rocznych sprawozdaniach finansowych Grupy Kapitałowej za rok 2023. Szczegóły patrz „PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO”.</p>
ZMIANY DO MSR 1 – KLASYFIKACJA ZOBOWIĄZAŃ (1.01.2024/ 19.12.2023)	<p>Zmiany dotyczą klasyfikacji zobowiązań w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do krótkoterminowych lub długoterminowych. Doprecyzowują one, że klasyfikacja zobowiązań jako krótkoterminowe lub długoterminowe powinna uwzględniać na datę klasyfikacji istnienie prolongaty zobowiązania bez względu na intencję podmiotu do skorzystania z niej na okres dłuższy niż 12 miesięcy oraz powinna uwzględniać spełnienie na dzień przeprowadzenia oceny warunków takiej prolongaty, jeżeli jest ona warunkowa.</p> <p>Grupa Kapitałowa nie posiada umów zawierających ww. zapisy, w związku z powyższym zmiana nie ma wpływu na Grupę Kapitałową.</p>
ZMIANY DO MSR 12 „PODATEK DOCHODOWY” (1.01.2023/11.08.2022)	<p>Zmiany do MSR 12 wprowadzają wymóg ujęcia w sprawozdaniu finansowym aktywów i zobowiązań z tytułu różnic przejściowych także w przypadku transakcji innych niż połączenia jednostek gospodarczych, które w momencie początkowego ujęcia generują dodatnie i ujemne różnice przejściowe o identycznej wartości.</p> <p>Zmiana ma charakter prezentacyjny.</p> <p>Szczegóły patrz nota „PODATEK DOCHODOWY”.</p>
ZMIANY DO MSR 12 „PODATEK DOCHODOWY” (1.01.2023/8.11.2023)	<p>Zmiany dotyczą jednostek, dla których zastosowanie mają regulacje podatkowe drugiego filaru OECD, tj. wprowadzenia globalnego minimalnego opodatkowania dla największych grup kapitałowych osiągających zyski w różnych jurysdykcjach podatkowych (dalej „Filar”). Zmiany wprowadzają m.in. wyjątek od wymogów MSR 12, zgodnie z którym jednostki nie ujmuje i nie ujawniają informacji na temat aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, związanych z Filarem. Zastosowanie wyjątku musi zostać ujawnione przez jednostki. Ponadto, zmiany wprowadzają również m.in. wymóg odrębnego ujawniania bieżących obciążeń podatkowych związanych z Filarem.</p> <p>Przepisy w zakresie globalnego podatku minimalnego nie zostały jeszcze w Polsce zaimplementowane. Nie zostały też zaimplementowane w niektórych jurysdykcjach, gdzie Grupa Kapitałowa prowadzi działalność (Ukraina, Szwecja). Od 2024 roku będą obowiązywać w jurysdykcjach podatkowych,</p>

	<p>gdzie Grupa Kapitałowa prowadzi działalność w formie oddziałów zagranicznych (Niemcy, Czechy, Słowacja, Rumunia).</p> <p>Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania przyszłego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
ZMIANY DO MSSF 16 „LEASING” (1.01.2024/20.11.2023)	<p>Zmiany objaśniają, w jaki sposób sprzedawca-leasingobiorca powinien wyceniać transakcje sprzedaży i leasingu zwrotnego, które spełniają wymogi MSSF 15 dotyczące ujęcia składnika aktywów jako sprzedaż.</p> <p>Zmiany dotyczą przypadków gdy raty płatne w leasingu zwrotnym mają charakter zmienny, tj. inny niż w oparciu o stopę lub indeks.</p> <p>Zmiany nakładają na sprzedawcę-leasingobiorcę obowiązek wyceny zobowiązania leasingowego w taki sposób, aby różnice między faktycznymi kwotami zmiennymi zapłaconymi w ramach umowy, a kwotami ujętymi w początkowej wycenie zobowiązania ujmowane były bezpośrednio przez wynik finansowy.</p> <p>Do zmian obowiązuje podejście retrospektywne.</p> <p>W Grupie Kapitałowej na obecną chwilę nie występują transakcje sprzedaży i leasingu zwrotnego ze zmiennymi ratami leasingowymi innymi niż opartymi o stopę lub indeks, w związku z powyższym zmiana nie ma wpływu na Grupę Kapitałową. .</p>

* W nawiasie data wejścia w życie w UE /data zatwierdzenia przez UE

• **NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ,**

STANDARDY I INTERPRETACJE*	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
ZMIANY DO MSR 7 „SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH” ORAZ ZMIANY DO MSSF 7 „INSTRUMENTY FINANSOWE: UJAWNIANIE INFORMACJI” (1.01.2024/ BRAK DANYCH)	<p>Zmiany wprowadzają obowiązek dodatkowych ujawnień w zakresie umów faktoringu odwrotnego. Jednostki będą zobowiązane ujawniać w sprawozdaniach finansowych informacje umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenę, w jaki sposób powyższe umowy wpływają na zobowiązania i przepływy pieniężne jednostki oraz zrozumienie wpływu powyższych umów na ekspozycję jednostki na ryzyko płynności oraz wpływu, w przypadku gdy umowy przestaną obowiązywać. <p>Ponadto, zmiany uzupełniają obecne wymogi MSSF poprzez dodanie do MSR 7 dodatkowych wymogów informacyjnych dotyczących m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> warunków umów faktoringu odwrotnego; ujawnień na początek i koniec okresu sprawozdawczego wartości bilansowej powyższych zobowiązań, wartości zobowiązań zapłaconych, terminów płatności. <p>RMSR zdecydowała, że w większości przypadków jednostki mogą prezentować zagregowane informacje dotyczące powyższych kwestii.</p> <p>W Grupie Kapitałowej nie występują na chwilę obecną transakcje faktoringu odwrotnego dotyczące powyższych zmian, w związku z czym zmiana nie powinna mieć wpływu na Grupę Kapitałową</p>

* W nawiasie oczekiwana data wejścia w życie w UE /data zatwierdzenia przez UE

NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

16. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Nota segmentacyjna została sporządzona na bazie wewnętrznego systemu sprawozdawczego, tj. informacji przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego S.A., które służą do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów.

Zasady identyfikacji przychodów i kosztów oraz aktywów i zobowiązań stosowane w raporcie segmentacyjnym są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w niniejszym sprawozdaniu. Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. W wynikach, aktywach i zobowiązaniach segmentów wykazywane są także pozycje, które da się przypisać na podstawie racjonalnych przesłanek. Na tej podstawie w segmentach ujmowany jest wpływ istotnych zdarzeń o charakterze jednorazowym, takich jak ujemna wartość firmy powstała na nabyciu spółki, odpisy z tytułu utraty wartości firmy, odpisy z tytułu utraty wartości jednostek stowarzyszonych, koszt ryzyka prawnego portfela kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych.

Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli, obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej zostały ujęte na poziomie Grupy (**AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA NIEALOKOWANE**).

Grupa Kapitałowa rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych, przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych opartych na stawkach rynkowych dla danej waluty oraz terminie wymagalności/zapadalności z uwzględnieniem marż płynności. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

W związku z wprowadzonymi od 1 stycznia 2023 roku ujawnieniami w zakresie MSSF 17 dokonano analogicznych zmian w danych porównawczych za 2022 rok (szczegółowe informacje w nocie [MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”](#)).

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów oferujących określone produkty i usługi adresowane do określonych grup klientów. Sposób podziału segmentów działalności zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej, która obejmuje zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej.

Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego S.A. służących do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów.

Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A.

Działalność Grupy Kapitałowej obejmuje trzy podstawowe segmenty sprawozdawcze:

<p>SEGMENT DETALICZNY</p>	<p>Segment detaliczny oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. firmami i przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi <i>private banking</i>, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjno-ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej i mobilnej. W zakresie finansowania segment obejmuje kredyty konsumpcyjne, kredyty hipoteczne, w tym oferowane przez PKO Bank Hipoteczny SA, a także kredyty gospodarcze dla firm i przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA. Wyniki segmentu detalicznego obejmują ponadto wyniki spółek: PKO TFI S.A., PKO BP BANKOWY PTE S.A., PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A., PKO Towarzystwo Ubezpieczeń S.A., PKO BP Finat sp. z o.o..</p>
<p>SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY</p>	<p>Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, usługi <i>cash management</i> i <i>trade finance</i>, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing S.A. W ramach tego segmentu Grupa zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują także wyniki Grupy KREDOBANK SA działającej na Ukrainie, spółek prowadzących usługi technologiczne, działalność deweloperską i świadczące usługi zarządzania nieruchomościami oraz fundusze zajmujące się lokowaniem środków zebranych od uczestników.</p>
<p>CENTRUM TRANSFEROWE I POZOSTAŁY</p>	<p>Centrum transferowe i pozostały obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik na inwestycyjnym portfelu dłużnych papierów wartościowych Grupy, wynik z długoterminowych źródeł finansowania, wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń oraz wyniki nieprzypisane do pozostałych segmentów. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, w tym emisje listów zastawnych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W ramach tego segmentu prezentowane są wyniki spółki PKO Finance AB.</p>

INFORMACJE FINANSOWE

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów, kosztów, zysków/strat oraz aktywów i zobowiązań poszczególnych segmentów sprawozdawczych Grupy Kapitałowej za okresy zakończone 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku.

Rachunek zysków i strat wg segmentów	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
2023				
Wynik z tytułu odsetek	15 143	6 348	(3 173)	18 318
Wynik z tytułu prowizji i opłat	3 555	1 124	(53)	4 626
Wynik pozostały	1 011	224	(47)	1 188
Wynik z działalności ubezpieczeniowej	696	15	-	711
Przychody z tytułu dywidend	-	14	-	14
Wynik na operacjach finansowych	40	98	29	167
Wynik z pozycji wymiany	116	4	(21)	99
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania instrumentów finansowych	25	19	13	57
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	114	94	(68)	140
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	20	(20)	-	-
Wynik na działalności biznesowej	19 709	7 696	(3 273)	24 132
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(993)	(272)	-	(1 265)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(6)	(53)	(49)	(108)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	(5 430)	-	-	(5 430)
Koszty działania, w tym:	(6 313)	(1 320)	(2)	(7 635)
amortyzacja	(938)	(149)	-	(1 087)
z tytułu obciążeń regulacyjnych	(444)	(176)	(2)	(622)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(754)	(439)	(38)	(1 231)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	-	99
Wynik segmentu (brutto)	6 213	5 612	(3 362)	8 562
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)				(3 057)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)				5 505
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli				3
Zysk/(strata) netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej				5 502

Rachunek zysków i strat wg segmentów	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
2022				
Wynik z tytułu odsetek	7 711	3 892	(179)	11 424
Wynik z tytułu prowizji i opłat	3 408	1 097	(7)	4 498
Wynik pozostały	1 185	483	(381)	1 287
Wynik z działalności ubezpieczeniowej	772	7	-	779
Przychody z tytułu dywidend	-	51	-	51
Wynik na operacjach finansowych	172	200	(14)	358
Wynik z pozycji wymiany	87	196	(356)	(73)
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania instrumentów finansowych	(1)	(23)	(2)	(26)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	129	78	(9)	198
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	26	(26)	-	-
Wynik na działalności biznesowej	12 304	5 472	(567)	17 209
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(959)	(542)	-	(1 501)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(41)	(1)	(21)	(63)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(1 914)	-	-	(1 914)
Koszty działania, w tym:	(6 404)	(1 333)	(32)	(7 769)
amortyzacja	(880)	(139)	-	(1 019)
z tytułu obciążeń regulacyjnych	(1 475)	(380)	(32)	(1 887)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(737)	(382)	(147)	(1 266)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	-	71
Wynik segmentu (brutto)	2 249	3 214	(767)	4 767
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)				(1 455)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)				3 312
Zysk/(strata) netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej				3 312

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW	2023			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty i inne należności od banków i Banku Centralnego	13	963	762	1 738
Dłużne papiery wartościowe	96	4 518	2 298	6 912
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (z wyłączeniem należności z tytułu leasingu finansowego)	15 897	5 093	-	20 990
Należności z tytułu leasingu finansowego	1 107	470	-	1 577
Razem	17 113	11 044	3 060	31 217

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW	2022			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty i inne należności od banków i Banku Centralnego	11	587	560	1 158
Dłużne papiery wartościowe	56	2 047	1 734	3 837
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (z wyłączeniem należności z tytułu leasingu finansowego)	9 937	3 506	-	13 443
Należności z tytułu leasingu finansowego	978	306	-	1 284
Zobowiązania wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	-	29	-	29
Razem	10 982	6 475	2 294	19 751

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2023			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty, ubezpieczenia, leasing operacyjny i zarządzanie flotą	768	467	-	1 235
udzielanie kredytów i pożyczek	542	379	-	921
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	73	19	-	92
leasing operacyjny i zarządzanie flotą	153	69	-	222
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	675	119	-	794
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	435	5	-	440
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	4	-	-	4
prowadzenie działalności maklerskiej	236	114	-	350
Karty	2 118	56	-	2 174
Marże na transakcjach wymiany walut	489	232	-	721
Rachunki bankowe i pozostałe	1 012	365	-	1 377
obsługa rachunków bankowych	796	178	-	974
operacje kasowe	51	57	-	108
obsługa masowych operacji zagranicznych	86	50	-	136
zlecenia klientowskie	16	38	-	54
usługi powiernicze	-	9	-	9
inne	63	33	-	96
Razem	5 062	1 239	-	6 301

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2022			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty, ubezpieczenia, leasing operacyjny i zarządzanie flotą	767	386	-	1 153
udzielanie kredytów i pożyczek	542	324	-	866
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	102	15	-	117
leasing operacyjny i zarządzanie flotą	123	47	-	170
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	650	122	-	772
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	381	8	-	389
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	2	-	-	2
prowadzenie działalności maklerskiej	267	114	-	381
Karty	1 906	83	-	1 989
Marże na transakcjach wymiany walut	521	290	-	811
Rachunki bankowe i pozostałe	991	343	-	1 334
obsługa rachunków bankowych	801	178	-	979
operacje kasowe	37	52	-	89
obsługa masowych operacji zagranicznych	69	43	-	112
zlecenia klientowskie	27	36	-	63
usługi powiernicze	-	9	-	9
inne	57	25	-	82
Razem	4 835	1 224	-	6 059

Aktywa i zobowiązania wg segmentów	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
31.12.2023				
Aktywa	182 510	205 155	109 561	497 226
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	-	-	284
Aktywa niealokowane	-	-	-	4 006
Suma aktywów	182 510	205 155	109 561	501 516
Zobowiązania	338 611	90 016	25 833	454 460
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	1 829
Suma zobowiązań	338 611	90 016	25 833	456 289

Aktywa i zobowiązania wg segmentów	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
31.12.2022				
Aktywa	176 655	157 849	91 419	425 923
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	285	-	285
Aktywa niealokowane	-	-	-	5 239
Suma aktywów	176 655	158 134	91 419	431 447
Zobowiązania	288 718	79 423	26 757	394 898
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	842
Suma zobowiązań	288 718	79 423	26 757	395 740

INFORMACJA O OBSZARACH GEOGRAFICZNYCH

Jako uzupełniający, Grupa PKO Banku Polskiego S.A. stosuje podział na obszary geograficzne. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. prowadzona jest na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terenie Ukrainy przez Grupę Kapitałową KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” spółkę z dodatkową odpowiedzialnością, Finansową Kompanię „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. KREDOLEASING sp. z o.o i Finansową Kompanię „Idea Kapitał” sp. z o.o, jak również na terenie Szwecji przez PKO Finance AB oraz PKO Leasing Sverige AB, na terenie Irlandii przez Polish Lease Prime 1 DAC1. Dodatkowo PKO Bank Polski S.A. posiada zagraniczne oddziały korporacyjne na terenie Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Czeskiej i Republiki Słowackiej.

Dla celów prezentacyjnych wyniki spółek prowadzących działalność na terenie Szwecji i Irlandii oraz wyniki oddziałów Banku działających na terenie Niemiec, Czech i Słowacji, ze względu na ich wpływ na skalę działalności Grupy Kapitałowej, ujęto w obszarze geograficznym „Polska”.

Wyniki spółek ujętych w obszarze „Ukraina” uwzględniają transakcje wzajemne realizowane z innymi spółkami Grupy Kapitałowej działającymi na terenie Ukrainy. Transakcje wzajemne z pozostałymi spółkami Grupy Kapitałowej oraz korekty konsolidacyjne zaprezentowane zostały w wynikach obszaru „Polska”.

2023	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	17 945	373	18 318
Wynik z tytułu prowizji i opłat	4 516	110	4 626
Wynik pozostały	1 181	7	1 188
Wynik z działalności ubezpieczeniowej	711	-	711
Przychody z tytułu dywidend	14	-	14
Wynik na operacjach finansowych	167	-	167
Wynik z pozycji wymiany	97	2	99
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania instrumentów finansowych	55	2	57
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	137	3	140
Wynik na działalności biznesowej	23 642	490	24 132
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(1 244)	(21)	(1 265)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(108)	-	(108)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiernalnych	(5 430)	-	(5 430)
Koszty działania, w tym:	(7 433)	(202)	(7 635)
amortyzacja	(1 051)	(36)	(1 087)
z tytułu obciążeń regulacyjnych	(607)	(15)	(622)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(1 231)	-	(1 231)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	99	-	99
Wynik segmentu (brutto)	8 295	267	8 562
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)			(3 057)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)			5 505
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli			3
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej			5 502

31.12.2023	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	491 452	5 774	497 226
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	244 479	1 297	245 776
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	284	-	284
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3 970	36	4 006
Suma aktywów	495 706	5 810	501 516
Zobowiązania, w tym:	449 384	5 076	454 460
Zobowiązania wobec klientów	394 375	4 818	399 193
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 725	104	1 829
Suma zobowiązań	451 109	5 180	456 289

2022	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	11 149	275	11 424
Wynik z tytułu prowizji i opłat	4 350	148	4 498
Wynik pozostały	1 280	7	1 287
Wynik z działalności ubezpieczeniowej	779	-	779
Przychody z tytułu dywidend	51	-	51
Wynik na operacjach finansowych	358	-	358
Wynik z pozycji wymiany	(75)	2	(73)
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania instrumentów finansowych	(27)	1	(26)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	194	4	198
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	-	-	-
Wynik na działalności biznesowej	16 779	430	17 209
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(1 276)	(225)	(1 501)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(63)	-	(63)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	(1 914)	-	(1 914)
Koszty działania, w tym:	(7 583)	(186)	(7 769)
amortyzacja	(978)	(41)	(1 019)
z tytułu obciążeń regulacyjnych	(1 874)	(13)	(1 887)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(1 266)	-	(1 266)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	71	-	71
Wynik segmentu (brutto)	4 748	19	4 767
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)			(1 455)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)			3 312
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej			3 312

31.12.2022	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	421 052	4 871	425 923
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	231 382	1 577	232 959
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	285	-	285
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5 231	8	5 239
Suma aktywów	426 568	4 879	431 447
Zobowiązania, w tym:	390 533	4 365	394 898
Zobowiązania wobec klientów	334 729	4 139	338 868
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	841	1	842
Suma zobowiązań	391 374	4 366	395 740

17. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, a także przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym przychody i koszty odsetkowe od pochodnych instrumentów zabezpieczających. W przychodach i kosztach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego, w tym koszty wynagrodzeń agentów i pośredników za sprzedaż instrumentu finansowego, koszty premii pracowników w części dotyczącej bezpośrednio sprzedaży produktów kredytowych.

Grupa Kapitałowa konsekwentnie stosuje metodę prezentacji łącznego wyniku netto z tytułu odsetek na instrumentach zabezpieczających dla wszystkich strategii zabezpieczających w linii „pochodne instrumenty zabezpieczające” w ramach pozycji „Wynik z tytułu odsetek” - dodatni łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”, a ujemny łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Koszty z tytułu odsetek”.

Przychody i koszty z tytułu odsetek ujmowane są z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- aktywów finansowych POCl. Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego cyklu życia aktywa, przy czym kalkulacja przychodu odsetkowego dokonywana jest w oparciu o wartość bilansową netto skalkulowaną przy zastosowaniu relacji wartości netto i wartości brutto z poprzedniego miesiąca;
- składników aktywów finansowych niebędących aktywami POCl, które następnie stały się składnikami aktywów POCl. Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania przesłanki utraty wartości tego aktywa, przy czym kalkulacja przychodu odsetkowego do fazy 3 dokonywana jest w oparciu o wartość bilansową netto skalkulowaną przy zastosowaniu relacji wartości netto i wartości brutto z poprzedniego miesiąca.

W przychodach odsetkowych ujmowany jest również:

- efekt rozliczenia wyceny do wartości godziwej aktywów finansowych przejętych w ramach połączeń jednostek zależnych;
- wpływ orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącego prawa konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem poprzez pomniejszenie przychodów odsetkowych, w wartości-szacowanej różnicy pomiędzy nierozliczoną prowizją według efektywnej stopy procentowej na dzień przewidywanej wcześniejszej spłaty kredytu a prowizją, która byłaby rozliczana liniowo, zgodnie, z którą Bank dokonuje zwrotu prowizji. Oszacowanie opiera się na historycznych terminach przedpłat oraz ich prawdopodobieństwach;

- efekt ustawowych wakacji kredytowych wprowadzonych ustawą o finansowaniu społecznosciowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom, ujęty w drugiej połowie 2022 roku w korespondencji z wartością bilansową brutto kredytów hipotecznych udzielonych w PLN (nota „[Kredyty i pożyczki udzielone klientom](#)”);
- wpływ zmiany Ustawy z dnia 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz. U. z 2020 roku poz. 1027 i 2 320 oraz z 2022 roku poz. 872 i 1 488), dotyczącej zwrotu dodatkowego kosztu hipotecznego związanego z oczekiwaniem na wpis hipoteki do księgi wieczystej, ponoszonego przez klienta do czasu dokonania wpisu hipoteki do księgi wieczystej poprzez pomniejszenie przychodów odsetkowych, jako wartość szacowanego zwrotu marży dla klientów skalkulowanej do daty wpisu hipoteki do księgi wieczystej.

INFORMACJE FINANSOWE:

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK I PRZYCHODY O CHARAKTERZE ZBLIŻONYM DO ODSETEK	2023	2022
Kredyty i inne należności od banków i Banku Centralnego¹	1 738	1 158
Dłużne papiery wartościowe²	6 912	3 837
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 239	1 487
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4 629	2 315
wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	44	35
Kredyty i pożyczki udzielone klientom^{2,3}	20 990	13 443
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	20 485	12 925
wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	505	518
Należności z tytułu leasingu finansowego³	1 577	1 284
Zobowiązania wobec klientów	-	29
Razem	31 217	19 751
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	601	438
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej od instrumentów finansowych wycenianych	30 668	19 196
według zamortyzowanego kosztu	26 039	16 881
do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4 629	2 315
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	549	555
Razem	31 217	19 751

¹ W tej pozycji Grupa w okresie 2023 roku ujęła przychody z tytułu odsetek od środków na rachunkach typu call (centralne rozliczenia za pośrednictwem clearing brokera) w wysokości 205 milionów PLN (w okresie porównywalnym 297 milionów PLN) oraz przychody odsetkowe od środków na rachunku bieżącym w NBP w wysokości 762 miliony PLN (w okresie porównywalnym 560 milionów PLN).

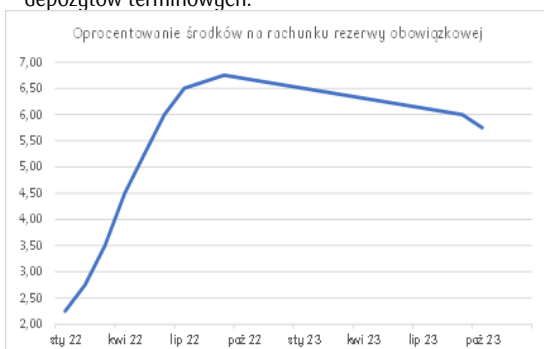
² Wzrost przychodów odsetkowych związany jest głównie z wyższym poziomem rynkowych stóp procentowych, wzrostem portfela papierów wartościowych oraz zmianą struktury średniego wolumenu portfela kredytowego (wzrost udziału kredytów gospodarczych oraz konsumpcyjnych kosztem udziału kredytów mieszkaniowych walutowych i złotych). W pozycji przychodów odsetkowych z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2022 roku ujęto efekt ustawy o finansowaniu społecznosciowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom (tzw. „wakacje kredytowe”) w wysokości 3 111 mln PLN (nota „[Kredyty i pożyczki udzielone klientom](#)”).

³ Przychody odsetkowe z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz należności z tytułu leasingu finansowego za 2022 rok zostały skorygowane o 389 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”).

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	2023	2022
Pochodne instrumenty zabezpieczające ¹	(3 817)	(3 580)
Zobowiązania wobec banków	(87)	(134)
Lokaty międzybankowe	-	(6)
Kredyty i pożyczki otrzymane	(93)	(83)
Leasing	(35)	(19)
Zobowiązania wobec klientów ²	(7 901)	(3 720)
Emisja papierów wartościowych	(739)	(621)
Zobowiązania podporządkowane	(227)	(164)
Razem	(12 899)	(8 327)

¹ Wzrost kosztów odsetkowych związanych z pochodnymi instrumentami zabezpieczającymi o 237 milionów PLN dotyczy głównie transakcji IRS (płatności realizowane po zmiennej stopie przewyższając otrzymywane po stałej stopie).

² Wzrost kosztów o 4 181 milionów PLN wynika głównie ze wzrostu średniego oprocentowania depozytów związanego z podwyżkami stóp procentowych w PLN po decyzjach RPP oraz ze zmian w strukturze terminowej polegających na wzroście udziału wyżej oprocentowanych depozytów terminowych.

	31.12.2023	31.12.2022
Oprocentowanie środków na rachunku obowiązkowej rezerwy	5,75%	6,75%

Grupa Kapitałowa może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

18. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Przychody z tytułu prowizji i opłat niepodlegających rozliczeniu metodą efektywnej stopy procentowej ujmują się w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem Grupy Kapitałowej – będzie uprawniona w zamian za te dobra lub usługi, zgodnie z pięciostopniowym modelem ujmowania przychodów.

Do przychodów prowizyjnych zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Grupę Kapitałową za wykonanie czynności niezwiązane bezpośrednio z powstaniem składnika aktywów finansowych, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Grupę Kapitałową. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej.

Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia Grupa Kapitałowa ustala w momencie zawarcia umowy, czy będzie spełniać zobowiązanie do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu czy też spełni je w określonym momencie.

W pozycji przychody z tytułu prowizji ujmowany jest również:

- wynik z tytułu leasingu operacyjnego, najmu krótkoterminowego, wynik na świadczeniu usług zarządzania flotą w linii „leasing operacyjny i zarządzanie flotą” - patrz nota „[Leasing](#)”;
- marża kursowa uwzględniona w kursach walut oferowanych klientom Banku w ramach świadczenia usług kupna/sprzedaży walut obcych w linii „marże na transakcjach wymiany walut”. Marża kursowa w transakcjach klientowskich jest kalkulowana jako różnica pomiędzy kursem, po którym transakcja wymiany walut została

zrealizowana (kurs kupna/sprzedaży z tabeli kursów banku, kurs negocjowany, kurs z tabeli C NBP) a uśrednionym kursem kupna i sprzedaży z dnia bieżącego z tabeli kursów banku, z wyjątkiem transakcji kantorowych oraz transakcji natychmiastowej wymiany walut, dla których marża kursowa jest kalkulowana jako różnica między kursem domknięcia pozycji walutowej a kursem transakcyjnym ustalonym przy zawieraniu transakcji.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2023	2022
Kredyty, ubezpieczenia, leasing operacyjny i zarządzanie flotą	1 235	1 153
udzielanie kredytów i pożyczek	921	866
oferowanie produktów ubezpieczeniowych ¹	92	117
leasing operacyjny i zarządzanie flotą	222	170
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	794	772
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	440	389
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych ¹	4	2
prowadzenie działalności maklerskiej	350	381
Karty	2 174	1 989
Marże na transakcjach wymiany walut	721	811
Rachunki bankowe i pozostałe	1 377	1 334
obsługa rachunków bankowych	974	979
operacje kasowe	108	89
obsługa masowych operacji zagranicznych	136	112
zlecenia klientowskie	54	63
usługi powiernicze	9	9
inne	96	82
Razem, w tym:	6 301	6 059
z tytułu przychodów od instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5 808	5 607

¹ Przychody z tytułu prowizji i opłat w zakresie oferowania produktów ubezpieczeniowych oraz obsługi i sprzedaży produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych za 2022 rok zostały skorygowane o 456 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Podmiot dominujący jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Podmiot dominujący prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Podmiot dominujący w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Podmiotu dominującego, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym. Przychody z świadczenia tych usług ujmowane są w przychodach z tytułu prowizji, linia „usługi powiernicze”.

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2023	2022
Kredyty i ubezpieczenia	(115)	(97)
provizje poniesione na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(24)	(20)
kontrola inwestycji budowlanych i wycena nieruchomości	(41)	(28)
opłaty na rzecz Biura Informacji Kredytowej	(25)	(23)
obsługa kredytów	(25)	(26)
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	(47)	(44)
Karty	(1 296)	(1 257)
Rachunki bankowe i pozostałe	(217)	(163)
usługi rozliczeniowe	(62)	(56)
provizje za usługi operacyjne banków	(14)	(16)
wysyłka SMS	(55)	(50)
sprzedaż produktów bankowych	(1)	(1)
obsługa masowych operacji zagranicznych	(22)	(22)
inne ¹	(63)	(18)
Razem	(1 675)	(1 561)

¹ W pozycji „inne” ujęto koszty z tytułu zawartej przez Grupę Kapitałową 27 lutego 2023 roku umowy gwarancji (szczegóły patrz nota „Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane i udzielone”).

WYNIK Z TYTUŁU LEASINGU OPERACYJNEGO ORAZ ZARZĄDZANIA FLOTĄ	2023	2022
Przychody z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą	574	513
Koszty z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą	(68)	(95)
Koszty amortyzacji rzeczowego majątku trwałego oddanego w leasing operacyjny	(284)	(248)
Wynik z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą	222	170

19. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania, jeżeli Grupa Kapitałowa jest uprawniona do otrzymania dywidendy.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	2023	2022
od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	1
od instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	13	50
Razem	14	51

20. WYNIK NA OPERACJACH FINANSOWYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Wynik na operacjach finansowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej. W pozycji ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty IRS, a także zyski i straty na instrumencie zabezpieczającym oraz na pozycji zabezpieczanej związane z zabezpieczaniem ryzykiem (zabezpieczenie wartości godziwej).

NOTY POWIĄZANE: „Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne”, „Papiery wartościowe”, „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK NA OPERACJACH FINANSOWYCH	2023	2022
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	114	400
Instrumenty pochodne ¹	93	400
Instrumenty kapitałowe	4	(2)
Dłużne papiery wartościowe	16	2
Inne	1	-
Instrumenty finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	62	(26)
Instrumenty kapitałowe	99	11
Dłużne papiery wartościowe	10	8
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(47)	(45)
Rachunkowość zabezpieczeń	(9)	(16)
Razem	167	358

¹ W tym z tytułu: opcji na akcje i indeksy giełdowe 86 milionów PLN (w 2022 roku - 212 milionów PLN) oraz IRS: 66 milionów PLN (w 2022 roku - 145 milionów PLN).

21. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty CIRS (szczegóły patrz nota „[Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne](#)”).

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji wynikający z różnic kursowych ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

INFORMACJE FINANSOWE

	2023	2022
Wynik z pozycji wymiany	99	(73)

Wzrost wyniku z pozycji wymiany dotyczy głównie poprawy wyniku na walutowych instrumentach pochodnych.

22. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI: Zaprzestanie ujmowania instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz według zamortyzowanego kosztu dotyczy najczęściej przypadków ich sprzedaży lub modyfikacji istotnej (nota „[Modyfikacje - zmiana kontraktowych przepływów pieniężnych](#)”).

NOTY POWIĄZANE: „[Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów](#)”,

INFORMACJE FINANSOWE

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	2023	2022
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	33	(41)
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu	24	15
Razem	57	(26)

23. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Do pozostałych przychodów operacyjnych zalicza się przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski ze sprzedaży inwestycji mieszkaniowych, sprzedaży/likwidacji składników rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i aktywów do zbycia otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien, przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości. Do pozostałych przychodów operacyjnych zalicza się również w spółkach Grupy Kapitałowej odpowiednio przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W pozostałych przychodach operacyjnych ujmowane są również rozwiązania rezerw na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiernalnych oraz przychody związane z wyceną i sprzedażą uprawnień do emisji CO₂.

Pozostałe koszty operacyjne obejmują głównie koszty przekazanych darowizn, koszty uboczne, przekazane kary odszkodowania i grzywiny, straty ze sprzedaży/likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i aktywów przejętych za długi. Do pozostałych kosztów operacyjnych zalicza się również w spółkach Grupy Kapitałowej koszty wytworzenia produktów, towarów i materiałów. W pozostałych kosztach operacyjnych ujmowane są również utworzenia rezerw na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiernalnych, koszty utworzenia rezerwy na zwroty kosztów dla klientów z tytułu dokonanych przedterminowych spłat kredytów konsumenckich i hipotecznych przed wyrokiem TSUE (nota „Rezerwy”) oraz koszty związane z wyceną i sprzedażą uprawnień do emisji CO₂.

Grupa zawiera transakcje kupna i sprzedaży kontraktów commodity forward na uprawnienia do emisji CO₂. Wynik z wyceny do wartości godziwej oraz wynik z realizacji tych transakcji pochodnych są prezentowane w wyniku z operacji finansowych. Kontrakty te są rozliczane poprzez fizyczną dostawę towaru, tj. przeniesienie uprawnień do emisji CO₂ pomiędzy rachunkiem zbywcy a rachunkiem nabywcy w Rejestrze Unii w zamian za świadczenie pieniężne. Nabyte przez Grupę uprawnienia do emisji CO₂, jako towar handlowy przeznaczony do dalszej sprzedaży, są zaliczane do zapasów i podlegają wycenie do wartości godziwej. Wynik z wyceny tych aktywów pomiędzy datą nabycia a datą sprzedaży oraz wynik z ich sprzedaży są ujmowane w pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	2023	2022
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług	146	118
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, rzeczowych aktywów trwałych oddanych w leasing operacyjny, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	95	108
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywiny	51	47
Przychody uboczne	6	11
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	9	2
Rozwiązanie rezerwy na przyszłe płatności	5	2
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących spłaconych kredytów hipotecznych w walutach wymiernalnych	3	7
Przychody z tytułu sprzedaży uprawnień do emisji CO ₂	17	43
Inne ¹	82	90
Razem	414	428

¹ w tym w zakresie działalności leasingowej przychody z tytułu przedterminowego zakończenia umów w wysokości 14 milionów PLN (w 2022 roku – 15 milionów PLN), wynik na rozliczeniu szkód i umów wygasłych w zakresie leasingu operacyjnego w wysokości 8 milionów PLN (w 2022 roku – 8 milionów PLN).

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	2023	2022
Koszty sprzedanych produktów i usług	(1)	(1)
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych rzeczowych aktywów trwałych oddanych w leasing operacyjny, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(8)	(11)
Przekazane odszkodowania, kary i grzywny	(6)	(1)
Koszty przekazanych darowizn	(29)	(54)
Koszty uboczne	(19)	(15)
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat	-	(13)
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności	(1)	(2)
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących spłaconych kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(17)	(12)
Koszty z tytułu sprzedaży uprawnień do emisji CO ₂	(44)	(25)
Inne ¹	(149)	(96)
Razem	(274)	(230)

¹ w tym koszty usług zewnętrznych ponoszone w związku z dochodzeniem wierzytelności w wysokości 26 milionów PLN (w 2022 roku - 20 milionów PLN) oraz koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego, zwracane kredytobiorcom z tytułu ugód dotyczących kredytów udzielonych w CHF w wysokości 29 milionów PLN (w 2022 roku - 0 miliona PLN), koszty remarketingu w wysokości 24 miliony PLN (w 2022 roku - 23 milionów PLN).

24. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe są ujmowane w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego (skorygowaną o korektę wartości bilansowej brutto z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych, ustawowych wakacji kredytowych i z tytułu potencjalnych zwrotów kosztów dla klientów z tytułu przewidywanej przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych); zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości rezerw odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego do wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości - ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej - ujmowany w innych dochodach całkowitych.

SZACUNKI I OSĄDY:

Grupa przeprowadza przegląd swojego portfela kredytowego pod kątem utraty wartości przynajmniej raz na kwartał. Aby ustalić, czy należy wykazać utratę wartości w rachunku zysków i strat, Grupa ocenia czy istnieją jakiegokolwiek dane wskazujące na możliwe do zmierzenia zmniejszenie szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących portfela kredytowego. Metodologia i założenia, na podstawie których określa się szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych i okresy, w których one nastąpią, są poddawane regularnym przeglądom.

• POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO: OCZEKIWANE STRATY OCZEKIWANE KREDYTOWE

W obszarze utraty wartości Grupa Kapitałowa opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, obejmujących:

- dłużne instrumenty finansowe obejmujące zaangażowania o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,
- należności leasingowe,

- inne aktywa finansowe,
- zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Utrata wartości jest mierzona jako 12 miesięczne albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe dla danego aktywa finansowego.

Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego, czy od momentu początkowego ujęcia aktywa nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego. Ze względu na to kryterium, aktywa finansowe alokowane są do 3 faz (ang. stage):

- **FAZA 1** – ekspozycje, dla których ryzyko kredytowe nie jest istotnie wyższe niż na moment początkowego ujęcia i nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanek utraty wartości,
- **FAZA 2** – ekspozycje których ryzyko kredytowe jest istotnie wyższe od poziomu ryzyka kredytowego na moment początkowego ujęcia ekspozycji, ale nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanki utraty wartości,
- **FAZA 3** – aktywa w odniesieniu do których rozpoznaje się przesłankę utraty wartości (w tym aktywa udzielone lub zakupione z rozpoznaną przesłanką utraty wartości).
- **ISTOTNY WZROST RYZYKA KREDYTOWEGO**

Istotny wzrost ryzyka kredytowego określa się z uwzględnieniem poziomu prawdopodobieństwa niewypłacalności oraz jego zmian w stosunku do poziomu z momentu początkowego ujęcia kredytu.

- **EKSPOZYCJE HIPOTECZNE ORAZ POZOSTAŁE EKSPozyCJE DETALICZNE**

W celu oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla ekspozycji hipotecznych oraz pozostałych ekspozycji detalicznych Grupa Kapitałowa stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w określonym miesiącu. Prawdopodobieństwo to uzależnione zostało od czasu, który upłynął od momentu uruchomienia ekspozycji. Dzięki temu możliwe jest odwzorowanie charakterystycznego dla ekspozycji wobec osób fizycznych zróżnicowania jakości kredytowej w czasie życia ekspozycji. Krzywe marginalnego PD wyznaczone zostały na podstawie danych historycznych na poziomie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. rodzaju produktu, roku udzielenia, waluty kredytu oraz jakości kredytowej na moment udzielenia. Indywidualne przypisanie marginalnego PD do poszczególnych ekspozycji uzyskiwane jest poprzez skalowanie krzywej wyznaczonej na poziomie portfela do indywidualnej oceny ekspozycji/klienta uzyskiwanej z modeli aplikacyjnych (wykorzystujących dane z wniosków kredytowych) oraz behawioralnych. Grupa Kapitałowa identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla danej ekspozycji w oparciu o porównanie indywidualnych krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności ekspozycji. Porównanie opiera się na wartościach średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie życia kredytu w analizowanym okresie korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

Rezultat tego porównania, określane mianem statystyki α , odnoszony jest do wartości progowej, powyżej której wzrost ryzyka kredytowego uznaje się za istotny. Wartość progowa ustalana jest w oparciu o historyczne powiązania pomiędzy wartościami statystyki α , a wystąpieniem stanu niewykonania zobowiązania (default). W procesie tym minimalizuje się prawdopodobieństwo:

- zaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie nie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu I);
- niezaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu II).

Według danych obowiązujących na koniec 2023 roku przesłanką istotnego pogorszenia jakości kredytowej jest co najmniej 2,5-krotny wzrost parametru PD w porównaniu do wartości na moment rozpoznania w księgach Grupy Kapitałowej w przypadku ekspozycji hipotecznych oraz co najmniej 2,5-krotny wzrost w przypadku pozostałych ekspozycji detalicznych.

W odniesieniu do ekspozycji kredytowych, w przypadku których aktualne ryzyko niewypłacalności nie przekracza poziomu uwzględnionego w cenie udzielonego finansowania, wyniki porównania krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową nie stanowią o rozpoznaniu znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego.

- **EKSPOZYCJE KLIENTÓW INSTYTUCJONALNYCH**

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego dla klientów instytucjonalnych Grupa Kapitałowa stosuje model oparty na łańcuchach Markowa. Na podstawie danych historycznych konstruowane są macierze prawdopodobieństw migracji klientów pomiędzy poszczególnymi klasami ryzyka określonymi na podstawie modeli ratingowych oraz scoringowych Grupy. Migracje te wyznaczone są w obrębie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. metodyki oceny klienta oraz segmentu klienta.

W dacie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej ustala się indywidualną dla każdej klasy ryzyka oraz portfela najwyższą akceptowalną wartość prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, której przekroczenie identyfikowane jest jako istotny wzrost ryzyka kredytowego. Wartość ta wyznaczana jest na podstawie średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania dla gorszych klas ryzyka niż klasa ryzyka z daty początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej, ważonego prawdopodobieństwem przejścia do tych klas ryzyka w danym horyzoncie czasowym.

Według danych obowiązujących na koniec 2023 roku minimalne wartości pogorszenia klasy ryzyka będącego przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego w relacji do aktualnej klasy ryzyka prezentowały się następująco:

Klasy ryzyka	Zakres PD	Minimalny zakres pogorszenia klasy ryzyka będący przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego ¹
A-B	0,0 – 0,90%	2 klasy
C	0,90 – 1,78%	2 klasy
D	1,78 – 3,55%	2 klasy
E	3,55-7,07%	2 klasy
F	7,07-14,07%	1 klasa
G	14,07-99,99%	nie dotyczy ²

¹ wartości uśrednione (zakresy ustalane osobno na homogenicznych grupach klientów)

² pogorszenie klasy ryzyka jest bezpośrednią przesłanką utraty wartości

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Grupa Kapitałowa wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- oznaczenie ekspozycji kredytowej statusem POCI bez przesłanki utraty wartości,
- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. forbearance),
- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek lub opłat (rozumianej jako kwota przekraczająca 400 PLN w przypadku ekspozycji detalicznych albo 2 000 PLN w przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych oraz 1% w odniesieniu do całkowitego łącznego kredytowego zaangażowania bilansowego dłużnika w Banku oraz pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku) dłuższe niż 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego (w tym zmiany zabezpieczenia, modyfikacji warunków umowy z klientem, w szczególności w zakresie harmonogramu wykorzystania lub spłaty kredytu, ograniczania zaangażowania Banku wobec klienta),
- istotne podwyższenie wskaźnika LTV,
- kwarantanna w Fазie 2 ekspozycji, dla których w ciągu minionych 3 miesięcy ustala przesłanka utraty wartości,
- złożenie wniosku o upadłość konsumencką przez któregokolwiek z współkredytobiorców,
- transfer ekspozycji kredytowej do zarządzania na zasadach ogólnych przez jednostki restrukturyzacyjno-wyndykacyjne Banku,
- korzystanie przez kredytobiorcę kredytu hipotecznego z ustawowego wsparcia w spłacie kredytu.

- **KREDYTY Z UTRATĄ WARTOŚCI I DEFINICJA NIETYKONANIA ZOBOWIĄZANIA**

Przesłanką utraty wartości ekspozycji kredytowej jest w szczególności:

- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek lub opłat dłuższe (rozumianej jako kwota przekraczająca 400 PLN w przypadku ekspozycji detalicznych albo 2 000 PLN w przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych oraz 1% w odniesieniu do całkowitego łącznego kredytowego zaangażowania bilansowego dłużnika w Banku oraz pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej) niż 90 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika lub zagrożenie realizacji finansowanego projektu inwestycyjnego, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej lub klasy ryzyka wskazującej na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia (rating H),
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- wnioskowanie o ogłoszenie upadłości dłużnika, postawienie go w stan likwidacji lub wszczęcie wobec niego postępowania egzekucyjnego,
- ogłoszenie upadłości konsumenckiej przez któregokolwiek z współkredytobiorców,
- informacja o śmierci wszystkich kredytobiorców, będących osobami fizycznymi lub przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą w formie jednoosobowej działalności gospodarczej albo spółki cywilnej (nie dotyczy sytuacji gdy działalność gospodarcza przedsiębiorcy jest kontynuowana przez zarządcę sukcesyjnego),
- wystąpienie innych zdarzeń wskazujących na brak możliwości spłacenia przez dłużnika w całości zobowiązania wynikającego z umowy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych nr 575/2013 (rozporządzenie CRR) Grupa Kapitałowa definiuje **STAN NIETYKONANIA ZOBOWIĄZANIA (ANG. DEFAULT)** jeżeli ocenia, że dłużnik nie jest w stanie spłacić zobowiązania kredytowego bez sięgania do realizacji zabezpieczeń lub materialnie przeterminowanie ekspozycji przekracza 90 dni. Przesłanki stanu nietykonia zobowiązania są tożsame z przesłankami utraty wartości ekspozycji.

Zarówno proces oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej realizowany jest w trybie miesięcznym na poziomie indywidualnej ekspozycji. Wykorzystuje się w nim dedykowane środowisko obliczeniowe umożliwiające dystrybucję wyników do jednostek wewnętrznych Grupy.

Grupa Kapitałowa wyodrębniła **PORTFEL AKTYWÓW FINANSOWYCH O NISKIM RYZYKU KREDYTOWYM**, klasyfikując do niego instrumenty finansowe, dla których średnia długoterminowa stopa niewypłacalności nie przekracza prawdopodobieństwa niewypłacalności ustalonego przez agencję ratingową dla najgorszej klasy ratingu inwestycyjnego. Do portfela tego zalicza w szczególności ekspozycje wobec banków, rządów, jednostek samorządu terytorialnego oraz wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

- **OBLICZANIE OCZEKIWANEJ STRATY KREDYTOWEJ**

Model kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej oparty jest na zastosowaniu szczegółowej segmentacji portfela kredytowego uwzględniającej następujące charakterystyki na poziomie produktu oraz klienta:

- rodzaj produktu kredytowego,
- waluta produktu,
- rok udzielenia,
- ocena ryzyka niewypłacalności klienta,
- segment biznesowy klienta,
- metoda oceny ryzyka klienta.

W celu obliczenia oczekiwanej straty kredytowej Grupa Kapitałowa stosuje metodę zindywidualizowaną oraz metodę portfelową.

METODA ZINDYWIDUALIZOWANA jest stosowana w przypadku identyfikacji przesłanki utraty wartości ekspozycji znaczących indywidualnie. Oczekiwaną stratę kredytową z ekspozycji ustala się jako różnicę pomiędzy jej wartością bilansową brutto (w przypadku pozabilansowej ekspozycji kredytowej - wartością jej równoważnika bilansowego), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, ustalonych z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy i zarządzania ekspozycją kredytową ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji.

METODA PORTFELOWA jest stosowana dla ekspozycji, które nie są indywidualnie znaczące oraz w przypadku braku identyfikacji przesłanki utraty wartości.

W metodzie portfelowej strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), przy czym każdy z powyższych parametrów ma postać wektora o wymiarze liczby miesięcy pokrywających horyzont szacowania straty kredytowej.

W odniesieniu do ekspozycji detalicznych bez harmonogramu spłat Grupa Kapitałowa wyznacza ten horyzont w oparciu o dane behawioralne na podstawie historycznych obserwacji. Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Grupa Kapitałowa koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

W obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych uwzględnia się szacunki dotyczące przyszłych **WARUNKÓW MAKROEKONOMICZNYCH**. W zakresie analizy portfelowej, wpływ **SCENARIUSZY MAKROEKONOMICZNYCH** jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów ryzyka. Metodyka kalkulacji parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej wykorzystuje się trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie własnych prognoz:

- bazowy z prawdopodobieństwem 75%
- oraz dwa scenariusze alternatywne, z prawdopodobieństwem odpowiednio 20% oraz 5%.

Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje:

- wskaźnik dynamiki PKB,
- stopę bezrobocia,
- stopę WIBOR 3M,
- stopę SARON 3M,
- kurs CHF/PLN,
- indeks cen nieruchomości,
- oraz stopę referencyjną NBP.

Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom.

Grupa Kapitałowa zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego.

SCENARIUSZ BAZOWY opiera się na bazowych prognozach makroekonomicznych. Prognozy są przygotowywane na podstawie modeli ilościowych przy uwzględnieniu korekt z tytułu występowania zdarzeń jednorazowych.

SCENARIUSZE SKRAJNE dotyczą przypadków tzw. szoku wewnętrznego, w związku z czym tzw. zmienne zewnętrzne (stopy procentowe za granicą) nie ulegają zmianie względem scenariusza bazowego. Scenariusze skrajne opracowywane są na podstawie analizy statystycznej i ekonometrycznej, tj. nie odzwierciedlają podlegających opisowi zdarzeń, ale prognozowaną ścieżkę. Identyfikowane są dwa scenariusze: optymistyczny i pesymistyczny.

Udział scenariuszy dla ścieżki PKB (**WSKAŹNIK DYNAMIKI PKB**), który mieści się między scenariuszem optymistycznym i pesymistycznym określony jest jako prawdopodobieństwo scenariusza bazowego. Przyjmując takie założenie prognozowana jest dynamika PKB przy założeniu zmiennego w czasie potencjalnego tempa wzrostu polskiej gospodarki obliczanego przy wykorzystaniu danych kwartalnych dostarczanych przez Główny Urząd Statystyczny. Po wyznaczeniu skrajnych ścieżek dynamiki PKB estymowane są wartości innych zmiennych makroekonomicznych wykorzystywanych w scenariuszach (stopa bezrobocia, indeks cen nieruchomości).

STOPA BEZROBOCIA obliczana jest na podstawie wyznaczonej ilościowo zależności od różnicy między dynamiką PKB, a potencjalnym tempem wzrostu gospodarczego. Wynik podlega korekcie ze względu na zachodzące w polskiej gospodarce istotne zmiany strukturalne, których nie obejmuje model ilościowy, w szczególności:

- starzenia się polskiego społeczeństwa (i pojawienia się niezaspokojonego popytu na pracę, co ograniczać będzie skalę wzrostu stopy bezrobocia w sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego),
- osiągnięcia przez polski rynek pracy stanu bliskiego pełnemu zatrudnieniu (ze względu na ograniczenia podażowe przestrzeń do dalszego spadku stopy bezrobocia jest coraz mniejsza),
- napływu migrantów (tylko częściowo uwzględnionego w oficjalnych statystykach).

Poziom **INDEKSU CEN NIERUCHOMOŚCI** wyznaczany jest na podstawie zmian PKB przy uwzględnieniu uwarunkowań podażowych i popytowych na rynku w oparciu o dane i trendy prezentowane przez NBP w ramach publikacji „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce” oraz własne analizy Banku.

Prognozy dla **STAWEK** depozytowych opracowywane są głównie w oparciu o założenia dotyczące kształtowania się stóp procentowych banków centralnych.

KURS CHF/PLN jest kursem krzyżowym kursów EUR/PLN i EUR/CHF. Jego prognozy są kombinacją prognoz tych dwóch kursów. Prognozy EUR/PLN i EUR/CHF są przygotowywane w oparciu o analizę makroekonomiczną (bieżącą i historyczną) bazującą na metodach ekonometrycznych, a także w oparciu o analizę techniczną rynków finansowych.

W 2023 roku w modelu makroekonomicznym uwzględniono czynniki, które mają odzwierciedlić bieżące wydarzenia w kraju i na świecie - wpływ bieżącej sytuacji makroekonomicznej (wysoka inflacja) na zdolność do regulowania zobowiązań przez klientów, jak również wpływ inwazji Rosji na Ukrainę na ceny paliw a w konsekwencji na kondycję przedsiębiorstw. Dodatkowe czynniki w modelu obejmują:

- uwzględnienie wysokiego poziomu stóp procentowych na jakość portfela kredytowego oraz wzrostu cen energii na kondycję przedsiębiorstw, wykorzystując obserwowaną historycznie zależność jakości portfela od poziomu stóp procentowych i cen energii,
- uwzględnienie zmienności kursu walutowego na jakość portfela kredytów mieszkaniowych walutowych, w wyniku eskalacji działań wojennych na Ukrainie.

Dodatkowo ze względu na istotny napływ uchodźców po inwazji Rosji na Ukrainę oraz niewiadomą co do jego wpływu na rynek pracy w modelu we wszystkich portfelach nie uwzględnia się spadku bezrobocia jako czynnika poprawiającego jakość portfela kredytowego.

Stosowane podejście do wpływu prognoz makroekonomicznych na parametry ryzyka opisuje sytuację jednocześnie we wszystkich gałęziach gospodarki i może nie uwzględniać wywołanych przez pandemię problemów poszczególnych branż, dlatego Grupa Kapitałowa przeprowadziła dodatkowe analizy portfela kredytowego, w tym leasingowego. Analizy te wykonane przez ekspertów ryzyka objęły przede wszystkim ocenę wpływu specyficznych warunków makroekonomicznych nieuwzględnionych w podejściu portfelowym i pozwoliły na identyfikację klientów i branż szczególnie dotkniętych obecną sytuacją gospodarczą.

W przypadku portfela kredytów i pożyczek dotyczy to w szczególności branży budowlanej, motoryzacyjnej, wynajmu powierzchni biurowych i handlowych, branży produkcji nawozów organicznych, a także branż charakteryzujących się wysoką energochłonnością. Ekspozycje z najwyższymi wartościami PD (rating na poziomie D lub gorszym), które należą do zidentyfikowanych branż oznaczono przesłanką „istotnego wzrostu ryzyka kredytowego” i które objęto podwyższonymi odpisami. W 2023 roku, w wyniku powyższych działań, Grupa zwiększyła odpisy na oczekiwane straty kredytowe o 272 miliony PLN, co stanowi ok. 16% wartości odpisów na całym portfelu kredytów gospodarczych klasyfikowanych do Fazy 2.

W przypadku portfela należności z tytułu leasingu finansowego dotyczy to branż: transportowej, budowlanej, hotelarskiej, wykończeniowej, meblowej, motoryzacyjnej, papierniczej, rolniczej, nawozowej i stalowej. Dla tych sektorów Grupa dokonała podziału portfela na portfel klientów z podwyższonym poziomem ryzyka i portfel klientów standardowych, następnie dla obu tych grup wprowadziła korekty modelowego PD w celu zwiększenia pokrycia odpisem na tym portfelu, przy czym w przypadku klientów standardowych korekta była niższa niż w przypadku klientów z podwyższonym poziomem ryzyka. Wśród zidentyfikowanych grup najbardziej liczna jest branża transportowa, która stanowi 24% zdrowego portfela (w tym 3% zdrowego portfela ma podwyższony poziom ryzyka), pozostałe branże razem stanowią 24% zdrowego portfela. Wprowadzone zmiany spowodowały w 2023 roku zwiększenie odpisów aktualizujących o 9 milionów PLN dla branży stalowej i nawozowej oraz o 12 milionów PLN dla branży rolniczej. Narzuty branżowe zastosowane w 2022 roku spowodowały zwiększenie odpisów aktualizujących o 11 milionów PLN dla branży transportowej oraz 27 milionów PLN dla pozostałych branż.

Poniższe tabele prezentują przyjęte prognozy głównych wskaźników makroekonomicznych wraz z przyjętymi dla nich prawdopodobieństwami realizacji.

scenariusz na 31.12.2023	Bazowy			optymistyczny			pesymistyczny		
prawdopodobieństwo	75%			5%			20%		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026	2024	2025	2026
Dynamika PKB r/r	3,9	3,8	3,2	9,4	8,8	4,7	(1,7)	(1,7)	1,3
Stopa bezrobocia	2,7	2,7	2,5	2,4	2,5	2,7	4,3	4,4	3,0
Indeks cen nieruchomości	107,7	115,4	118,3	115,1	130,7	134,0	100,6	101,6	104,2
WIBOR 3M (%)	5,6	5,0	3,7	6,6	5,7	3,9	4,3	2,5	2,8
CHF/PLN	4,4	4,1	3,9	4,1	3,8	3,6	5,1	4,9	4,5

scenariusz na 31.12.2022	Bazowy			optymistyczny			pesymistyczny		
prawdopodobieństwo	75%			5%			20%		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Dynamika PKB r/r	(0,3)	2,8	2,9	5,2	8,2	6,2	(5,8)	(2,5)	(0,4)
Stopa bezrobocia	3,9	4,7	3,9	2,9	3,4	3,1	4,3	5,3	4,3
Indeks cen nieruchomości	97,0	96,1	98,2	103,9	110,8	114,9	90,6	83,1	83,6
WIBOR 3M (%)	6,8	5,8	4,6	7,3	6,1	4,7	6,2	4,6	3,8
CHF/PLN	4,6	4,2	4,1	4,4	4,1	4,0	5,1	5,3	4,9

Poniższa tabela prezentuje oszacowanie wrażliwości poziomu odpisów na oczekiwane straty na warunki makroekonomiczne, wyliczone jako zmiana poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe dla ekspozycji bez utraty wartości w wyniku realizacji poszczególnych scenariuszy makroekonomicznych na 31 grudnia 2023 roku i na 31 grudnia 2022 roku.

	31.12.2023		31.12.2022	
	optymistyczny	pesymistyczny	optymistyczny	pesymistyczny
szacunkowa zmiana poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe dla ekspozycji bez utraty wartości na skutek realizacji poszczególnych scenariuszy makroekonomicznych (w mln zł)	(702)	624	(290)	527

Poniższa tabela prezentuje oszacowanie wrażliwości poziomu odpisów na oczekiwane straty na skutek realizacji scenariuszy pogorszenia lub poprawy parametrów ryzyka na 31 grudnia 2023 roku i na 31 grudnia 2022 roku.

SZACUNKOWA ZMIANA POZIOMU ODPISÓW OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE NA SKUTEK REALIZACJI SCENARIUSZY POGORSZENIA BĄDŹ POPRAWY PARAMETRÓW RYZYKA, W TYM: ¹	scenariusz +10%	scenariusz (10%)	scenariusz +10%	Scenariusz (10%)
	31.12.2023		31.12.2022	
zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną				
PAPIERY WARTOŚCIOWE	-	-	(37)	49
Faza 1	-	-	-	12
Faza 3	-	-	(37)	37
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	(71)	107	(92)	138
Faza 3	(71)	107	(92)	138
Zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania				
PAPIERY WARTOŚCIOWE	9	(9)	9	(9)
Faza 1	8	(8)	8	(8)
Faza 2	1	(1)	1	(1)
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	233	(256)	201	(237)
Faza 1	116	(116)	101	(107)
Faza 2	117	(140)	100	(130)
Zmiany stóp odzysku				
PAPIERY WARTOŚCIOWE	(9)	9	(9)	9
Faza 1	(7)	7	(8)	8
Faza 2	(2)	2	(1)	1
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	(570)	571	(545)	546
Faza 1	(168)	168	(163)	163
Faza 2	(215)	215	(215)	216
Faza 3	(187)	188	(167)	167

¹ „()” spadek odpisów, „+” wzrost odpisów

NOTY POWIĄZANE: „Należności od banków”, „Papiery wartościowe”, „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”, „Ryzyko kredytowe – informacje finansowe”, „Inne aktywa”, „Rezerwy”

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	2023	2022
Należności od banków	(7)	(2)
Dłużne papiery wartościowe	(54)	19
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(50)	34
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(4)	(15)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1 269)	(1 347)
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(1 269)	(1 347)
kredyty na nieruchomości	(168)	(126)
kredyty gospodarcze	(361)	(391)
kredyty konsumpcyjne	(681)	(684)
należności z tytułu faktoringu	(3)	(5)
należności z tytułu leasingu finansowego	(56)	(141)
Inne aktywa finansowe	(8)	(14)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	73	(157)
Razem	(1 265)	(1 501)

25. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

SZACUNKI I OSĄDY:

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych, aktywów z tytułu prawa do użytkowania (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne).

W momencie rozpoznania przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji, a także składników wartości niematerialnych nie przekazanych jeszcze do użytkowania i wartości firmy dokonuje się oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartość użytkową składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Grupa Kapitałowa ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Grupa Kapitałowa może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

NOTY POWIĄZANE: „[Wartości niematerialne](#)”, „[Rzeczowe aktywa trwałe](#)”, „[Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia](#)”, „[Inne aktywa](#)”, „[Leasing](#)”

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	2023	2022
Rzeczowe aktywa trwałe ¹	(41)	(3)
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	(1)	-
Wartości niematerialne ²	(1)	(21)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	(11)	-
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy ³	(54)	(39)
Razem	(108)	(63)

¹ z czego 38 milionów PLN w 2023 roku dotyczy odpisu utworzonego na nieruchomości Grupy Kapitałowej.

² Grupa ujęła odpis z tytułu utraty wartości niematerialnych – relacje z klientami w wysokości 1 milion PLN (w 2022 roku 21 milionów PLN)

³ W pozycji inne aktywa niefinansowe ujmowane są m.in. odpisy z tytułu kosztów obciążających klienta ujmowanych na należnościach od klienta w wysokości 32 milionów PLN (w 2022 roku – 21 milionów PLN) oraz odpisy z tytułu niedoborów i szkód oraz pozostałych należności w wysokości 20 milionów PLN (w 2022 roku – 21 milionów PLN).

ZMIANY STANU SKUMULOWANYCH ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	Stan na początek okresu	Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych		Stan na koniec okresu
		Inne		
2023				
Rzeczowe aktywa trwałe oddane w leasing operacyjny	(3)	-	-	(3)
Rzeczowe aktywa trwałe	(102)	(41)	8	(135)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(1)	(1)	2	-
Wartości niematerialne	(382)	(1)	1	(382)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	(264)	(11)	-	(275)
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	(337)	(54)	33	(358)
Razem	(1 089)	(108)	44	(1 153)

ZMIANY STANU SKUMULOWANYCH ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	Stan na początek okresu	Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	Inne	Stan na koniec okresu
2022				
Rzeczowe aktywa trwałe oddane w leasing operacyjny	(3)	-	(1)	(4)
Rzeczowe aktywa trwałe	(100)	(3)	1	(102)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(1)	-	-	(1)
Wartości niematerialne	(396)	(21)	35	(382)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	(264)	-	-	(264)
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	(354)	(39)	56	(337)
Razem	(1 118)	(63)	91	(1 090)

26. KOSZT RYZYKA PRAWNEGO KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OSĄDY:

Grupa, w związku z toczącymi się sporami sądowymi dotyczącymi kredytów w walucie wymiennej, zidentyfikowała ryzyko, że planowane na bazie harmonogramów przepływy pieniężne z portfela kredytów hipotecznych denominowanych i indeksowanych w walutach obcych mogą być nie w pełni odzyskiwalne i/lub powstanie zobowiązanie skutkujące przyszłym wypływem środków pieniężnych. Grupa, w związku z aktualizacją szacunków przepływów pieniężnych, pomniejsza wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych denominowanych i indeksowanych w walutach obcych zgodnie z wymogami MSSF 9 Instrumenty finansowe, paragraf B5.4.6, i/lub tworzy rezerwy na ryzyko prawne, zgodnie z MSR 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe. Koszt ryzyka prawnego został oszacowany z uwzględnieniem szeregu założeń, które istotnie wpływają na kwotę szacunku ujętą w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej.

Grupa Kapitałowa ujmuje jako pomniejszenie wartości bilansowej brutto kredytów hipotecznych wpływ ryzyka prawnego dotyczącego potencjalnych spraw spornych oraz ugód dla portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiennych oraz istniejących spraw spornych dotyczących ekspozycji kredytowych ujętych na datę bilansową (kredyty aktywne) w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. W przypadku, gdy szacowana strata z tytułu ryzyka prawnego przewyższa wartość brutto kredytu oraz dla kredytów spłaconych, jak również w odniesieniu do odsetek ustawowych, Grupa Kapitałowa ujmuje rezerwy na ryzyko prawne zgodnie z MSR 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe. Zgodnie z MSR 37 kwota stanowiąca rezerwę powinna odzwierciedlać najbardziej właściwy szacunek nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku na dzień bilansowy.

Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennych, zostały oszacowane przy zastosowaniu metody statystycznej, uwzględniającej wpływ charakterystyk klientów, jako suma iloczynów:

- prawdopodobieństw wystąpienia określonych rozstrzygnięć sporów sądowych i kwoty straty dla różnych scenariuszy rozstrzygnięć sporów przy uwzględnieniu aktualnej oraz oczekiwanej liczby spraw sądowych w horyzoncie dożywotnym, w którym Grupa narażona jest na takie ryzyko, oraz
- prawdopodobieństwa zawarcia ugody przez klienta i kwoty straty z tytułu ugody.

Z uwagi na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w sprawie C-520/21 z 15 czerwca 2023 roku dotyczący możliwości dochodzenia przez konsumentów i banki roszczeń wykraczających poza świadczenia spełnione na podstawie umowy kredytu, której nieważność została stwierdzona przez Sąd (szczegóły patrz nota „[SPRAWY SPORNE](#)”) oraz związaną z tym faktem dodatkową niepewność co do wyboru sposobu postępowania przez klientów banku, oczekiwana przyszła liczba sporów została wymodelowana statystycznie przy wprowadzeniu elementów eksperckich odzwierciedlających fakt, że wpływ powyższego zdarzenia jednorazowego będzie obserwowany dopiero w kolejnych okresach.

Grupa Kapitałowa szacuje również prawdopodobieństwa negatywnych rozstrzygnięć dla zgłoszonych i potencjalnych roszczeń. Przy ocenie tych prawdopodobieństw Grupa korzysta ze wsparcia zewnętrznych kancelarii prawnych. W opinii Grupy na poziom szacowanych kosztów ryzyka prawnego mają wpływ również takie czynniki jak: czas prowadzenia postępowań sądowych oraz wysokie koszty niezbędne dla rozpoczęcia postępowania sądowego i wsparcia procesowego.

Grupa Kapitałowa wzięła także pod uwagę, jako wpływ na prawdopodobieństwo zawierania ugód, preferencje podatkowe klientów objętych zakresem Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 marca 2022 roku w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od niektórych dochodów (przychodów) związanych z kredytem hipotecznym udzielonym na cele mieszkaniowe, zmienionego Rozporządzeniem z dnia 20 grudnia 2022 roku, które obowiązuje do 31 grudnia 2024 roku.

Z uwagi na istotną niepewność w odniesieniu do przyjętych założeń metodyka szacowania strat z tytułu ryzyka prawnego, podlega okresowej weryfikacji w kolejnych okresach sprawozdawczych. Niepewność szacunków dotyczy zarówno liczby przyszłych pozwów, rozstrzygnięć sądów w tym zakresie, jak i spodziewanej liczby ugód, na co wpływ mogą mieć w szczególności zmiany w linii orzeczniczej w zakresie kredytów hipotecznych denominowanych lub indeksowanych do walut obcych, zmiana bazowych stóp procentowych lub też zmiana kursu PLN/CHF.

W wyroku wydanym w sprawie C-520/21, TSUE wskazał m.in., że przepisy unijne stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty. W tym zakresie parametry modelu zostały dostosowane odpowiednio do wyroku.

TSUE we wskazanym wyżej wyroku wskazał również, że w odniesieniu do analogicznych roszczeń konsumentów w stosunku do banków, przepisy Dyrektywy nie stoją na przeszkodzie, aby konsumenci występowali z takimi roszczeniami do banków, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności. Zdaniem Grupy, na gruncie przepisów krajowych i zasady proporcjonalności, klientom nie przysługują dodatkowe roszczenia wobec Grupy, przede wszystkim dlatego, że nie świadczyli oni na rzecz Grupy usługi finansowej polegającej na udostępnianiu kapitału. Nie jest też uzasadnione stwierdzenie, że Grupa wzbogaciła się kosztem klienta, a konsument został zubożony. Dzięki uzyskanym środkom klient zaspokoił swoje potrzeby mieszkaniowe, a Grupa przez lata ponosiła koszty pozyskania tych środków, ich udostępnienia i obsługi technicznej kredytu. Grupa ocenia, że na obecnym etapie prawdopodobieństwo korzystnych dla konsumentów rozstrzygnięć uwzględniających roszczenie o dodatkową rekompensatę, generujących istotne negatywne skutki finansowe jest trudne do oszacowania i poza tym istnieją wątpliwości co do sposobu obliczenia poziomu takiej rekompensaty dla klienta. Podejście to wspiera fakt braku negatywnych dla Grupy rozstrzygnięć sądowych, dotyczących tego zagadnienia.

W okresach kwartalnych Grupa prowadzi regularny monitoring adekwatności modelu, porównując rzeczywistą realizację kluczowych parametrów modelu z wartościami kalkulowanymi. Dodatkowo, wraz z pozyskiwaniem kolejnych danych empirycznych, bardziej aktualnych lub wydłużających okres obserwacji, modyfikują one lub zastępują wcześniejsze założenia. Model jest dostosowywany do bieżącej oferty zawieranych ugód i wprowadzanych w tym zakresie zmian. W trakcie 2023 roku Grupa zaktualizowała, w oparciu o dane empiryczne, prawdopodobieństwa podpisania ugody oraz złożenia pozwu.

Na koniec roku 2023 toczyło się 3 599 postępowań sądowych dotyczących kredytów CHF w przypadku, których spłaceniu uległy zobowiązania klienta wobec Grupy przed datą złożenia pozwu (stanowiących około 4% kredytobiorców posiadających kredyty spłacone). Grupa na bieżąco monitoruje poziom napływu wniosków dla kredytów spłaconych oraz dla tych klientów modeluje poziom oczekiwanej straty na ryzyko prawne. W pierwszej kolejności rozpatrywane są potencjalne scenariusze rozstrzygnięć sądowych i wartości prawdopodobieństw ich realizacji dla każdej sprawy spornej. Przy czym Bank konserwatywnie przyjmuje najwyższe prawdopodobieństwa dla scenariusza uznanie nieważności umowy kredytowej. Do wskazanej populacji klientów spłaconych Grupa każdorazowo występuje z ofertą zawarcia ugody. Oczekiwane poziomy konwersji z pozwu na ugodę są zawarte w modelu kalkulacji rezerw na ryzyko prawne i na bieżąco dostosowane do bieżącej sytuacji.

W 2023 roku Grupa ujęła koszt ryzyka prawnego w wysokości 5 430 milionów PLN.

Grupa Kapitałowa przeprowadziła analizę wrażliwości modelu na zmianę kluczowych parametrów:

ANALIZA WRAŻLIWOŚCI MODELU NA ZMIANĘ KLUCZOWYCH PARAMETRÓW	Wzrost/spadek kosztów ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	
	31.12.2023	31.12.2022
spadek o 1 p.p. prawdopodobieństwa wygranej Banku w sądzie (kosztem wzrostu o 1 p.p. prawdopodobieństwa unieważnienia)	101	63
spadek o 1 p.p. liczby ugód kosztem wzrostu liczby pozwów	25	22
wzrost o 1 p.p. liczby pozwów portfela aktywnego (kosztem klientów bezczynnych)	46	64
wzrost o 1 p.p. współczynnika konwersji pozwów na ugodę	(71)	(26)
wzrost o 1 p.p. liczby pozwów dla portfela spłaconego	34	35
wydłużenie okresu naliczania odsetek ustawowych o 90 dni	204	-

NOTY POWIĄZANE: [Kredyty i pożyczki udzielone klientom](#)”, [„Inne aktywa”](#), [„Rezerwy”](#) [„Sprawy sporne”](#) i [„Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla osób prywatnych”](#).

INFORMACJE FINANSOWE

Począwszy od 4 października 2021 roku, po decyzji z 23 kwietnia 2021 roku Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKO Banku Polskiego S.A., Bank zawiera ugody z konsumentami, którzy zawarli z Bankiem umowy kredytu lub pożyczki zabezpieczone hipotecznie indeksowane do walut obcych lub denominowane w walutach obcych (dalej: ugody z konsumentami).

(w sztukach)	31.12.2023	31.12.2022
Liczba zarejestrowanych wniosków o mediacje	57 036	37 500
Łączna liczba ugód zawartych, w tym zawartych	36 822	20 396
w postępowaniu mediacyjnym	35 154	19 786
w toku postępowań sądowych	1 668	610

W 2023 roku Grupa Kapitałowa kontynuowała działania zachęcające klientów do przystąpienia do programu.

WPŁYW RYZYKA PRAWNEGO DOTYCZĄCEGO KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH	Wartość bilansowa brutto kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych przed uwzględnieniem kosztu ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Skumulowany koszt ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Wartość bilansowa brutto kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych uwzględniająca koszt ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych
na 31.12.2023			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom/korekta pomniejszająca wartość bilansową kredytów, w tym:	14 945	8 306	6 639
- dotycząca portfela kredytów hipotecznych w CHF	13 096	8 306	4 790
Rezerwy		3 001	
Razem		11 307	
na 31.12.2022			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom/korekta pomniejszająca wartość bilansową kredytów, w tym:	19 015	7 378	11 637
- dotycząca portfela kredytów hipotecznych w CHF	16 731	7 378	9 353
Rezerwy		851	
Korekta wartości brutto innych aktywów		94	
Razem		8 323	

Zmiana w okresie skumulowanego kosztu ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	2023	2022
Wartość bilansowa na początek okresu	(8 323)	(7 023)
rewaluacja straty za okres	195	(864)
wykorzystanie straty na rozliczenie ugód oraz wyroków za okres*	2 251	1 478
zwiększenie korekty wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz innych aktywów, zwiększenie rezerw z tytułu ryzyka prawnego	(5 430)	(1 914)
Wartość bilansowa na koniec okresu	(11 307)	(8 323)

* Pozycja obejmuje również skutki realizacji prawomocnych wyroków głównie unieważniających umowy kredytowe, które za rok zakończony 31 grudnia 2023 roku wynoszą 717 milionów PLN, w tym 264 miliony PLN w związku ze spisaniem z bilansu należności z tytułu kosztu korzystania z kapitału (w roku zakończonym 31 grudnia 2022 roku skutki realizacji unieważnień: 151 milionów PLN)

Rewaluacja straty z tytułu ryzyka prawnego związana jest z wpływem zmiany kursu walutowego na część straty, ujmowanej w walucie wymiennalnej jako korekta wartości brutto kredytów.

27. KOSZTY DZIAŁANIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

Świadczenia pracownicze obejmują obok kosztów wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych (w tym z tytułu rezerw na świadczenia emerytalno – rentowe, które szczegółowo opisano w nocie „[Rezerwy](#)”) także koszty z tytułu pracowniczego programu emerytalnego stanowiącego program określonych składek oraz programu zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie akcji rozliczonych w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2 Płatności w formie akcji (szczegółowo program zmiennych wynagrodzeń został poniżej „[Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego S.A.](#)”).

Grupa Kapitałowa tworzy również w ciężar kosztów wynagrodzeń rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym z tytułu premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.

Dodatkowe informacje dostępne również w nocie „[Rezerwy](#)”

KOSZTY RZECZOWE - Koszty rzeczowe obejmują koszty utrzymania majątku trwałego, koszty obsługi informatycznej i telekomunikacyjnej, koszty działalności administracyjnej, koszty promocji i reklamy, ochrony mienia oraz koszty szkoleń.

Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.

AMORTYZACJA I UMORZENIE

Koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych, w tym aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujmowane są w pozycji „Koszty działania”, pozycja „Amortyzacja”.

Koszty amortyzacji aktywów trwałych oddanych w leasing operacyjny ujmowane są w przychodach z tytułu prowizji i opłat w linii „leasing operacyjny i zarządzanie flotą” jako część składowa wyniku z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą.

Odpisów amortyzacyjnych dokonuje się metodą liniową, polegającą na systematycznym, równomiernym rozłożeniu wartości początkowej środka trwałego, prawa do użytkowania oraz wartości niematerialnej na ustalony okres amortyzacji, bez względu na możliwość wystąpienia okresów ich niewykorzystywania.

Dla niefinansowych aktywów trwałych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub gdy będzie istniał pod koniec użytkowania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Koszty związane z nabyciem lub wytworzeniem budynków dzieli się na istotne części składowe tego budynku (komponenty) w przypadku, gdy części składowe posiadają różne okresy użytkowania lub gdy każda z nich dostarcza Grupie Kapitałowej korzyści w inny sposób. Każda część składowa budynku amortyzowana jest odrębnie. Nie amortyzuje się wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które podlegają corocznemu testowi na utratę wartości.

KOSZTY Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH – Grupa Kapitałowa prezentuje w tej pozycji przede wszystkim opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową, wynikające z przepisów prawnych regulujących działalność Grupy Kapitałowej, wnoszone na rzecz podmiotów tj. Komisja Nadzoru Finansowego (KNF), Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG), Fundusz Wsparcia Kredytobiorców a także na fundusz pomocowy prowadzony przez System Ochrony Banków Komercyjnych S.A. (SOBK). W pozycji tej Grupa Kapitałowa ujmuje również pozostałe podatki inne niż obciążenia z tytułu podatku dochodowego oraz podatku od niektórych instytucji finansowych, który prezentowany jest w oddzielnej pozycji:

- **SKŁADKI I WPŁATY NA BFG** - Zgodnie z KIMS F 21 „Opłaty publiczne” - opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Grupa Kapitałowa wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). Składki na fundusz gwarancyjny i przymusowej restrukturyzacji nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.
- **OPŁATY NA RZECZ KNF** - Opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego zgodnie z KIMS F 21 „Opłaty publiczne” ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Obie opłaty (opłata na pokrycie kosztów nadzoru bankowego oraz opłata na pokrycie kosztów nadzoru nad rynkiem kapitałowym) wnoszone są raz do roku. Opłaty na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego stanowią koszt uzyskania przychodu.
- **ZRYCZAŁOWANY PODATEK DOCHODOWY** - Ustawą z 23 października 2018 roku o zmianie m.in. ustaw o podatkach dochodowych wprowadzono możliwość alternatywnego poboru podatku u źródła opodatkowania 3% podatkiem niektórych odsetek wypłacanych na rzecz nierezydentów. W związku z powyższym, 29 marca 2019 roku Bank złożył w urzędzie skarbowym zawiadomienie o wyborze 3% formy opodatkowania w odniesieniu do:
 - odsetek od pożyczek, które wypłacane są przez Bank na rzecz PKO Finance AB z siedzibą w Szwecji (wybór opodatkowania zgodnie z ustawą dotyczy lat 2014-2022) oraz
 - odsetek od euroobligacji wyemitowanych przez Bank przed 1 stycznia 2019 roku.
- **POZOSTAŁE PODATKI I OPŁATY** – zryczałtowany podatek dochodowy, podatek od nieruchomości, wpłaty dokonywane na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, podatek od środków transportowych, akcyza, opłaty sądowe i skarbowe, opłaty związane z mediacjami przy KNF, składka na finansowanie działalności Rzecznika Finansowego i jego Biura oraz opłaty komunalne i administracyjne.

SZACUNKI I OSĄDY:

Przy szacowaniu długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych, w tym oddanych w leasing operacyjny wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych uwzględniane są następujące czynniki:

- oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp.,
- utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych,
- prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów,
- oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów,
- kwestie związane z klimatem, tj. czynniki klimatyczne mające potencjalny wpływ na zmianę okresu użytkowania składnika aktywów (np. starzenie się, ograniczenia prawne lub niedostępność aktywów),
- inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania.

Okresy amortyzacyjne stosowane w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A.:

Środki trwałe	Okresy użytkowania
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu (w tym nieruchomości inwestycyjne)	od 25 do 60 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	od 1 do 11 lat (lub okres najmu, jeśli jest krótszy)
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 2 do 15 lat
Zespoły komputerowe	od 2 do 10 lat
Środki transportu	od 3 do 5 lat
Wartości niematerialne	Okresy użytkowania
Oprogramowanie	od 1 do 24 lat
Pozostałe wartości niematerialne	od 2 do 20 lat

Wpływ zmiany długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki przedstawia poniższa tabela:

ZMIANA DŁUGOŚCI OKRESU UŻYTKOWANIA DLA SKŁADNIKÓW MAJĄTKOWYCH PODLEGAJĄCYCH AMORTYZACJI Z GRUPY GRUNTY I BUDYNKI	31.12.2023		31.12.2022	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(28)	162	(30)	165

NOTY POWIĄZANE: „Wartości niematerialne”, „Rzeczowe aktywa trwałe”, „Rezerwy”, „Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego S.A.”, „Leasing”

INFORMACJE FINANSOWE

KOSZTY DZIAŁANIA ¹	2023	2022
Świadczenia pracownicze	(4 140)	(3 403)
Koszty rzeczowe, w tym:	(1 786)	(1 460)
wynajmu	(116)	(98)
informatyczne	(455)	(386)
Amortyzacja	(1 087)	(1 019)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(532)	(527)
aktywa z tytułu prawa do użytkowania	(244)	(232)
Informatyczne	(125)	(120)
nieruchomości inwestycyjne	-	(1)
wartości niematerialne, w tym:	(555)	(492)
Informatyczne	(547)	(480)
Koszty z tytułu obciążeń regulacyjnych	(622)	(1 887)
Razem	(7 635)	(7 769)

¹ Koszty działania za 2022 rok zostały skorygowane o 81 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	2023	2022
Wynagrodzenia, w tym:¹	(3 454)	(2 843)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(90)	(75)
Ubezpieczenia, w tym:¹	(570)	(470)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(480)	(408)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(116)	(90)
Razem	(4 140)	(3 403)

¹ Koszty świadczeń pracowniczych za 2022 rok zostały skorygowane o 48 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH	2023	2022
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG), w tym:	(280)	(409)
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	(280)	(291)
na fundusz gwarancyjny banków	-	(118)
Opłaty na rzecz KNF ¹	(55)	(49)
Opłata na fundusz pomocowy prowadzony przez System Ochrony Banków Komercyjnych S.A.	-	(956)
Fundusz wsparcia kredytobiorców	-	(313)
Zryczałtowany podatek dochodowy	-	(5)
Pozostałe podatki i opłaty ¹	(287)	(155)
Razem	(622)	(1 887)

¹ Koszty z tytułu opłat na rzecz KNF za 2022 rok zostały skorygowane o 2 miliony z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

• **OPLATA NA FUNDUSZ POMOCOWY PROWADZONY PRZEZ SYSTEM OCHRONY BANKÓW KOMERCYJNYCH S.A.:**

14 czerwca 2022 roku PKO Bank Polski S.A. wspólnie z 7 bankami komercyjnymi tj. Alior Bank S.A., BNP Paribas Bank Polska S.A., ING Bank Śląski S.A., mBank S.A., Millennium Bank S.A., Bank Polska Kasa Opieki S.A. oraz Santander Bank Polska S.A. (Banki-Uczestnicy) utworzył system ochrony banków komercyjnych, o którym mowa w rozdziale 10a ustawy Prawo bankowe i który podlega nadzorowi KNF.

Zadaniem systemu ochrony jest zapewnienie płynności i wypłacalności Banków-Uczestników na warunkach i w zakresie określonym w umowie systemu ochrony, a także wspieranie przymusowej restrukturyzacji prowadzonej przez BFG. Banki-Uczestnicy utworzyły System Ochrony Banków Komercyjnych S.A. jako Jednostkę Zarządzającą systemem. SOBK utworzył fundusz pomocowy w celu zapewnienia środków na finansowanie zadań systemu ochrony, który jest zasilany z wpłat banków – uczestników systemu. Łącznie w 2022 roku Grupa wpłaciła do funduszu pomocowego 956 milionów PLN.

• **OPLATA NA FUNDUSZ WSPARCIA KREDYTOBIORCÓW:**

Ustawa o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom z 14 lipca 2022 roku wprowadziła zmiany w zakresie działania Funduszu Wsparcia Kredytobiorców, który oferować będzie wsparcie kredytobiorcom maksymalnie do 2 000 PLN miesięcznie, wypłacane nawet przez 36 miesięcy. Spłata wsparcia rozpocznie się po dwóch latach w równych i nieoprocentowanych 144 ratach. Część wsparcia może zostać umorzona tym klientom, którzy terminowo spłacą 100 pierwszych rat. Klient może skorzystać ze wsparcia gdy spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- co najmniej jeden z kredytobiorców ma status bezrobotnego;
- miesięczne koszty obsługi kredytu mieszkaniowego przekraczają 50 procent miesięcznych dochodów;
- miesięczny dochód po odjęciu kosztów kredytu nie przekracza w 2022 roku 1 552 PLN /osobę w gospodarstwie jednoosobowym oraz 1 200 PLN /osobę w gospodarstwach wieloosobowych.

Z tego tytułu Fundusz został zasilony dodatkowymi środkami w kwocie ok. 1,4 mld PLN do końca 2022 roku. Grupa Kapitałowa ujęła w 2022 roku koszt z tytułu dodatkowych wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 313 milionów PLN.

28. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania tym podatkiem stanowi nadwyżka sumy aktywów Banku ponad 4 miliardy PLN, wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. W przypadku zakładów ubezpieczeń w ramach jednej grupy kapitałowej, podstawę opodatkowania ustala się dla tych zakładów łącznie jako nadwyżkę sumy aktywów ponad 2 miliardy PLN. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także o wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP.

Zakłady ubezpieczeń natomiast są uprawnione do obniżenia podstawy opodatkowania o wartość aktywów zgromadzonych w ramach umów o prowadzenie Pracowniczego Programu Kapitałowego, o których mowa w ustawie z dnia 4 października 2018 roku o pracowniczych planach kapitałowych. W związku z obowiązującą od 7 maja 2022 roku zmianą ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, zarówno banki jak i zakłady ubezpieczeń mogą pomniejszyć podstawę opodatkowania o wartość nabytych obligacji oraz kredytów lub pożyczek, odpowiednio wyemitowanych lub udzielonych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny lub podmiot zarządzający aktywami, o którym mowa w ustawie z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Ustawa z dnia 16 listopada 2022 roku o zmianie ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych oraz niektórych innych ustaw rozszerzyła katalog pozycji, o które bank może pomniejszać podstawę opodatkowania, w tym w szczególności o wartość skarbowych papierów wartościowych ustawowo objętych gwarancją Skarbu Państwa (zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 2023 roku).

Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy.

Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

INFORMACJE FINANSOWE

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	2023	2022
PKO Bank Polski S.A.	(1 166)	(1 190)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.	(3)	(3)
PKO Bank Hipoteczny S.A.	(58)	(70)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.	(4)	(3)
Razem	(1 231)	(1 266)

Spadek wartości podatku od niektórych instytucji finansowych w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku, mimo wzrostu sumy bilansowej, wynika ze zmiany ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych obowiązującej od 1 stycznia 2023 (ustawa z 16 listopada 2022 roku).

29. PODATEK DOCHODOWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w innych dochodach całkowitych.

- **PODATEK BIEŻĄCY**

Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego.

Główne kategorie trwale uznane za koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów to: podatek od niektórych instytucji finansowych, składki i wpłaty na BFG oraz na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, PFRON. Dodatkowo Bank nie rozpoznaje w rachunku podatkowym kosztu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych z zastrzeżeniem objęcia zaniechaniem kwot umorzonego kapitału wynikającego z ugód zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 marca 2022 roku w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od niektórych dochodów (przychodów) związanych z kredytem hipotecznym udzielonym na cele mieszkaniowe, zmienionego Rozporządzeniem z dnia 20 grudnia 2022 roku, które obowiązuje do 31 grudnia 2024 roku (szczegół patrz tabela [UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ](#)).

W myśl zasad dotyczących przedawnienia zobowiązań podatkowych, kontrola prawidłowości rozliczeń z tytułu podatków może być przeprowadzona w okresie 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin złożenia odpowiedniej deklaracji podatkowej.

Spółki Grupy Kapitałowej są podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych. Wartość ustalonego bieżącego zobowiązania Spółek przekazywana jest na rzecz właściwych dla nich miejscowo urzędów administracji podatkowej z zachowaniem ustawowych terminów.

- **PODATEK DOCHODOWY ODROZCZONY**

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa wykorzystana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego kompensowane są ze sobą wtedy i tylko wtedy, gdy Grupa Kapitałowa posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

Grupa Kapitałowa rozpoznaje aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikające z uprawnienia do zastosowania preferencji podatkowej w odniesieniu do ugód objętych zakresem, Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 marca 2022 roku w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od niektórych dochodów (przychodów) związanych z kredytem hipotecznym udzielonym na cele mieszkaniowe, zmienionego Rozporządzeniem z dnia 20 grudnia 2022 roku, które obowiązuje do 31 grudnia 2024 roku oraz z tytułu prawa do korekty przychodów podatkowych w związku z wyrokami unieważniającymi umowy kredytowe.

INFORMACJE FINANSOWE:

- **OBCIĄŻENIE PODATKOWE**

OBCIĄŻENIE PODATKOWE	2023	2022
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat¹	(3 057)	(1 455)
Bieżące obciążenie podatkowe	(2 572)	(2 052)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	(485)	597
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	(1 337)	777
Razem	(4 394)	(678)

¹ obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat za 2022 rok zostało skorygowane o 39 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”).

- UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ

UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ	2023	2022
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	8 562	4 767
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(1 627)	(906)
Efekt innych stawek podatkowych jednostek zagranicznych	(82)	1
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(1 348)	(549)
koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	(993)	(143)
podatek od niektórych instytucji finansowych	(234)	(240)
składka i wpłaty na BFG	(53)	(78)
Fundusz Wsparcia Kredytobiorców	-	(60)
odpisy aktualizujące wartość inwestycji w jednostki podporządkowane niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	-	(10)
odpisy na oczekiwane straty kredytowe od ekspozycji kredytowych niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(28)	(44)
przychody z tytułu dywidend	3	3
podatek z tytułu różnic kursowych na terytorium Szwecji	-	27
rozwiązanie aktywa z tytułu reklasyfikacji różnic przejściowych do różnic trwałych	(37)	-
pozostałe różnice trwałe	(6)	(4)
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(3 057)	(1 455)
Efektywna stopa podatkowa (w %)	35,70	30,52

• REZERWA I AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO NETTO

REZERWA i AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO 2023	31.12.2022	Efekt zmian do MSR 12*	01.01.2023 z uwzględnieniem zmian do MSR 12	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	31.12.2023
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	368	-	368	(5)	-	363
Odsetki od papierów wartościowych	222	-	222	8	-	230
Wycena papierów wartościowych	-	-	-	12	6	18
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	40	-	40	(5)	(21)	14
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotów leasingu	223	160	383	44	-	427
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przeszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	26	-	26	(13)	-	13
Koszty zapłacone z góry	29	-	29	(24)	-	5
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	121	-	121	(16)	(6)	99
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 029	160	1 189	1	(21)	1 169
Odsetki naliczone od zobowiązań	214	-	214	153	-	367
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	1 389	-	1 389	3	(809)	583
Wycena papierów wartościowych	872	-	872	(41)	(550)	281
Rezerwa na świadczenia pracownicze	103	-	103	16	1	120
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	1 477	-	1 477	95	-	1 572
Wycena kredytów do wartości godziwej	157	-	157	33	-	190
Provizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	1 133	-	1 133	(442)	-	691
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	38	-	38	10	-	48
Rezerwa na koszty do poniesienia	73	-	73	1	-	74
Strata podatkowa z lat ubiegłych	1	-	1	(1)	-	-
Wpływ ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	321	-	321	(212)	-	109
Premia od papierów wartościowych	122	-	122	(49)	-	73
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotów leasingu	239	160	399	(50)	-	349
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	6 139	160	6 299	(484)	(1 358)	4 458
Łączny efekt różnic przejściowych	5 110	-	5 110	(485)	(1 337)	3 288
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	49	160	209	524	(21)	712
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	5 159	160	5 319	39	(1 358)	4 000

* Bilans otwarcia został skorygowany z tytułu wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2023 roku zmian do MSR 12 „Podatek dochodowy” wprowadzających wymóg ujęcia w sprawozdaniu finansowym aktywów i zobowiązań z tytułu różnic przejściowych także w przypadku transakcji innych niż połączenie jednostek gospodarczych.

REZERWA i AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO 2022*	01.01.2022	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	31.12.2022
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	235	133	-	368
Odsetki od papierów wartościowych	158	64	-	222
Wycena papierów wartościowych	20	(19)	(1)	-
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	34	23	(17)	40
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotów leasingu	206	17	-	223
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przeszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	39	(13)	-	26
Koszty zapłacone z góry	60	(31)	-	29
Podatek z tytułu różnic kursowych na terytorium Szwecji	288	(288)	-	-
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	49	73	(1)	121
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 089	(41)	(19)	1 029
Odsetki naliczone od zobowiązań	40	174	-	214
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	952	76	361	1 389
Wycena papierów wartościowych	459	18	395	872
Rezerwa na świadczenia pracownicze	102	(1)	2	103
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	1 341	136	-	1 477
Wycena kredytów do wartości godziwej	146	11	-	157
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	877	256	-	1 133
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	36	2	-	38
Rezerwa na koszty do poniesienia	61	12	-	73
Strata podatkowa z lat ubiegłych	6	(5)	-	1
Wpływ ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	342	(21)	-	321
Premia od papierów wartościowych	76	46	-	122
Różnice kursowe	-	-	-	-
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotów leasingu	387	(148)	-	239
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	4 825	556	758	6 139
Łączny efekt różnic przejściowych	3 736	597	777	5 110
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	379	(313)	(17)	49
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	4 115	284	760	5 159

* Dane porównawcze za 2022 rok zostały przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

- **PODATKOWA GRUPA KAPITAŁOWA**

Na podstawie umowy z 3 listopada 2021 roku PKO Bank Polski S.A., PKO Bank Hipoteczny S.A. oraz PKO Leasing S.A. przedłużyły na kolejne 3 lata podatkowe (2022 - 2024) funkcjonowanie Podatkowej Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PGK PKO Banku Polskiego S.A.”), która została utworzona na podstawie umowy z dnia 5 listopada 2018 roku. Wymienione umowy zostały zarejestrowane przez właściwego naczelnika urzędu skarbowego.

Podatkowa grupa kapitałowa jest instytucją prawa podatkowego przewidzianą przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Jej utworzenie oznacza konsolidację dochodów spółek wchodzących w jej skład dla celów opodatkowania podatkiem dochodowym oraz umożliwia skorzystanie z innych zapewniających w szczególności ułatwienia operacyjne, przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które dedykowane są podatkowym grupom kapitałowym.

PKO Bank Polski S.A. jest w PGK PKO Banku Polskiego S.A. spółką dominującą. Rozrachunki z tytułu bieżącego podatku dochodowego prezentowane są w podziale na należności i zobowiązania PKO Banku Polskiego S.A. oraz należności i zobowiązania jednostek zależnych wchodzących w skład Podatkowej Grupy Kapitałowej.

- POLITYKA PODATKOWA**

Bank posiada Strategię podatkową PKO Banku Polskiego S.A., przyjętą uchwałą Zarządu nr 392/C/2021 z dnia 5 października 2021 roku i zatwierdzoną uchwałą Rady Nadzorczej nr 154/2021 z dnia 14 października 2021 roku. 17 grudnia 2021 roku Strategia została opublikowana na stronie internetowej Banku pod adresem: <https://www.pkobp.pl/grupa-pko-banku-polskiego/pko-bank-polski/strategia-podatkowa/>.

Celem wykonania ustawowego, corocznego obowiązku wynikającego z art. 27c ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych Podatkowa Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej przygotowała w 2023 roku Informację o realizowanej strategii podatkowej za rok 2022, która jest opublikowana na stronie internetowej Banku pod adresem: <https://www.pkobp.pl/grupa-pko-banku-polskiego/pko-bank-polski/strategia-podatkowa/> lub: <https://www.pkobp.pl/informacja-o-realizowanej-strategii-podatkowej/>. Bank 19 grudnia 2023 roku poinformował właściwego naczelnika urzędu skarbowego o adresie strony internetowej, na której została zamieszczona Informacja.

Podatek dochodowy od osób prawnych od dochodów osiągniętych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego S.A. w latach 2023 i 2022 w podziale na jurysdykcje podatkowe:

Podatek dochodowy od osób prawnych	2023	2022
Grupa Kapitałowa	2 572	2 052
Polska	2 426	1 791
Szwecja	-	258
Niemcy	9	-
Czechy	6	-
Ukraina	131	3

Systemy podatkowe krajów, w których Bank i podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. mają siedzibę lub oddziały, podlegają częstym zmianom legislacyjnym, m.in. w związku z działaniami służącymi uszczelnieniu systemu podatkowego na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym.

Ponadto, rozumienie niektórych przepisów prawa podatkowego, z uwagi na ich niejednoznaczny charakter, może skutkować w praktyce indywidualnymi, niejednolitymi interpretacjami organów podatkowych, różniącymi się od interpretacji dokonywanej przez podatników, a spory w tym zakresie mogą być rozstrzygane wyłącznie w drodze orzecznictwa krajowych lub europejskich sądów. W związku z powyższym nie można wykluczyć, iż organy podatkowe zastosują interpretację przepisów prawa podatkowego, która będzie odmienna od zaimplementowanej w praktyce przez Bank lub podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A., co może wywrzeć znaczący, niekorzystny wpływ na ich działalność i sytuację finansową, pomimo systematycznie podejmowanych przez nie różnorodnych, dopuszczalnych prawem, działań na rzecz zminimalizowania tego ryzyka.

8 grudnia 2023 roku w Ukrainie wprowadzono podwyższoną stawkę podatku dochodowego od osób prawnych od całkowitych zysków banku. Zamiast standardowej stawki podatku dochodowego od osób prawnych wynoszącej 18%, banki zostały obciążone podatkiem w wysokości 50% całkowitego zysku uzyskanego w roku podatkowym 2023. W latach kolejnych zastosowanie będzie miała stawka 25%. Obciążenie podatkiem dochodowym od osób prawnych Kredobanku w Ukrainie za 2023 rok zostało ustalone według nowej stawki w wysokości 50% (szczegóły patrz tabela [UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ](#)).

23 grudnia 2021 roku, w związku z długoletnim sporem dotyczącym wątpliwości co do opodatkowania na terytorium Szwecji różnic kursowych od udzielonych Bankowi pożyczek oraz zobowiązań z tytułu emisji, PKO Finance AB (dalej: „Spółka”) otrzymało od szwedzkich władz skarbowych negatywną decyzję, na mocy której Spółka musiała zapłacić kwotę 160 726 808 SEK z tytułu dodatkowego podatku dochodowego i odsetek za rok podatkowy 2019. 13 lutego 2023 roku Spółka dokonała płatności podatku za rok 2022 w wysokości 446 665 741 SEK, postępując zgodnie z interpretacją szwedzkich organów podatkowych w celu uniknięcia potencjalnych odsetek karnych w kwocie 3.75 p.a. Pomimo dokonania powyższych wpłat Spółka nie zgadza się z rozstrzygnięciami szwedzkiego urzędu skarbowego i zamierza wykorzystać dostępną jej drogę odwoławczą w celu odzyskania powyższych kwot. W związku z przedawnieniem się potencjalnych zobowiązań podatkowych PKO Finance AB za lata 2015-2016, w 2022 roku Grupa Kapitałowa podjęła decyzję o rozwiązaniu rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego za lata 2015-2016 w wysokości 74 milionów PLN.

30. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2023	2022
Zysk/(strata) netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	5 502	3 312
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)	1 250	1 250
Zysk na jedną akcję		
- podstawowy z zysku za okres (PLN)	4,40	2,65
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)	4,40	2,65

Zarówno w 2023 roku jak i w 2022 roku nie występowały instrumenty rozładniające zysk przypadający na jedną akcję.

NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ – INSTRUMENTY FINANSOWE

31. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja do kategorii wyceny jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”.

INFORMACJE FINANSOWE:

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	31.12.2023	31.12.2022
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 679	7 750
Gotówka	4 382	4 215
Lokaty w Banku Centralnym	3 752	3 951
Inne	-	1
Razem	17 813	15 917

Wartość rezerwy obowiązkowej na 31 grudnia 2023 roku wynosiła 12 566 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 11 482 miliony PLN).

32. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja i wycena do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”.

INFORMACJE FINANSOWE

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZIKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	14 447	16 103
Lokaty w bankach	11 994	13 374
Rachunki bieżące	1 676	2 215
Udzielone kredyty i pożyczki	776	513
Środki pieniężne w drodze	1	-
Wartość brutto	14 447	16 103
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(9)	(2)
Wartość netto	14 438	16 101

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI	31.12.2023	31.12.2022
do 1 miesiąca	14 064	15 935
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	276	102
od 3 miesięcy do 1 roku	89	56
od 1 roku do 5 lat	8	8
powyżej 5 lat	1	-
Razem	14 438	16 101

33. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ I POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

W ramach swojej działalności Grupa Kapitałowa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością.

Najczęściej wykorzystywanymi instrumentami pochodnymi w działalności Grupy Kapitałowej są: IRS, CIRS, FX Swap, opcje, commodity swap, FRA, Forward i Futures.

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji.

Instrument pochodny jest prezentowany w pozycji „Pochodne instrumenty zabezpieczające” (jeśli instrument jest zakwalifikowany do rachunkowości zabezpieczeń) lub „Pozostałe instrumenty pochodne” (jeśli instrument nie jest zakwalifikowany do rachunkowości zabezpieczeń) - jako aktyw, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia, albo zobowiązanie, jeżeli jego wartość godziwa jest ujemna.

W przypadku pozostałych instrumentów pochodnych (niezakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń) Grupa Kapitałowa zalicza zmiany wartości godziwej oraz wynik z rozliczenia tych instrumentów do wyniku na instrumentach finansowych albo do wyniku z pozycji wymiany, w zależności od rodzaju instrumentu.

Grupa Kapitałowa stosuje rachunkowość zabezpieczeń do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego. Transakcje zabezpieczające zawiera się w celu ograniczenia ryzyka poniesienia strat w wyniku niekorzystnych zmian kursów walut i stóp procentowych. Zabezpieczaniu podlegają przepływy pieniężne związane z zawartymi transakcjami, wartość godziwa posiadanych aktywów i zobowiązań oraz udziały w aktywach netto podmiotu zagranicznego.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje w szczególności:

- ryzyko związane z niedopasowaniem częstotliwości i terminów zmiany oprocentowania (przeszacowania) aktywów i zobowiązań oraz pozycji pozabilansowych (ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania),
- ryzyko wynikające ze zmian nachylenia i kształtu krzywej dochodowości (ryzyko krzywej dochodowości),

- ryzyko wynikające z niedoskonałego dopasowania stawek referencyjnych stosowanych w produktach bankowych do zmian stóp rynkowych lub niedoskonałych mechanizmów transmisji zmian stóp rynkowych na oprocentowanie tych produktów (ryzyko bazowe),
- ryzyko wynikające z opcji, w tym opcji wbudowanych dotyczących np. ograniczenia oprocentowania kredytów (ryzyko opcji).

Ryzyko walutowe w Grupie Kapitałowej powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach:

- podstawowej działalności biznesowej,
- działalności handlowej,
- zawieranych przez Grupę Kapitałową umów generujących ryzyko walutowe.

Ryzykiem walutowym powstającym w działalności Grupy Kapitałowej, w spółkach, w których jest to niezbędne, zarządzają wyspecjalizowane jednostki, na podstawie otrzymanych danych na temat otwartych pozycji walutowych w ramach własnej działalności.

W Grupie Kapitałowej funkcjonuje system wartości progowych i limitów przypisanych poszczególnym rodzajom ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego, których celem jest określenie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu ryzyka, zapewniającego niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji.

Grupa Kapitałowa podjęła decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosowała standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

• ZABEZPIECZENIE PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat. Odsetki i różnice kursowe wykazywane są w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycjach „[Wynik z tytułu odsetek](#)” oraz „[Wynik z pozycji wymiany](#)”.

Grupa Kapitałowa zabezpiecza zarówno pozycje aktywów generujące przychody odsetkowe, jak również pozycje zobowiązań generujące koszty odsetkowe, wykorzystując transakcje IRS lub CIRS.

Grupa Kapitałowa konsekwentnie stosuje metodę prezentacji łącznego wyniku netto z tytułu odsetek na instrumentach zabezpieczających dla wszystkich strategii zabezpieczających w linii „pochodne instrumenty zabezpieczające” w ramach pozycji „[Wynik z tytułu odsetek](#)” - dodatni łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”, a ujemny łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Koszty z tytułu odsetek”.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

Nieefektywna część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmowana jest w wyniku finansowym:

- a) jeżeli instrumentem zabezpieczającym jest CIRS, nieefektywność ujmowana jest w wyniku z pozycji wymiany,
- b) jeżeli instrumentem zabezpieczającym jest IRS, nieefektywność ujmowana jest w wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy,
- c) jeżeli instrumentem zabezpieczającym jest CIRS oraz IRS, nieefektywność ujmowana jest odpowiednio w wyniku z pozycji wymiany oraz w wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

W przypadku wystąpienia sztucznej nieefektywności (efektywność poza przedziałem [80%,125%]) jej wynik ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany. Sztuczna nieefektywność wynika z konstrukcji testu retrospektywnego jako ilorazu zmian wyceny instrumentów zabezpieczanych oraz zabezpieczających. W przypadku, gdy zmiany wyceny po jednej stronie powiązania zabezpieczającego (CIRS lub IRS) są relatywnie małe, ocena efektywności może wykazywać sztuczną nieefektywność, tzn. taką, która występuje pomimo dużej zgodności warunków instrumentów zabezpieczanych oraz zabezpieczających.

- **ZABEZPIECZENIE WARTOŚCI GODZIWEJ**

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane są w pozycji „[Wynik na operacjach finansowych](#)” z wyłączeniem komponentu odsetkowego. Komponent odsetkowy prezentuje się w tej samej linii, co przychody odsetkowe z tytułu pozycji zabezpieczanej, tj. w pozycji „[Wynik z tytułu odsetek](#)”.

Grupa Kapitałowa zabezpiecza zarówno pozycje aktywów generujące przychody odsetkowe, jak również pozycje zobowiązań generujące koszty odsetkowe, wykorzystując transakcje IRS lub CIRS. Grupa Kapitałowa konsekwentnie stosuje metodę prezentacji łącznego wyniku netto z tytułu odsetek na instrumentach zabezpieczających dla wszystkich strategii zabezpieczających w linii „pochodne instrumenty zabezpieczające” w ramach pozycji „Wynik z tytułu odsetek” - dodatni łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”, a ujemny łączny wynik odsetkowy danego okresu prezentowany jest w pozycji „Koszty z tytułu odsetek”.

Zmianę korekty wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej ujmuje się w pozycji „[Wynik na operacjach finansowych](#)”.

Część korekty wyceny do wartości godziwej niepodlegającą zabezpieczeniu rozpoznaje się:

- w przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych, kwalifikowanych jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w przychodach lub kosztach w wyniku z operacji finansowych;
- w przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych, wycenianym do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, ujmuje się w innych dochodach całkowitych, gdzie prezentowana jest zmiana wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych.

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

W pozycji papiery wartościowe, kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz zobowiązania wobec klientów zaprezentowano korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla odpowiednio papierów wartościowych, kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań wobec klientów stanowiących pozycję zabezpieczaną.

SZACUNKI I OSĄDY

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Stosowane przez Grupę Kapitałową techniki wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych opierają się na krzywych dochodowości konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych (stawki depozytów na rynku międzybankowym, kwotowania transakcji IRS). Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe DVA (debit value adjustment), jak i ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Grupy Kapitałowej (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Grupy Kapitałowej oraz stopy odzysku, a także wyliczenie wysokości korekt CVA i DVA.

Grupa Kapitałowa przeprowadziła symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY NIEOPCYJNYCH POCHODNYCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI:	31.12.2023		31.12.2022	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(547)	556	(741)	755
CIRS	(12)	12	(5)	5
pozostałe instrumenty	(4)	4	(5)	5
Razem	(563)	572	(751)	765

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY NIEOPCYJNYCH INSTRUMENTÓW POCHODNYCH PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI O:	31.12.2023		31.12.2022	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(529)	538	(723)	737
CIRS	(18)	18	(33)	33
pozostałe instrumenty	(4)	4	(7)	7
Razem	(551)	560	(763)	777

33.1. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ – INFORMACJE FINANSOWE

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

Na 31 grudnia 2023 roku Grupa Kapitałowa posiadała aktywne powiązania w ramach:

- 7 strategii zabezpieczających zmienność przepływów pieniężnych,
- 5 strategii zabezpieczających zmienność wartości godziwej.

W 2023 roku Grupa Kapitałowa rozwiązała powiązania zabezpieczające w ramach strategii zabezpieczającej „Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej papieru wartościowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wycenianego do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS” na skutek braku spełnienia testu prospektywnego efektywności. Wpływ zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń w ramach ww. powiązań na rachunek wyników wyniósł 8,3 miliona PLN.

W 2023 roku Grupa Kapitałowa wdrożyła nową strategię zabezpieczającą - zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS.

W 2023 roku w odniesieniu do pozostałych aktywnych strategii zabezpieczających nie wprowadzono innych zmian.

W 2022 roku Grupa Kapitałowa wprowadziła dwie nowe strategie zabezpieczające stanowiące zabezpieczenie zmienności wartości godziwej.

W poniższych tabelach zaprezentowano podsumowanie rodzajów strategii stosowanych przez Grupę Kapitałową.

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH (NR STRATEGII: 1, 5,6,7,9,14,15,19)
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS float - float transakcje CIRS fixed - float
POZYCJA ZABEZPIEZANA	<ul style="list-style-type: none"> • portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu w walutach obcych i • portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych w PLN łącznie z ich odnawianiem w przyszłości. Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR 39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską lub • zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w walutach obcych lub • portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN lub • zobowiązanie finansowe w walutach obcych
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	<ul style="list-style-type: none"> • marża na instrumencie zabezpieczającym • różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego • korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego
OKRES, W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ KIEDY NALEŻY OCZEKIWAĆ WYWARCIA PRZEZ NIE WPŁYWU NA WYNIKI	styczeń 2024 - luty 2025
NR STRATEGII	NAZWA STRATEGII
1	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka walutowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji CIRS (nieaktywna).
5	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka walutowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego w walucie wymienialnej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS.
6	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych, innych niż CHF, o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka walutowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych lokat negocjowanych w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji CIRS (nieaktywna).
7	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka walutowego oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji CIRS (nieaktywna).

9	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS lub CIRS-EP.
14	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązań finansowych w walucie wymiennej wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem dwóch transakcji CIRS.
15	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązań finansowych w walucie wymiennej, wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem dwóch transakcji CIRS (nieaktywna).
19	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych oraz zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka walutowego, z wykorzystaniem transakcji CIRS.

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych (nr strategii: 2,3,4,16)
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS fixed - float
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w PLN lub innych walutach indeksowanych do stopy zmiennej
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	<ul style="list-style-type: none"> zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej a zawiązaniem powiązania zabezpieczającego różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego
OKRES, W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ KIEDY NALEŻY OCZEKIWAĆ WYWARCIA PRZEZ NIE WPŁYWU NA WYNIKI:	styczeń 2024 – czerwiec 2032
NR STRATEGII	Nazwa Strategii
2	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
3	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.

4	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymienialnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
16	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych depozytów w PLN, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS (nieaktywna).
RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ (NR STRATEGII: 8,10,11,12,17,18)
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS fixed - float
POZYCJA ZABEZPIECZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu lub papieru wartościowego w walucie wymienialnej lub w PLN o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS, komponent ryzyka stopy procentowej portfela zobowiązań finansowych replikowanych portfelem instrumentów o stałym oprocentowaniu, wycenianych według zamortyzowanego kosztu, odpowiadający rynkowej stopie IRS.
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	<ul style="list-style-type: none"> zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem ustalenia warunków pozycji zabezpieczanej a momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej, korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego, różnica pomiędzy wartością bieżącą zmiennej nogi transakcji IRS a wartością bieżącą nominału papieru wartościowego.
NR STRATEGII	NAZWA STRATEGII
8	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej kredytu w walucie wymienialnej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
10	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej papieru wartościowego w walucie wymienialnej o stałym oprocentowaniu wycenianego wg zamortyzowanego kosztu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
11	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej papieru wartościowego w walucie wymienialnej o stałym oprocentowaniu, wycenianego do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
12	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej papieru FVOCI w PLN o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS (nieaktywna).
17	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej portfela zobowiązań finansowych w PLN wycenianych wg zamortyzowanego kosztu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.
18	Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej portfela zobowiązań finansowych w walucie wymienialnej, wycenianych wg zamortyzowanego kosztu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, z wykorzystaniem transakcji IRS.

• WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH	31.12.2023		31.12.2022	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	473	2 972	888	7 336
ryzyka stopy procentowej - IRS	147	2 167	31	6 507
IRS PLN (strategia 2,16)	112	2 127	31	6 331
IRS EUR (strategia 3,4)	35	40	-	176
ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej - CIRS	326	805	857	829
CIRS CHF/USD (strategia 5,15)		46	-	32
CIRS PLN/EUR (strategia 9)	55		181	-
CIRS PLN/CHF (strategia 14,15)	271		676	-
CIRS CHF/EUR (strategia 14)		552	-	797
CIRS PLN/EUR (strategia 19)		207	-	-
Zabezpieczenie wartości godziwej	701	20	154	133
ryzyka stopy procentowej - IRS	701	20	154	133
IRS EUR (strategia 8,10,11,18)	92	19	75	91
IRS USD (strategia 8; 11,18)	4	1	14	-
IRS PLN (strategia 12,17)	605		65	42
Razem	1 174	2 992	1 042	7 469

• ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	2023	2022
Inne dochody całkowite na początek okresu netto	(5 218)	(3 699)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	4 146	(1 901)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	(425)	(6 525)
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat:	4 571	4 624
- wynik odsetkowy	3 758	3 588
- wynik z pozycji wymiany	813	1 036
Efekt podatkowy	(788)	382
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto	(1 860)	(5 218)

NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	2023	2022
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	(2)	(5)
Wynik z pozycji wymiany	(1)	(5)
CIRS CHF/USD (strategia 5,15)	2	(2)
CIRS PLN/CHF (strategia 14,15)	(8)	(8)
CIRS CHF/EUR (strategia 14)	5	5
Wynik na operacjach finansowych	(1)	-
IRS PLN (strategia 2,16)	(1)	-

• ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ

ZABEZPIECZENIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ I RYZYKA WALUTOWEGO	31.12.2023	31.12.2022
Wycena do wartości godziwej instrumentu pochodnego zabezpieczającego	681	20
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej – IRS fixed - float	681	20
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka	(461)	(51)
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej, w tym:	(461)	(51)
Papiery wartościowe	(21)	(30)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(2)	(8)
Korekta wartości godziwej ujęta w innych dochodach całkowitych	(26)	(69)
Zobowiązania wobec klientów	(412)	56

KOREKTA DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTU ZABEZPIECZANEGO Z TYTUŁU ZABEZPIECZANEGO RYZYKA W PODZIALE NA RODZAJE INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH	31.12.2023	31.12.2022
IRS EUR (strategia 8,10,11,18)	(41)	25
IRS USD (strategia 8; 11,18)	(4)	(18)
IRS PLN (strategia 12,17)	(416)	(58)
Razem	(461)	(51)

• WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI

Numer strategii	Instrument pochodny zabezpieczający	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem	Zmiana wartości godziwej od momentu desygnacji	Średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie/ Średnia marża ważona nominalnie
31.12.2023									
Typ zabezpieczenia: Zabezpieczenie przepływów pieniężnych									
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka stopy procentowej									
2,16	IRS PLN fixed - float	705	4 950	6 796	30 840	177	43 468	(2 060)	2,7097%
3,4	IRS EUR fixed - float	-	630	130	4 944	222	5 926	(25)	2,0611%
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej									
14	CIRS float CHF/float PLN								
	float CHF	-	-	2 702	-	-	2 702	254	0,3596%
	float PLN	-	-	2 418	-	-	2 418		0,5292%
5	CIRS fixed USD/float CHF								
	fixed USD	153	-	307	-	-	460	(43)	0,4142%
	float CHF	164	-	328	-	-	492		-
9	CIRS float PLN/float EUR								
	float PLN	2 101	-	-	-	-	2 101	65	-
	float EUR	2 170	-	-	-	-	2 170		0,7690%
19	CIRS float PLN/float EUR								
	float PLN	-	-	-	2 595	-	2 595	(226)	-
	float EUR	-	-	-	2 391	-	2 391		1,8935%
14	CIRS fixed EUR/float CHF								
	fixed EUR	-	-	2 174	-	-	2 174	(540)	0,7640%
	float CHF	-	-	2 702	-	-	2 702		-
Typ zabezpieczenia: Zabezpieczenie wartości godziwej									
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka stopy procentowej									
12,17	IRS PLN fixed - float	-	-	-	5 960	2 091	8 051	386	5,9261%
11,18	IRS USD fixed - float	319	-	-	236	-	555	1	2,6551%
8,10,11,18	IRS EUR fixed - float	0	152	696	3 404	548	4 800	9	2,2604%

Numer strategii	Instrument pochodny zabezpieczający	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem	Zmiana wartości godziwej od momentu desygnacji	Średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie / Średnia marża ważona nominalnie
31.12.2022									
Typ zabezpieczenia: Zabezpieczenie przepływów pieniężnych									
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka stopy procentowej									
2,16	IRS PLN fixed - float	-	1 501	29 674	42 269	1 278	74 722	(5 928)	2,5090%
3,4	IRS EUR fixed - float	-	-	703	5 206	253	6 162	(65)	1,6952%
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej									
14,15	CIRS float CHF/float PLN								
	float CHF	2 551			2 751		5 302	671	0,3555%
	float PLN	2 204	-	-	2 418	-	4 622		0,4614%
5,15	CIRS fixed USD/float CHF								
	fixed USD	-	-	585	511		1 096	(21)	0,3871%
	float CHF	-	-	572	501		1 073		-
9	CIRS float PLN/float EUR								
	float PLN	-	-	-	2 101	-	2 101	199	-
	float EUR	-	-	-	2 340		2 340		0,7690%
14	CIRS fixed EUR/float CHF								
	fixed EUR	2 345			2 345		4 690	(656)	0,6970%
	float CHF	2 551			2 751		5 302		-
Typ zabezpieczenia: Zabezpieczenie wartości godziwej									
Zabezpieczane ryzyko: ryzyka stopy procentowej									
12,17	IRS PLN fixed - float	-	-	-	-	2 841	2 841	30	6,2990%
11,18	IRS USD fixed - float	-	-	-	357		357	3	1,5128%
8,10,11,18	IRS EUR fixed - float	-	-	469	3 508	591	4 568	(6)	1,5789%

• INFORMACJE FINANSOWE DOTYCZĄCE POZYCJI ZABEZPIECZANYCH (W WALUTACH ORYGINALNYCH)

POZYCJA ZABEZPIECZANA 31.12.2023	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ*	NR STRATEGII
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w PLN	43 467	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 080	2
Kredyty w EUR	1 363	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	26	3; 4
Kredyty w CHF	105	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	43	5
Zobowiązanie finansowe w USD	116	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w PLN	2 101	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w EUR	499	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(61)	9
Kredyty w PLN	5 013	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w EUR	1 050	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	517	14
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Kredyty w EUR	11	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1)	8
Papier wartościowy w EUR	30	Papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(5)	10
Papier wartościowy w EUR	62	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(2)	11
Papier wartościowy w PLN	-	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(15)	12
Portfel zobowiązań finansowych w PLN	8 051	Zobowiązania wobec klientów	(403)	17
Portfel zobowiązań finansowych w EUR	1 001	Zobowiązania wobec klientów	(2)	18
Portfel zobowiązań finansowych w USD	60	Zobowiązania wobec klientów	(1)	18

*w przypadku zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej odzwierciedla zmianę wartości pozycji zabezpieczanej stosowanej jako podstawa ujęcia nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie

POZYCJA ZABEZPIECZANA	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ *	NR STRATEGII
31.12.2022				
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w CHF	225	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	5
Zobowiązanie finansowe w USD	249	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w PLN	74 721	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 969	2
Kredyty w EUR	1 314	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	64	3; 4
Kredyty w PLN	2 101	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(195)	9
Zobowiązanie finansowe w EUR	499	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Kredyty w PLN	4 622	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(8)	14
Zobowiązanie finansowe w EUR	999	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Papier wartościowy w EUR	30	Papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(6)	10
Papier wartościowy w EUR	202	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(8)	11
Papier wartościowy w USD	81	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(3)	11
Kredyty w EUR	13	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1)	8
Papier wartościowy w PLN	-	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(21)	12
Portfel zobowiązań finansowych w PLN	2 841	Zobowiązania wobec klientów	(38)	17
Portfel zobowiązań finansowych w EUR	729	Zobowiązania wobec klientów	20	18

* w przypadku zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej odzwierciedla zmianę wartości pozycji zabezpieczanej stosowanej jako podstawa ujęcia nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie.

33.2. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE – INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	31.12.2023		31.12.2022	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	4 398	5 153	8 275	8 101
CIRS	46	49	408	350
FX Swap	1 648	1 942	1 245	1 039
Opcje	952	1 051	842	926
Commodity swap ¹	167	157	1 380	1 384
FRA	31	30	24	24
Forward	930	695	577	799
Commodity Forward ²	234	213	404	355
Inne	-	1	7	-
Razem	8 406	9 291	13 162	12 978

¹ Pozycja obejmuje wycenę kontraktów na udział w rynku paliw gazowych aktywa w kwocie 84 miliony PLN (na 31 grudnia 2022 roku 1 229 milionów PLN) - i zobowiązania w kwocie 81 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku 1 237 milionów PLN).

² Pozycja obejmuje wycenę kontraktów z tytułu uprawnień do emisji CO₂.

	31.12.2023	31.12.2022
wartość korekty z tytułu CVA i DVA	4	146

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) pozostałe instrumenty pochodne						
31.12.2023	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	powyżej 3 miesiący do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS	5 294	21 658	86 536	211 422	41 800	366 710
Zakup	2 647	10 829	43 268	105 711	20 900	183 355
Sprzedaż	2 647	10 829	43 268	105 711	20 900	183 355
CIRS	-	-	-	6 726	2 044	8 770
Zakup	-	-	-	3 368	1 022	4 390
Sprzedaż	-	-	-	3 358	1 022	4 380
FX Swap	34 259	23 842	26 558	15 460	-	100 119
Zakup walut	17 160	11 834	13 138	7 694	-	49 826
Sprzedaż walut	17 099	12 008	13 420	7 766	-	50 293
Opcje	25 382	18 646	51 054	17 100	1 053	113 235
Zakup	12 751	9 362	25 591	8 339	525	56 568
Sprzedaż	12 631	9 284	25 463	8 761	528	56 667
FRA	-	-	32 463	10 079	-	42 542
Zakup	-	-	16 697	5 191	-	21 888
Sprzedaż	-	-	15 766	4 888	-	20 654
Forward	8 527	14 466	19 030	7 238	-	49 261
Zakup walut	4 246	7 368	9 538	3 664	-	24 816
Sprzedaż walut	4 281	7 098	9 492	3 574	-	24 445
Inne, w tym commodity swap, commodity forward i futures	980	3 067	3 367	466	-	7 880
Zakup	494	1 591	1 636	234	-	3 955
Sprzedaż	486	1 476	1 731	232	-	3 925
Razem	74 442	81 679	219 008	268 491	44 897	688 517

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) pozostałe instrumenty pochodne						
31.12.2022	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesiące do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS	6 730	16 972	88 148	236 010	53 496	401 356
Zakup	3 365	8 486	44 074	118 005	26 748	200 678
Sprzedaż	3 365	8 486	44 074	118 005	26 748	200 678
CIRS	14 124	-	2 870	31 020	2 168	50 182
Zakup	7 025	-	1 435	15 362	1 084	24 906
Sprzedaż	7 099	-	1 435	15 658	1 084	25 276
FX Swap	34 144	32 795	36 739	29 127	-	132 805
Zakup walut	17 045	16 362	18 356	14 769	-	66 532
Sprzedaż walut	17 099	16 433	18 383	14 358	-	66 273
Opcje	21 765	46 129	62 797	29 681	1 787	162 159
Zakup	10 817	22 857	31 486	14 871	892	80 923
Sprzedaż	10 948	23 272	31 311	14 810	895	81 236
FRA	-	-	38 913	1 910	-	40 823
Zakup	-	-	20 016	932	-	20 948
Sprzedaż	-	-	18 897	978	-	19 875
Forward	7 492	25 761	30 224	6 519	-	69 996
Zakup walut	3 752	12 891	15 150	3 120	-	34 913
Sprzedaż walut	3 740	12 870	15 074	3 399	-	35 083
Inne, w tym commodity swap, commodity forward i futures	1 091	2 171	6 877	251	-	10 390
Zakup	546	1 108	3 431	126	-	5 211
Sprzedaż	545	1 063	3 446	125	-	5 179
Razem	85 346	123 828	266 568	334 518	57 451	867 711

34. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Klasyfikacja i wycena do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”.

W pozycji papiery wartościowe zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla papierów wartościowych stanowiących pozycję zabezpieczaną (nota „[Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne](#)”).

INFORMACJE FINANSOWE

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZIKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

PAPIERY WARTOŚCIOWE	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego o kosztu	Razem
31.12.2023					
Dłużne papiery wartościowe	546	592	108 054	87 227	196 419
bony pieniężne NBP	-	-	28 974	-	28 974
obligacje skarbowe PLN	472	232	52 545	58 836	112 085
obligacje skarbowe walutowe	1	295	4 574	1 439	6 309
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	9	-	10 180	13 619	23 808
obligacje komunalne PLN	12	-	5 105	8 658	13 775
obligacje korporacyjne PLN ¹	52	65	2 609	2 413	5 139
obligacje korporacyjne walutowe	-	-	4 067	2 262	6 329
Kapitałowe papiery wartościowe	32	1 054	-	-	1 086
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	342	-	-	342
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	30	124	-	-	154
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	588	-	-	590
Razem (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	578	1 646	108 054	87 227	197 505
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	-	-	-	(21)	(21)
Razem	578	1 646	108 054	87 206	197 484

¹ Pozycja obejmuje obligacje międzynarodowych organizacji finansowych w kwocie 3 658 milionów PLN.

PAPIERY WARTOŚCIOWE	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
31.12.2022					
Dłużne papiery wartościowe	164	578	65 211	68 556	134 509
bony pieniężne NBP	-	-	80	-	80
obligacje skarbowe PLN	89	191	43 066	45 893	89 239
obligacje skarbowe walutowe	2	321	4 397	713	5 433
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	3	-	9 373	12 100	21 476
obligacje komunalne PLN	14	-	5 054	6 182	11 250
obligacje korporacyjne PLN ¹	56	66	2 852	1 989	4 963
obligacje korporacyjne walutowe	-	-	389	1 679	2 068
Kapitałowe papiery wartościowe	29	1 124	-	-	1 153
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	358	-	-	358
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	27	115	-	-	142
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	651	-	-	653
Razem (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	193	1 702	65 211	68 556	135 662
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne”)	-	-	-	(30)	(30)
Razem	193	1 702	65 211	68 526	135 632

¹ Pozycja obejmuje obligacje międzynarodowych organizacji finansowych w kwocie 3 550 miliony PLN.

Obligacje skarbowe walutowe	31.12.2023	31.12.2022
- Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej	1 328	2 209
- Skarbu Państwa Ukrainy	836	420
- Skarbu Państwa Stanów Zjednoczonych	3 633	2 804
- Skarbu Państwa Republiki Federalnej Niemiec	218	-
- Skarbu Państwa Francji	294	-
Razem	6 309	5 433

	31.12.2023	31.12.2022
odpis nieobniżający wartości godziwej papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	101	62

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
31.12.2023					
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	31	1 081	-	-	1 112
do 1 miesiąca	61	3	35 184	21	35 269
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	4 360	475	4 835
od 3 miesięcy do 1 roku	249	103	11 060	14 615	26 027
od 1 roku do 5 lat	191	348	40 794	40 295	81 628
powyżej 5 lat	46	111	16 656	31 821	48 634
Razem	578	1 646	108 054	87 227	197 505

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
31.12.2022					
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	29	1 124	-	-	1 153
do 1 miesiąca	19	46	3 222	1 514	4 801
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	278	211	489
od 3 miesięcy do 1 roku	17	28	3 729	1 275	5 049
od 1 roku do 5 lat	104	465	37 935	37 705	76 209
powyżej 5 lat	24	39	20 047	27 851	47 961
Razem	193	1 702	65 211	68 556	135 662

35. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja i wycena kredytów i pożyczek udzielonych klientom do poszczególnych kategorii wyceny jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[Ogólne zasady rachunkowości dotyczące instrumentów finansowych](#)”.

Do pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zalicza się:

- należności z tytułu kredytów i pożyczek,
- należności z tytułu faktoringu,
- oraz należności z tytułu leasingu finansowego.

Do kategorii kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zaklasyfikowano następujące produkty: pożyczka gotówkowa, karty kredytowe i kredyty odnawialne, które w zapisach umownych zawierały mnożnik w formule oprocentowania.

Grupa Kapitałowa koryguje wartość bilansową brutto kredytów mieszkaniowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujmując wpływ:

- ryzyka prawnego dotyczącego potencjalnych spraw spornych dla portfela kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych oraz istniejących spraw spornych dotyczących ekspozycji kredytowych ujętych na datę bilansową w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (patrz „[Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych](#)”)
- tzw. ustawowych wakacji kredytowych ujęty w drugiej połowie roku 2022.

USTAWOWE WAKACJE KREDYTOWE wprowadzone zostały ustawą z dnia 7 lipca 2022 roku o finansowaniu społecznosciowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom z dnia 14 lipca 2022 roku (dalej: „Ustawa”), zawierającą pakiet wsparcia dla kredytobiorców spłacających kredyty hipoteczne. Zgodnie z założeniami Ustawy ustawowe wakacje kredytowe dotyczyły kredytów hipotecznych udzielonych w złotych polskich i dawały możliwość zawieszenia spłaty kredytu na 8 miesięcy w latach 2022 – 2023 – po dwa miesiące w III i IV kwartale 2022 roku i po jednym miesiącu w każdym z czterech kwartałów 2023 roku. Z zawieszenia spłaty kredytu mógł skorzystać klient, jeśli umowa została zawarta przed 1 lipca 2022 roku, a okres kredytowania kończył się po 31 grudnia 2022 roku. Z wakacji kredytowych można było skorzystać wyłącznie w przypadku jednego kredytu. Harmonogram spłaty rat kredytowych, w przypadku skorzystania przez klienta z tego udogodnienia, ulegał wydłużeniu o liczbę wykorzystanych miesięcy wakacji kredytowych.

Grupa Kapitałowa uważa, iż uprawnienia klientów do skorzystania przez nich z zawieszenia spłat kredytu stanowiły ustawową modyfikację przepływów pieniężnych, która nastąpiła w dniu podpisania Ustawy przez Prezydenta tj. 14 lipca 2022 roku.

W związku z powyższym w drugiej połowie 2022 roku Grupa Kapitałowa skorygowała wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych dokonując pomniejszenia przychodu odsetkowego. Wartość korekty została ustalona jako różnica wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych, wynikających z umów kredytowych, uwzględniającej zawieszenie płatności rat oraz bieżącej wartości bilansowej brutto portfela kredytowego. Kalkulacja straty oparta była na założeniu, że około 63% klientów posiadających kredyt hipoteczny udzielony w PLN zdecyduje się na skorzystanie z wakacji kredytowych (współczynnik partycypacji klientów).

Do końca grudnia 2023 roku 298,5 tysiąca klientów Grupy Kapitałowej złożyło wnioski o zawieszenie spłaty kredytu hipotecznego, co stanowiło 54% liczby kredytów oraz 64% wartości bilansowej brutto kredytów ogółem, które mogły być objęte wakacjami kredytowymi. Łączna liczba zawieszonych kredytów według stanu na 31 grudnia 2023 roku wyniosła 2 055 tysięcy, co stanowiło 47% maksymalnej liczby rat do zawieszenia dla wszystkich uprawnionych klientów.

W czwartym kwartale 2023 roku Grupa Kapitałowa dokonała oszacowania faktycznego poziomu straty z tytułu wakacji kredytowych, biorąc pod uwagę m.in. dane empiryczne dotyczące współczynnika partycypacji korzystania klientów z wakacji kredytowych oraz przedpłat dokonywanych przez klientów w okresie trwania programu ustawowych wakacji kredytowych.

Na podstawie wyników powyższej analizy w 2023 roku Grupa Kapitałowa dokonała aktualizacji poziomu straty z tytułu wakacji kredytowych oraz proporcjonalnego zmniejszenia dotychczasowej amortyzacji tej straty. Łączny efekt ujęty w księgach Grupy Kapitałowej z tego tytułu wyniósł 105 milionów PLN (w tym zmniejszenie straty ujętej w lipcu 2022 roku w wysokości 130 milionów PLN oraz proporcjonalne zmniejszenie dotychczasowej amortyzacji w kwocie 25 milionów PLN) – co przełożyło się na zwiększenie wyniku odsetkowego oraz zmniejszenie korekty wartości bilansowej brutto kredytów. Zrealizowana strata z tytułu ustawowych wakacji kredytowych, bez efektu amortyzacji wyniosła zdaniem Grupy Kapitałowej 2 980 milionów PLN wobec 3 111 milionów PLN ujętych w lipcu 2022 roku.

Obecnie w Sejmie toczą się prace nad uzgodnieniem zmian do ustawy o finansowaniu społecznosciowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom z dnia 7 lipca 2022 roku, które udostępniłyby kredytobiorcom możliwość skorzystania z ustawowych wakacji kredytowych również w 2024 roku. W przypadku wejścia w życie zmienionych przepisów, w zależności od przyjętych rozwiązań, mogą one mieć istotny wpływ na wynik finansowy Banku w 2024 roku. Zgodnie z przyjętą praktyką, Bank uważa, iż uprawnienia klientów do skorzystania przez nich z zawieszenia spłat kredytu na kolejne okresy będą stanowiły ustawową modyfikację przepływów pieniężnych, która nastąpi w dniu podpisania zmian do ustawy przez Prezydenta.

Dodatkowo Grupa Kapitałowa koryguje wartość bilansową brutto kredytów mieszkaniowych oraz konsumenckich wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujmując wpływ potencjalnych zwrotów prowizji dla klientów z tytułu przewidywanej przedterminowej spłaty w przyszłości czynnych kredytów konsumenckich i hipotecznych.

Ujęcia należności z tytułu leasingu finansowego opisano w nocie „Leasing” punkt „[Leasing – Leasingodawca](#)”.

W pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zaprezentowano korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla kredytów stanowiących pozycję zabezpieczaną (nota „[Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne](#)”).

SZACUNKI I OSĄDY: „[Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe](#)”, „[Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych](#)”.

INFORMACJE FINANSOWE

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	31.12.2023	31.12.2022
na nieruchomości	112 514	109 141
konsumpcyjne	32 263	30 883
gospodarcze	76 515	71 188
należności z tytułu faktoringu	5 386	3 591
należności z tytułu leasingu finansowego	19 100	18 164
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	245 778	232 967
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	(2)	(8)
Razem	245 776	232 959

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 31.12.2023	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
bankowości detalicznej i prywatnej	2 790	136 902	139 692
na nieruchomości	1	107 332	107 333
konsumpcyjne	2 789	29 474	32 263
należności z tytułu leasingu finansowego	-	96	96
firm i przedsiębiorstw	54	31 434	31 488
na nieruchomości	-	5 055	5 055
gospodarcze	54	13 746	13 800
należności z tytułu faktoringu	-	273	273
należności z tytułu leasingu finansowego	-	12 360	12 360
korporacyjne	27	74 571	74 598
na nieruchomości	-	126	126
gospodarcze	27	62 688	62 715
należności z tytułu faktoringu	-	5 113	5 113
należności z tytułu leasingu finansowego	-	6 644	6 644
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	2 871	242 907	245 778
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	-	(2)	(2)
Razem	2 871	242 905	245 776

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 31.12.2022	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Razem
bankowości detalicznej i prywatnej	3 505	131 112	134 617
na nieruchomości	4	103 637	103 641
konsumpcyjne	3 501	27 382	30 883
należności z tytułu leasingu finansowego	-	93	93
firm i przedsiębiorstw	44	31 316	31 360
na nieruchomości	-	5 382	5 382
gospodarcze	44	13 496	13 540
należności z tytułu faktoringu	-	243	243
należności z tytułu leasingu finansowego	-	12 195	12 195
korporacyjne	41	66 949	66 990
na nieruchomości	-	118	118
gospodarcze	41	57 607	57 648
należności z tytułu faktoringu	-	3 348	3 348
należności z tytułu leasingu finansowego	-	5 876	5 876
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	3 590	229 377	232 967
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	-	(8)	(8)
Razem	3 590	229 369	232 959

¹ Kredyty i pożyczki udzielone klientom na dzień 31 grudnia 2022 roku zostały skorygowane o 1 238 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”)

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
31.12.2023			
do 1 miesiąca	723	11 695	12 418
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	376	11 140	11 516
od 3 miesięcy do 1 roku	1 442	38 157	39 599
od 1 roku do 5 lat	315	78 849	79 164
powyżej 5 lat	15	103 066	103 081
Razem	2 871	242 907	245 778

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
31.12.2022			
do 1 miesiąca	755	12 012	12 767
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	453	9 581	10 034
od 3 miesięcy do 1 roku	1 733	34 606	36 339
od 1 roku do 5 lat	603	75 253	75 856
powyżej 5 lat	46	97 925	97 971
Razem	3 590	229 377	232 967

36. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI: Klasyfikacja i wycena do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyk wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH”.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	25	2
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	25	2
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3 398	3 009
Depozyty banków	1 120	1 936
Rachunki bieżące	2 240	1 057
Inne depozyty z rynku pieniężnego	38	16
Razem	3 423	3 011

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	25	2
do 1 miesiąca	25	2
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	3 398	3 009
do 1 miesiąca	3 392	2 963
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	31
od 3 miesięcy do 1 roku	6	15
Razem	3 423	3 011

37. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja i wycena do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”. Szczegółowe zasady dotyczące „Zobowiązań z tytułu produktów ubezpieczeniowych” opisane zostały w nocie „[Działalność ubezpieczeniowa](#)” i „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”.

W zobowiązaniach wobec klientów zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla zobowiązań wobec klientów stanowiących pozycję zabezpieczaną (nota „[Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne](#)”).

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	Zobowiązania wobec gospodarstw domowych	Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	Razem
31.12.2023				
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	165	277	-	442
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	-	277	-	277
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	165	-	-	165
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	306 450	76 372	15 517	398 339
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	201 238	55 097	14 551	270 886
rachunki oszczędnościowe i inne środki oprocentowane	49 845	18 765	9 956	78 566
Depozyty terminowe	104 689	20 450	927	126 066
Pozostałe zobowiązania	505	825	39	1 369
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	18	-	-	18
Zobowiązania wobec klientów (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	306 615	76 649	15 517	398 781
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	412	-	-	412
Razem	307 027	76 649	15 517	399 193

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	Zobowiązania wobec gospodarstw domowych	Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	Razem
31.12.2022				
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	149	5	-	154
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	-	5	-	5
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	149	-	-	149
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	262 948	58 634	17 188	338 770
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	180 298	40 290	16 224	236 812
rachunki oszczędnościowe i inne środki oprocentowane	41 953	12 933	11 615	66 501
Depozyty terminowe	82 127	17 748	913	100 788
Pozostałe zobowiązania	505	596	51	1 152
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych ¹	18	-	-	18
Zobowiązania wobec klientów (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	263 097	58 639	17 188	338 924
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	(56)	-	-	(56)
Razem	263 041	58 639	17 188	338 868

¹ Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych na dzień 31 grudnia 2022 roku zostały skorygowane o 714 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „[MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe](#)”)

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	442	154
do 1 miesiąca	277	5
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	398 339	338 770
do 1 miesiąca	308 655	272 203
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	35 935	29 307
od 3 miesięcy do 1 roku	39 428	10 392
od 1 roku do 5 lat	8 600	21 520
powyżej 5 lat	5 721	5 348
Razem	398 781	338 924

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	31.12.2023	31.12.2022
Zobowiązania wobec klientów (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	398 781	338 924
bankowości detalicznej i prywatnej	275 458	234 382
korporacyjne	69 502	55 812
firm i przedsiębiorstw	53 636	48 562
pozostałe zobowiązania (w tym zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych)	185	168
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (nota „ Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne ”)	412	(56)
Razem	399 193	338 868

38. OTRZYMANE FINANSOWANIE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI: Klasyfikacja i wycena do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyk wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”.

INFORMACJE FINANSOWE

OTRZYMANE FINANSOWANIE	31.12.2023	31.12.2022
Otrzymane kredyty i pożyczki od:	1 489	2 294
banków	-	309
międzynarodowych organizacji finansowych	1 478	1 972
innych instytucji finansowych	11	13
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych:	17 201	15 510
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	3 421	-
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	10 418	12 057
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny S.A.	1 755	1 265
obligacje wyemitowane przez Grupę Kapitałową PKO Leasing S.A.	1 607	2 188
Zobowiązania podporządkowane	2 774	2 781
Razem	21 464	20 585

38.1. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2023	31.12.2022
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	11
od 3 miesięcy do 1 roku	-	1 107
od 1 roku do 5 lat	1 489	1 176
Razem	1 489	2 294

KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD BANKÓW

Data otrzymania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
10.06.2019	150	PLN	15.06.2023	-	150
04.12.2019	500	PLN	04.12.2023	-	159
Razem				-	309

KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD MIĘDZYNARODOWYCH ORGANIZACJI FINANSOWYCH

Data otrzymania kredytu i pożyczki przez Grupę Kapitałową	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
25.09.2013	70	EUR	25.09.2023	-	70
13.04.2018	40	EUR	31.03.2023	-	11
23.10.2018	646	PLN	23.10.2023	-	656
28.11.2018	50	EUR	30.11.2023	-	59
10.02.2021	50	EUR	02.02.2026	219	235
06.12.2021	50	EUR	27.11.2026	220	235
06.12.2021	50	EUR	27.11.2026	220	235
08.04.2022	100	EUR	02.04.2027	-	471
08.04.2022	200	EUR	08.12.2028	819	-
Razem				1 478	1 972

KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD INNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Data otrzymania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
25.10.2021	100	UAH	24.10.2023	-	13
06.12.2023	100	UAH	05.12.2025	11	-
Razem				11	13

38.2. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2023	31.12.2022
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		
do 1 miesiąca	2 703	2 669
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 749	791
od 3 miesięcy do 1 roku	4 594	2 851
od 1 roku do 5 lat	8 155	9 138
powyżej 5 lat	-	61
Razem	17 201	15 510

- OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK POLSKI S.A.**

8 sierpnia 2022 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie ustanowienia programu emisji euroobligacji przez Bank jako emitenta (program Euro Medium Term Notes – „Program EMTN”), o wartości do 4 mld EUR. W ramach Programu EMTN możliwa będzie emisja niezabezpieczonych euroobligacji w dowolnej walucie, w tym takich, z których zobowiązania mogą być zaliczane do zobowiązań kwalifikowalnych lub do funduszy własnych Banku. Emitowane w ramach Programu EMTN obligacje zostaną zarejestrowane w międzynarodowym systemie rejestracji papierów wartościowych (ICSD) prowadzonym przez Euroclear Bank SA/NV lub Clearstream Banking société anonyme. Bank może ubiegać się o dopuszczenie poszczególnych serii euroobligacji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Luksemburgu oraz Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

16 grudnia 2022 roku agencja ratingowa Moody's Investors Service przyznała rating (P)Baa3 dla Programu EMTN, w ramach niezabezpieczonych obligacji oznaczonych jako Senior Non Preferred.

20 grudnia 2022 roku został zatwierdzony, przez Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF) w Luksemburgu Prospekt do programu EMTN. 20 stycznia 2023 roku CSSF zatwierdziła pierwszy Suplement do prospektu emisyjnego Programu EMTN.

1 lutego 2023 roku Bank, w ramach emisji inauguracyjnej spod Programu EMTN pozwalającej na pokrycie wymogu w części uprzywilejowanej (będącej różnicą pomiędzy wyrażonymi kwotowo wymogami MREL w ujęciu skonsolidowanym oraz MREL w ujęciu jednostkowym), wyemitował 3-letnie obligacje uprzywilejowane w formacie „Senior Preferred Notes” o łącznej wartości 750 mln EUR, z możliwością wykonania wcześniejszego wykupu po dwóch latach od emisji. Kupon emisji jest stały, na poziomie 5,625%, płatny rocznie do daty wcześniejszego wykupu, a po tym czasie zmienny, z płatnościami kwartalnymi. Agencja Moody’s Investors Service przyznała emisji rating na poziomie A3. Obligacje dopuszczone zostały do obrotu na rynku regulowanym na Giełdzie Papierów Wartościowych w Luksemburgu oraz na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

• **LISTY ZASTAWNE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA**

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
02.02.2017	stałe	0,82	25	EUR	02.02.2024	110	118
30.03.2017	stałe	0,625	500	EUR	24.01.2023	-	2 359
27.09.2017	stałe	0,75	500	EUR	27.08.2024	2 179	2 351
27.10.2017	zmienne	WIBOR3M +0,60	500	PLN	27.06.2023	-	500
22.03.2018	stałe	0,75	500	EUR	24.01.2024	2 188	2 360
27.04.2018	zmienne	WIBOR3M +0,49	698	PLN	25.04.2024	706	708
27.07.2018	zmienne	WIBOR3M +0,62	500	PLN	25.07.2025	506	507
24.08.2018	stałe	3,4875	60	PLN	24.08.2028	61	61
26.10.2018	zmienne	WIBOR3M +0,66	230	PLN	28.04.2025	233	233
10.06.2019	zmienne	WIBOR3M +0,60	245	PLN	30.09.2024	249	244
02.12.2019	zmienne	WIBOR3M +0,51	250	PLN	02.12.2024	251	251
04.07.2022	stałe	2,125	500	EUR	25.06.2025	2 195	2 365
09.02.2023	zmienne	WIBOR3M +0,85	499	PLN	09.02.2026	503	-
28.06.2023	zmienne	WIBOR3M +0,78	500	PLN	29.06.2026	500	-
02.11.2023	zmienne	WIBOR3M +0,78	730	PLN	02.11.2026	757	-
Razem						10 418	12 057

• **OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY S.A.**

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
24.01.2022	zmienne	WIBOR3M+0,28	124	PLN	25.07.2023	-	126
24.02.2022	zmienne	WIBOR3M+0,30	115	PLN	19.05.2023	-	116
03.10.2022	zerokuponowe		293	PLN	03.04.2023	-	286
02.11.2022	zerokuponowe		125	PLN	09.05.2023	-	121
02.11.2022	zerokuponowe		100	PLN	03.04.2023	-	98
16.12.2022	zerokuponowe		232	PLN	16.03.2023	-	228
16.12.2022	zerokuponowe		300	PLN	16.06.2023	-	290
11.10.2023	zerokuponowe		206	PLN	26.02.2024	203	-
16.11.2023	zerokuponowe		237	PLN	26.02.2024	234	-
18.12.2023	zerokuponowe		310	PLN	18.03.2024	306	-
11.10.2023	zerokuponowe		349	PLN	11.04.2024	343	-
16.11.2023	zerokuponowe		285	PLN	14.05.2024	279	-
18.12.2023	zerokuponowe		400	PLN	07.06.2024	390	-
Razem						1 755	1 265

• OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO LEASING SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2023	Wartość bilansowa na 31.12.2022
26.09.2019 ¹	zmienne	WIBOR 3M + marża	1 060	PLN	28.12.2029	-	1 067
10.10.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	311	PLN	17.01.2023	-	310
24.10.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	164	PLN	01.02.2023	-	163
14.11.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	182	PLN	10.03.2023	-	179
28.11.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	225	PLN	27.03.2023	-	222
05.12.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	164	PLN	13.04.2023	-	161
22.12.2022	zmienne	WIBOR 3M + marża	88	PLN	24.04.2023	-	86
28.09.2023	zmienne	WIBOR 3M + marża	332	PLN	18.01.2024	331	-
18.10.2023	zmienne	WIBOR 3M + marża	195	PLN	30.01.2024	194	-
30.10.2023	zmienne	WIBOR 3M + marża	417	PLN	16.02.2024	414	-
01.12.2023	zmienne	WIBOR 3M + marża	490	PLN	05.03.2024	485	-
11.12.2023	zmienne	WIBOR 3M + marża	186	PLN	05.04.2024	183	-
Razem						1 607	2 188

¹ Obligacje wyemitowane w ramach transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych przejęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing S.A. w ramach nabycia Raiffeisen-Leasing Polska S.A. oraz wyemitowane w ramach transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych przeprowadzonej we wrześniu 2019 roku. Zabezpieczeniem spłaty obligacji były należności leasingowe będące przedmiotem sekurytyzacji (patrz nota „Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności”).

38.3. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

Rodzaj zobowiązania	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Okres	Wartość bilansowa	
					31.12.2023	31.12.2022
Obligacje podporządkowane	WIBOR 6M+0,0155	1 700	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	1 748	1 752
Obligacje podporządkowane	WIBOR 6M+0,0150	1 000	PLN	05.03.2018 - 06.03.2028	1 026	1 029
Razem					2 774	2 781

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Grupy Kapitałowej (Tier 2). Z uwagi na niesprzyjającą sytuację rynkową, 1 sierpnia 2022 roku została podjęta decyzja o rezygnacji z wcześniejszego wykupu obligacji podporządkowanych serii OP0827 wyemitowanych przez Bank 28 sierpnia 2017 roku.

POZOSTAŁE NOTY UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ I ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE

39. DZIAŁALNOŚĆ UBEZPIECZENIOWA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

39.1. DZIEŃ PRZEJŚCIA

Grupa zastosowała MSSF 17 po raz pierwszy w okresie zaczynającym się 1 stycznia 2023 roku. Ze względu na konieczność przygotowania danych porównawczych, przyjmuje się jako dzień przejścia na nowy standard 1 stycznia 2022 roku. Grupa wdrożyła MSSF 17 od 1 stycznia 2023 roku w podejściu retrospektywnym pełnym oraz zmodyfikowanym dla części portfela.

Na cele wyceny na dzień przejścia zostały wykorzystane krzywe stóp procentowych wolnych od ryzyka publikowane przez EIOPA (Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych - European Insurance and Occupational Pensions Authority).

39.2. GŁÓWNE ELEMENTY WYCENY WG MSSF 17

Poniżej przedstawiono najistotniejsze elementy wyceny zgodnej z MSSF 17 oraz główne decyzje metodologiczne podjęte przez Grupę.

39.2.1. IDENTYFIKACJA ORAZ AGREGACJA UMÓW UBEZPIECZENIA

W celu identyfikacji umów ubezpieczenia będących w zakresie MSSF 17, Grupa weryfikuje, czy w ramach danej umowy jednostka przyjmuje znaczące ryzyko ubezpieczeniowe od posiadacza polisy i zobowiązuje się do zrekompensowania posiadaczowi polisy niekorzystnego efektu określonego jako niepewne przyszłe zdarzenie ubezpieczeniowe.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą, wszystkie produkty o charakterze ubezpieczeniowym oferowane przez spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej zostały zaklasyfikowane do umów ubezpieczenia i tym samym objęte zakresem MSSF 17. Wyjątek stanowi jedynie niewielka część polis z umów typu UFK (ubezpieczenie z funduszem kapitałowym), które zostały zaklasyfikowane jako umowy inwestycyjne i są wyceniane zgodnie z MSSF 9.

Grupa przeanalizowała produkty tj. gwarancje dobrego wykonania pod kątem identyfikacji powiązań z wymogami MSSF 17. Analiza potwierdziła, że produkty te nie spełniają definicji umowy ubezpieczeniowej zgodnie z MSSF 17, z uwagi na fakt, iż w tego typu umowach nie występuje ryzyko ubezpieczeniowe, lecz ryzyko kredytowe związane z nieotrzymaniem zwrotu środków od klientów. W związku z powyższym, Grupa Kapitałowa ujmuje i wycenia gwarancje dobrego wykonania umowy, zgodnie z MSSF 9.

W Grupie podział portfela na grupy umów ubezpieczenia ustalony został z uwzględnieniem powyższych wymiarów:

- wymiar portfela – na podstawie charakterystyki ryzyka poszczególnych umów ubezpieczenia oraz na podstawie istniejących procesów zarządzania portfelem ubezpieczeniowym;
- wymiar rentowności:
 - dla ubezpieczeń życiowych – na poziomie pojedynczej umowy poprzez dokonanie wyceny danej umowy ubezpieczenia;
 - dla ubezpieczeń majątkowych i osobowych – wszystkie umowy są traktowane jako zyskowe, chyba że zaistnieją fakty lub okoliczności, które wskazywały na ich nierentowność. Ocena rentowności jest dokonywana na poziomie portfela MSSF 17, przy czym dopuszczane jest przeniesienie oceny na poziom kohort z danego kwartału lub roku;
- wymiar kohorty – Grupa podjęła decyzję o zastosowaniu kohort kwartalnych zarówno dla ubezpieczeń życiowych jak i ubezpieczeń majątkowych oraz reasekuracji. Grupa nie przewiduje stosowania zwolnienia z obowiązku raportowania zgodnie z wymogiem odnośnie kohort rocznych.

Celem tej agregacji jest zapewnienie, aby zyski z poszczególnych portfeli były rozpoznawane w czasie proporcjonalnie do świadczonych usług ubezpieczeniowych, a straty były ujmowane niezwłocznie w momencie, w którym jednostka oceni, że zawarta umowa rodzi obciążenie. Powyższa agregacja uniemożliwia kompensowanie zysków i strat pomiędzy zidentyfikowanymi grupami umów ubezpieczenia, nawet w ramach pojedynczego portfela. Grupowanie umów ubezpieczenia następuje w momencie początkowego ujęcia i Grupa Kapitałowa nie będzie dokonywać ponownej oceny grup w kolejnych okresach, chyba że zajdą przesłanki do zaprzestania ujmowania umów określone w MSSF 17, takie jak:

- kiedy zobowiązanie określone w umowie ubezpieczenia wygasa, zostaje spełnione lub zostaje unieważnione; lub
- warunki umowy ubezpieczenia ulegają modyfikacji, na przykład w drodze porozumienia między stronami umowy lub zmiany przepisów, i tym samym Grupa zaprzestaje ujmowania pierwotnej umowy i ujmuje zmodyfikowaną umowę jako nową umowę.

39.2.2. GRANICE UMOWY

Na potrzeby wyceny zobowiązań szacuje się wartość przepływów finansowych w granicach umów. Granice umowy obejmują okres, w którym Grupa zobowiązana jest do świadczenia usług objętych umową ubezpieczenia. Okres ten może wynikać ze składek już opłaconych lub składek, w zakresie których istnieje możliwość zobowiązania ubezpieczonego do ich zapłaty. Przepływy pieniężne traktowane są jako przepływy w ramach granic kontraktu jeżeli

wynikają one z ochrony ubezpieczeniowej świadczonej w powyższym okresie, nawet jeżeli fizyczna płatność wykracza poza granice kontraktu.

Obowiązek świadczenia usług określający granice umowy wygasa w momencie gdy istnieje realna możliwość ponownej oceny ryzyka oraz zmiany taryfy. Jeśli nie istnieje taka praktyczna możliwość, to w wycenie zobowiązań uwzględnione są wszystkie przyszłe spodziewane składki.

W Grupie podejście do granicy umowy jest w znacznej mierze spójne z dotychczas stosowanym do wyceny wg Wypłacalności II. Wyjątkiem są granice umowy zastosowane w produktach typu unit-linked, gdzie do wyceny na potrzeby Wypłacalności II stosowane są wytyczne dotyczące przyszłych przepływów wynikające ze „Stanowiska UKNF dotyczącego granicy umowy dla celów wyznaczania zobowiązań ubezpieczeniowych lub reasekuracyjnych”. Natomiast na potrzeby MSSF 17 w produktach typu unit-linked ze składką regularną przyszła składka modelowana jest zgodnie z zobowiązaniami ubezpieczającego opisanymi w ogólnych warunkach ubezpieczenia oraz w polisie.

39.2.3. METODY WYCENY

Zgodnie z MSSF 17 umowy mogą być wyceniane zgodnie z poniższymi metodami:

- 1) **GMM – Model ogólny (ang. general measurement model)** – podstawowy model wyceny, gdzie łączną wartość zobowiązania ubezpieczeniowego kalkuluje się jako sumę:
 - a) zdyskontowanej wartości najlepszego oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych – oczekiwanych (ważonych prawdopodobieństwem) przepływów pieniężnych ze składek, roszczeń, świadczeń, wydatków i kosztów akwizycji;
 - b) korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego (ang. risk adjustment for non-financial risk – „RA”) – indywidualnego oszacowania wartości finansowej kompensaty z tytułu niepewności związanej z wartością oraz czasem przyszłych przepływów pieniężnych oraz
 - c) marży kontraktowej (ang. contractual service margin – „CSM”) – reprezentującej oszacowanie przyszłych zysków rozpoznawanych w czasie trwania polisy. Wartość CSM jest wrażliwa na zmiany oszacowań przepływów pieniężnych, wynikających np. ze zmian założeń nieekonomicznych. CSM nie może być wartością ujemną – wszelkie straty z umowy rozpoznaje się natychmiast w rachunku zysków i strat (wyjątek stanowią umowy reasekuracji biernej, dla których CSM może przyjmować wartości ujemne);

2) **PAA - Metoda wyceny oparta na alokacji składki (ang. premium allocation approach)**

Podejście oparte na alokacji składki jest podejściem uproszczonym, gdzie wycena zobowiązania z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług (ang. liability for remaining coverage – „LRC”) jest analogiczna do mechanizmu wyznaczania rezerwy składki w ramach MSSF 4 (bez oddzielnej prezentacji RA i CSM). Metodę PAA stosuje się dla umów krótkoterminowych do 1 roku oraz dłuższych, o ile spełnione są odpowiednie kryteria kwalifikacyjne pozwalające na stosowanie uproszczenia, określone w pkt. 53 lub 69 MSSF 17. Wycenę zobowiązania z tytułu zaistniałych szkód (ang. liability for incurred claims – „LIC”) przeprowadza się za pomocą modelu GMM (bez kalkulacji CSM). Na moment wdrożenia MSSF 17 metoda PAA nie jest wykorzystywana przez Grupę Kapitałową do wyceny zobowiązań/aktywów ubezpieczeniowych;

3) **VFA - Metoda zmiennej opłaty (ang. variable fee approach)**

Metoda wyceny zobowiązań stosowana na potrzeby raportowania wg MSSF 17 umów ubezpieczenia z bezpośrednim udziałem w zysku, gdzie wycena zobowiązań dokonywana jest analogicznie jak w podejściu GMM z tą różnicą, że zmiany składnika marży kontraktowej CSM w kolejnych okresach obejmują również wpływ zmian czynników ekonomicznych, a nie tylko ubezpieczeniowych.

Z uwagi na specyficzny charakter umów ubezpieczenia i reasekuracji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oferowanych w ramach Grupy Kapitałowej (ubezpieczenia kilkuletnie), na dzień przejścia nie były spełnione kryteria zastosowania uproszczonej metody wyceny opartej na alokacji składki – PAA. W związku z powyższym, zarówno umowy ubezpieczeń na życie, jak również umowy ubezpieczeń majątkowych oraz reasekuracji są wyceniane modelem ogólnym – GMM. Wyjątek stanowią umowy ubezpieczenia z bezpośrednim udziałem w zysku, dla których Grupa Kapitałowa stosuje model VFA.

39.2.4. NAJLEPSZE OSZACOWANIE PRZYSZŁYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Przepływami pieniężnymi w granicach umowy ubezpieczenia są przepływy pieniężne Grupy Kapitałowej, które są bezpośrednio związane z wykonaniem umowy, w tym przepływy pieniężne, w odniesieniu do których jednostka ma swobodę uznania co do kwoty lub terminu.

Przepływy pieniężne w granicach umowy obejmują m.in:

- składki (łącznie z korektami składek i składkami ratalnymi) od ubezpieczonego oraz wszelkie dodatkowe przepływy pieniężne wynikające z tych składek;
- płatności na rzecz (lub w imieniu) ubezpieczonego, łącznie z roszczeniami, które zostały już zgłoszone, ale nie zostały jeszcze wypłacone (tj. roszczeniami zgłoszonymi), szkodami, które wystąpiły, ale w odniesieniu do których roszczenia nie zostały jeszcze zgłoszone oraz wszystkimi przyszłymi, w odniesieniu do których jednostka ma istotny obowiązek;
- alokację przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia do portfela, do którego należy umowa;
- koszty likwidacji szkód;
- koszty, które jednostka poniesie w związku z realizacją świadczeń rzeczowych wynikających z umowy;
- koszty administrowania polisami ubezpieczeniowymi i obsługi polis;
- podatki od transakcji.

W ramach nowego standardu wymagana jest odrębna prezentacja umów reasekuracji biernej oraz umów ubezpieczenia i reasekuracji czynnej.

W ramach każdej z tych dwóch grup wymagana jest odrębna prezentacja po stronie aktywów i zobowiązań portfeli w zależności od tego czy suma pozycji bilansowych składających się na wycenę portfela ubezpieczeń jest aktywem bądź zobowiązaniem netto.

Oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych jest aktualizowane przy okazji każdego wyliczenia, z uwzględnieniem wszystkich dostępnych na moment wyceny danych historycznych oraz ocen eksperckich dotyczących przyszłych przepływów.

Poszczególne założenia, w szczególności współczynniki szkodowości, śmiertelności i rezygnacji, są wyznaczane na podstawie analizy danych historycznych, ale z jednoczesnym uwzględnieniem ich oczekiwanych zmian w przyszłości, np. na skutek modyfikacji taryfy, czy aktualnej sytuacji ekonomicznej.

Grupa nie posiada aktualnie produktów ubezpieczeniowych z uznaniowym udziałem w zysku.

39.2.5. DYSKONTOWANIE

Grupa używa krzywych stóp dyskontowych wyznaczonych w podejściu oddolnym (MSSF 17 pkt B80), które zakłada, że krzywe dyskontowe są wyznaczane na podstawie płynnych krzywych stóp wolnych od ryzyka.

Bazowe krzywe dyskontowe są ustalane na poziomie stóp dyskontowych wolnych od ryzyka publikowanych przez EIOPA (Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych - European Insurance and Occupational Pensions Authority). W ramach przyjętego uproszczenia, nie została zastosowana premia za niepłynność.

Poniższa tabela przedstawia krzywe dyskontowe wykorzystywane do dyskontowania przepływów pieniężnych.

Podział krzywych dochodowości - PLN	Bieżący okres sprawozdawczy					Porównywalny okres sprawozdawczy				
	1 rok	5 lat	10 lat	15 lat	20 lat	1 rok	5 lat	10 lat	15 lat	20 lat
Na życie ochronne	4,95%	4,85%	5,10%	5,11%	4,95%	6,40%	6,74%	6,65%	6,39%	6,01%
Majątkowe ochronne	4,95%	4,85%	5,10%	5,11%	4,95%	6,40%	6,74%	6,65%	6,39%	6,01%
Pozostałe	4,95%	4,85%	5,10%	5,11%	4,95%	6,40%	6,74%	6,65%	6,39%	6,01%

39.2.6. KOREKTA Z TYTUŁU RYZYKA NIEFINANSOWEGO

Grupa uwzględnia w wycenie umów ubezpieczenia korektę ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego. Ze względu na różne charakterystyki ryzyka dla portfela ubezpieczeń życiowych i majątkowych, a także dla przyszłych przepływów wynikających z zobowiązań z tytułu należnych odszkodowań oraz zobowiązań wynikających z pozostałego okresu ubezpieczeniowego, korekta z tytułu ryzyka niefinansowego dla tych portfeli i zobowiązań szacowana jest niezależnie.

Dla ubezpieczeń majątkowych i osobowych korekta dla przyszłej ochrony wyznaczana jest przy zastosowaniu metody wartości narażonej na ryzyko (VaR), przy wykorzystaniu zmodyfikowanego wyliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności (ang. Solvency Capital Requirement, SCR) według formuły standardowej Wypłacalność II.

Na cele wyznaczenia korekty dla rezerwy szkodowej stosowane są dwa podejścia: metoda VaR analogiczna do podejścia dla przyszłej ochrony oraz metoda bootstrap (metoda szacowania rozkładu błędów estymacji, za pomocą wielokrotnego losowania ze zwracaniem z próby).

Dla ubezpieczeń życiowych, w zakresie zobowiązań wynikających z pozostałego okresu ubezpieczeniowego korekta wyznaczana jest przy zastosowaniu metody kosztu kapitału (CoC), a w zakresie zobowiązań z tytułu należnych odszkodowań przy zastosowaniu metody bootstrap.

Korekta ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego na poziomie jednostki jest wyznaczana jako prosta suma korekt wyznaczonych na poziomie pojedynczych grup umów lub linii biznesowych, a dywersyfikacja jest uwzględniana przy wyznaczaniu poziomu istotności na poziomie jednostki (podejście bottom-up). Na poziomie Grupy korekta z tytułu ryzyka niefinansowego jest wyznaczana jako suma prosta korekt dla poszczególnych jednostek, a dywersyfikacja pomiędzy jednostkami nie jest uwzględniana.

W celu ustalenia korekt z tytułu ryzyka niefinansowego z tytułu umów reasekuracji Grupa stosuje te techniki zarówno brutto, jak i netto od reasekuracji i wyprowadza kwotę ryzyka przenoszonego na reasekuratora jako różnicę między tymi dwoma wynikami.

Stosując technikę poziomu ufności, Grupa Kapitałowa szacuje rozkład prawdopodobieństwa oczekiwanej wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu umów ubezpieczeniowych na każdy dzień sprawozdawczy i oblicza korektę z tytułu ryzyka niefinansowego jako nadwyżkę wartości zagrożonej na 75 percentylny (docelowy poziom ufności) nad oczekiwaną wartością bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych.

Stosując technikę kosztu kapitału, Grupa ustala korektę z tytułu ryzyka niefinansowego poprzez zastosowanie stopy kosztu kapitału do kwoty kapitału wymaganej na każdy przyszły dzień sprawozdawczy oraz dyskontowanie wyniku przy zastosowaniu stóp wolnych od ryzyka.

Na cele ujęcia zmiany korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego w rachunku zysków i strat, nie jest przeprowadzany podział na komponent usług ubezpieczeniowych oraz komponent finansowania ubezpieczenia, ale jest ona w całości prezentowana w pozycji wyniku z działalności ubezpieczeniowej.

39.2.7. MARŻA KONTRAKTOWA (ANG. CONTRACTUAL SERVICE MARGIN – „CSM”)

Marża kontraktowa stanowi część zobowiązań (lub aktywów) z tytułu umów ubezpieczenia oraz umów reasekuracji. Marża kontraktowa odzwierciedla nierozliczony zysk dla grupy umów ubezpieczenia i z tego powodu jest uwalniana w kolejnych okresach jako przychód w rachunku zysków i strat. Kwota uwolnienia marży w danym okresie sprawozdawczym jest wyznaczana jako wartość nierozpoznanego oczekiwanego przyszłego zysku, przypadająca na dany okres zgodnie ze schematem tzw. jednostek świadczonych usług (ang. coverage units), które określają wielkość świadczonej usługi ubezpieczeniowej w poszczególnych okresach.

Schemat jednostek świadczonych usług został oszacowany na podstawie sum ubezpieczenia (ubezpieczenia życiowe) lub składki zarobionej przy założeniu podejścia pro rata (ubezpieczenia majątkowe).

W przeciwieństwie do wyceny pozostałych komponentów zobowiązania z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług, CSM wyznaczany jest w sposób rekurencyjny, tzn. jego wartość na koniec danego okresu sprawozdawczego jest zależna od wartości na bilansie otwarcia.

Początkowa wartość marży kontraktowej dla grup umów nierodzających obciążenia jest wyznaczana w momencie początkowego ujęcia jako wartość bilansująca zobowiązanie z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług, tzn. w takiej wysokości aby łączne zobowiązanie z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług było równe 0 i tym samym nie generowało przychodów ani kosztów. W przypadku umów rodzących obciążenia, wartość CSM na moment początkowego ujęcia jest równa zero.

W przypadku umów ubezpieczenia niezawierających bezpośredniego udziału w zyskach, wartość bilansowa marży kontraktowej w odniesieniu do grupy umów na koniec okresu sprawozdawczego jest równa wartości bilansowej na początku okresu sprawozdawczego skorygowanej o:

- wpływ wszelkich nowych umów dodanych do grupy;
- odsetki naliczone od wartości bilansowej marży kontraktowej w okresie sprawozdawczym, wycenione według stóp dyskontowych z momentu początkowego ujęcia;
- zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związanych z przyszłą usługą, z wyjątkiem przypadków, gdy:

- taki wzrost przepływów pieniężnych z realizacji umów przewyższa wartość bilansową marży kontraktowej, powodując powstanie straty; lub
- taki spadek przepływów pieniężnych z realizacji umów jest przypisany do komponentu straty w ramach zobowiązania z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług;
- wpływ wszelkich różnic kursowych na marżę kontraktową; oraz
- kwotę ujętą jako przychody z ubezpieczeń w związku z usługami objętymi umową ubezpieczenia świadczonymi w danym okresie, ustaloną poprzez przypisanie marży kontraktowej pozostałej na koniec okresu sprawozdawczego (przed jakąkolwiek alokacją) do bieżącego i pozostałego okresu świadczenia usług.

Zmiany oczekiwanych przyszłych przepływów dotyczących przeszłej lub bieżącej usługi nie modyfikują CSM, ale są rozpoznawane od razu w rachunku zysków i strat.

W przypadku grupy umów ubezpieczeniowych z bezpośrednim udziałem w zyskach, wartość bilansowa CSM dla danej grupy na koniec okresu sprawozdawczego jest równa wartości bilansowej CSM na początek okresu sprawozdawczego skorygowanej o:

- wpływ nowych umów dodanych do grupy;
- zmianę kwoty udziału jednostki w wartości godziwej instrumentu bazowego;
- zmianę w przepływach pieniężnych związanych z realizacją umów związanych z przyszłymi usługami;
- wpływ różnic kursowych;
- kwotę CSM ujętą w rachunku zysków i strat jako przychody z tytułu ubezpieczenia w związku z usługami świadczonymi w danym okresie.

39.2.8. PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

- **OPCJA OCI** - Grupa skorzystała z możliwości dokonania podziału przychodów i kosztów finansowych działalności ubezpieczeniowej na części ujmowane w rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodach dla wszystkich portfeli MSSF 17, za wyjątkiem portfeli umów zawierających bezpośredni udział w zysku. Kwotę uwzględnioną w rachunku zysków i strat ustala się poprzez systematyczną alokację oczekiwanych całkowitych przychodów lub kosztów finansowych z ubezpieczeń w okresie trwania grupy umów. Wartość przychodów i kosztów finansowych z ubezpieczeń wykazywana w rachunku zysków i strat określana jest na podstawie stóp dyskontowych z momentu początkowego ujęcia danej grupy umów. Natomiast różnica pomiędzy łącznymi przychodami i kosztami finansowymi z ubezpieczeń oraz kwotą wykazaną w rachunku zysków i strat prezentowana jest w innych całkowitych dochodach.
- **KOMPONENT INWESTYCYJNY** - Głównym portfelem, w którym występuje nie dający wyodrębnić się komponent inwestycyjny jest portfel ubezpieczeń z funduszem kapitałowym. Składnik inwestycyjny wyłączony z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczeniowych ustala się jako hipotetyczną wartość wykupu (w tym wartość świadczenia z tytułu dożycia) określoną w warunkach umowy.

39.2.9. UMOWY REASEKURACJI BIERNEJ

Grupa wycenia wszystkie umowy reasekuracji biernej modelem ogólnym GMM, na zasadach analogicznych do wyceny portfela ubezpieczeń. Kluczową różnicą w wycenie umów reasekuracji względem wyceny umów ubezpieczenia jest brak możliwości rozpoznania komponentu straty, a jednocześnie dopuszczone jest wykazywanie ujemnej marży kontraktowej.

INFORMACJE FINANSOWE

39.3. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ ORAZ PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE ROZPOZNANE W INNYCH DOCHODACH CAŁKOWITYCH

WYNIK Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ ORAZ PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE ROZPOZNANE W INNYCH DOCHODACH CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	2023	2022
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach, z czego:	680	788
1. Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	711	779
Przychody z działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji) ¹	1 241	1 172
Zmiany zobowiązania z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług (LRC)	1 210	1 145
Kwota marży kontraktowej ujęta w wyniku finansowym z powodu przeniesienia usług objętych umowami ubezpieczenia w danym okresie (amortyzacja marży kontraktowej)	760	786
Zmiana korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego	41	44
Przewidywane szkody i inne koszty obsługi ubezpieczeniowej w okresie	421	309
Inne np. korekty spowodowane doświadczeniem w odniesieniu do wpływów z tytułu składek innych niż związane z przyszłą usługą	(12)	6
Przypisanie części składek, które związane są z odzyskaniem przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	31	27
Koszty działalności ubezpieczeniowej (z wyłączeniem reasekuracji) ²	(389)	(325)
Poniesione odszkodowania (z wyłączeniem komponentów inwestycyjnych) oraz inne poniesione koszty usług ubezpieczeniowych	(365)	(283)
Amortyzacja przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	(31)	(27)
Zmiany związane z przyszłą usługą, tj. straty na grupach umów rodzących obciążenia oraz odwrócenia takich strat	(15)	(24)
Zmiany związane z przeszłą usługą, tj. zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane ze zobowiązaniem z tytułu zaistniałych szkód, odszkodowaniami	22	9
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia (z wyłączeniem reasekuracji) ³	(187)	47
Zmiany wartości godziwej pozycji bazowych z kontraktów z bezpośrednim udziałem w zyskach	(93)	88
Odsetki naliczone (dyskonto)	(94)	(41)
Wynik z działalności reasekuracyjnej, w tym:⁴	(47)	(29)
Odsetki naliczone	(3)	(3)
Zmiana wartości godziwej aktywów bazowych dla kontraktów z bezpośrednim udziałem w zysku ⁵	93	(86)
2. Przychody i koszty finansowe z tytułu działalności ubezpieczeniowej ujęte w innych całkowitych dochodach, w tym z tytułu⁶:	(31)	9
działalności ubezpieczeniowej (bez reasekuracji)	(33)	9
działalności reasekuracyjnej	2	-

¹ Przychody z działalności ubezpieczeniowej obejmują wyłącznie przychody z tytułu działalności brutto. Pozycja powstaje na skutek dekompozycji składki na poszczególne składowe kosztów i zysku na:

- amortyzację marży kontraktowej,
- korektę z tytułu ryzyka niefinansowego (dodatkowy narzut bezpieczeństwa),
- przewidywane szkody i koszty (część składki, która przeznaczona jest na wypłatę odszkodowań i świadczeń oraz kosztów),
- koszty akwizycji (część składki, która przeznaczona jest na koszty akwizycji),
- inne np. korekty związane z doświadczeniem (rozbieżności pomiędzy oczekiwaną składką a składką faktycznie zrealizowaną).

² Koszty z działalności ubezpieczeniowej obejmują wyłącznie koszty z działalności brutto. Na pozycję tę składają się następujące komponenty:

- Poniesione odszkodowania oraz koszty – wartość szkód i kosztów poniesionych w danym okresie (w przypadku szkód wykazywane są w tej pozycji szkody zaistniałe w danym okresie, niezależnie od tego, czy zostały wypłacone, czy pozostają w rezerwie szkodowej);
- Poniesione koszty akwizycji – pozycja będąca lustrzanym odbiciem pozycji „Przypisanie części składek, które związane są z odzyskaniem przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia), wpływ kosztów akwizycji na wynik jest uwzględniony w amortyzacji marży kontraktowej;
- Zmiany związane z przyszłą usługą – straty (oraz ich odwracanie), jeżeli dana grupa umów rodzi obciążenia np. oczekiwane składki będą niższe od oczekiwanych szkód (straty rozpoznawane są w rachunku wyników od jednorazowo, a zyski są odraczane poprzez stopniową amortyzację marży);
- Zmiany związane z przeszłą usługą (wynik na rezerwie szkodowej) – różnica pomiędzy oszacowaniem rezerwy szkodowej na bilans otwarcia a jej realizacją w danym okresie sprawozdawczym.

³ Pozycja obejmuje przychody i koszty finansowe z tytułu działalności ubezpieczeniowej ujęte w rachunku zysków i strat. Pozycja zawiera przede wszystkim dwa składniki: zmiany na dyskontowaniu rezerw oraz w przypadku kontraktów z bezpośrednim udziałem w zyskach wynik inwestycyjny na aktywach bazowych.

⁴ Wynik z działalności reasekuracyjnej – odzwierciedla wynik na reasekuracji biernej

⁵ Zmiana wartości godziwej aktywów bazowych dla kontraktów z bezpośrednim udziałem w zysku – wynik na jednostkach uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne (kontrakty z bezpośrednim udziałem w zyskach)

⁶ Przychody i koszty finansowe ujęte w innych dochodach całkowitych odzwierciedlają wpływ zmian stóp procentowych i innych założeń finansowych

39.4. ZMIANY AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ W OKRESIE W PODZIALE NA ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU OCHRONY UBEZPIECZENIOWEJ Z TYTUŁU POZOSTAŁEGO OKRESU ŚWIADCZENIA USŁUG (LRC) I ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PONIESIONYCH SZKÓD (LIC)

ZMIANA ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (BEZ REASEKURACJI) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2023	Zobowiązania z tytułu ochrony ubezpieczeniowej z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług (LRC)		Zobowiązania z tytułu poniesionych szkód (LIC)	Razem
	z wyłączeniem komponentu straty	komponent straty		
Bilans otwarcia netto- 1 stycznia 2023 roku	2 690	19	169	2 878
Przychody z działalności ubezpieczeniowej	(1 241)	-	-	(1 241)
Koszty działalności ubezpieczeniowej	31	(1)	359	389
poniesione odszkodowania oraz inne poniesione koszty usług ubezpieczeniowych	-	(16)	381	365
amortyzacja przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	31	-	-	31
straty na grupach umów rodzących obciążenia oraz ich odwrócenie	-	15	-	15
zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane ze zobowiązaniem z tytułu zaistniałych szkód	-	-	(22)	(22)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	44	1	142	187
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(1 166)	-	501	(665)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	33	-	-	33
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach razem	(1 133)	-	501	(632)
składki otrzymane z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	1 185	-	-	1 185
płatności dokonane z tytułu zaistniałych szkód i inne koszty usług ubezpieczeniowych poniesione z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	-	-	(480)	(480)
przepływy pieniężne z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	(36)	-	-	(36)
Przepływy pieniężne razem	1 149	-	(480)	669
Bilans zamknięcia netto - 31 grudnia 2023 roku	2 706	19	190	2 915
Majątkowe ochronne	1 169	-	91	1 260
Na życie ochronne	972	19	44	1 035
Pozostałe	565	-	55	620

ZMIANA AKTYWA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (REASEKURACJA) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2023	Aktywa z tytułu reasekuracji (z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług LRC)		Aktywa z tytułu poniesionych szkód (LIC)	Razem
	z wyłączeniem komponentu straty	komponent straty		
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2023	86	-	29	115
Alokacja zapłaconych składek reasekuracyjnych	(102)	-	-	(102)
Kwoty możliwe do odzyskania od reasekuratorów ¹	-	-	52	52
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	3	-	-	3
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(99)	-	52	(47)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	2	-	-	2
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach razem	(97)	-	52	(45)
składki otrzymane z tytułu zawartych umów reasekuracji	70	-	-	70
kwoty otrzymane	-	-	(50)	(50)
Przepływy pieniężne razem	70	-	(50)	20
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2023 roku	59	-	31	90
Majątkowe ochronne	56	-	27	83
Na życie ochronne	3	-	4	7

¹Pozycja obejmuje odzyskanie poniesionych kosztów odszkodowań i innych kosztów usług ubezpieczeniowych

ZMIANA ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (BEZ REASEKURACJI) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2022	Zobowiązania z tytułu ochrony ubezpieczeniowej (z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług LRC)		Zobowiązania z tytułu poniesionych szkód (LIC)	Razem
	z wyłączeniem komponentu straty	komponent straty		
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2022 roku	3 131	11	175	3 317
Przychody z działalności ubezpieczeniowej	(1 172)	-	-	(1 172)
Koszty działalności ubezpieczeniowej	27	9	289	325
poniesione odszkodowania oraz inne poniesione koszty usług ubezpieczeniowych	-	(15)	298	283
amortyzacja przepływów pieniężnych z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	27	-	-	27
straty na grupach umów rodzących obciążenia oraz ich odwrócenia	-	24	-	24
zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane ze zobowiązaniem z tytułu zaistniałych szkód, odszkodowaniami	-	-	(9)	(9)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	(264)	1	216	(47)
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(1 409)	10	505	(894)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	(7)	(2)	-	(9)
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodów razem	(1 416)	8	505	(903)
składki otrzymane z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	1 002	-	-	1 002
płatności dokonane z tytułu zaistniałych szkód i inne koszty usług ubezpieczeniowych poniesione z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	-	-	(511)	(511)
przepływy pieniężne z tytułu akwizycji umów ubezpieczenia	(27)	-	-	(27)
Przepływy pieniężne razem	975	-	(511)	464
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2022 roku	2 690	19	169	2 878
Majątkowe ochronne	1 243	-	59	1 302
Na życie ochronne	849	19	47	915
Pozostałe	598	-	63	661

ZMIANA AKTYWA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (REASEKURACJA) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2022	Aktywa z tytułu reasekuracji (z tytułu pozostałego okresu świadczenia usług LRC)		Aktywa z tytułu poniesionych szkód (LIC)	Razem
	z wyłączeniem komponentu straty	komponent straty		
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2022 roku	107	-	21	128
Alokacja zapłaconych składek reasekuracyjnych	(84)	-	-	(84)
Kwoty możliwe do odzyskania od reasekuratorów ¹	-	-	52	52
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	3	-	-	3
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(81)	-	52	(29)
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach razem	(81)	-	52	(29)
składki otrzymane z tytułu zawartych umów reasekuracji	61	-	-	61
kwoty otrzymane	-	-	(44)	(44)
Przepływy pieniężne razem	60	-	(44)	10
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2022 roku	86	-	29	115
Majątkowe ochronne	83	-	25	108
Na życie ochronne	3	-	4	7

¹ Pozycja obejmuje odzyskanie poniesionych kosztów odszkodowań i innych kosztów usług ubezpieczeniowych

39.5. ZMIANY AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ W OKRESIE Z WYODRĘBNIENIEM KOMPONENTÓW: SZACUNKI PRZEPŁYWÓW, SZACUNKI WARTOŚCI BIEŻĄCEJ PRZYSZŁYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH, KOREKTA RYZYKA NIEFINANSOWEGO I MARŻA KONTRAKTOWA

ZMIANA ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (BEZ REASEKURACJI) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2023	Szacunki wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych	Korekta ryzyka niefinansowego	Marża kontraktowa	Suma
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2023 roku	1 468	73	1 337	2 878
Zmiany związane z bieżącą usługą	64	(36)	(875)	(847)
zmiana marży kontraktowej	-	-	(762)	(762)
zmiana korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego	-	(42)	-	(42)
korekty spowodowane doświadczeniem ¹	64	6	(113)	(43)
Zmiany związane z przyszłą usługą	(657)	49	625	17
zmiany szacunków korygujące marżę kontraktową	36	(3)	(32)	1
straty na grupach umów rodzących obciążenia oraz ich odwrócenia	3	-	-	3
wpływ umów początkowo ujętych w danym okresie	(696)	52	657	13
Zmiany związane z przeszłą usługą, tj. zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane z poniesionymi odszkodowaniami	(17)	(5)	-	(22)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	120	-	67	187
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(490)	8	(183)	(665)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	33	-	-	33
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach razem	(457)	8	(183)	(632)
Przepływy pieniężne	669	-	-	669
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2023 roku	1 680	81	1 154	2 915

¹pozycja ta odzwierciedla różnicę między oczekiwanymi a zrealizowanymi przepływami z tytułu składek dla kohort umów, dla których różnica ta nie jest wykazywana w marży kontraktowej

ZMIANA AKTYWA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (REASEKURACJA) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2023	Szacunki wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych	Korekta ryzyka niefinansowego	Marża kontraktowa	Suma
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2023 roku	62	10	43	115
Zmiany związane z bieżącą usługą	(2)	(3)	(38)	(43)
zmiana marży kontraktowej	-	-	(43)	(43)
zmiana korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego	-	(6)	-	(6)
korekty spowodowane doświadczeniem ¹	(2)	3	5	6
Zmiany związane z przyszłą usługą	(29)	5	24	-
zmiany szacunków korygujące marżę kontraktową	(10)	-	10	-
wpływ umów początkowo ujętych w danym okresie	(19)	5	14	-
Zmiany związane z przeszłą usługą, tj. zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane z poniesionymi odszkodowaniami	(6)	(1)	-	(7)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	1	-	2	3
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(36)	1	(12)	(47)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	2	-	-	2
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodów razem	(34)	1	(12)	(45)
Przepływy pieniężne	20	-	-	20
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2023 roku	48	11	31	90

¹pozycja ta odzwierciedla różnicę między oczekiwanymi a zrealizowanymi przepływami z tytułu składek dla kohort umów, dla których różnica ta nie jest wykazywana w marży kontraktowej

ZMIANA ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (BEZ REASEKURACJI) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2022	Szacunki wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych	Korekta ryzyka niefinansowego	Marża kontraktowa	Suma
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2022 roku	1 806	82	1 429	3 317
Zmiany związane z bieżącą usługą	11	(39)	(833)	(861)
zmiana marży kontraktowej	-	-	(790)	(790)
zmiana korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego	-	(44)	-	(44)
korekty spowodowane doświadczeniem ¹	11	5	(43)	(27)
Zmiany związane z przyszłą usługą	(719)	34	708	23
zmiany szacunków korygujące marżę kontraktową	(74)	(6)	80	-
straty na grupach umów rodzących obciążenia oraz ich odwrócenia	14	-	-	14
wpływ umów początkowo ujętych w danym okresie	(659)	40	628	9
Zmiany związane z przeszłą usługą, tj. zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane z poniesionymi odszkodowaniami	(5)	(4)	-	(9)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	(80)	-	33	(47)
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(793)	(9)	(92)	(894)
Przychody lub koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia ujęte w innych dochodach całkowitych (brutto)	(9)	-	-	(9)
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodów razem	(802)	(9)	(92)	(903)
Przepływy pieniężne	464	-	-	464
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2022 roku	1 468	73	1 337	2 878

¹pozycja ta odzwierciedla różnicę między oczekiwanymi a zrealizowanymi przepływami z tytułu składek dla kohort umów, dla których różnica ta nie jest wykazywana w marży kontraktowej

ZMIANA AKTYWA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ (REASEKURACJA) W OKRESIE 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONYCH 31 GRUDNIA 2022	Szacunki wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych	Korekta ryzyka niefinansowego	Marża kontraktowa	Suma
Bilans otwarcia netto – 1 stycznia 2022 roku	64	14	50	128
Zmiany związane z bieżącą usługą	12	(3)	(39)	(30)
zmiana marży kontraktowej	-	-	(42)	(42)
zmiana korekty ryzyka z tytułu ryzyka niefinansowego	-	(5)	-	(5)
korekty spowodowane doświadczeniem ¹	12	2	3	17
Zmiany związane z przyszłą usługą	(30)	-	30	-
zmiany szacunków niekorygujące marży kontraktowej	(17)	(3)	20	-
wpływ umów początkowo ujętych w danym okresie	(13)	3	10	-
Zmiany związane z przeszłą usługą, tj. zmiany przepływów pieniężnych z realizacji umów związane z poniesionymi odszkodowaniami	(1)	(1)	-	(2)
Komponenty inwestycyjne wyłączone z przychodów z ubezpieczeń i kosztów usług ubezpieczenia	1	-	2	3
Wynik z działalności ubezpieczeniowej (Rachunek zysków i strat)	(18)	(4)	(7)	(29)
Zmiany w okresie rozpoznane w rachunku zysków i strat oraz w innych całkowitych dochodach razem	(18)	(4)	(7)	(29)
Przepływy pieniężne	16	-	-	16
Bilans zamknięcia netto – 31 grudnia 2022 roku	62	10	43	115

¹pozycja ta odzwierciedla różnicę między oczekiwanymi a zrealizowanymi przepływami z tytułu składek dla kohort umów, dla których różnica ta nie jest wykazywana w marży kontraktowej

39.6. POZOSTAŁE UJAWNIECIA

MARŻA KONTRAKTOWA DO ROZPOZNANIA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT - 31.12.2023	<1 roku	1-2 lata	2-3 lata	3-4 lata	4-5 lat	5-10 lat	>10 lat	Razem
Umowy ubezpieczenia								
Majątkowe ochronne	349	202	93	41	14	9	-	708
Na życie ochronne	219	93	51	27	13	12	1	416
Pozostałe	5	4	3	3	2	7	6	30
Razem	573	299	147	71	29	28	7	1 154
Umowy reasekuracji								
Majątkowe ochronne	15	7	2	1	-	-	-	25
Na życie ochronne	4	-	-	-	-	1	1	6
Razem	19	7	2	1	-	1	1	31

MARŻA KONTRAKTOWA DO ROZPOZNANIA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT - 31.12.2022	<1 roku	1-2 lata	2-3 lata	3-4 lata	4-5 lat	5-10 lat	>10 lat	Razem
Umowy ubezpieczenia								
Majątkowe ochronne	386	249	148	49	19	19	-	870
Na życie ochronne	194	102	62	36	20	20	2	436
Pozostałe	5	4	3	3	2	7	7	31
Razem	585	355	213	88	41	46	9	1 337
Umowy reasekuracji								
Majątkowe ochronne	23	11	5	1	-	-	-	40
Na życie ochronne	(1)	(1)	-	1	1	2	1	3
Razem	22	10	5	2	1	2	1	43

INSTRUMENTY FINANSOWE DOTYCZĄCE UMÓW Z BEZPOŚREDNIM UDZIAŁEM W ZYSKACH	31.12.2023	31.12.2022
Depozyty w instytucjach finansowych	23	20
Obligacje	179	138
Kapitałowe papiery wartościowe	569	630
Razem instrumenty finansowe – aktywa	771	788

40. WARTOŚCI NIEMATERIALNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

OPROGRAMOWANIE - Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są ujmowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości.

WARTOŚĆ FIRMY - Wartość firmy powstała na nabyciu spółek zależnych jest wykazywana w pozycji „[Wartości niematerialne](#)”, a wartość firmy powstała na nabyciu spółek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć jest wykazywana w pozycji „[Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia](#)”. Test na utratę wartości przeprowadza się co najmniej na koniec każdego roku.

RELACJE Z KLIENTAMI ORAZ VALUE IN FORCE - W wyniku rozliczenia transakcji nabycia zidentyfikowane zostały dwa składniki wartości niematerialnych, które zostały ujęte odrębnie od wartości firmy, tj. relacje z klientami oraz value in force, stanowiące wartość obecną przyszłych zysków z zawartych umów ubezpieczenia. Powyższe składniki wartości niematerialnych podlegają amortyzacji metodą degresywną opartą o tempo konsumowania korzyści ekonomicznych wynikających z ich użytkowania.

POZOSTAŁE WARTOŚCI NIEMATERIALNE - Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę Kapitałową wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH - Koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych w związku z oczekiwanym uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.

Grupa Kapitałowa zalicza do wartości niematerialnych efekty prowadzonych we własnym zakresie prac rozwojowych, które mogą być wykorzystane na potrzeby działalności Grupy Kapitałowej.

Grupa Kapitałowa użytkuje oprogramowanie w chmurze. Grupa Kapitałowa dokonuje każdorazowo oceny posiadania realnej kontroli nad tym zasobem, w tym spełnienie warunków: posiadania umownego prawa do przejęcia na własność oprogramowania w okresie użytkowania w chmurze bez ponoszenia znacznych kar, tj.:

- możliwości nabycia od dostawcy oprogramowania bez ponoszenia znacznych kosztów, oraz
- możliwości korzystania z oprogramowania samodzielnie bez znaczącego zmniejszenia użyteczności lub wartości oprogramowania,
- możliwości uruchomienia oprogramowania na własnym sprzęcie lub zawarcia umowy z inną stroną niezwiązaną z dostawcą w celu użytkowania oprogramowania.

Grupa Kapitałowa na podstawie ww. kryteriów klasyfikuje część oprogramowania do wartości niematerialnych, a część jako usługę, której koszty ujmowane są w kosztach działalności.

NOTY POWIĄZANE:

- Okresy użytkowania – nota „[Koszty działania](#)”;
- Odpisy z tytułu utraty wartości – nota „[Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych](#)”.

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	Oprogramowanie	Wartość firmy	Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady	z tego na oprogramowanie	Ogółem
2023							
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	6 439	1 407	45	94	802	671	8 787
Nabycie	55	-	-	-	853	853	908
Transfery z nakładów	894	-	-	-	(896)	(897)	(2)
Likwidacja i sprzedaż	(32)	-	-	-	-	-	(32)
Inne	10	-	-	-	44	43	54
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	7 366	1 407	45	94	803	670	9 715
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(4 663)	-	(44)	(90)	(96)	-	(4 893)
Amortyzacja okresu	(547)	-	(3)	(2)	(3)	-	(555)
Likwidacja i sprzedaż	30	-	2	-	-	-	32
Inne	1	-	-	-	-	-	1
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(5 179)	-	(45)	(92)	(99)	-	(5 415)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(18)	(354)	-	-	(10)	-	(382)
Utworzenie w okresie	(1)	-	-	-	-	-	(1)
Inne	1	-	-	-	-	-	1
Odpisy aktualizujące na koniec na koniec okresu	(18)	(354)	-	-	(10)	-	(382)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 758	1 053	1	4	696	671	3 512
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	2 169	1 053	-	2	694	670	3 918

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	Oprogramowanie	Wartość firmy	Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady	z tego na oprogramowanie	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	5 908	1 407	44	158	776	642	8 293
Nabycie	45	-	-	-	492	492	537
Transfery z nakładów	504	-	-	-	(504)	(504)	-
Likwidacja i sprzedaż	(18)	-	-	(64)	-	-	(82)
Inne	-	-	1	-	38	41	39
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	6 439	1 407	45	94	802	671	8 787
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(4 203)	-	(42)	(117)	(92)	-	(4 454)
Amortyzacja okresu	(479)	-	(2)	(7)	(4)	-	(492)
Likwidacja i sprzedaż	19	-	-	34	-	-	53
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(4 663)	-	(44)	(90)	(96)	-	(4 893)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(18)	(354)	-	(9)	(15)	(2)	(396)
Utworzenie w okresie	-	-	-	(21)	-	-	(21)
Inne	-	-	-	30	5	2	35
Odpisy aktualizujące na koniec na koniec okresu	(18)	(354)	-	-	(10)	-	(382)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 687	1 053	2	32	669	640	3 443
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 758	1 053	1	4	696	671	3 512

Dane porównywalne za rok 2022 oraz bilanse otwarcia na rok 2023 zostały skorygowane analogicznie o 15 milionów PLN i 20 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

Istotną wartością niematerialną z punktu widzenia Banku są nakłady poniesione na Zintegrowany System Informatyczny (ZSI). Łączna wartość nakładów poniesionych na ZSI w latach 2007–2023 wyniosła 1 272 miliony PLN (w latach 2006–2022 - 1 392 miliony PLN).

Wartość bilansowa netto Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI) na 31 grudnia 2023 roku wynosiła 624 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku wynosiła 651 milionów PLN). Przewidywany okres eksploatacji systemu został określony na 24 lata. Na 31 grudnia 2023 roku pozostały okres użytkowania wynosi 7 lat.

• WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	31.12.2023	31.12.2022
Nordea Bank Polska SA	747	747
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	91	91
Raiffeisen - Leasing Polska SA i jej spółki zależne (PKO Leasing SA)	57	57
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	150	150
Aktywa przejęte od spółki CFP sp. z o.o.	8	8
Razem	1 053	1 053

WARTOŚĆ FIRMY	TEST NA UTRATĘ WARTOŚCI - METODA
NORDEA BANK POLSKA SA	<p>Na moment przejęcia wyróżniono dwa ośrodki wypracowujące środki pieniężne („CGU”), do których przypisano wartość firmy powstałą z nabycia Nordea Bank Polska SA – detaliczny i korporacyjny, pokrywające się z segmentami działalności.</p> <p>Na wartość firmy przypisaną do CGU korporacyjnego w wysokości 117 milionów PLN, Bank dokonał odpisu 30 czerwca 2020 roku.</p> <p>Wartość firmy Nordea Bank Polska S.A w wysokości 747 milionów PLN dotyczy segmentu detalicznego.</p> <p>Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej CGU z ich wartością odzyskiwalną. Wartość rezydualna CGU detalicznego została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 3,7%. Prognozy przepływów pieniężnych w teście na utratę wartości obejmowały okres 10 lat i opierały się na założeniach zawartych w planie finansowym Banku na 2024 rok. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych Bank zastosował stopę dyskonta w wysokości 12,48%, uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko.</p> <p>Test na utratę wartości firmy powstałej z nabycia Nordea Bank Polska S.A. przypisanej do CGU detalicznego przeprowadzony na 31 grudnia 2023 roku nie wskazał utraty wartości.</p>
PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH S.A.	<p>Test w oparciu o metodę zdyskontowanych dywidend na podstawie opracowanej przez spółkę 3-letniej prognozy finansowej, z uwzględnieniem wartości rezydualnej.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ S.A.	<p>Test w oparciu o wartość bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dla Banku z uwzględnieniem wartości rezydualnej. Przepływy pieniężne oszacowano na podstawie przygotowanej przez spółkę 10-letniej prognozy finansowej.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
PKO LEASING PRO S.A.	<p>Wartość firmy z nabycia spółki została przypisana do całej spółki PKO Leasing SA jako jednostki bezpośrednio nadrzędnej, która w ramach połączenia przejęła aktywa spółki PKO Leasing Pro SA. Test został opracowany w oparciu o wartość bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez spółkę, oszacowanych na podstawie przygotowanej przez spółkę prognozy finansowej na 5 lat z jednoczesnym uwzględnieniem wygaszania działalności po tym okresie.</p> <p>Nie stwierdzono dalszej utraty wartości.</p>
RAIFFEISEN-LEASING POLSKA SA WRAZ Z JEJ SPÓŁKAMI ZALEŻNYMI (PKO LEASING S.A.)	<p>Wartość firmy z nabycia tych spółek została przypisana do wyodrębnionej ewidencyjnie części aktywów Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA, będących aktywami nabytej Grupy Kapitałowej Raiffeisen-Leasing Polska SA. Test został przeprowadzony metodą zdyskontowanych dywidend na podstawie opracowanej przez spółkę 5-letniej prognozy finansowej, z uwzględnieniem wartości rezydualnej.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>

W wyżej opisanych testach na utratę wartości do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 7,555% (z wyjątkiem Nordea Bank Polska SA), uwzględniającą stopę wolną od ryzyka równą rentowności 10-letnich obligacji skarbowych z dnia na jaki wykonywana jest wycena oraz premię za ryzyko rynkowe i współczynnik ryzyka ustalone dla przedsięwzięć PKO Banku Polskiego SA.

Metody wyceny i okresy prognozy zostały dostosowane do specyfiki działalności wycenianych aktywów lub spółek.

41. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE - Wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, po pomniejszeniu o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE - Wycenia się według zasad stosowanych do rzeczowych aktywów trwałych.

NAKŁADY - Wartość bilansową rzeczowych aktywów trwałych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania jeżeli spełnią kryteria rozpoznania jako środek trwały.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wykazywane są w ramach tej samej pozycji, w ramach której przedstawione zostałyby odpowiednie bazowe składniki aktywów, gdyby były własnością Grupy Kapitałowej (nota „[Leasing](#)”).

NOTY POWIĄZANE:

- Okresy użytkowania – nota „[Koszty działania](#)”;
- Odpisy z tytułu utraty wartości – nota „[Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych](#)”

INFORMACJE FINANSOWE

- RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE**

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Środki trwałe w budowie	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2023					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	4 121	1 832	154	903	7 010
Nabycie, w tym modyfikacje	467	26	343	36	872
Transfery z nakładów	39	138	(207)	31	1
Likwidacja i sprzedaż	(80)	(65)	-	(15)	(160)
Inne	(61)	(23)	(5)	3	(86)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	4 486	1 908	285	958	7 637
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(2 056)	(1 398)	-	(537)	(3 991)
Amortyzacja okresu	(318)	(157)	-	(57)	(532)
Likwidacja i sprzedaż	69	64	-	35	168
Inne	34	17	-	5	56
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(2 271)	(1 474)	-	(554)	(4 299)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(97)	(1)	(3)	(1)	(102)
Utworzenie w okresie	(38)	(4)	-	-	(42)
Rozwiązania w okresie	1	-	-	-	1
Inne	7	1	-	-	8
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(127)	(4)	(3)	(1)	(135)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	1 968	433	151	365	2 917
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	2 088	430	282	403	3 203

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Środki trwałe w budowie	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2022					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	3 977	1 768	217	909	6 871
Nabywanie, w tym modyfikacje	165	37	175	28	405
Transfery z nakładów	50	142	(234)	42	-
Likwidacja i sprzedaż	(46)	(92)	-	(58)	(196)
Inne	(25)	(23)	(4)	(18)	(70)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	4 121	1 832	154	903	7 010
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(1 789)	(1 352)	-	(522)	(3 663)
Amortyzacja okresu	(314)	(153)	-	(60)	(527)
Likwidacja i sprzedaż	29	91	-	31	151
Inne	18	16	-	14	48
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(2 056)	(1 398)	-	(537)	(3 991)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(95)	(1)	(4)	-	(100)
Utworzenie w okresie	(3)	-	-	-	(3)
Inne	1	-	1	(1)	1
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(97)	(1)	(3)	(1)	(102)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	2 093	415	213	387	3 108
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 968	433	151	365	2 917

Nieruchomości inwestycyjne	31.12.2023	31.12.2022
Wartość bilansowa brutto	89	62
Skumulowana amortyzacja	(16)	(23)
Odpisy aktualizujące	(3)	(3)
Wartość bilansowa netto	70	36

42. INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

42.1. WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

INFORMACJE FINANSOWE

- CENTRUM ELEKTRONICZNYCH USŁUG PŁATNICZYCH ESERVICE SP. Z O.O.

Bank posiada udziały spółki uprawniające do 34% głosów na Zgromadzeniu Wspólników, a drugim wspólnikiem spółki jest EVO Payments International Acquisition GmbH z siedzibą w Niemczech.

Zgodnie podpisaną przez wspólników umową regulującą zasady współpracy decyzje dotyczące istotnej działalności spółki wymagają zgody obu wspólników.

Wspólnicy mają prawo do powołania swoich przedstawicieli w Radzie Nadzorczej: w przypadku Rady Nadzorczej składającej się z 5 członków PKO Bank Polski SA ma prawo do powołania 2 członków (w przypadku 7 członków PKO - 3 członków). Bank ma 2 przedstawicieli w Radzie Nadzorczej spółki składającej się z 7 osób oraz wskazuje członka niezależnego. Decyzje zastrzeżone do kompetencji Rady Nadzorczej dotyczące istotnej działalności wymagają zgody co najmniej jednego przedstawiciela PKO Banku Polskiego SA i jednego przedstawiciela drugiego wspólnika.

- OPERATOR CHMURY KRAJOWEJ SP. Z O.O.**

Bank posiada udziały spółki uprawniające do 50% głosów na Zgromadzeniu Wspólników, a drugim wspólnikiem spółki jest Polski Fundusz Rozwoju SA.

Zgodnie z Aktem Założycielskim spółki:

- każdy ze wspólników posiada osobiste uprawnienie do powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej, przy czym Bank i PFR mają prawo powołać równą liczbę członków każdego z wymienionych organów,
- dotądowo Bankowi przysługuje wyłączne prawo powoływania Prezesa Zarządu, natomiast PFR przysługuje wyłączne prawo powoływania Przewodniczącego Rady Nadzorczej,
- wszelkie kluczowe decyzje dotyczące działalności spółki wymagają jednomyślnej uchwały Rady Nadzorczej lub jednomyślnej uchwały Zgromadzenia Wspólników.

- BSAFER SP. Z O.O.**

PKO VC – fizan (podmiot zależny PKO Bank Polski SA) posiada udziały spółki uprawniające do 35,06% głosów na Zgromadzeniu Wspólników, a drugim większościowym wspólnikiem spółki jest Michał Pilch 59,740%

Zgodnie z Umową Spółki decyzje dotyczące istotnej działalności Spółki (tj. działalności, która ma znaczący wpływ na wysokość zwrotów wypracowywanych przez Spółkę, gdzie przez zwroty rozumie się np. dywidendę, podwyższenie lub obniżenie kapitału zakładowego Spółki, uchwalenie lub zwrot dopłat, wartość udziałów Spółki w bilansie wspólnika) zostały zastrzeżone do kompetencji Zgromadzenia Wspólników i wymagają zgody obu wspólników.

WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	31.12.2023	31.12.2022
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17	17
Zmiana w udziale w aktywach netto	(17)	(17)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	280	275
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197	197
Zmiana w udziale w aktywach netto	139	130
Dywidenda	(57)	(53)
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	4	10
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	61	61
Zmiana w udziale w aktywach netto	(57)	(51)
BSafer sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	1	1
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(1)	(1)
Razem	284	285

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	2023	2022
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na początek okresu	285	285
Udział w zyskach i stratach	56	53
Dywidenda	(57)	(53)
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na koniec okresu	284	285

SKRÓCONE INFORMACJE O WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

Poniżej przedstawiono podsumowanie danych finansowych odrębnie dla każdego wspólnego przedsięwzięcia Grupy Kapitałowej. Wykazane kwoty pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek sporządzonych zgodnie z MSSF lub polskimi standardami rachunkowości (PSR). W przypadku jednostek posiadających spółki zależne prezentowane dane pochodzą ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych tych jednostek. Dane za rok 2022 pochodzą ze zaudytowanych sprawozdań finansowych.

Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - MSSF		
Aktywa obrotowe	449	384
Aktywa trwałe	164	184
Zobowiązania krótkoterminowe	245	200
Zobowiązania długoterminowe	23	39
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	643	621
Zysk (strata) za okres obrotowy	185	182
Pozostałe dochody całkowite	3	8
Całkowite dochody razem	188	190
Otrzymane dywidendy od spółki	57	53

„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - PSR		
Aktywa obrotowe	7	4
Aktywa trwałe	72	75
Zobowiązania krótkoterminowe	82	85
Zobowiązania długoterminowe	1	-
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	8 472	8 537
Zysk (strata) za okres obrotowy	7 844	8 121

Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - PSR		
Aktywa obrotowe	185	130
Aktywa trwałe	49	59
Zobowiązania krótkoterminowe	62	119
Zobowiązania długoterminowe	4	33
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	355	212
Zysk (strata) za okres obrotowy	(13)	(20)

BSafer sp. z o.o. (w tysiącach PLN)	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - PSR		
Aktywa obrotowe	10	10
Aktywa trwałe	-	15
Zobowiązania krótkoterminowe	160	35
Zobowiązania długoterminowe	-	111
	01.01- 31.12.2023	01.01- 31.12.2022
Przychody	1	-
Zysk (strata) za okres obrotowy	(30)	(50)

W 2023 roku oraz w 2022 roku Grupa Kapitałowa nie utworzyła dodatkowych odpisów na utratę wartości firmy i inwestycji w wspólne przedsięwzięcia.

42.2. JEDNOSTKI STOWARZYSZONE

INFORMACJE FINANSOWE

• BANK POCZTOWY SA

PKO Bank Polski SA jest znaczącym inwestorem – posiada 25% +10 głosów na walnym zgromadzeniu spółki. Drugim udziałowcem spółki jest Poczta Polska SA. Bank poprzez swoich reprezentantów w Radzie Nadzorczej i Walnym Zgromadzeniu spółki uczestniczy w procesie tworzenia polityki, w tym uczestniczy w decyzjach dotyczących dywidend i innych sposobach podziału zysku.

• „POZNAŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH” SP. Z O.O.

PKO Bank Polski SA posiada 33,33% głosów na Zgromadzeniu Wspólników spółki. Bank posiada 2 przedstawicieli w Radzie Nadzorczej spółki, przy 4-osobowym składzie Rady Nadzorczej. Pozostali udziałowcy mają po 1 reprezentancie w Radzie Nadzorczej. Bank poprzez swoich reprezentantów w Radzie Nadzorczej i Zgromadzeniu Wspólników spółki uczestniczy w procesie tworzenia polityki, w tym uczestniczy w decyzjach dotyczących dywidend i innych sposobach podziału zysku.

• SYSTEM OCHRONY BANKÓW KOMERCYJNYCH S.A.

PKO Bank Polski SA posiada udziały spółki uprawniające do 21,1% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Pozostałe udziały posiadają: Alior Bank S.A. (8,1% udziałów), Bank Polska Kasa Opieki S.A. (14,7% udziałów), Bank Millennium S.A. (8,5% udziałów), BNP Paribas Bank Polska S.A. (9,4% udziałów), ING Bank Śląski S.A. (13,0% udziałów), mBank S.A. (12,2% udziałów), Santander Bank Polska S.A. (12,9% udziałów).

Zgodnie z Statutem Spółki:

- kluczowe decyzje operacyjne i finansowe muszą być zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, w tym m.in. sprawy: udzielenie pomocy, udzielenie wsparcia, przyjęcie nowego banku do systemu ochrony, wniesienie dodatkowych wpłat do funduszu pomocowego, powołanie i odwoływanie Prezesa Zarządu, rozwiązanie Spółki, umorzenia zobowiązania z tytułu udzielonej pomocy albo dokonania innej czynności wywołującej taki skutek,
- liczba członków Rady Nadzorczej odpowiada liczbie akcjonariuszy spółki.

JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	31.12.2023	31.12.2022
Bank Pocztowy S.A.	-	-
Cena nabycia	184	184
Zmiana w udziale w aktywach netto	84	73
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(268)	(257)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	2	2
Zmiana w udziale w aktywach netto	5	4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(7)	(6)
Razem	-	-

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	2023	2022
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	-	-
Udział w zyskach i stratach	41	19
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	(11)	-
Udział w zmianie w pozostałych dochodach całkowitych	(30)	(19)
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	-	-

Test na utratę wartości przeprowadzony na 31 grudnia 2023 roku utrzymał wartość Banku Pocztowego na 31 grudnia 2023 roku na dotychczasowym poziomie, tj. w kwocie 0 PLN.

Na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku jednostka dominująca nie posiadała udziału w zobowiązanych warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innym inwestorem.

SKRÓCONE INFORMACJE O JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

Poniżej przedstawiono podsumowanie danych finansowych odrębnie dla każdej jednostki stowarzyszonej Grupy Kapitałowej. Wykazane kwoty pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek sporządzonych zgodnie z MSSF lub polskimi standardami rachunkowości (PSR). W przypadku jednostek posiadających spółki zależne prezentowane dane pochodzą ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych tych jednostek. Dane za rok 2022 pochodzą ze zaudytowanych sprawozdań finansowych.

Bank Pocztowy S.A. (dane publikowane przez spółkę)	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - MSSF		
Aktywa ogółem	8 472	8 537
Zobowiązania ogółem	7 844	8 121
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	345	596
Zysk (strata) za okres obrotowy	106	105
Pozostałe dochody całkowite	105	(93)
Całkowite dochody razem	211	12

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - PSR		
Aktywa obrotowe	39	38
Zobowiązania krótkoterminowe	3	4
Zobowiązania długoterminowe	15	15
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	3	2
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	-

System Ochrony Banków Komercyjnych S.A.	31.12.2023	31.12.2022
rodzaj standardów rachunkowości - PSR		
Aktywa obrotowe	12	28
Aktywa trwałe	-	343
Zobowiązania krótkoterminowe	11	370
	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2022
Przychody	1	2
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	-

43. INNE AKTYWA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja i wycena innych aktywów finansowych do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”.

INNE AKTYWA FINANSOWE ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, obejmującej również ewentualne odsetki od tych aktywów, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

INNE AKTYWA NIEFINANSOWE wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii aktywów ujętych w tej pozycji.

ZAPASY są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto.

INFORMACJE FINANSOWE

Informacje dotyczące innych aktywów finansowych w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZYO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

INNE AKTYWA	31.12.2023	31.12.2022*
Inne aktywa finansowe	1 474	1 850
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	480	620
Rozliczenie instrumentów finansowych	143	134
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	408	340
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	28	24
Rozliczenia z tytułu sprzedaży walutowych znaków pieniężnych	30	-
Należności od odbiorców	273	213
Pozostałe	112	401
Inne aktywa niefinansowe	942	935
Zapasy	206	287
Aktywa do zbycia	183	126
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	163	131
Należności z tytułu podatku VAT	33	45
Rozrachunki z budżetem z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego	-	12
Należności z tytułu rozrachunków z KIR	-	1
Należności wobec klientów w przypadku których prawomocnie stwierdzono nieważność umów z tytułu wypłaconego pierwotnie tym klientom kapitału	217	186
Pozostałe	140	147
Razem	2 416	2 785

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane o 19 milionów PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

• INNE AKTYWA NIEFINANSOWE

INNE AKTYWA NIEFINANSOWE	31.12.2023	31.12.2022
Wartość brutto	1 300	1 274
Odpisy	(358)	(337)
Wartość netto	942	937

Inne aktywa niefinansowe- ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW	2023	2022
Wartość na początek okresu	(337)	(330)
Utworzenie w okresie	(74)	(66)
Spisania aktywów i rozliczenia	53	36
Rozwiązanie w okresie	20	27
Inne	(20)	(4)
Wartość na koniec okresu	(358)	(337)

- ZARZĄDZANIE MAJĄTKIEM PRZEJĘTYM ZA WIERZYTELNOŚCI – POZYCJA „AKTYWA DO ZBYCIA”**

Przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych majątek przeznaczany jest do sprzedaży lub na potrzeby Grupy Kapitałowej. Informacja o przejętych składnikach majątkowych analizowana jest pod kątem możliwości wykorzystania majątku na wewnętrzne potrzeby Grupy Kapitałowej. W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2023 roku oraz 31 grudnia 2022 roku majątek przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w całości przeznaczony został do sprzedaży. Podejmowane przez Grupę Kapitałową działania mają na celu sprzedaż aktywów w możliwie najkrótszym czasie. Podstawowym trybem postępowania przy sprzedaży majątku jest przetarg nieograniczony, w uzasadnionych przypadkach sprzedaż następuje w innym trybie uzależnionym od specyfiki sprzedawanego majątku.

- INNE AKTYWA NIEFINANSOWE – ZAPASY**

INNE AKTYWA – ZAPASY	31.12.2023	31.12.2022
Towary	185	264
Materiały	23	22
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(2)	1
Razem	206	287

44. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Klasyfikacja i wycena pozostałych zobowiązań finansowych do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami, o których mowa w nacie „[OGÓLNE ZASADY RACHUNKOWOŚCI DOTYCZĄCE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH](#)”

Pozostałe zobowiązania finansowe ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej ewentualne odsetki od tych zobowiązań, natomiast rezerwy na przyszłe płatności w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii zobowiązań ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2023	31.12.2022*
Inne zobowiązania finansowe	6 084	4 385
Koszty do zapłacen	812	781
Rozliczenia międzybankowe	1 011	868
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	395	134
Zobowiązania wobec dostawców	231	205
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	745	354
Rozliczenia instrumentów finansowych	68	40
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	721	762
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	980	315
Zobowiązania z tytułu leasingu	1 088	896
Pozostałe	33	30
Inne zobowiązania niefinansowe	4 923	2 625
Przychody pobierane z góry	620	560
Zobowiązanie wobec akcjonariuszy z tytułu dywidendy	1 600	-
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	111	105
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty	847	847
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	461	461
na fundusz gwarancyjny banków	386	386
Rozliczenia publiczno-prawne	1 057	478
Zobowiązania dotyczącego zwrotu wpłaconych przez klientów rat kapitałowo-odsetkowych od unieważnionych umów kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	165	132
Pozostałe	523	503
Razem	11 007	7 010

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane o 4 miliony PLN z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG (patrz nota „[Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz przeniesione aktywa finansowe](#)”).

45. REZERWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

- REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE**

Rezerwę na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne tworzy się w wysokości oczekiwanych strat kredytowych (szczegóły patrz nota „[Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe](#)”).

W analizie portfelowej przy ustalaniu rezerwy wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce, określające marginalne prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości, średni poziom wykorzystania zobowiązania pozabilansowego oraz poziom oczekiwanej straty w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości w kolejnych miesiącach z przedziału czasowego od daty sprawozdawczej do horyzontu w kalkulacji oczekiwanej straty.

W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących podlegających ocenie metodą zindywidualizowaną rezerwę ustala się indywidualnie - jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością bilansowej ekspozycji kredytowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego w dacie wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę utraty wartości, a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z tej ekspozycji.

- **REZERWY NA NIEROZSTRZYGNIĘTE SPRAWY SPORNE, Z WYŁĄCZENIEM SPRAW SPORNYCH DOTYCZĄCYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH**

Rezerwy na sprawy sporne obejmują sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi (np. UOKiK), które tworzone są na podstawie oceny prawdopodobieństwa przegrania przez Grupę Kapitałową sprawy sądowej i spodziewanej kwoty wypłaty (sprawy sporne szczegółowo zostały opisane w nocie „[Sprawy sporne](#)”). Rezerwy na sprawy sporne tworzone są w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

- **REZERWY NA POTENCJALNE SPRAWY SPORNE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ**

Rezerwy opisane zostały w nocie „[Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych](#)”.

- **REZERWY NA ZWROT KOSZTÓW DLA KLIENTÓW Z TYTUŁU PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY KREDYTÓW KONSUMENCKICH**

Na wartość rezerw na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich wpływa wskaźnik przedpłaconych kredytów konsumenckich, oczekiwana liczba reklamacji klientów w zakresie zwrotu kosztów dla kredytów przedpłaconych przed datą bilansową oraz średnia wartość zwrotu. Oczekiwana liczba reklamacji oraz średnia wartość zwrotu opierają się na historycznych danych dotyczących liczby złożonych reklamacji i średnich kwot zwrotu dla klientów.

- **REZERWA NA EMERYTURY I INNE ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU ZDEFINIOWANYCH ŚWIADCZEŃ PO OKRESIE ZATRUDNIENIA**

Rezerwa na wynikające z Kodeksu pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej. Podstawę do wyznaczania wartości rezerw na świadczenia pracownicze stanowią przepisy wewnętrzne Grupy Kapitałowej.

Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia.

- **REZERWY NA NIETYKORZYSTANE URLOPY**

Rezerwa na niewykorzystane urlopy tworzona jest w wysokości oczekiwanego wypływu środków, bez uwzględnienia dyskontowania, na podstawie pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów wypoczynkowych przysługujących pracownikom Banku oraz średniego miesięcznego wynagrodzenia.

- **INNE REZERWY**

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności, które opisano w nocie „[Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności](#)”.

Rezerwy na przyszłe płatności są wyceniane w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych do innych dochodów całkowitych.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

SZACUNKI I OCENY:

Grupa Kapitałowa dokonała aktualizacji szacunków rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2023 roku wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego niezależnego aktuarium.

ELEMENTY WPŁYWAJĄCE NA WYSOKOŚĆ REZERWY (%)	31.12.2023	31.12.2022
przyjęta stopa dyskonta finansowego	5,20	6,80
średni ważony współczynnik mobilności pracowniczej	9,33	9,46
średni pozostały okres zatrudnienia w latach	7,45	7,40
dziesięcioletni średni zakładany roczny wzrost podstaw kalkulacji odpraw emerytalno-rentowych	2,83	3,55

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia stopy dyskonta finansowego oraz planowanych wzrostów podstawy rezerwy o 1 p.p. na zmniejszenie/zwiększenie wartości rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku przedstawiają poniższe tabele:

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	31.12.2023		31.12.2022	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Stopa dyskonta finansowego	(4)	5	(4)	5
Planowane wzrosty podstaw	6	(5)	6	(4)

Grupa Kapitałowa dokonała analizy wrażliwości szacunków rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych przed datą bilansową na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku na zmiany liczby reklamacji oraz średniej kwoty zwrotów dla klienta.

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY	Zmiana liczby reklamacji		Zmiana średniej kwoty zwrotu	
	-10%	10%	-10%	10%
31.12.2023	(1)	1	(1)	1
31.12.2022	(1)	1	(1)	1

INFORMACJE FINANSOWE

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2023 ROKU	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne ¹	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne, z wyłączeniem spraw spornych dotyczących spłaconych kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwa na niewykorzystane urlopy wypoczynkowe	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
Wartość na początek okresu	833	103	851	18	66	35	119	65	2 090
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	9	17	2 384	-	14	-	36	29	2 489
Wykorzystane kwoty	-	(2)	(234)	(9)	(6)	(6)	(13)	(39)	(309)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(82)	(3)	-	-	(2)	-	(3)	(6)	(96)
Inne zmiany i reklasyfikacje	(9)	(1)	-	1	-	-	(1)	1	(9)
Wartość na koniec okresu	751	114	3 001	10	72	29	138	50	4 165
Rezerwa krótkoterminowa	595	7	-	9	13	29	138	8	799
Rezerwa długoterminowa	156	107	3 001	1	59	-	-	42	3 366

¹ Patrz nota „Ryzyko kredytowe – Informacje finansowe”.

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2022 ROKU	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne ¹	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne, z wyłączeniem spraw spornych dotyczących spłaconych kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwa na niewykorzystane urlopy wypoczynkowe	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
Wartość na początek okresu	675	106	595	17	57	47	111	49	1 657
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	159	12	383	13	16	-	36	51	670
Wykorzystane kwoty	-	(8)	(127)	(12)	(5)	(12)	(15)	(34)	(213)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(2)	(7)	-	-	(1)	-	(13)	(2)	(25)
Inne zmiany i reklasyfikacje	1	-	-	-	(1)	-	-	1	1
Wartość na koniec okresu	833	103	851	18	66	35	119	65	2 090
Rezerwa krótkoterminowa	688	6	-	17	10	35	119	7	882
Rezerwa długoterminowa	145	97	851	1	56	-	-	58	1 208

¹ Patrz nota „Ryzyko kredytowe – Informacje finansowe”.

Rezerwy emerytalne i rentowe (rezerwa aktuarialna)	2023	2022
Zobowiązanie na początek okresu	63	53
Koszt bieżącego zatrudnienia	2	3
Koszt odsetkowy	4	2
(Zyski) i straty aktuarialne ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach	4	9
Świadczenia wypłacone	(4)	(4)
Zobowiązanie na koniec okresu (netto)	69	63

Rozbicie zysków i strat aktuarialnych (rezerwa aktuarialna)	Całkowita kwota rezerw	
	2023	2022
Zmiana założeń finansowych	7	(10)
Zmiana założeń demograficznych	1	-
Pozostałe zmiany	(4)	19
(Zyski) i straty aktuarialne razem	4	9

46. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Zasady tworzenia rezerw na udzielone zobowiązania pozabilansowe opisane są w nocie „[Rezerwy](#)”.

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. W kolejnych okresach, na dzień bilansowy gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z dwóch:

- kwocie odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- kwocie rozpoznanej w momencie początkowym prowizji, amortyzowanej w czasie zgodnie z MSSF 15.

INFORMACJE FINANSOWE

- **PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE GRUPY KAPITAŁOWEJ DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)**

Na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku na nie zostały zawarte umowy objęte subemisją.

- **ZOBOWIĄZANIA UMOWNE**

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH	31.12.2023	31.12.2022
wartości niematerialnych	85	81
rzeczowych aktywów trwałych	98	141
Razem	183	222

• UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE 31.12.2023	Razem	Rezerwy według MSSF 9	Wartość netto
Linie i limity kredytowe	79 038	(641)	78 397
na nieruchomości	6 898	(20)	6 878
gospodarcze	56 333	(498)	55 835
konsumpcyjne	10 780	(123)	10 657
z tytułu faktoringu	4 289	-	4 289
z tytułu leasingu finansowego	738	-	738
Pozostałe	3 884	-	3 884
Razem udzielone zobowiązania finansowe, w tym:	82 922	(641)	82 281
zobowiązania nieodwołalne	29 830	(392)	29 438
POCI	2	-	2
Udzielone gwarancje i poręczenia			
gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	10 615	(107)	10 508
dla podmiotów finansowych	2 679	-	2 679
dla podmiotów niefinansowych	7 807	(107)	7 700
dla podmiotów budżetowych	129	-	129
obligacje komunalne krajowe (podmioty budżetowe)	243	-	243
akredytywy	1 277	(3)	1 274
dla podmiotów finansowych	30	-	30
dla podmiotów niefinansowych	1 247	(3)	1 244
gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	101	-	101
Razem udzielone gwarancje i poręczenia, w tym:	12 236	(110)	12 126
zobowiązania nieodwołalne	5 503	(94)	5 409
gwarancje dobrego wykonania umowy	3 592	(57)	3 535
POCI	452	(2)	450
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	95 158	(751)	94 407

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE 31.12.2022	Razem	Rezerwy według MSSF 9	Wartość netto
Linie i limity kredytowe	70 380	(590)	69 790
na nieruchomości	3 683	(21)	3 662
gospodarcze	52 455	(414)	52 041
konsumpcyjne	10 650	(155)	10 495
z tytułu faktoringu	2 749	-	2 749
z tytułu leasingu finansowego	843	-	843
Pozostałe	2 825	-	2 825
Razem udzielone zobowiązania finansowe, w tym:	73 205	(590)	72 615
zobowiązania nieodwołalne	30 579	(301)	30 278
POCI	5	(1)	4
Udzielone gwarancje i poręczenia			
gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	10 578	(236)	10 342
dla podmiotów finansowych	2 735	-	2 735
dla podmiotów niefinansowych	7 772	(236)	7 536
dla podmiotów budżetowych	71	-	71
obligacje komunalne krajowe (podmioty budżetowe)	315	-	315
Akredytywy	1 514	(7)	1 507
dla podmiotów niefinansowych	1 514	(7)	1 507
gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	71	-	71
Razem udzielone gwarancje i poręczenia w tym:	12 478	(243)	12 235
zobowiązania nieodwołalne	4 812	(234)	4 578
gwarancje dobrego wykonania umowy	3 640	(203)	3 437
POCI	284	(5)	279
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	85 683	(833)	84 850

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZIKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

• ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE W WARTOŚCI NOMINALNEJ WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI NA 31.12.2023	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
zobowiązania udzielone - finansowe	17 208	4 606	32 016	17 464	11 628	82 922
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	930	1 404	3 600	4 495	1 807	12 236
Razem	18 138	6 010	35 616	21 959	13 435	95 158

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI NA 31.12.2022	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
zobowiązania udzielone – finansowe	14 588	5 101	26 792	18 860	7 864	73 205
zobowiązania udzielone – gwarancje i poręczenia	519	937	4 098	4 632	2 292	12 478
Razem	15 107	6 038	30 890	23 492	10 156	85 683

- POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE**

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	31.12.2023	31.12.2022
Finansowe	132	110
Gwarancyjne	19 361	9 516
Razem	19 493	9 626

Wzrost gwarancyjnych pozabilansowych zobowiązań otrzymanych wynika m.in. z zawartej przez Grupę Kapitałową 27 lutego 2023 roku umowy gwarancji, która zapewnia niezrzeczywistą ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku, zgodnie z rozporządzeniem CRR. Całkowita wartość portfela wierzytelności Banku objętego tą gwarancją wynosi ponad 12 292 miliony PLN, a portfel składa się z portfela obligacji o wartości 1 515 milionów PLN (Portfel A) oraz portfela pozostałych wierzytelności o wartości 10 777 milionów PLN (Portfel B). Wskaźnik pokrycia gwarancją wynosi 100% - w odniesieniu do Portfela A oraz 80% - w odniesieniu do Portfela B, w związku z czym całkowita kwota gwarancji wynosi 10 137 milionów PLN. Maksymalny okres obowiązywania gwarancji wynosi 60 miesięcy, przy czym Grupa Kapitałowa uprawniona jest do jej wypowiedzenia przed upływem okresu jej obowiązywania.

47. SPRAWY SPORNE

Na 31 grudnia 2023 roku łączna wartość przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku, w których spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. są pozwany, wynosiła 13 110 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 8 254 miliony PLN), a łączna wartość przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku z powództwa spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. na 31 grudnia 2023 roku wynosiła 4 519 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 2 808 milionów PLN).

- POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH**

Na 31 grudnia 2023 roku przeciwko Bankowi toczyło się 30 498 postępowań sądowych (na 31 grudnia 2022 roku: 19 522) dotyczących kredytów hipotecznych udzielonych w ubiegłych latach w walucie obcej o łącznej wartości przedmiotu sporu 11 948 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 7 725 milionów PLN), w tym jedno postępowanie grupowe, w którym liczba umów kredytowych wynosi 72. Przedmiotem wystąpień klientów Banku są przede wszystkim roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy lub o zapłatę kwot zapłaconych przez klienta Bankowi w wykonaniu nieważnej umowy. Klienci zarzucają abuzywność postanowień lub sprzeczność umów z przepisami prawa. Żadna z klauzul stosowanych przez Bank w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych. Na liczbę pozwów wnoszonych przez klientów przeciwko Bankowi istotny wpływ ma intensywna kampania reklamowa kancelarii prawnych, która zachęca kredytobiorców do zlecenia im – za wynagrodzeniem – usług prowadzenia spraw przeciwko bankom.

Grupa monitoruje na bieżąco stan orzecznictwa sądowego w sprawach kredytów indeksowanych lub denominowanych do waluty obcej pod kątem kształtowania się i ewentualnych zmian linii orzeczniczych.

Do 31 grudnia 2023 roku w sprawach przeciwko Bankowi sądy wydały 2 696 prawomocnych orzeczeń (w tym 2 653 orzeczenia po 3 października 2019 roku). 138 z tych orzeczeń (w tym w 97 orzeczeń wydanych po 3 października 2019 roku) jest dla Banku korzystnych.”

29 stycznia 2021 roku, w związku z rozbieżnościami w wykładni przepisów prawa w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych i aby zapewnić jednolitość orzecznictwa, Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego, przedstawiła wniosek o rozstrzygnięcie przez skład całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego następujących zagadnień prawnych dotyczących tematyki kredytów denominowanych i indeksowanych w walutach obcych (podstawa prawna art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym):

1. Czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów?

W razie odpowiedzi przeczącej na powyższe pytanie:

2. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego do takiej waluty umowa może wiązać strony w pozostałym zakresie?
3. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta może wiązać strony w pozostałym zakresie?

Niezależnie od treści odpowiedzi na pytania 1-3:

4. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej, w wykonaniu której bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają odrębne roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron, czy też powstaje jedynie jedno roszczenie, równe różnicy spełnionych świadczeń, na rzecz tej strony, której łączne świadczenie miało wyższą wysokość?
5. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej z powodu niedozwolonego charakteru niektórych jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się od chwili ich wypłaty?
6. Czy, jeżeli w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej którejkolwiek ze stron przysługuje roszczenie o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu takiej umowy, strona ta może również żądać wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych przez drugą stronę?

Posiedzenie pełnego składu Izby Cywilnej dla rozpoznania ww. wniosku odbyło się 11 maja 2021 roku. Sąd Najwyższy zdecydował o pozyskaniu przed wydaniem uchwały opinii 5 instytucji publicznych. Opinie te zostały sporządzone i przesłane do Sądu Najwyższego. 2 września 2021 roku Sąd Najwyższy zdecydował o zwróceniu się do TSUE z pytaniami prejudycjalnymi, które dotyczą regulacji ustrojowych sądownictwa i nie dotyczą bezpośrednio zagadnienia kredytów walutowych. Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2024 roku wydanym w sprawie o sygn. C-658/22 TSUE odmówił odpowiedzi na pytania Sądu Najwyższego, stwierdzając, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Najwyższy jest oczywiście niedopuszczalny.

W 2021 roku zapadły dwie istotne z punktu widzenia roszczeń kredytobiorców frankowych uchwały Sądu Najwyższego oraz orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. 7 maja 2021 roku Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów Izby Cywilnej podjął uchwałę w sprawie III CZP 6/21 o treści:

- 1) Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.
- 2) Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Uchwale nadano moc zasady prawnej, co oznacza, że zwykły skład Sądu Najwyższego nie może odstąpić od interpretacji przedstawionej we wcześniejszej uchwale, która posiada moc zasady prawnej. Jeżeli jakkolwiek skład Sądu Najwyższego zamierza odstąpić od zasady prawnej, musi przedstawić powstałe zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby. Uzasadniając ww. uchwałę Sąd Najwyższy przychylił się do wcześniej wyrażanego w orzecznictwie (uchwała III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 roku) poglądu, zgodnie z którym bieg terminu przedawnienia roszczeń wynikających z nieważnej, na skutek usunięcia postanowień abuzywnych, umowy kredytu rozpoczyna się dopiero po wyrażeniu przez konsumenta świadomej woli niezwiązania go postanowieniami abuzywnymi.

Sąd Najwyższy uznał, że skoro konsument jest uprawniony, aby sanować wadliwą (abuzywną) klauzulę umowną i wyrazić wolę bycia nią związanym, to do czasu podjęcia tej decyzji kredytodawca pozostaje w niepewności co do obowiązywania umowy, a sama umowa znajduje się w stanie bezskuteczności zawieszony. Dopiero wraz z ustaniem tego stanu, co następuje co do zasady na skutek oświadczenia kredytobiorcy, mogą powstać roszczenia kredytodawcy i tym samym rozpocznie się bieg ich przedawnienia.

Mając na uwadze treść uchwały Sądu Najwyższego III CZP 6/21 oraz zapadające na jej tle niejednolite orzeczenia sądów powszechnych, Bank skierował pozwy przeciwko klientom, których umowy zostały prawomocnie unieważnione, albo których pozwy lub wezwania do zapłaty oparte na przesłance nieważności wywodzonej z abuzywności zostały Bankowi doręczone przed 31 grudnia 2020 roku, o zwrot kwot wypłaconych w związku z zawarciem umowy, której ważność została zakwestionowana.

W wyroku z dnia 15 czerwca 2023 roku wydanym w sprawie C-520/21 TSUE orzekł, że w przypadku uznania umowy kredytu zawierającej nieuczciwe warunki za nieważną, dyrektywa 93/13: (i) nie stoi na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności, oraz, że (ii) stoi na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Zdaniem Banku, na gruncie przepisów krajowych i zasady proporcjonalności, klientom nie przysługują dodatkowe roszczenia wobec Banku, przede wszystkim dlatego, że nie świadczyli oni na rzecz Banku usługi finansowej polegającej na udostępnianiu kapitału. Nie jest też uzasadnione stwierdzenie, że Bank wzbogacił się kosztem klienta, a konsument został zubożony. Dzięki uzyskanym środkom klient zaspokoił swoje potrzeby mieszkaniowe, a Bank przez lata ponosił koszty pozyskania tych środków, ich udostępnienia i obsługi technicznej kredytu. Nawet gdyby uznać, że istnieją podstawy prawne dla roszczeń klientów, to roszczenia klienta nie muszą zostać uwzględnione, a sądy mogą skorzystać z przysługującej im kompetencji do oddalenia powództwa, gdy stanowi ono nadużycie prawa. Aktualnie brak orzecznictwa dotyczącego tego typu roszczeń klientów.

W zakresie możliwości dochodzenia przez banki roszczeń wykraczających ponad kapitał wypłacony w wysokości nominalnej, TSUE wypowiedział się też w dwóch postanowieniach wydanych na przełomie 2023 i 2024 roku. Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2023 roku TSUE stwierdził, że instytucja bankowa nie może żądać od konsumenta zwrotu kwot innych niż kapitał wpłacony na poczet wykonania tej umowy oraz ustawowe odsetki za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty. W orzeczeniu tym TSUE, analogicznie jak w wyroku C-520/21 nie wykluczył wprost waloryzacji, pozostawiając otwartą kwestię możliwości dochodzenia przez banki tego roszczenia. Kolejnym postanowieniem, wydanym w sprawie C-488/23 z dnia 12 stycznia 2024 roku TSUE definitywnie przesądził jednak, iż Banki nie mają możliwości dochodzenia od klientów waloryzacji, jeśli nieważność umowy jest konsekwencją usunięcia z niej klauzul abuzywnych. TSUE tym samym orzekł, że banki nie mogą żądać od konsumentów rekompensaty polegającej na sądowej waloryzacji świadczenia wypłaconego kapitału w przypadku istotnej zmiany siły nabywczej danego pieniądza po wypłaceniu tego kapitału konsumentowi. W ocenie Banku postanowienie TSUE wykracza poza ramy Dyrektywy 93/13, która nie dotyczy zobowiązań pozaumownych, a także pozostaje w jawnej sprzeczności z zasadami sprawiedliwości społecznej uprzywilejowując określoną grupę kredytobiorców względem pozostałej części społeczeństwa.

- **POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE KREDYTÓW HIPOTECZNYCH OPARTYCH O ZMIENNĄ STOPĘ PROCENTOWĄ**

Na 31 grudnia 2023 roku przeciwko Grupie toczyło się 147 postępowań sądowych (na 31 grudnia 2022 roku: 5 pozwów), w których klienci kwestionują oparcie umowy kredytu hipotecznego na konstrukcji oprocentowania zmiennego oraz zasady ustalania stopy referencyjnej WIBOR. Grupa kwestionuje zasadność roszczeń podnoszonych w tych sprawach.

- **POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE SANKCJI KREDYTU DARMOWEGO**

Na 31 grudnia 2023 roku przeciwko Bankowi toczyło się 1 159 postępowań sądowych dotyczących sankcji kredytu darmowego o wartości przedmiotu sporu 20,7 miliona PLN. Postępowania te są inicjowane przez klientów lub podmioty, które nabyły od nich wierzytelności i dotyczą zapisów umów pożyczek gotówkowych. Bank kwestionuje zasadność roszczeń podnoszonych w tych sprawach. Dotychczasowe orzecznictwo w przeważającej części jest korzystne dla Banku.

- **DZIAŁANIA GRUPY KAPITAŁOWEJ PODEJMOWANE W ZWIĄZKU Z PROPOZYCJĄ PRZEWODNICZĄCEGO KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO ORAZ OCZEKIWANYM POSIEDZENIEM SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE KREDYTÓW UDZIELANYCH W WALUTACH OBCYCH.**

W grudniu 2020 roku Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: Przewodniczący KNF) przedstawił propozycję, która zmierza do systemowego rozwiązania problemu kredytów mieszkaniowych we frankach szwajcarskich. Rozwiązanie to zakłada, że banki dobrowolnie zaoferują klientom możliwość zawierania ugód, na mocy których klienci rozliczaliby się z bankiem tak, jak gdyby ich kredyty od początku były kredytami złotowymi oprocentowanymi według stawki referencyjnej WIBOR powiększonej o stosowaną historycznie dla takich kredytów marżę.

Grupa Kapitałowa przeanalizowała korzyści i ryzyka związane z możliwymi wariantami postępowania w sprawie walutowych kredytów mieszkaniowych. W ocenie Grupy Kapitałowej osiągnięcie kompromisu i zawarcie ugody jest zarówno dla Banku, jak i dla jego klientów, korzystniejsze niż angażowanie się w długotrwałe procesy sądowe z niepewnym rozstrzygnięciem.

23 kwietnia 2021 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy zaakceptowało możliwość oferowania Klientom ugód. Następnie, uchwałą z dnia 27 maja 2021 roku Rada Nadzorcza zaakceptowała warunki oferowania ugód na zasadach zaproponowanych przez Przewodniczącego KNF. Proces ugodowego kończenia sporów dotyczących ważności umów kredytów mieszkaniowych został uruchomiony 4 października 2021 roku. Ugody są proponowane w toku postępowań mediacyjnych prowadzonych przez Centrum Mediacji przy Sądzie Polubownym przy KNF, w toku postępowań sądowych i postępowań wywołanych wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej (patrz nota: [KOSZT RYZYKA PRAWNEGO KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH](#)).

- **POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZED PREZESEM URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW (UOKiK)**

Wobec Banku toczą się następujące postępowania wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK:

- **POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE KLAUZUL MODYFIKACYJNYCH**

Postępowanie wszczęte 12 marca 2019 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Postępowanie dotyczy klauzul modyfikacyjnych wskazujących okoliczności, w których Bank jest uprawniony do zmiany warunków umownych, w tym wysokości opłat i prowizji. W ocenie Prezesa UOKiK stosowane przez Bank klauzule modyfikacyjne umożliwiają Bankowi jednostronną, nieograniczoną i dowolną możliwość zmiany sposobu wykonania umowy. W konsekwencji, Prezes UOKiK stoi na stanowisku, że klauzule stosowane przez Bank kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy, co uzasadnia stwierdzenie ich abuzywności. Pismem z 31 maja 2019 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK wskazując, że są one bezzasadne. Bank zwrócił uwagę m.in. na fakt, że zakwestionowane klauzule są skonkretyzowane oraz precyzyjnie określają okoliczności uprawniające Bank do zmiany wzorca. Postanowieniem z 7 czerwca 2022 roku UOKiK wezwał Bank do przedstawienia szeregu informacji dotyczących spornych klauzul, obrotu Banku oraz przychodu uzyskanego tytułem zmian opłat i prowizji w oparciu o kwestionowane klauzule. Wezwanie UOKiK zostało wykonane 11 lipca i 30 września 2022 roku. Kolejnymi postanowieniami Prezes UOKiK przedłużał termin zakończenia postępowania. Aktualny, wskazany przez Prezesa UOKiK termin to 29 marca 2024 roku. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa nie utworzyła rezerwy na to postępowanie.

- **POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE NIEAUTORYZOWANYCH TRANSAKCYJ**

Postępowanie wszczęte postanowieniem Prezesa UOKiK z dnia 2 lutego 2024 roku. Postępowanie dotyczy zarzutu stosowania przez PKO BP praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- przekazywaniu konsumentom – w odpowiedziach na zgłoszenie nieautoryzowanych transakcji płatniczych – informacji o ustaleniu odpowiedzialności konsumenta za zgłaszaną transakcję przez Bank w oparciu o stwierdzenie prawidłowości przeprowadzonego procesu uwierzytelniającego i przywołanie postanowień Ogólnych warunków prowadzenia rachunków bankowych i świadczenia usług dla klientów indywidualnych przez PKO Bank Polski S.A. dotyczących rażącego niedbalstwa i umyślności, bez wskazania konsumentowi podstaw faktycznych rażącego niedbalstwa lub umyślności, a więc domniemania rażącego niedbalstwa lub umyślności bez jego wykazania, co wprowadza konsumentów w błąd odnośnie obowiązków przedsiębiorcy wynikających z art. 45 ust. 2 ustawy o usługach płatniczych w zakresie ciężaru udowodnienia rażącego niedbalstwa konsumenta, a także dalszego dochodzenia roszczeń w tym zakresie, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową i godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- dokonywaniu na rzecz konsumenta, będącego klientem Banku, zwrotu kwoty transakcji płatniczej zgłoszonej przez tego konsumenta jako nieautoryzowanej, na czas rozpatrzenia przez Bank reklamacji, a następnie, w razie uznania przez Bank w postępowaniu reklamacyjnym, że transakcja była przez konsumenta autoryzowana albo, że konsument ponosi odpowiedzialność za nieautoryzowaną transakcję płatniczą,

wycofywaniu warunkowego zwrotu i pobieraniu tej kwoty z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego albo z rachunku karty kredytowej konsumenta, z wyłączeniem sytuacji w której to doszło do jednoczesnego zwrotu konsumentowi tej kwoty w ramach tzw. chargeback, co może naruszać art. 46 ust. 1 ustawy o usługach płatniczych oraz godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

- Zakończyło się postępowanie wszczęte przez Prezesa UOKiK 26 lipca 2017 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenie polegało na pobieraniu od konsumentów wyższych rat kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych niż wynikające z informacji o ryzyku kursowym przedstawianych konsumentom przed zawarciem umów oraz przerwaniu na konsumenta możliwego ryzyka walutowego. Postanowieniem z dnia 27 listopada 2023 roku Prezes UOKiK umorzył postępowanie.

- **POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZED SĄDEM OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów toczą się dwa postępowania z udziałem Banku:

- **POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE KLAUZUL SPREADOWYCH**

Postępowanie zostało zainicjowane odwołaniem Banku (złożonym w dniu 13 listopada 2020 roku) od decyzji Prezesa UOKiK z 16 października 2020 roku. Przedmiotową decyzją Prezes UOKiK uznał postanowienia wzorca umowy „Aneks do umowy kredytu mieszkaniowego/pożyczki hipotecznej” w części „Załącznik do aneksu Zasady ustalania spreadu walutowego w PKO BP S.A.” za postanowienia niedozwolone i zakazał ich wykorzystywania.

Dodatkowo, Prezes UOKiK nakazał poinformować wszystkich konsumentów będących stronami ocenianych aneksów o uznaniu ich za niedozwolone i skutkach z tego wynikających, najpóźniej w terminie dziewięciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji oraz nakazał złożyć oświadczenie, o treści wskazanej w decyzji, w terminie najpóźniej 1 miesiąca od uprawomocnienia się decyzji, utrzymywanego na stronie internetowej przez okres 4 miesięcy. Ponadto Prezes UOKiK nałożył na Bank karę w wysokości 41 milionów PLN, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej.

W odwołaniu od wskazanej decyzji Bank wniósł o jej zmianę poprzez uznanie, że nie doszło do naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych klauzul umownych, względnie poprzez umorzenie postępowania. Wniesiono również o uchylene decyzji lub jej zmianę poprzez odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej znaczące obniżenie. W odwołaniu podniesiono szereg zarzutów materialnych i procesowych. Zasadnicze argumenty Banku sprowadzają się do zwrócenia uwagi, że decyzja Prezesa UOKiK stanowi przejaw niezgodnej z prawem i pozbawionej podstaw ingerencji w politykę cenową Banku, wskazania na brak merytorycznych podstaw do ingerencji Prezesa UOKiK, to jest brak podstaw do uznania, iż Bank stosował niedozwolone postanowienia umowne oraz wskazania, że nałożona na Bank kara jest rażąco wysoka. W odpowiedzi na odwołanie, Prezes UOKiK podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. Wyrokiem z dnia 10 października 2023 roku SOKiK uchylił w całości decyzję UOKiK. Od wyroku apelację złożył Prezes UOKiK oraz prokurator. Na 31 grudnia 2023 roku Bank ujmuje rezerwę na to postępowanie w wysokości 41 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 41 milionów PLN).

- **POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE STOSOWANIA PRAKTYK OGRANICZAJĄCYCH KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE**

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK postanowieniem z 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard.

Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty interchange za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty interchange za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN. Bank odwołał się od wyżej wymienionej decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN.

Strony postępowania wniosły apelacje. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 października 2015 roku przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK, tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski S.A.) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska S.A., której PKO Bank Polski S.A. jest następcą prawnym w drodze połączenia w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych). Kara została zapłacona przez Bank w październiku 2015 roku. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z 25 października 2017 roku uchylił zaskarżony

wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kara zapłacona przez Bank została zwrócona Bankowi 21 marca 2018 roku. 23 listopada 2020 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił do ponownego rozpoznania wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 21 listopada 2013 roku. Aktualnie, postępowanie w sprawie prowadzone jest w I instancji przed Sądem Okręgowym w Warszawie. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa ujmuje rezerwę na to postępowanie w wysokości 21 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 21 milionów PLN).

• **POSTĘPOWANIA PRZED KOMISJĄ NADZORU FINANSOWEGO**

- Przeciwko Bankowi toczy się, wszczęte z urzędu, postępowanie administracyjne prowadzone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF). Z pism KNF wynika, że zidentyfikowane zostały nieprawidłowości świadczące o naruszeniu przez Bank (jako agenta ubezpieczeniowego) przepisów dotyczących organizacji oraz nadzorowania czynności agencyjnych u agenta ubezpieczeniowego, w zakresie związanym z realizacją obowiązku doskonalenia zawodowego przez osoby fizyczne wykonujące czynności agencyjne w imieniu Banku. W toku postępowania Bank podjął działania mające na celu usunięcie nieprawidłowości w obszarze nadzoru nad wykonywaniem czynności agencyjnych przez działające na rzecz Banku osoby fizyczne, w tym w zakresie przestrzegania realizacji przez te osoby obowiązków doskonalenia zawodowego w kolejnych latach. Postępowanie było wielokrotnie przedłużane, ostatecznie postanowieniem z 30 listopada 2023 roku przedłużono je o kolejne trzy miesiące. Formalnie KNF nie sformułowała konkretnych zarzutów stanowiących przedmiot postępowania. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa nie utworzyła rezerwy z tego tytułu.
- KNF prowadzi postępowanie w sprawie nałożenia na Bank, prowadzący działalność maklerską poprzez wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę - Biuro Maklerskie, kary administracyjnej w związku z podejrzeniem niedopełnienia obowiązku w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (dalej: „AML”). Bank odpowiedział na wezwanie KNF do złożenia pisemnych wyjaśnień w zakresie skali korzyści osiągniętych lub strat unikniętych przez Bank w związku z naruszeniami ustawy AML, strat poniesionych przez osoby trzecie w związku z naruszeniem ustawy AML, ewentualnych kar administracyjnych nałożonych na podstawie przepisów ustawy AML. Ponadto, KNF przekazał do wiadomości Banku pismo skierowane do GIIF z prośbą o przekazanie informacji dotyczących dotychczasowych naruszeń przepisów ustawy AML przez Bank. 29 grudnia 2023 roku KNF przekazała zawiadomienie, że z uwagi na konieczność dokonania pogłębionej analizy zebranego materiału dowodowego, zakończenie postępowania administracyjnego planowane jest do 29 lutego 2024 roku. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa nie utworzyła rezerwy z tego tytułu.
- KNF prowadzi postępowanie w sprawie nałożenia na Bank kary pieniężnej na podstawie art. 176i ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi, w związku z podejrzeniem naruszenia przez Bank wymogów w zakresie zarządzania i kontroli, określonych w art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniającego dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz. U. UE. L. 2016 r. Nr 171, str. 1 ze zm.). Pismem z 19 stycznia 2024 roku KNF poinformował, że zakończenie postępowania administracyjnego planowane jest w marcu 2024 roku. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa nie utworzyła rezerwy z tego tytułu.
- Wobec PKO TFI S.A. (dalej: Spółka) toczy się, wszczęte z urzędu, postępowanie administracyjne prowadzone przez Komisję Nadzoru Finansowego w sprawie nałożenia na PKO TFI S.A. kary administracyjnej na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (dalej: „ustawa”), w związku z podejrzeniem niedopełnienia obowiązku określonego w ustawie poprzez: (i) brak prawidłowego zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego w postaci identyfikacji oraz weryfikacji klienta przy nawiązywaniu stosunków gospodarczych kanałem zdalnym; (ii) brak prawidłowego zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego w postaci identyfikacji oraz weryfikacji klienta przy nawiązywaniu stosunków gospodarczych i nieuzyskanie danych dotyczących państwa urodzenia klienta; (iii) brak prawidłowego zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego w postaci ustalenia danych dotyczących beneficjenta rzeczywistego przy nawiązywaniu stosunków gospodarczych; brak zapewnienia, że posiadane dokumenty, dane lub informacje dotyczące stosunków gospodarczych są na bieżąco aktualizowane; (iv) niezastosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego w przypadkach wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz w przypadkach, o których mowa w art. 44 i 46 ustawy; (v) brak wprowadzania wszystkich niezbędnych elementów w wewnętrznej procedurze instytucji obowiązanej. Pismem z dnia 20 kwietnia 2023 roku PKO TFI S.A. udzieliło odpowiedzi na wezwanie KNF. Zawiadomieniem z 29 grudnia 2023 roku KNF poinformowała o kolejnym przedłużeniu postępowania do 29 lutego 2024 roku. Na 31 grudnia 2023 roku Grupa ujmuje rezerwę na to postępowanie w wysokości 2 milionów PLN.

- **ROSZCZENIA ODSZKODOWAWCZE ZWIĄZANE Z OPŁATĄ INTERCHANGE**

Bankowi doręczono osiem wezwań do wzięcia udziału w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej w sprawach dotyczących opłaty interchange. Po stronie pozwanej występują inne banki, a w części spraw także organizacje kartowe. Roszczenia wobec pozwanych banków opiewają aktualnie na łączną kwotę 898 milionów PLN i dochodzone są tytułem odszkodowania za różnice w wysokości opłat interchange wynikających z zastosowania praktyk ograniczających konkurencję. Ponieważ postępowania te nie toczą się przeciwko Bankowi, ich wartość nie została uwzględniona w łącznej wartości przedmiotu sporu spraw przeciwko Bankowi.

Konsekwencją uznania przez sądy roszczeń za zasadne może być wystąpienie przez pozwanych w odrębnym procesie z roszczeniami regresowymi przeciwko innym bankom, w tym PKO Bankowi Polskiemu S.A. Na 31 grudnia 2023 roku Bank wstąpił do ośmiu postępowań w charakterze interwenienta ubocznego. W czterech z tych postępowań zapadły korzystne dla pozwanych prawomocne wyroki oddalające roszczenia powodów. W kolejnym postępowaniu zapadł wyrok nieprawomocny oddalający roszczenia powodów. Oddalenie roszczeń nastąpiło z uwagi na uwzględnienie zarzutu przedawnienia.

- **ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI UŻYTKOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ**

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego prowadzone są:

- dwa postępowania, których stroną jest Bank. W jednym postępowaniu, Bank wniósł skargę kasacyjną od niekorzystnego prawomocnego wyroku oddalającego roszczenia Banku, która została przyjęta do rozpoznania. Drugie postępowanie, którego przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiającej wnioskodawcy przyznania prawa własności czasowej do nieruchomości Banku, toczy się przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, ponieważ druga strona wniosła skargę kasacyjną;
- trzy postępowania, w tym dwa zawieszono, których stroną są pozostałe spółki Grupy Kapitałowej Banku. Dwa postępowania są na etapie administracyjnym, jedno na etapie sądowno-administracyjnym..

Prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Grupy Kapitałowej z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

48. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z przepisami prawa. Podział na poszczególne pozycje opisane poniżej wynika z Kodeksu spółek handlowych, ustawy Prawo bankowe oraz wymogów MSR 1.

Pozycje kapitałów własnych jednostek zależnych inne niż kapitał zakładowy w części w jakiej jednostka dominująca jest właścicielem jednostki zależnej dodaje się do odpowiednich pozycji kapitałów własnych jednostki dominującej. Do kapitałów własnych Grupy Kapitałowej włącza się tylko te części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po dniu nabycia udziałów lub akcji przez jednostkę dominującą. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w Polsce podziałowi i dystrybucji podlegają jedynie kapitały własne jednostki dominującej i poszczególnych spółek zależnych – ustalone na podstawie jednostkowych sprawozdań finansowych.

Składniki kapitałów własnych:

- Kapitał zakładowy stanowi kapitał jednostki dominującej i wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej.
- Kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutami Spółek Grupy Kapitałowej z corocznych odpisów z zysku netto, dokonywanych dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Spółek Grupy Kapitałowej. Kapitał zapasowy może być także przeznaczony na inne cele, w szczególności na podwyższenie kapitału zakładowego.
- Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w PKO Banku Polskim S.A. tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe z odpisów z zysku netto i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku.
- Kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są na pokrycie mogących powstać strat bilansowych lub na inne cele, w szczególności na wypłatę dywidendy, dywidendy zaliczkowej lub nabycie akcji własnych w celu umorzenia.
- Udziały niekontrolujące stanowią tę część kapitałów w jednostce zależnej, której nie można bezpośrednio lub pośrednio przyporządkować do jednostki dominującej.
- Skumulowane inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe od tych aktywów, efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych i zabezpieczenia aktywów netto w podmiotach zagranicznych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, przychody i koszty finansowe z tytułu ubezpieczenia jak również zyski i straty aktuarialne. Od powyższych pozycji w innych dochodach całkowitych rozpoznana jest wartość podatku odroczonego. Ponadto pozycja obejmuje udział jednostki dominującej w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć oraz różnice kursowe powstałe z przeliczenia na walutę polską wyniku finansowego netto jednostek zagranicznych po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów walutowych na dzień kończący każdy miesiąc okresu obrotowego ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski.

INFORMACJE FINANSOWE

• AKCJONARIAT BANKU

Według informacji posiadanych na 31 grudnia 2023 roku akcjonariat Banku jest następujący:

NAZWA PODMIOTU	liczba akcji	liczba głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na 31 grudnia 2023 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	115 594 152	9,25%	1 zł	9,25%
Allianz Polska Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	101 787 594	8,14%	1 zł	8,14%
Pozostali akcjonariusze ²	664 699 274	53,18%	1 zł	53,18%
Razem	1 250 000 000	100%	---	100%
Na 31 grudnia 2022 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	108 266 112	8,66%	1 zł	8,66%
Allianz Polska Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	106 567 559	8,53%	1 zł	8,53%
Pozostali akcjonariusze ²	667 247 349	53,38%	1 zł	53,38%
Razem	1 250 000 000	100%	---	100%

¹ Wyliczenia według stanów posiadania akcji na koniec danego okresu publikowanych przez PTE w informacjach półrocznych lub rocznych o strukturze aktywów funduszu i kursu z Biuletynu Statystycznego GPW.

² W tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na 31 grudnia 2023 roku i na 31 grudnia 2022 roku posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego S.A. wynikają te same prawa i obowiązki. Żadna z akcji nie jest uprzywilejowana (z 1 akcji wynika 1 głos), w szczególności w zakresie prawa głosu czy dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego S.A. ogranicza prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosu byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa) oraz
- akcjonariuszy działających wspólnie z akcjonariuszami, o których mowa w tiret drugim na podstawie porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Ponadto, ograniczenie praw głosu wygasa, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej 5%.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego S.A. zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z treścią art. 13 ust.1 pkt 26 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym (poza ustawowo przewidzianymi wyjątkami) nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego S.A. należące do Skarbu Państwa.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

- **STRUKTURA KAPITAŁU AKCYJNEGO PKO BANKU POLSKIEGO S.A.:**

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii według wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000
Razem	- - -	1 250 000 000	- - -	1 250 000 000

W 2023 roku i w 2022 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego S.A. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego S.A. nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

WARTOŚĆ GODZIWA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

49. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do danego poziomu hierarchii stosuje się różne metody ustalania ich wartości godziwej.

- **POZIOM 1: CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe, dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfolio Biura Maklerskiego PKO BP,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

• **POZIOM 2: TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE
CIRS, IRS, FRA	Model wyceny metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, FRA, IRS, OIS, basis swap
TRANSAKcje FX FORWARD ORAZ FX SWAP	Model wyceny metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: kursy walutowe, punkty swapowe, basis swap
OPCJE WALUTOWE	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: kursy walutowe, punkty swapowe, basis swap; powierzchnie zmienności dla właściwych par walutowych
OPCJE NA STOPE PROCENTOWĄ	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, FRA, IRS, OIS, basis swap; powierzchnie zmienności caplet/floorlet dla właściwych tenorów
OPCJE EQUITY	Model wyceny dla danego typu opcji Equity	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, FRA, IRS, OIS, basis swap; powierzchnie zmienności wyznaczone za pomocą modelu zmienności lokalnej w oparciu o ceny i zmienności właściwych instrumentów bazowych
TRANSAKcje COMMODITY SWAP, COMMODITY FORWARD	Model wyceny metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, FRA, IRS, OIS, basis swap; krzywe terminowe dla właściwych towarów skonstruowane w oparciu o ceny kontraktów futures oraz terminowe kursy walutowe (tj. wyznaczone w oparciu o kursy walutowe, punkty swapowe)
OPCJE TOWAROWE	Model wyceny dla danego typu opcji towarowej	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, IRS; powierzchnie zmienności dla właściwych towarów
TRANSAKcje EQUITY SWAP	Model wyceny metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynkowe: stawki rynku pieniężnego, FRA, IRS, OIS, basis swap; krzywe terminowe dla właściwych instrumentów bazowych w oparciu o ceny kontraktów futures
OBLIGACJE KOMUNALNE PLN, OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.

BONY PIENIĘŻNE NBP	Metoda krzywej rentowności	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ	Wartość zobowiązań jest równa liczbie jednostek zgromadzonych w ramach indywidualnego stanu ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego na dzień sprawozdawczy przemnożonej przez cenę jednostki funduszu z dnia wyceny	Liczba jednostek funduszu, cena jednostki funduszu.

• **POZIOM 3: POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa zaklasyfikowała instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny.

Wartość godziwą papierów wartościowych kapitałowych i dłużnych zaliczonych do aktywów finansowych ustalają zarządzające nimi komórki organizacyjne Centrali, w tym Departament Produktów Skarbowych oraz Biuro Maklerskie. W projektowanych przez siebie przepisach wewnętrznych określają szczegółowy sposób dokonywania wyceny, w tym określenie źródeł danych pozyskiwanych do wyceny i sposobu jej wyliczenia.

Założenia modelu wartości godziwej dla aktywów finansowych wynikających z udzielonego kredytów, pożyczek lub innych umów o finansowanie będących substytutem kredytu opracowuje Departament Ryzyka Kredytowego. Model wartości godziwej dla ekspozycji kredytowych zatwierdza Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY
INSTRUMENTY FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych.	Efektywna marża kredytowa.
AKCJE VISA INC. SERII C UPZYWILEJOWANE	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.	Dyskonto uwzględniające ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).

AKCJE BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W POLSKIM STANDARDZIE PŁATNOŚCI SP. Z O.O.	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION (SWIFT)	Wartość rynkowa udziałów oszacowana przez spółkę.	Wartość rynkowa oszacowana przez spółkę. Stopa dyskontowa.
AKCJE KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W WAŁBRZYSKIEJ SPECJALNEJ STREFIE EKONOMICZNEJ „INVEST-PARK” SP Z O.O.	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto.	Wartość aktywów netto spółki.
AKCJE WIELKOPOLSKIEJ GILDII ROLNO OGRODNICZEJ SA	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto.	Wartość aktywów netto spółki.
INSTRUMENTY FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE		
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2023	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwacjach danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 174	-	1 174	-
Pozostałe instrumenty pochodne	8 406	2	8 404	-
Papiery wartościowe	110 278	99 964	9 652	662
przeznaczone do obrotu	578	578	-	-
dłużne papiery wartościowe	546	546	-	-
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	30	30	-	-
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	2	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 646	1 132	128	386
dłużne papiery wartościowe	592	526	20	46
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	124	124	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	342	-	2	340
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	588	482	106	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	108 054	98 254	9 524	276
dłużne papiery wartościowe	108 054	98 254	9 524	276
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 871	-	-	2 871
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 871	-	-	2 871
kredyty na nieruchomości	1	-	-	1
kredyty gospodarcze	81	-	-	81
kredyty konsumpcyjne	2 789	-	-	2 789
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	122 729	99 966	19 230	3 533

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwacjach danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
31.12.2023				
Pochodne instrumenty zabezpieczające	2 992	-	2 992	-
Pozostałe instrumenty pochodne	9 291	-	9 291	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	302	302	-	-
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	165	-	165	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	12 750	302	12 448	-

AKTYWA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2022	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwacjach danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 042	-	1 042	-
Pozostałe instrumenty pochodne	13 162	1	13 161	-
Papiery wartościowe	67 106	52 864	13 198	1 044
przeznaczone do obrotu	193	193	-	-
dłużne papiery wartościowe	164	164	-	-
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	27	27	-	-
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	2	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 702	1 180	120	402
dłużne papiery wartościowe	578	511	22	45
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	115	115	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	358	-	1	357
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	651	554	97	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	65 211	51 491	13 078	642
dłużne papiery wartościowe	65 211	51 491	13 078	642
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3 590	-	-	3 590
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 590	-	-	3 590
kredyty na nieruchomości	4	-	-	4
kredyty gospodarcze	85	-	-	85
kredyty konsumpcyjne	3 501	-	-	3 501
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	84 900	52 865	27 401	4 634

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
31.12.2022		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwacjach danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	7 469	-	7 469	-
Pozostałe instrumenty pochodne	12 978	-	12 978	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	7	7	-	-
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	149	-	149	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	20 603	7	20 596	-

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	31.12.2023		31.12.2022	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Akcje Visa Inc. ¹	86	77	145	133
Pozostałe inwestycje kapitałowe ²	238	215	189	171
Obligacje korporacyjne ³	326	325	681	679
Kredyty i pożyczki udzielone klientom ⁴	2 727	3 015	3 770	3 410

¹ scenariusz zakładający współczynnik z tytułu dyskonta dotyczącego przyszłych warunków zamiany akcji serii C na akcje zwykłe na poziomie odpowiednio 0%/100%

² scenariusz zakładający zmianę wartości wyceny o +/-5%

³ scenariusz zakładający zmianę spreadu kredytowego o +/- 10%

⁴ scenariusz zakładający zmianę stopy dyskontowej o +/- 0,5 p.p.

UZGODNIENIE ZMIAN W TRAKCIE OKRESÓW WARTOŚCI GODZIWEJ NA POZIOMIE 3 HIERARCHII WARTOŚCI GODZIWEJ	2023	2022
Bilans otwarcia na początek okresu	4 634	5 711
Zwiększenie zaangażowania w instrumenty kapitałowe	62	25
Zmniejszenie zaangażowania w instrumenty kapitałowe	(81)	(3)
Zwiększenie zaangażowania w obligacje korporacyjne	-	9
Zmniejszenie zaangażowania w obligacje korporacyjne	(295)	(74)
Zwiększenie zaangażowania w kredyty i pożyczki udzielone klientom	707	775
Zmniejszenie zaangażowania w kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1 207)	(1 610)
Reklasyfikacja z kategorii wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat do wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(176)	(207)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(74)	51
Zmiana wyceny ujęta w innych dochodach całkowitych	-	(68)
Inne, w tym różnice kursowe	(37)	25
Stan na koniec okresu	3 533	4 634

50. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Grupa Kapitałowa jest w posiadaniu instrumentów finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.

Dla wielu instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny.

Wszystkie wyliczenia modelowe zawierają pewne uproszczenia i są wrażliwe na przyjmowane założenia. W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą wynikających z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, unikalność instrumentu) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

POZYCJA	GŁÓWNE METODY I ZAŁOŻENIA WYKORZYSTYWANE PODCZAS SZACOWANIA WARTOŚCI GODZIWYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ
NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZANIA OD BANKÓW	<ul style="list-style-type: none"> lokaty i depozyty międzybankowe – model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego, depozyty i lokaty międzybankowe o terminie zapadalności do 7 dni lub o zmiennym oprocentowaniu, kredyty lub pożyczki udzielone i zaciągnięte na rynku międzybankowym o zmiennym oprocentowaniu (zmiana oprocentowania maksymalnie co 3 miesiące) - wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.

<p>PAPIERY WARTOŚCIOWE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obligacje skarbowe – kwotowania rynkowe • obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa - metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych, liczona przy wykorzystaniu krzywych rentowności, ceny udostępniane w serwisach informacyjnych Bloomberg (BVAL - Bloomberg Valuation Service) oraz Refinitiv Eikon • obligacje korporacyjne i komunalne – metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych, liczona przy wykorzystaniu krzywych rentowności i marż kredytowych
<p>KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bez rozpoznanej utraty wartości: model oparty o szacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniających wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym. W przypadku kredytów walutowych zastosowano bieżącą marżę dla kredytów w PLN skorygowaną o koszt pozyskania waluty w transakcjach basis-swap. • należności z tytułu leasingu finansowego, pożyczek oraz faktoringu: wartość godziwa należności z tytułu leasingu, pożyczek oraz faktoringu została oszacowana przy zastosowaniu modelu opartego o kontraktową wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy użyciu bieżących stóp procentowych uwzględniających marżę na ryzyko kredytowe. Marże uwzględnione zostały przy zachowaniu podziału na główne grupy produktowe, tj. należności z tytułu leasingu finansowego o zmiennej stopie procentowej, należności z tytułu leasingu finansowego o stałej stopie procentowej, należności z umów leasingu finansowego nieruchomości. Model zastosowany do wyznaczenia wartości godziwej należności z tytułu leasingu, pożyczek oraz faktoringu wykorzystuje techniki wyceny oparte na parametrach nie pochodzących z rynku, w związku z tym zaliczany jest do trzeciej kategorii wyceny, • z rozpoznaną utratą wartości: wartość godziwa jest równa wartości bilansowej, • kredyty i pożyczki udzielone klientom: część portfela kredytów mieszkaniowych („stary” portfel kredytów mieszkaniowych), kredyty z brakiem określonego harmonogramu spłaty, kredyty wymagalne na moment wyceny - wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.
<p>ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW</p>	<ul style="list-style-type: none"> • depozyty oraz inne zobowiązania wobec klientów innych niż banki o ustalonym terminie wymagalności: model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla poszczególnych produktów depozytowych. Wartość godziwa obliczana jest dla każdego depozytu oraz zobowiązania, następnie wartości godziwe dla całego portfela depozytowego grupowane są według rodzaju produktu oraz segmentu klienta, • zobowiązania wobec klientów: zobowiązania bez określonego harmonogramu spłaty, inne specyficzne produkty, dla których nie można mówić o istnieniu rynku - wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.
<p>ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH</p>	<p>PKO Bank Hipoteczny SA:</p> <ul style="list-style-type: none"> • listy zastawne - notowania na giełdzie w Luksemburgu dla listów zastawnych w EUR oraz Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie dla listów zastawnych w PLN, • obligacje Publicznego Programu Emisji Obligacji - notowania na rynku Catalyst, • obligacje Programu Emisji Obligacji oraz indywidualnej umowy - model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego albo kwotowania rynkowego. <p>PKO Bank Polski S.A.: Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego albo kwotowania rynkowego</p>

	PKO Leasing S.A.: Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami kwotowania rynkowego
ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych w oparciu o krzywą rentowności.
KASA I ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM ORAZ ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKU CENTRALNEGO	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.
INNE AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.

31.12.2023	wartość bilansowa	wartość godziwa		
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Kasa, środki w Banku Centralnym	17 813	4 382	13 431	-
Należności od banków	14 438	-	14 436	-
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	87 227	70 018	10 936	2 285
obligacje skarbowe PLN	58 836	55 709	-	-
obligacje skarbowe walutowe	1 439	1 441	-	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	13 619	12 868	-	-
obligacje komunalne PLN	8 658	-	8 803	-
obligacje korporacyjne PLN	2 413	-	-	2 285
obligacje korporacyjne walutowe	2 262	-	2 133	-
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	372	-	372	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	242 907	-	-	245 291
kredyty na nieruchomości*	112 513	-	-	111 723
kredyty gospodarcze	76 434	-	-	78 801
kredyty konsumpcyjne	29 474	-	-	30 285
należności z tytułu faktoringu	5 386	-	-	5 386
należności z tytułu leasingu finansowego	19 100	-	-	19 096
Inne aktywa finansowe	1 474	-	-	1 474
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	-	10	-
Zobowiązania wobec banków	3 423	-	3 423	-
Zobowiązania wobec klientów (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	398 339	-	-	398 708
zobowiązania wobec gospodarstw domowych	306 450	-	-	306 817
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	76 372	-	-	76 375
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	15 517	-	-	15 516
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 489	-	-	1 489
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	17 201	10 330	5 237	1 607
Zobowiązania podporządkowane	2 774	-	2 804	-
Inne zobowiązania finansowe	6 084	-	-	6 084

* wycena do wartości godziwej uwzględnia efekt wakacji kredytowych opisanych w nocie „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”

31.12.2022	wartość bilansowa	wartość godziwa		
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
Kasa, środki w Banku Centralnym	15 917	4 215	11 702	-
Należności od banków	16 101	-	16 098	-
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	68 556	49 891	7 779	1 733
obligacje skarbowe PLN	45 893	38 773	-	23
obligacje skarbowe walutowe	713	708	-	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	12 100	10 410	-	-
obligacje komunalne PLN	6 182	-	6 332	-
obligacje korporacyjne PLN	1 989	-	-	1 710
obligacje korporacyjne walutowe	1 679	-	1 447	-
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	7	-	7	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	229 377	-	-	230 438
kredyty na nieruchomości	109 137	-	-	108 642
kredyty gospodarcze	71 103	-	-	72 955
kredyty konsumpcyjne	27 382	-	-	27 152
należności z tytułu faktoringu	3 591	-	-	3 592
należności z tytułu leasingu finansowego	18 164	-	-	18 097
Inne aktywa finansowe	1 850	-	-	1 850
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	9	-	9	-
Zobowiązania wobec banków	3 011	-	3 009	-
Zobowiązania wobec klientów (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	338 770	-	-	337 983
zobowiązania wobec gospodarstw domowych	262 948	-	-	262 128
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	58 634	-	-	58 667
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	17 188	-	-	17 188
Otrzymane kredyty i pożyczki	2 294	-	-	2 283
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	15 510	11 798	1 265	2 187
Zobowiązania podporządkowane	2 781	-	2 603	-
Inne zobowiązania finansowe	4 385	-	-	4 385

ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

51. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w Banku, jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem jest zapewnienie (przy zmieniającym się otoczeniu) rentowności działalności biznesowej, przy jednoczesnej kontroli i utrzymaniu poziomu ryzyka w ramach systemu limitów i przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

Grupa Kapitałowa identyfikuje ryzyka w swojej działalności oraz analizuje wpływ poszczególnych rodzajów ryzyka na swoją działalność biznesową. Wszystkie ryzyka podlegają zarządzaniu, część z nich ma istotny wpływ w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia.

Za istotne ryzyka Grupa Kapitałowa uznaje ryzyko kredytowe, ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności (w tym ryzyko finansowania), ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych oraz ryzyko modeli. Regularnie, co najmniej w cyklu rocznym, Grupa Kapitałowa przeprowadza ocenę istotności wszystkich zidentyfikowanych ryzyk.

Szczegółowy opis zasad zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka zawarty jest w raporcie „[ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO S.A.](#)”.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Grupy Kapitałowej w prowadzeniu efektywnej działalności.

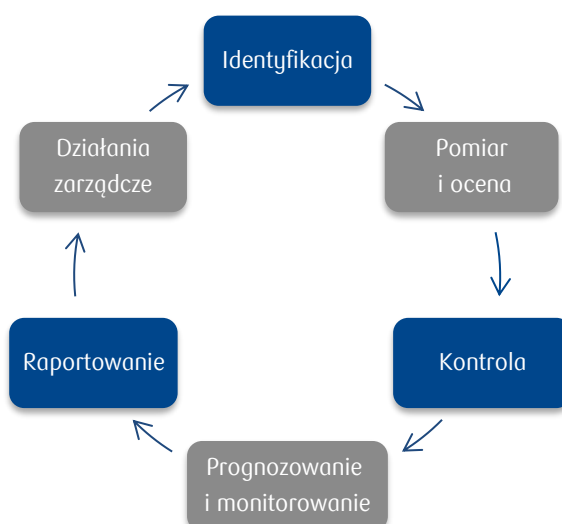
Grupa Kapitałowa osiąga cele zarządzania ryzykiem w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje były podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa Kapitałowa zarządza ryzykiem stosując w szczególności następujące zasady:

- zarządzanie obejmuje wszystkie zidentyfikowane rodzaje ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka Grupa dostosowuje do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności i otoczenia, w którym Grupa Kapitałowa działa oraz okresowo je weryfikuje i waliduje,
- obszar zarządzania ryzykiem zachowuje niezależność organizacyjną od działalności biznesowej,
- zarządzanie ryzykiem integruje się z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- podmioty Grupy Kapitałowej na bieżąco monitorują i kontrolują poziom ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej składają się następujące elementy:

- **IDENTYFIKACJA RYZYKA:**

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na sytuację finansową Banku i Grupy Kapitałowej. W ramach identyfikacji ryzyka Banku podmioty Grupy Kapitałowej określają te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku i Grupy Kapitałowej.

- **POMIAR I OCENA RYZYKA:**

Pomiar i ocena ryzyka mają na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka. Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych. Wyniki pomiaru o charakterze ilościowym i jakościowym stanowią podstawę oceny ryzyka, która określa poziom lub zakres ryzyka.

W ramach pomiaru ryzyka Grupa Kapitałowa Banku przeprowadza:

- specyficzne testy warunków skrajnych, przeprowadzane odrębnie dla poszczególnych rodzajów ryzyka, służące ocenie wrażliwości danego ryzyka na wystąpienie niekorzystnych sytuacji rynkowych,
- kompleksowe testy warunków skrajnych, przeprowadzane łącznie dla ryzyka koncentracji oraz rodzajów ryzyka uznanych za istotne, służące określeniu wrażliwości miar adekwatności kapitałowej i wyników Banku na realizację negatywnego scenariusza zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Grupy Kapitałowej Banku.

Testy warunków skrajnych Grupa Kapitałowa Banku przeprowadza na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka, w szczególności z uwzględnieniem postanowień rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego.

- **KONTROLA RYZYKA:**

Kontrola ryzyka obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej Banku mechanizmów kontroli ryzyka w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka. Strategiczne limity tolerancji na ryzyko podlegają cyklicznemu monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podmioty Grupy Kapitałowej Banku podejmują działania zarządcze.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA:**

Prognozowanie ryzyka polega na przewidywaniu przyszłego poziomu ryzyka przy uwzględnieniu zakładanej projekcji rozwoju działalności oraz zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych. Prognozy poziomu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku poddaje się ocenie (tzw. „testowanie wsteczne”) w celu weryfikacji ich dokładności.

Monitorowanie ryzyka polega na obserwowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli). Monitorowanie i prognozowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA:**

Raportowanie ryzyka obejmuje informowanie o wynikach identyfikacji, pomiaru lub oceny ryzyka, monitorowania i prognozowania ryzyka, przyczynach zmian ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Bank dostosowuje zakres, częstotliwość oraz formę raportowania do szczebla zarządczego odbiorców. Rada Nadzorcza jest niezwłocznie informowana o istotnych zmianach w poziomie ryzyka, w szczególności o zagrożeniach i podejmowanych działaniach zarządczych w sytuacji potencjalnych problemów płynnościowych Banku oraz efektach tych działań i ich wpływie na poziom płynności Banku.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE:**

Działania zarządcze polegają na określaniu pożądanego poziomu ryzyka służącemu budowie struktury aktywów i pasywów. Działania zarządcze mogą skutkować w szczególności:

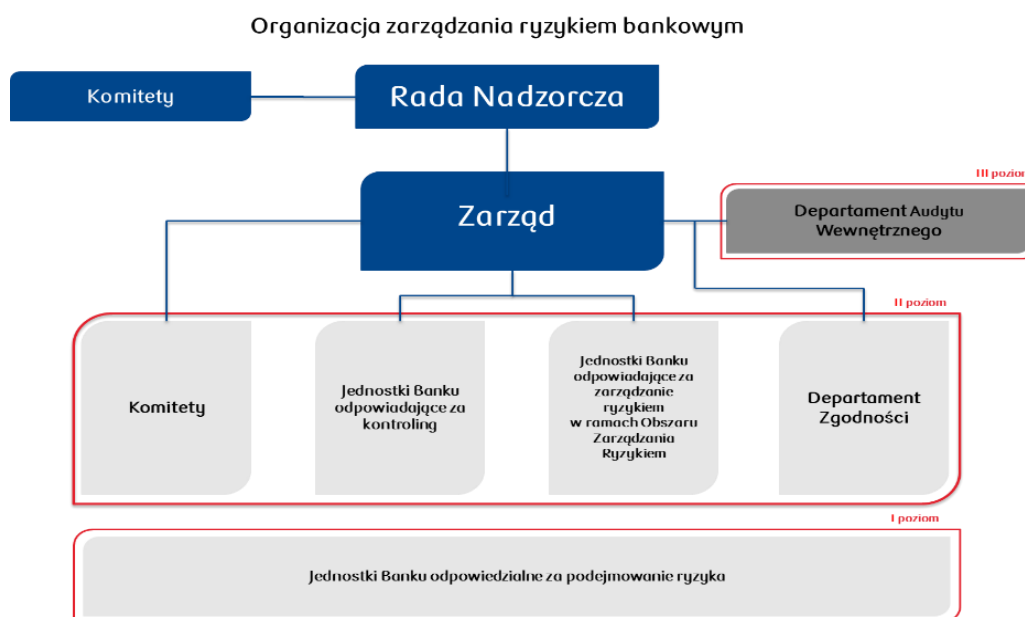
- akceptacją ryzyka – określeniem akceptowalnego poziomu ryzyka z uwzględnieniem potrzeb biznesowych oraz opracowaniu działań zarządczych na wypadek przekroczenia tego poziomu,
- redukcją ryzyka – łagodzeniem wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji (np. przez zmniejszenie lub dywersyfikację ekspozycji na ryzyko, ustalenie limitów, wykorzystywanie zabezpieczeń),

- transferem ryzyka – przeniesieniem odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat (np. przez przeniesienie ryzyka na inny podmiot przy użyciu instrumentów prawnych takich jak umowy ubezpieczenia, czy umowy o ochronę obiektu, przyjmowanie gwarancji),
- unikaniem ryzyka – rezygnacją z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowaniem prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka, w tym w szczególności ustaleniem zerowej tolerancji na ryzyko.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W ramach tego nadzoru Bank nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

Rada Nadzorcza nadzoruje i ocenia proces zarządzania ryzykiem, w szczególności na podstawie cyklicznych raportów ryzyka uwzględniających ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz informacji o realizacji strategii zarządzania ryzykiem, w tym poziomie limitów ograniczających ryzyko oraz wniosków z testów warunków skrajnych i w razie konieczności zleca dokonanie weryfikacji tego procesu.

Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Zarząd podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zasad zarządzania ryzykiem. Zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem, monitoruje i ocenia jego funkcjonowanie oraz przekazuje Radzie Nadzorczej informację w tym zakresie. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- Komitet Ryzyka (KR),
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO)
- Komitet Zrównoważonego Rozwoju (KZR).

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

PIERWSZY POZIOM – tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej. Jednostki Banku implementują zaprojektowane przez jednostki Banku usytuowane na drugim poziomie odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne.

Jednocześnie spółki Grupy Kapitałowej Banku obowiązuje zasada spójności i porównywalności oceny i kontroli ryzyka w Banku oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej, z uwzględnieniem specyfiki działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność.

DRUGI POZIOM – obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku; celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyleń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Działania te realizuje się w szczególności w jednostkach Banku odpowiadających za controlling.

TRZECI POZIOM – stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje. Funkcja jest realizowana zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank, jako podmiot dominujący w Grupie Kapitałowej Banku, określa kluczowe zasady zarządzania ryzykiem stosowane w Grupie Kapitałowej Banku, nadzoruje wdrażanie w podmiotach Grupy Kapitałowej zasad zarządzania ryzykiem wynikających ze strategii zarządzania ryzykiem z uwzględnieniem adekwatności tych zasad do działalności podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, jak również sprawuje kontrolę nad ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku w zakresie istotnych rodzajów ryzyka. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku tworzą i aktualizują przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank oraz z uwzględnieniem strategii zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem w podmiotach Grupy Kapitałowej jest realizowane w szczególności poprzez:

- zaangażowanie jednostek z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku lub właściwych komitetów Banku w opiniowanie dużych transakcji podmiotów Grupy Kapitałowej,
- opiniowanie i przeglądy przepisów wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem w poszczególnych podmiotach Grupy Kapitałowej realizowane przez jednostki z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku oraz Departament Zgodności,
- raportowanie na temat ryzyka Grupy Kapitałowej do właściwych komitetów Banku lub Zarządu,
- monitorowanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko dla Grupy Kapitałowej.

52. SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W 2023 ROKU

W okresie dwunastu miesięcy zakończonym 31 grudnia 2023 roku:

- Grupa Kapitałowa monitorowała sytuację klientów oraz dostosowywała politykę kredytową mając na uwadze zabezpieczenie dobrej jakości portfela kredytowego. W ramach wyceny ekspozycji kredytowych Grupa uwzględniła szczególnie informacje dotyczące powiązań gospodarczych klientów z kontrahentami z Ukrainy, Białorusi i Rosji. Specyficzne działania podejmowane przez Grupę w obszarze zarządzania ryzykiem w związku z sytuacją w Ukrainie zaprezentowane zostały w nocie „[WPŁYW SYTUACJI GEOPOLITYCZNEJ W UKRAINIE NA GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO BANKU POLSKIEGO S.A.](#)”.
- W zakresie ryzyka stopy procentowej zapoczątkowana w III kwartale 2023 roku seria obniżek stóp procentowych spowodowała obniżenie stopy referencyjnej do poziomu 5,75% na koniec 2023 roku, co przełożyło się na wzrost wyceny w portfelu instrumentów dłużnych oraz instrumentów pochodnych, które zabezpieczają zmienność dochodu odsetkowego. Jednocześnie utrzymujące się zainteresowanie klientów kredytami hipotecznymi opartymi na okresowo stałej stopie procentowej, w szczególności „Bezpiecznym kredytem 2%” miało pozytywny wpływ na miarę wrażliwości dochodu odsetkowego.
- Grupa Kapitałowa utrzymywała bezpieczny poziom płynności, który umożliwiał szybką i skuteczną reakcję na potencjalne zagrożenia. Grupa Kapitałowa odpowiednio kształtowała swoje źródła finansowania poprzez dostosowywanie oferty depozytowej (w szczególności oprocentowania depozytów) do bieżących potrzeb, przy jednoczesnym odnowieniu zapadających w 2023 roku wyemitowanych długoterminowych papierów wartościowych i listów zastanych w wysokości ok. 4,5 miliarda PLN (w tym 0,75 miliarda EUR i 1,25 miliarda PLN).
- Realizowane były zadania mające na celu rozbudowę systemów informatycznych, pozwalających na gromadzenie danych w zakresie ESG, w szczególności dotyczących ryzyka środowiskowego oraz przygotowanie do systemowego ujawniania tych danych (patrz nota „[Zarządzanie ryzykiem ESG](#)”).

53. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

DEFINICJA

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarygodności Grupy Kapitałowej w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank oraz jednostki zależne Grupy Kapitałowej kierują się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiaru ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonuje się na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie transakcji i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców oraz powiązań pomiędzy klientami w Grupie Kapitałowej,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji jest oddzielona od funkcji sprzedaży poprzez zapewnienie właściwej struktury organizacyjnej, niezależności budowy i walidacji narzędzi wspierających ocenę ryzyka kredytowego oraz niezależności decyzji akceptujących odstępstwa od wskazań tych narzędzi,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe podejmują jedynie osoby lub organy do tego uprawnione albo generowane są automatycznie na podstawie zatwierdzonych przez Komitet Kredytowy Banku modeli ryzyka,

- cykliczny pomiar portfelowego ryzyka kredytowego wykonuje się na całości ekspozycji kredytowych klientów, a także w różnych przekrojach portfela, takich jak grupy klientów, grupy produktów kredytowych,
- ryzyko kredytowe jest zdywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Grupę zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) na oczekiwane straty kredytowe,
- system motywacyjny jest ukierunkowanego na przestrzeganie przyjętych w Grupie polityk i zasad zarządzania ryzykiem kredytowym.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnia stosowanie przez Grupę Kapitałową zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Grupy Kapitałowej. Grupa Kapitałowa weryfikuje i rozwija metody w kierunku zgodności z wymaganiami metodami ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

Podmioty Grupy Kapitałowej, w których występuje istotny poziom ryzyka kredytowego (Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO Bank Hipoteczny SA i Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.) zarządzają ryzykiem kredytowym indywidualnie, przy czym stosowane metody oceny i pomiaru ryzyka kredytowego dostosowane są do metod stosowanych w PKO Banku Polskim SA, przy uwzględnieniu specyfiki działalności.

Zmiana rozwiązań stosowanych przez podmioty Grupy Kapitałowej jest każdorazowo uzgadniana z jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem w Banku.

Ww. spółki cyklicznie dokonują pomiaru ryzyka kredytowego, a wyniki tego pomiaru przekazują do Banku.

W strukturach organizacyjnych PKO Banku Hipotecznego SA, Grupy Kapitałowej KREDOBANK SA i Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA funkcjonują komórki organizacyjne w obszarze ryzyka, które odpowiadają w szczególności za:

- opracowywanie metod oceny ryzyka kredytowego, tworzenia rezerw i odpisów,
- kontrolę i monitorowanie ryzyka kredytowego w procesie kredytowym,
- jakość oraz efektywność restrukturyzacji i procesu windykacji wierzytelności klientów.

Limity podejmowania decyzji kredytowych uzależnione są w tych spółkach w szczególności od: kwoty zaangażowania kredytowego wobec klienta, kwoty jednostkowej transakcji kredytowej oraz okresu transakcji kredytowej.

Proces podejmowania decyzji kredytowych w PKO Banku Hipotecznym SA, Grupie Kapitałowej KREDOBANK SA, Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA wspierają komitety kredytowe, które są aktywowane w przypadku transakcji kredytowych generujących podwyższony poziom ryzyka kredytowego.

Opis szacowania oczekiwanych strat kredytowych został ujawniony w nocie „Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe”.

- **POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO: METODY POMIARU I OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO**

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Grupa Kapitałowa wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (*probability of default* PD),
- stratę z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD),
- współczynnik konwersji kredytowej (CCF),
- oczekiwaną stratę kredytową (ECL),
- wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- udział i strukturę ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,

- wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości (Coverage Ratio),
- koszt ryzyka kredytowego,
- testy warunków skrajnych.

Grupa Kapitałowa systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody wewnętrznych ratingów (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Grupy Kapitałowej tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Grupa Kapitałowa przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Grupy Kapitałowej, a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Grupy Kapitałowej.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacjach KNF.

• **POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO: METODY RATINGOWE I SCORINGOWE**

Grupa Kapitałowa dokonuje oceny ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Grupa Kapitałowa ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej klienta w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Grupy Kapitałowej oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku niektórych klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw spełniających określone kryteria Grupa Kapitałowa ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Grupy Kapitałowej oraz zewnętrznych baz danych.

W pozostałych przypadkach dla klientów instytucjonalnych stosowana jest metoda ratingowa.

Grupa Kapitałowa dokonuje oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena ryzyka transakcji, tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach.

Grupa Kapitałowa opracowuje modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych z wykorzystaniem wewnętrznych danych, co zapewnia, że są one dostosowane do profilu ryzyka klientów Grupy Kapitałowej. Modele są oparte na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo Grupa Kapitałowa stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Grupa Kapitałowa wprowadziła modele ratingowe do narzędzia informatycznego wspierającego ocenę ryzyka kredytowego Grupy Kapitałowej związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych.

W celu zbadania poprawności funkcjonowania metod stosowanych w Grupie Kapitałowej, metodyki oceny ryzyka kredytowego związanego z jednostkowymi ekspozycjami kredytowymi podlegają okresowym przeglądom.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

W procesie kredytowym dla klientów segmentu korporacyjnego oraz klientów segmentu firm i przedsiębiorstw ocenianych z wykorzystaniem metody ratingowej Grupa Kapitałowa każdorazowo ocenia wpływ czynników środowiskowych, społecznych oraz związanych z zarządzaniem (tzw. czynniki ESG) na zdolność kredytową klienta oraz identyfikuje transakcje kredytowe z podwyższoną dźwignią finansową (tzw. transakcje lewarowane). Grupa Kapitałowa bada też wpływ transakcji kredytowych na kwestie ESG i klasyfikuje je do czterech kategorii, począwszy od transakcji z pozytywnym wpływem na kwestie ESG, a skończywszy na tych z istotnie negatywnym wpływem. W ocenie czynników ESG Grupa Kapitałowa uwzględnia m.in. ryzyko zmiany klimatu i wpływu na działalność Klienta, możliwy wpływ klienta na zmianę klimatu, czynniki związane z kapitałem ludzkim czy dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa oraz czynniki związane z aspektami zarządzania (w tym kultury organizacji i nadzoru wewnętrznego).

Informację o ocenach ratingowych i scoringowych Grupa Kapitałowa szeroko wykorzystuje w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

- **POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO: PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka kredytowego oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzania testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka Grupa Kapitałowa poddaje regularnej weryfikacji (ang. *backtesting*).

Grupa Kapitałowa monitoruje ryzyko kredytowe na poziomie pojedynczych klientów, grup klientów powiązanych, transakcji kredytowych i ich zabezpieczeń oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określone jest w szczególności w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej dotyczących:

- oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów,
- metody oceny klientów,
- identyfikacji grup podmiotów powiązanych,
- oceny zabezpieczeń oraz kontroli inwestycji,
- tworzenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- Systemu Wczesnego Ostrzegania,
- procedur operacyjnych.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Grupa Kapitałowa wykorzystuje informatyczny System Wczesnego Ostrzegania (SWO).

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.
- **RAPORTOWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Raportowanie o ryzyku kredytowym obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego

Grupa Kapitałowa sporządza miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego ma zapewniać możliwie najpełniejszą informację o ryzyku kredytowym, w szczególności w zakresie skuteczności polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, identyfikacji źródeł i czynników ryzyka kredytowego, pomiaru kosztów ryzyka kredytowego, monitorowania przestrzegania limitów i podejmowanych działań naprawczych i profilaktycznych.

Poza informacją dla Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego podmiotów Grupy Kapitałowej, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO Bank Hipoteczny SA).

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym oraz poziomu ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej.

Działania zarządcze w zarządzaniu ryzykiem kredytowym obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych regulujących system zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych Grupy Kapitałowej,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego, w tym w szczególności decyzji kredytowych,
- opracowywanie i udoskonalanie narzędzi oraz mechanizmów kontroli ryzyka kredytowego umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka kredytowego w granicach akceptowanych przez Grupę Kapitałową,
- opracowywanie i monitorowanie funkcjonowania mechanizmów kontrolnych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- opracowywanie i udoskonalanie metod i modeli oceny ryzyka kredytowego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- planowanie działań oraz wydawanie rekomendacji i zaleceń.

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Grupie Kapitałowej należą:

- strategiczne limity tolerancji na ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji, które określają maksymalną wielkość tych ryzyk, jaką Bank, podmioty Grupy Kapitałowej Banku i Grupa Kapitałowa Banku są gotowe podejmować. Limity te uwzględniają wymagania wynikające m.in. z rozporządzenia CRR, z ustawy Prawo bankowe lub z rekomendacji S i T.
- wewnętrzne limity na ryzyko kredytowe lub ryzyko koncentracji, w tym:
 - limity określające poziom tolerancji na portfelowe ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji,
 - limity branżowe, które ograniczają poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
 - limity kompetencyjne, określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów, w tym klientów wspólnych podmiotów Grupy Kapitałowej,
- weryfikacja jakości procesów kredytowych w celu rozpoznawania przyczyn powstawania opóźnień w spłatach i niedoskonałości procesu kredytowego,
- rating oddziału będący syntetyczną oceną jakości pracy oddziału w procesach kredytowych.
- wartości progowe aktywujące udział analityków ryzyka w ocenie ryzyka kredytowego, w tym do transakcji klientów wspólnych z Grupą Kapitałową Banku.

Narzędziami zarządzania ryzykiem kredytowym z poziomu klienta i transakcji są:

- minimalne warunki transakcji określone dla danego typu transakcji (np. maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- reguły określania dostępności kredytowania, w tym punkty odjęcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny jakościowej z wykorzystaniem systemu scoringowego bądź klasa ratingu klienta, powyżej których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Grupę Kapitałową określonej transakcji kredytowej z danym klientem, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie powinno być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

- **STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZENIA RYZYKA KREDYTOWEGO – ZABEZPIECZENIA**

Szczególną rolę w ustalaniu warunków transakcji kredytowej stanowi polityka zabezpieczeń. Prowadzona przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa, w tym przede wszystkim ustanowienie najbardziej płynnych zabezpieczeń.

Zabezpieczenie może zostać uznane za płynne, jeśli możliwe jest jego zbycie bez istotnego obniżenia jego ceny i w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen.

Grupa Kapitałowa dąży do dywersyfikacji zabezpieczeń w zakresie form, jak i przedmiotów zabezpieczenia.

Grupa Kapitałowa ocenia zabezpieczenia pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia swoich roszczeń.

Ponadto, w ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- potencjalne korzyści ekonomiczne Grupy Kapitałowej wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wiarytelności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych Grupy Kapitałowej dotyczących oceny zabezpieczeń,
- złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspakajania się z zabezpieczenia.
- ustanawianie określonych form zabezpieczeń uzależnione jest od poziomu ryzyka klienta lub poziomu ryzyka transakcji.

Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na finansowanej nieruchomości.

Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) Grupa Kapitałowa może przyjąć zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym, na samochodzie lub papierach wartościowych.

Grupa Kapitałowa ustanawia zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych m.in.: na wiarytelnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych. Polityka w zakresie zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych spółek zależnych Grupy Kapitałowej.

Przy zawieraniu umów leasingowych Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, jako właściciel oddawanych w leasing przedmiotów, traktuje je jako zabezpieczenie transakcji.

Patrz również informacje w nocie „[ZABEZPIECZENIE](#)”.

54. RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE

54.1. PODZIAŁ AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG FAZ

- **NALEŻNOŚCI OD BANKÓW**

Na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku wszystkie należności od banków znajdowały się w Fazie 1.

- **PAPIERY WARTOŚCIOWE**

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCI
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość brutto	107 649	393	12	108 054	-
bony pieniężne NBP	28 974	-	-	28 974	-
obligacje skarbowe PLN	52 545	-	-	52 545	-
obligacje skarbowe walutowe	4 485	89	-	4 574	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	10 180	-	-	10 180	-
obligacje komunalne PLN	4 831	274	-	5 105	-
obligacje korporacyjne PLN	2 567	30	12	2 609	-
obligacje korporacyjne walutowe	4 067	-	-	4 067	-
Wartość netto	107 649	393	12	108 054	-
bony pieniężne NBP	28 974	-	-	28 974	-
obligacje skarbowe PLN	52 545	-	-	52 545	-
obligacje skarbowe walutowe	4 485	89	-	4 574	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	10 180	-	-	10 180	-
obligacje komunalne PLN	4 831	274	-	5 105	-
obligacje korporacyjne PLN	2 567	30	12	2 609	-
obligacje korporacyjne walutowe	4 067	-	-	4 067	-
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość brutto	86 900	399	-	87 299	-
obligacje skarbowe PLN	58 839	-	-	58 839	-
obligacje skarbowe walutowe	1 439	-	-	1 439	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	13 622	-	-	13 622	-
obligacje komunalne PLN	8 536	159	-	8 695	-
obligacje korporacyjne PLN	2 319	109	-	2 428	-
obligacje korporacyjne walutowe	2 145	131	-	2 276	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(54)	(18)	-	(72)	-
obligacje skarbowe PLN	(3)	-	-	(3)	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	(3)	-	-	(3)	-
obligacje komunalne PLN	(35)	(2)	-	(37)	-
obligacje korporacyjne PLN	(4)	(11)	-	(15)	-
obligacje korporacyjne walutowe	(9)	(5)	-	(14)	-

Wartość netto	86 846	381	-	87 227	-
obligacje skarbowe PLN	58 836	-	-	58 836	-
obligacje skarbowe walutowe	1 439	-	-	1 439	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	13 619	-	-	13 619	-
obligacje komunalne PLN	8 501	157	-	8 658	-
obligacje korporacyjne PLN	2 315	98	-	2 413	-
obligacje korporacyjne walutowe	2 136	126	-	2 262	-
Papiery wartościowe razem					
Wartość brutto	194 549	792	12	195 353	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(54)	(18)	-	(72)	-
Wartość netto	194 495	774	12	195 281	-

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość brutto	64 413	422	374	65 209	359
bony pieniężne NBP	80	-	-	80	-
obligacje skarbowe PLN	43 066	-	-	43 066	-
obligacje skarbowe walutowe	3 977	420	-	4 397	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	9 373	-	-	9 373	-
obligacje komunalne PLN	5 052	2	-	5 054	-
obligacje korporacyjne PLN	2 476	-	374	2 850	359
obligacje korporacyjne walutowe	389	-	-	389	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-	2	2	2
obligacje korporacyjne PLN	-	-	2	2	2
Wartość netto	64 413	422	376	65 211	361
bony pieniężne NBP	80	-	-	80	-
obligacje skarbowe PLN	43 066	-	-	43 066	-
obligacje skarbowe walutowe	3 977	420	-	4 397	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	9 373	-	-	9 373	-
obligacje komunalne PLN	5 052	2	-	5 054	-
obligacje korporacyjne PLN	2 476	-	376	2 852	361
obligacje korporacyjne walutowe	389	-	-	389	-
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość brutto	68 290	336	-	68 626	-
obligacje skarbowe PLN	45 898	-	-	45 898	-
obligacje skarbowe walutowe	713	-	-	713	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	12 108	-	-	12 108	-
obligacje komunalne PLN	6 206	-	-	6 206	-
obligacje korporacyjne PLN	1 817	195	-	2 012	-
obligacje korporacyjne walutowe	1 548	141	-	1 689	-

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(45)	(25)	-	(70)	-
obligacje skarbowe PLN	(5)	-	-	(5)	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	(8)	-	-	(8)	-
obligacje komunalne PLN	(24)	-	-	(24)	-
obligacje korporacyjne PLN	(4)	(19)	-	(23)	-
obligacje korporacyjne walutowe	(4)	(6)	-	(10)	-
Wartość netto	68 245	311	-	68 556	-
obligacje skarbowe PLN	45 893	-	-	45 893	-
obligacje skarbowe walutowe	713	-	-	713	-
obligacje korporacyjne PLN zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa	12 100	-	-	12 100	-
obligacje komunalne PLN	6 182	-	-	6 182	-
obligacje korporacyjne PLN	1 813	176	-	1 989	-
obligacje korporacyjne walutowe	1 544	135	-	1 679	-
Papiery wartościowe razem					
Wartość brutto	132 703	758	374	133 835	359
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(45)	(25)	2	(68)	2
Wartość netto	132 658	733	376	133 767	361

• **KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM**

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość brutto	203 569	40 623	8 921	253 113	324
kredyty na nieruchomości	99 843	13 373	1 667	114 883	84
kredyty gospodarcze	59 458	17 654	3 666	80 778	158
kredyty konsumpcyjne	26 079	3 576	2 452	32 107	79
należności z tytułu faktoringu	5 302	26	88	5 416	-
należności z tytułu leasingu finansowego	12 887	5 994	1 048	19 929	3
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(1 072)	(3 824)	(5 310)	(10 206)	50
kredyty na nieruchomości	(95)	(1 108)	(1 167)	(2 370)	(5)
kredyty gospodarcze	(450)	(1 735)	(2 159)	(4 344)	1
kredyty konsumpcyjne	(443)	(744)	(1 446)	(2 633)	55
należności z tytułu faktoringu	(1)	-	(29)	(30)	-
należności z tytułu leasingu finansowego	(83)	(237)	(509)	(829)	(1)
Wartość netto	202 497	36 799	3 611	242 907	374
kredyty na nieruchomości	99 748	12 265	500	112 513	79
kredyty gospodarcze	59 008	15 919	1 507	76 434	159
kredyty konsumpcyjne	25 636	2 832	1 006	29 474	134
należności z tytułu faktoringu	5 301	26	59	5 386	-
należności z tytułu leasingu finansowego	12 804	5 757	539	19 100	2
Kredyty i pożyczki udzielone klientom razem					
Wartość brutto	203 569	40 623	8 921	253 113	324
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(1 072)	(3 824)	(5 310)	(10 206)	50
Wartość netto	202 497	36 799	3 611	242 907	374

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2022*	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość brutto	-	-	1	1	-
kredyty konsumpcyjne	-	-	1	1	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-	(1)	(1)	-
kredyty konsumpcyjne	-	-	(1)	(1)	-
Wartość netto	-	-	-	-	-
kredyty konsumpcyjne	-	-	-	-	-
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość brutto	196 240	33 964	8 920	239 124	213
kredyty na nieruchomości	98 541	11 033	1 860	111 434	94
kredyty gospodarcze	57 136	14 283	4 118	75 537	58
kredyty konsumpcyjne	24 447	3 231	1 895	29 573	57
należności z tytułu faktoringu	3 562	19	38	3 619	-
należności z tytułu leasingu finansowego	12 554	5 398	1 009	18 961	4
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(959)	(3 287)	(5 501)	(9 747)	16
kredyty na nieruchomości	(118)	(837)	(1 342)	(2 297)	(14)
kredyty gospodarcze	(398)	(1 586)	(2 450)	(4 434)	(3)
kredyty konsumpcyjne	(356)	(654)	(1 181)	(2 191)	34
należności z tytułu faktoringu	(6)	-	(22)	(28)	-
należności z tytułu leasingu finansowego	(81)	(210)	(506)	(797)	(1)
Wartość netto	195 281	30 677	3 419	229 377	229
kredyty na nieruchomości	98 423	10 196	518	109 137	80
kredyty gospodarcze	56 738	12 697	1 668	71 103	55
kredyty konsumpcyjne	24 091	2 577	714	27 382	91
należności z tytułu faktoringu	3 556	19	16	3 591	-
należności z tytułu leasingu finansowego	12 473	5 188	503	18 164	3
Kredyty i pożyczki udzielone klientom razem					
Wartość brutto	196 240	33 964	8 921	239 125	213
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(959)	(3 287)	(5 502)	(9 748)	16
Wartość netto	195 281	30 677	3 419	229 377	229

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

• INNE AKTYWA FINANSOWE

INNE AKTYWA FINANSOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	W tym POCl
31.12.2023					
Wartość brutto	1 469	-	141	1 610	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-	(136)	(136)	-
Wartość netto	1 469	-	5	1 474	-

INNE AKTYWA FINANSOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	W tym POCl
31.12.2022					
Wartość brutto	1 850	-	146	1 996	-
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-	(146)	(146)	-
Wartość netto	1 850	-	-	1 850	-

• UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE 31.12.2023	FAZA 1		FAZA 2		FAZA 3		Razem	Rezerwy według MSSF 9	Wartość netto
	Wartość nominalna	Rezerwa	Wartość nominalna	Rezerwa	Wartość nominalna	Rezerwa			
Linie i limity kredytowe	71 102	(137)	7 774	(476)	162	(28)	79 038	(641)	78 397
na nieruchomości	6 722	(11)	170	(6)	6	(3)	6 898	(20)	6 878
gospodarcze	50 189	(101)	6 055	(377)	89	(20)	56 333	(498)	55 835
konsumpcyjne	9 220	(25)	1 542	(93)	18	(5)	10 780	(123)	10 657
z tytułu faktoringu	4 233	-	7	-	49	-	4 289	-	4 289
z tytułu leasingu finansowego	738	-	-	-	-	-	738	-	738
Pozostałe	3 884	-	-	-	-	-	3 884	-	3 884
Razem udzielone zobowiązania finansowe, w tym:	74 986	(137)	7 774	(476)	162	(28)	82 922	(641)	82 281
zobowiązania nieodwołalne	25 379	(70)	4 418	(314)	33	(8)	29 830	(392)	29 438
POCI	-	-	1	-	1	-	2	-	2
Udzielone gwarancje i poręczenia									
gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 138	(18)	1 692	(59)	785	(30)	10 615	(107)	10 508
dla podmiotów finansowych	2 535	-	144	-	-	-	2 679	-	2 679
dla podmiotów niefinansowych	5 484	(18)	1 538	(59)	785	(30)	7 807	(107)	7 700
dla podmiotów budżetowych	119	-	10	-	-	-	129	-	129
obligacje komunalne krajowe (podmioty budżetowe)	243	-	-	-	-	-	243	-	243
akredytywy	1 175	-	102	(3)	-	-	1 277	(3)	1 274
dla podmiotów finansowych	30	-	-	-	-	-	30	-	30
dla podmiotów niefinansowych	1 145	-	102	(3)	-	-	1 247	(3)	1 244
gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	99	-	2	-	-	-	101	-	101
Razem udzielone gwarancje i poręczenia, w tym:	9 655	(18)	1 796	(62)	785	(30)	12 236	(110)	12 126
zobowiązania nieodwołalne	3 275	(7)	1 479	(58)	749	(29)	5 503	(94)	5 409
gwarancje dobrego wykonania umowy	2 682	(4)	711	(43)	199	(10)	3 592	(57)	3 535
POCI	-	-	-	-	452	(2)	452	(2)	450
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	84 641	(155)	9 570	(538)	947	(58)	95 158	(751)	94 407

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE 31.12.2022	FAZA 1		FAZA 2		FAZA 3		Razem	Rezerwy według MSSF 9	Wartość netto
	Wartość nominal na	Rezerwa	Wartość nominal na	Rezerwa	Wartość nominal na	Rezerwa			
Linie i limity kredytowe	62 990	(137)	7 250	(406)	140	(47)	70 380	(590)	69 790
na nieruchomości	3 568	(13)	107	(5)	8	(3)	3 683	(21)	3 662
gospodarcze	47 016	(97)	5 332	(281)	107	(36)	52 455	(414)	52 041
konsumpcyjne	8 818	(27)	1 807	(120)	25	(8)	10 650	(155)	10 495
z tytułu faktoringu	2 745	-	4	-	-	-	2 749	-	2 749
z tytułu leasingu finansowego	843	-	-	-	-	-	843	-	843
Pozostałe	2 824	-	-	-	1	-	2 825	-	2 825
Razem udzielone zobowiązania finansowe, w tym:	65 814	(137)	7 250	(406)	141	(47)	73 205	(590)	72 615
zobowiązania nieodwołalne	27 050	(60)	3 429	(211)	100	(30)	30 579	(301)	30 278
POCI	-	-	1	-	4	(1)	5	(1)	4
Udzielone gwarancje i poręczenia									
gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 539	(5)	1 360	(72)	679	(159)	10 578	(236)	10 342
dla podmiotów finansowych	2 735	-	-	-	-	-	2 735	-	2 735
dla podmiotów niefinansowych	5 733	(5)	1 360	(72)	679	(159)	7 772	(236)	7 536
dla podmiotów budżetowych	71	-	-	-	-	-	71	-	71
obligacje komunalne krajowe (podmioty budżetowe)	315	-	-	-	-	-	315	-	315
akredytywy	1 343	(1)	171	(6)	-	-	1 514	(7)	1 507
dla podmiotów niefinansowych	1 343	(1)	171	(6)	-	-	1 514	(7)	1 507
gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	71	-	-	-	-	-	71	-	71
Razem udzielone gwarancje i poręczenia w tym:	10 268	(6)	1 531	(78)	679	(159)	12 478	(243)	12 235
zobowiązania nieodwołalne	2 903	(5)	1 262	(71)	647	(158)	4 812	(234)	4 578
gwarancje dobrego wykonania umowy	2 499	(2)	860	(54)	281	(147)	3 640	(203)	3 437
POCI	-	-	-	-	284	(5)	284	(5)	279
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	76 082	(143)	8 781	(484)	820	(206)	85 683	(833)	84 850

54.2. ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO

• PAPIERY WARTOŚCIOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	64 413	422	374	65 209	359
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	2	(2)	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(304)	304	-	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	810 744	1	-	810 745	-
Modyfikacje nieistotne	2	-	-	2	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(774 215)	(319)	(372)	(774 906)	(369)
Spisania	-	-	(1)	(1)	-
Inne zmiany ¹	7 007	(13)	11	7 005	10
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	107 649	393	12	108 054	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę, dyskonto i premię

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	61 474	44	397	61 915	380
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	44	(44)	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(512)	512	-	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	92 918	-	1	92 919	-
Modyfikacje nieistotne	(7)	-	-	(7)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(89 564)	(94)	(3)	(89 661)	-
Inne zmiany ¹	60	4	(21)	43	(21)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	64 413	422	374	65 209	359

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę, dyskonto i premię

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	68 290	336	-	68 626	-
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	70	(70)	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(161)	161	-	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	23 111	-	-	23 111	-
Modyfikacje nieistotne	(1)	-	-	(1)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(6 328)	(43)	-	(6 371)	-
Inne zmiany ¹	1 919	15	-	1 934	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	86 900	399	-	87 299	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę, dyskonto i premię

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	70 936	402	-	71 338	-
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	56	(56)	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(6)	6	-	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	2 451	1	-	2 452	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(7 735)	(30)	-	(7 765)	-
Inne zmiany ¹	2 588	13	-	2 601	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	68 290	336	-	68 626	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę, dyskonto i premię

• **KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM**

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty na nieruchomości					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	98 541	11 033	1 860	111 434	94
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	3 327	(3 314)	(13)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(7 784)	7 909	(125)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(78)	(317)	395	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	3 197	102	14	3 313	25
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	16 854	107	189	17 150	6
Spłaty	(11 110)	(3 035)	(205)	(14 350)	(22)
Modyfikacje nieistotne	24	(3)	-	21	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(1 156)	(65)	(36)	(1 257)	(34)
Spisania	-	-	(304)	(304)	(2)
Zmiana kategorii	74	1	-	75	-
Inne zmiany ¹	(2 046)	955	(108)	(1 199)	17
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	99 843	13 373	1 667	114 883	84

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę oraz koszt ryzyka prawnego dotyczący kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych..

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty na nieruchomości					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	104 837	14 830	2 005	121 672	81
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	9 170	(9 139)	(31)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(7 075)	7 245	(170)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(120)	(269)	389	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	7 517	355	40	7 912	36
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	8 670	346	149	9 165	9
Spłaty	(18 190)	(1 222)	(275)	(19 687)	(14)
Modyfikacje nieistotne	(241)	(355)	(1)	(597)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(6 179)	(297)	(50)	(6 526)	(43)
Spisania	-	-	(202)	(202)	(1)
Zmiana kategorii	80	-	-	80	-
Inne zmiany ¹	72	(461)	6	(383)	26
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	98 541	11 033	1 860	111 434	94

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę oraz koszt ryzyka prawnego dotyczący kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych..

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty gospodarcze					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	57 136	14 283	4 118	75 537	58
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 506	(1 491)	(15)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(5 856)	6 189	(333)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(340)	(229)	569	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	18 926	3 189	270	22 385	23
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	20 325	2 960	419	23 704	4
Spłaty	(29 292)	(2 665)	(685)	(32 642)	(25)
Modyfikacje nieistotne	1 141	(17)	(31)	1 093	1
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(1 442)	(1 113)	(158)	(2 713)	(152)
Spisania	-	-	(640)	(640)	2
Zmiana kategorii	8	5	-	13	-
Inne zmiany ¹	(2 654)	(3 457)	152	(5 959)	247
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	59 458	17 654	3 666	80 778	158

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty gospodarcze					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	49 182	14 471	4 537	68 190	50
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	3 215	(3 194)	(21)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(5 614)	5 693	(79)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(207)	(288)	495	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	18 669	1 091	274	20 034	59
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	20 615	2 523	350	23 488	3
Spląty	(29 209)	(2 380)	(986)	(32 575)	(28)
Modyfikacje nieistotne	(57)	(87)	(20)	(164)	1
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(2 996)	(136)	(115)	(3 247)	(92)
Spisania	-	-	(472)	(472)	3
Zmiana kategorii	6	3	-	9	-
Inne zmiany ¹	3 532	(3 413)	155	274	62
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	57 136	14 283	4 118	75 537	58

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty konsumpcyjne					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	24 447	3 231	1 895	29 573	57
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	783	(757)	(26)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 847)	1 907	(60)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(511)	(485)	996	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	12 886	480	178	13 544	40
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	1 230	170	322	1 722	7
Spląty	(11 132)	(622)	(292)	(12 046)	(23)
Modyfikacje nieistotne	(8)	(2)	(3)	(13)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(41)	(55)	(78)	(174)	(81)
Spisania	-	-	(529)	(529)	(7)
Zmiana kategorii	184	11	(48)	147	3
Inne zmiany ¹	88	(302)	97	(117)	83
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	26 079	3 576	2 452	32 107	79

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty konsumpcyjne					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	23 959	3 152	1 643	28 754	47
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 203	(1 174)	(29)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 825)	1 897	(72)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(372)	(427)	799	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	10 349	483	131	10 963	23
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	1 125	199	217	1 541	3
Spląty	(10 501)	(515)	(230)	(11 246)	(22)
Modyfikacje nieistotne	(10)	(7)	(2)	(19)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(84)	(56)	(64)	(204)	(52)
Spisania	-	-	(589)	(589)	(4)
Zmiana kategorii	219	21	(34)	206	3
Inne zmiany ¹	384	(342)	125	167	59
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	24 447	3 231	1 895	29 573	57

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu leasingu finansowego					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	12 554	5 398	1 009	18 961	4
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	575	(553)	(22)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(3 081)	3 198	(117)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(184)	(420)	604	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	6 795	1 085	82	7 962	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	91	6	33	130	-
Spląty	(3 613)	(1 780)	(335)	(5 728)	(1)
Modyfikacje nieistotne	(241)	(883)	(161)	(1 285)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(11)	(54)	(6)	(71)	-
Spisania	-	-	(34)	(34)	-
Inne zmiany ¹	2	(3)	(5)	(6)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	12 887	5 994	1 048	19 929	3

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu leasingu finansowego					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	13 072	4 072	1 116	18 260	57
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	607	(571)	(36)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(3 166)	3 366	(200)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(206)	(358)	564	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	6 033	952	66	7 051	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	57	4	22	83	-
Spląty	(3 564)	(1 199)	(368)	(5 131)	(54)
Modyfikacje nieistotne	(209)	(813)	(122)	(1 144)	-
Zaprzestanie ujmowania, w tym sprzedaż	(37)	(72)	(14)	(123)	-
Spisania	-	-	(24)	(24)	-
Inne zmiany ¹	(33)	17	5	(11)	1
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	12 554	5 398	1 009	18 961	4

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2023	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu faktoringu					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	3 562	19	38	3 619	-
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	7	(4)	(3)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(17)	18	(1)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(49)	(10)	59	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	2 089	7	-	2 096	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	(49)	(3)	(1)	(53)	-
Spląty	(161)	(1)	-	(162)	-
Inne zmiany ¹	(80)	-	(4)	(84)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	5 302	26	88	5 416	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE 2022	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu faktoringu					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	2 900	18	28	2 946	-
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	8	(6)	(2)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(9)	10	(1)	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(14)	(2)	16	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	870	-	-	870	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	885	7	1	893	-
Spląty	(1 093)	(8)	(5)	(1 106)	-
Inne zmiany ¹	15	-	1	16	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	3 562	19	38	3 619	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

• INNE AKTYWA FINANSOWE:

INNE AKTYWA FINANSOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	1 850	-	146	1 996	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(3)	-	3	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	1 368	-	60	1 428	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	1	-	-	1	-
Spłaty	(1 674)	-	(50)	(1 724)	-
Spisania	-	-	(16)	(16)	-
Inne zmiany ¹	(74)	-	(2)	(76)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	1 469	-	141	1 610	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

INNE AKTYWA FINANSOWE - ZMIANA WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	1 885	-	136	2 021	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(12)	-	12	-	-
Udzielenie lub nabycie instrumentów finansowych	1 667	-	-	1 667	-
Wykorzystanie limitu lub wypłata transz	20	-	-	20	-
Spłaty	(1 706)	-	-	(1 706)	-
Spisania	-	-	(3)	(3)	-
Inne zmiany ¹	(4)	-	1	(3)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	1 850	-	146	1 996	-

¹ Inne zmiany uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

Dane porównywalne za rok 2022 oraz bilanse otwarcia na rok 2023 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

54.3. ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

• PAPIERY WARTOŚCIOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość na początek okresu	-	-	2	2	2
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	5	(5)	-	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(53)	-	-	(53)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(3)	3	(1)	(1)	(1)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	5	-	5	-
Spisania	-	-	1	1	1
Inne korekty ²	51	(3)	(2)	46	(2)
Wartość na koniec okresu	-	-	-	-	-

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany prognostycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: do wartości godziwej przez inne dochody całkowite					
Wartość na początek okresu	-	-	(52)	(52)	(52)
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	4	(4)	-	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(12)	-	-	(12)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(3)	2	41	40	41
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	6	-	-	6	-
Inne korekty ²	5	2	13	20	13
Wartość na koniec okresu	-	-	2	2	2

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość na początek okresu	(45)	(25)	-	(70)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	3	(3)	-	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(17)	-	-	(17)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	7	6	-	13	-
Inne korekty ²	(2)	4	-	2	-
Wartość na koniec okresu	(54)	(18)	-	(72)	-

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

PAPIERY WARTOŚCIOWE - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Wartość na początek okresu	(30)	(26)	-	(56)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	1	(1)	-	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(8)	-	-	(8)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(7)	1	-	(6)	-
Inne korekty ²	(1)	1	-	-	-
Wartość na koniec okresu	(45)	(25)	-	(70)	-

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

• KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTÓW

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty na nieruchomości					
Wartość na początek okresu	(118)	(837)	(1 342)	(2 297)	(14)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(11)	11	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	438	(455)	17	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	29	142	(171)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(21)	(9)	(19)	(49)	(24)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(34)	(258)	116	(176)	(3)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	23	13	22	58	20
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	(3)	1	(2)	-
Spisania	-	-	304	304	2
Inne korekty ²	(401)	288	(95)	(208)	14
Wartość na koniec okresu	(95)	(1 108)	(1 167)	(2 370)	(5)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty na nieruchomości					
Wartość na początek okresu	(68)	(671)	(1 343)	(2 082)	(19)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(25)	25	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	305	(320)	15	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	35	126	(161)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(19)	(9)	(24)	(52)	(24)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(79)	(137)	81	(135)	(9)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	26	11	25	62	21
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	(2)	-	(1)	(3)	-
Spisania	-	-	203	203	1
Inne korekty ²	(291)	138	(137)	(290)	16
Wartość na koniec okresu	(118)	(837)	(1 342)	(2 297)	(14)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty gospodarcze					
Wartość na początek okresu	(398)	(1 586)	(2 450)	(4 434)	(3)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(28)	27	1	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	489	(516)	27	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	68	86	(154)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(242)	(231)	(212)	(685)	(139)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	171	(114)	45	102	(5)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	35	145	51	231	42
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	(9)	(12)	2	(19)	-
Aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	-	-	3	3	-
Spisania	-	-	646	646	(2)
Inne korekty ²	(536)	466	(118)	(188)	108
Wartość na koniec okresu	(450)	(1 735)	(2 159)	(4 344)	1

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany prognostycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty gospodarcze					
Wartość na początek okresu	(337)	(933)	(2 870)	(4 140)	(14)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(36)	34	2	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	522	(532)	10	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	49	83	(132)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(243)	(63)	(118)	(424)	(63)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	206	(608)	375	(27)	(8)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	17	14	55	86	35
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	(3)	(1)	1	(3)	(1)
Aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	-	3	(24)	(21)	-
Spisania	-	-	473	473	(3)
Inne korekty ²	(573)	417	(222)	(378)	51
Wartość na koniec okresu	(398)	(1 586)	(2 450)	(4 434)	(3)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany prognostycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty konsumpcyjne					
Wartość na początek okresu	(356)	(654)	(1 181)	(2 191)	34
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(14)	14	-	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	377	(388)	11	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	290	252	(542)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(189)	(16)	(113)	(318)	(58)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	94	(101)	(430)	(437)	(4)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	3	13	45	61	39
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	(1)	(5)	-	(6)	-
Aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	6	1	13	20	5
Spisania	-	-	529	529	7
Inne korekty ²	(653)	140	222	(291)	32
Wartość na koniec okresu	(443)	(744)	(1 446)	(2 633)	55

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Kredyty konsumpcyjne					
Wartość na początek okresu	(233)	(525)	(1 024)	(1 782)	28
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(26)	25	1	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	304	(316)	12	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	208	237	(445)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(111)	(12)	(60)	(183)	(36)
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(23)	(152)	(384)	(559)	(7)
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	2	7	32	41	27
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	(2)	(2)	3	(1)	-
Aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	6	1	9	16	5
Spisania	-	-	589	589	4
Inne korekty ²	(481)	83	86	(312)	13
Wartość na koniec okresu	(356)	(654)	(1 181)	(2 191)	34

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu leasingu finansowego					
Wartość na początek okresu	(81)	(210)	(506)	(797)	(1)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(26)	19	7	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	22	(56)	34	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	2	48	(50)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(51)	(93)	(65)	(209)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	23	(26)	(80)	(83)	-
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	27	80	128	235	-
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	1	-	-	1	-
Spisania	-	-	33	33	-
Inne korekty ²	-	1	(10)	(9)	-
Wartość na koniec okresu	(83)	(237)	(509)	(829)	(1)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany prognostycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu leasingu finansowego					
Wartość na początek okresu	(65)	(134)	(461)	(660)	(1)
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(24)	17	7	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	17	(54)	37	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	2	27	(29)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(52)	(76)	(71)	(199)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	23	(39)	(99)	(115)	-
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	19	47	109	175	-
Aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	-	1	(3)	(2)	-
Spisania	-	-	14	14	-
Inne korekty ²	(1)	1	(10)	(10)	-
Wartość na koniec okresu	(81)	(210)	(506)	(797)	(1)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany prognostycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2023					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu faktoringu					
Wartość na początek okresu	(6)	-	(22)	(28)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	9	-	(9)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(1)	-	-	(1)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(5)	-	2	(3)	-
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	-	1	1	-
Inne korekty ²	2	-	(1)	1	-
Wartość na koniec okresu	(1)	-	(29)	(30)	-

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	w tym POCl
2022					
Wycena: wg zamortyzowanego kosztu					
Należności z tytułu faktoringu					
Wartość na początek okresu	(5)	-	(18)	(23)	-
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	(7)	5	2	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	7	(8)	1	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	4	4	(8)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(2)	-	-	(2)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(2)	(1)	-	(3)	-
Inne korekty ²	(1)	-	1	-	-
Wartość na koniec okresu	(6)	-	(22)	(28)	-

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek, wycenę.

• **INNE AKTYWA FINANSOWE:**

INNE AKTYWA FINANSOWE- ZMIANY WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE W OKRESIE – Faza 3	2023	2022
Wartość na początek okresu	(146)	(136)
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	(1)	-
Zmiany ryzyka kredytowego (netto) ¹	(7)	(13)
Spisania	16	3
Inne korekty ²	2	-
Wartość na koniec okresu	(136)	(146)

¹ Zmiany ryzyka kredytowego (netto) uwzględniają wpływ na kwotę odpisu ze względu na zwiększenie lub zmniejszenie kwoty aktywów finansowych w związku z naliczonymi i zapłaconymi przychodami odsetkowymi, wpływ upływu czasu na oczekiwane straty, zmiany szacunków z powodu aktualizacji lub przeglądu parametrów ryzyka oraz zmiany progностycznych danych gospodarczych.

² Inne korekty uwzględniają efekt różnic kursowych, odsetek.

54.4. POZOSTAŁE UJAWNIECIA

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2023	31.12.2022
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 174	1 042
Pozostałe instrumenty pochodne	8 406	13 162
Papiery wartościowe:	2 224	1 895
przeznaczone do obrotu	578	193
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 646	1 702
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 871	3 590
kredyty na nieruchomości	1	4
kredyty gospodarcze	81	85
kredyty konsumpcyjne	2 789	3 501
Razem	14 675	19 689

AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	2023		2022	
AKTYWA finansowe, które podlegały modyfikacji w okresie:	Faza 2	Faza 3	Faza 2	Faza 3
wartość wyceny według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	476	144	2 594	298
zysk (strata) rozpoznana na modyfikacji	2	-	(59)	(4)
AKTYWA finansowe, które podlegały modyfikacji od momentu początkowego ujęcia:	31.12.2023		31.12.2022	
wartość bilansowa brutto aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji, dla których strata była kalkulowana w okresie dożywotnim i które po modyfikacji ujmowane są w fazie 1		1 341		1 637

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty pozostałe do spłaty z tytułu aktywów finansowych, które zostały odpisane w trakcie okresu sprawozdawczego i w dalszym ciągu są przedmiotem działań służących odzyskaniu należności.

SPISANE NALEŻNOŚCI	2023		2022	
	Częściowo spisane	Całkowicie spisane	Częściowo spisane	Całkowicie spisane
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	141	397	96	179
kredyty na nieruchomości	16	87	15	21
kredyty gospodarcze	20	218	11	120
kredyty konsumpcyjne	105	59	70	24
należności z tytułu leasingu finansowego	-	33	-	14
Razem	141	397	96	180

Grupa Kapitałowa stosuje następujące kryteria spisania wierzytelności:

- wierzytelność jest wymagalna w całości i wynika w szczególności z kredytu, pożyczki, debetu umownego, gwarancji lub poręczenia spłaty kredytu lub pożyczki, obligacji,
- zgodnie z MSR i MSSF odpis na oczekiwane straty kredytowe:
 - pokrywa 100% wartości bilansowej brutto aktywa, albo

- przekracza 90% wartości bilansowej brutto aktywa i: wobec wierzytelności podejmowane były lub nadal są prowadzone działania, które nie doprowadziły do odzyskania wierzytelności, a przeprowadzona ocena możliwości odzyskania wierzytelności, uwzględniająca w szczególności ustalenia komornika lub syndyka, zbywalność zabezpieczeń, kategorię zaspokojenia, pozycję wpisu hipoteki wskazuje na brak możliwości odzyskania całej wierzytelności, albo w ostatnich 12 miesiącach kalendarzowych wpływy na spłatę wierzytelności nie pokryły bieżąco naliczanych odsetek.
- **PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ**

PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ (netto)	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM
31.12.2023				
Faza 1	3 788	90	-	3 878
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	3 788	90	-	3 878
kredyty na nieruchomości	345	3	-	348
kredyty gospodarcze	853	6	-	859
kredyty konsumpcyjne	1 002	-	-	1 002
należności z tytułu faktoringu	774	81	-	855
należności z tytułu leasingu finansowego	814	-	-	814
Faza 2	3 017	544	138	3 699
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	3 017	544	138	3 699
kredyty na nieruchomości	507	164	122	793
kredyty gospodarcze	625	104	4	733
kredyty konsumpcyjne	334	83	10	427
należności z tytułu faktoringu	1	18	-	19
należności z tytułu leasingu finansowego	1 550	175	2	1 727
Faza 3	526	377	1 457	2 360
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	526	377	1 457	2 360
kredyty na nieruchomości	36	39	239	314
kredyty gospodarcze	218	63	505	786
kredyty konsumpcyjne	76	71	573	720
należności z tytułu faktoringu	8	13	45	66
należności z tytułu leasingu finansowego	188	191	95	474
Razem	7 331	1 011	1 595	9 937

PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ (netto)	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM
31.12.2022				
Faza 1	3 358	16	1	3 375
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	3 358	16	1	3 375
kredyty na nieruchomości	457	4	-	461
kredyty gospodarcze	784	1	-	785
kredyty konsumpcyjne	1 056	1	-	1 057
należności z tytułu faktoringu	240	10	1	251
należności z tytułu leasingu finansowego	821	-	-	821
Faza 2	2 525	428	55	3 008
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 525	428	55	3 008
kredyty na nieruchomości	511	125	36	672
kredyty gospodarcze	542	68	4	614
kredyty konsumpcyjne	264	84	12	360
należności z tytułu faktoringu	4	5	-	9
należności z tytułu leasingu finansowego	1 204	146	3	1 353
Faza 3	368	301	1 157	1 826
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	368	301	1 157	1 826
kredyty na nieruchomości	34	36	238	308
kredyty gospodarcze	106	43	483	632
kredyty konsumpcyjne	65	62	322	449
należności z tytułu faktoringu	3	2	21	26
należności z tytułu leasingu finansowego	160	158	93	411
Razem	6 251	745	1 213	8 209

Na potrzeby określenia przeterminowania kredytu Grupa Kapitałowa uwzględnia minimalne progi kwoty przekraczającej 400 PLN w przypadku eskpozycji detalicznych albo 2 000 PLN w przypadku pozostałych eskpozycji kredytowych oraz 1% w odniesieniu do całkowitego łącznego kredytowego zaangażowania bilansowego dłużnika w Banku oraz pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku.

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz Grupy Kapitałowej następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie eskpozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia.

• JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM

RYZYO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2023	Wartość bilansowa brutto				w tym, POCI
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	
KREDYTY NA NIERUCHOMOŚCI	99 843	13 373	1 667	114 883	84
0,00 - 0,02%	1 050	28	-	1 078	-
0,02 - 0,07%	26 475	199	-	26 674	1
0,07 - 0,11%	15 458	237	-	15 695	1
0,11 - 0,18%	14 846	228	-	15 074	2
0,18 - 0,45%	13 083	3 014	-	16 097	2
0,45 - 1,78%	5 066	5 349	-	10 415	7
1,78 - 99,99%	459	3 415	-	3 874	10
100%	-	-	1 544	1 544	59
brak ratingu wewnętrznego	23 406	903	123	24 432	2
KREDYTY GOSPODARCZE, NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU LEASINGU I NALEŻNOŚCI FAKTORINGOWE	77 647	23 674	4 802	106 123	161
0,00 - 0,45%	11 098	119	-	11 217	1
0,45 - 0,90%	11 498	336	-	11 834	-
0,90 - 1,78%	10 812	1 230	-	12 042	-
1,78 - 3,55%	24 780	6 223	-	31 003	1
3,55 - 7,07%	14 152	8 657	-	22 809	-
7,07 - 14,07%	4 991	4 606	-	9 597	-
14,07 - 99,99%	214	2 476	-	2 690	3
100%	-	-	4 802	4 802	156
brak ratingu wewnętrznego	102	27	-	129	-
KREDYTY KONSUMPCYJNE	26 079	3 576	2 452	32 107	79
0,00 - 0,45%	4 969	44	-	5 013	-
0,45 - 0,90%	7 034	150	-	7 184	-
0,90 - 1,78%	6 564	399	-	6 963	2
1,78 - 3,55%	3 998	615	-	4 613	2
3,55 - 7,07%	1 794	564	-	2 358	1
7,07 - 14,07%	753	530	-	1 283	1
14,07 - 99,99%	180	1 134	-	1 314	2
100%	-	-	2 392	2 392	68
brak ratingu wewnętrznego	787	140	60	987	3
Razem	203 569	40 623	8 921	253 113	324

RYZIKO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2022	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	w tym, POCI
KREDYTY NA NIERUCHOMOŚCI	98 541	11 033	1 860	111 434	94
0,00 - 0,02%	1 215	1	-	1 216	-
0,02 - 0,07%	32 102	136	-	32 238	-
0,07 - 0,11%	18 312	125	-	18 437	-
0,11 - 0,18%	16 904	229	-	17 133	1
0,18 - 0,45%	17 498	1 954	-	19 452	5
0,45 - 1,78%	6 772	4 398	-	11 170	8
1,78 - 99,99%	820	4 142	-	4 962	13
100%	-	-	1 860	1 860	66
brak ratingu wewnętrznego	4 918	48	-	4 966	1
KREDYTY GOSPODARCZE, NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU LEASINGU I NALEŻNOŚCI FAKTORINGOWE	73 252	19 700	5 165	98 117	62
0,00 - 0,45%	13 647	313	-	13 960	-
0,45 - 0,90%	9 021	344	-	9 365	-
0,90 - 1,78%	10 835	754	-	11 589	-
1,78 - 3,55%	22 308	4 877	-	27 185	1
3,55 - 7,07%	12 012	6 832	-	18 844	-
7,07 - 14,07%	3 617	4 466	-	8 083	-
14,07 - 99,99%	1 723	2 067	-	3 790	-
100%	-	-	5 165	5 165	61
brak ratingu wewnętrznego	89	47	-	136	-
KREDYTY KONSUMPCYJNE	24 447	3 231	1 895	29 573	57
0,00 - 0,45%	5 070	51	-	5 121	-
0,45 - 0,90%	6 004	103	-	6 107	-
0,90 - 1,78%	5 359	311	-	5 670	-
1,78 - 3,55%	3 540	488	-	4 028	-
3,55 - 7,07%	1 805	528	-	2 333	1
7,07 - 14,07%	831	528	-	1 359	1
14,07 - 99,99%	225	1 099	-	1 324	2
100%	-	-	1 895	1 895	52
brak ratingu wewnętrznego	1 613	123	-	1 736	1
Razem	196 240	33 964	8 920	239 124	213

• JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2023	Wartość bilansowa brutto				w tym, POCI
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	23 916	107	-	24 024	-
0,45 - 0,90%	11 919	272	-	12 190	-
0,90 - 1,78%	11 504	825	-	12 329	-
1,78 - 3,55%	12 319	1 712	-	14 030	-
3,55 - 7,07%	7 772	2 928	-	9 291	-
7,07 - 14,07%	3 300	2 415	-	10 701	-
14,07 - 99,99%	47	209	-	256	-
100%	-	-	947	947	453
brak ratingu wewnętrznego	13 864	1 102	-	14 967	-
Razem	84 641	9 570	947	95 158	453

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2022	Wartość bilansowa brutto				w tym, POCI
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	23 859	1 294	-	25 153	-
0,45 - 0,90%	12 667	98	-	12 765	-
0,90 - 1,78%	10 593	819	-	11 412	-
1,78 - 3,55%	8 598	1 401	-	9 999	-
3,55 - 7,07%	5 872	1 453	-	7 325	-
7,07 - 14,07%	2 542	2 323	-	4 865	-
14,07 - 99,99%	27	131	-	158	-
100%	-	-	812	812	288
brak ratingu wewnętrznego	21 142	1 228	-	22 370	-
Razem	85 300	8 747	812	94 859	288

• JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2023	Wartość bilansowa brutto				w tym, POCI
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW					
RATINGI ZEWNĘTRZNE	14 447	-	-	14 447	-
AAA	1 288	-	-	1 288	-
AA	4 252	-	-	4 252	-
A	6 321	-	-	6 321	-
BBB	1 041	-	-	1 041	-
BB	18	-	-	18	-
B	1	-	-	1	-
CCC	7	-	-	7	-
CC	1 519	-	-	1 519	-
Razem	14 447	-	-	14 447	-

Nota została przygotowana przy założeniu, że w przypadku braku ratingów zewnętrznych, dokonano translacji ratingów wewnętrznych na zewnętrzne, z wykorzystaniem wewnętrznej skali Banku

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2022	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	w tym, POCI
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW					
RATINGI ZEWNĘTRZNE	16 103	-	-	16 103	-
AAA	700	-	-	700	-
AA	4 205	-	-	4 205	-
A	9 797	-	-	9 797	-
BBB	148	-	-	148	-
BB	26	-	-	26	-
B	2	-	-	2	-
CCC	1 225	-	-	1 225	-
Razem	16 103	-	-	16 103	-

Nota została przygotowana przy założeniu, że w przypadku braku ratingów zewnętrznych, dokonano translacji ratingów wewnętrznych na zewnętrzne, z wykorzystaniem wewnętrznej skali Banku

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH**

RYZIKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2023	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	w tym, POCI
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE					
RATINGI ZEWNĘTRZNE	160 299	-	-	160 299	-
AAA	8 037	-	-	8 037	-
AA	2 791	-	-	2 791	-
A	147 728	-	-	147 728	-
BBB	260	-	-	260	-
BB	1 483	-	-	1 483	-
RATINGI WEWNĘTRZNE	34 250	792	12	35 054	-
0,00-0,45%	13 230	-	-	13 230	-
0,45-0,90%	4 090	166	-	4 256	-
0,90-1,78%	308	267	-	575	-
1,78-3,55%	620	-	-	620	-
3,55-7,07%	167	-	-	167	-
7,07-14,07%	-	161	-	161	-
100,00%	-	-	12	12	-
brak ratingu wewnętrznego	15 835	198	-	16 033	-
Razem	194 549	792	12	195 353	-

RYZIKO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2022	Wartość bilansowa brutto					
	DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	RAZEM	w tym, POCI
RATINGI ZEWNĘTRZNE	106 502	-	-	-	106 502	-
AAA	5 715	-	-	-	5 715	-
AA	41	-	-	-	41	-
A	96 728	-	-	-	96 728	-
BBB	1 550	-	-	-	1 550	-
BB	2 468	-	-	-	2 468	-
RATINGI WEWNĘTRZNE	26 201	758	374	27 333	359	
0,00-0,45%	24 663	420	-	25 083	-	
0,45-0,90%	720	2	-	722	-	
0,90-1,78%	62	76	-	138	-	
1,78-3,55%	202	-	-	202	-	
3,55-7,07%	188	113	-	301	-	
7,07-14,07%	-	147	-	147	-	
100%	-	-	374	374	359	
brak ratingu wewnętrznego	366	-	-	366	-	
Razem	132 703	758	374	133 835	359	

55. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przeszłości (przypadki naruszenia).

Grupa Kapitałowa kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe wynikające z wyceny przeciwstawnych transakcji fx forward zawartych z klientami w celu częściowego albo całkowitego zamknięcia pozycji dla danego klienta.

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

KOMPENSOWANIE AKTYWA	Razem aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
31.12.2023			
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	9 959	9 587	372
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane	(7)	(7)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	9 952	9 580	372
Kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, w tym związane z:	911	911	-
(i) ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają kryteriów kompensowania	467	467	-
(ii) zabezpieczeniami finansowymi (w tym gotówkowymi)	444	444	-
Kwota netto	9 041	8 669	372

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA	Razem zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
31.12.2023			
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	12 290	12 290	-
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane	(7)	(7)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	12 283	12 283	-
Kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, w tym związane z:	2 318	2 318	-
(i) ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają kryteriów kompensowania	467	467	-
(ii) zabezpieczeniami finansowymi (w tym gotówkowymi)	1 851	1 851	-
Kwota netto	9 965	9 965	-

KOMPENSOWANIE AKTYWA	Razem aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
31.12.2022			
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	14 215	14 208	7
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane	(4)	(4)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	14 211	14 204	7
Kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, w tym związane z:	1 628	1 628	-
(i) ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają kryteriów kompensowania	912	912	-
(ii) zabezpieczeniami finansowymi (w tym gotówkowymi)	716	716	-
Kwota netto	12 583	12 576	7

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA	Razem zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
31.12.2022			
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	20 451	20 451	-
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane	(4)	(4)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	20 447	20 447	-
Kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, w tym związane z:	2 978	2 978	-
(i) ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają kryteriów kompensowania	912	912	-
(ii) zabezpieczeniami finansowymi (w tym gotówkowymi)	2 066	2 066	-
Kwota netto	17 469	17 469	-

56. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI KREDYTOWEJ W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Grupa Kapitałowa definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub grup powiązanych klientów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Grupa Kapitałowa analizuje ryzyko koncentracji m.in. wobec:

- największych podmiotów (klientów),
- największych grup powiązanych klientów,
- branż,
- regionów geograficznych,
- walut,
- ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.

CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem koncentracji jest zapewnienie bezpiecznej struktury portfela kredytowego poprzez ograniczanie zagrożeń wynikających z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji, charakteryzujących się potencjałem do generowania istotnych strat w Grupie Kapitałowej.

POMIAR I OCENA RYZYKA KONCENTRACJI

Grupa Kapitałowa dokonuje pomiaru i oceny ryzyka koncentracji przez badanie rzeczywistego łącznego zaangażowania wobec klienta lub grupy powiązanych klientów oraz rzeczywistego łącznego zaangażowania w poszczególne grupy portfeli kredytowych.

Rzeczywiste zaangażowanie Grupy Kapitałowej jest rozumiane zgodnie z definicją ekspozycji określonej w rozporządzeniu CRR, która oznacza wszystkie pozycje aktywów lub pozycje pozabilansowe, w tym ekspozycje w portfelach bankowym i handlowym oraz pośrednie ekspozycje wynikające ze stosowanych zabezpieczeń.

Identyfikacja ryzyka koncentracji polega na rozpoznaniu czynników, które mogą wpływać na jego powstanie lub zmianę wysokości zaangażowania Grupy Kapitałowej, w tym potencjalnych czynników ryzyka wynikających np. z planowanej działalności Grupy Kapitałowej. W procesie identyfikacji ryzyka koncentracji Grupa Kapitałowa:

- rozpoznaje i aktualizuje strukturę grupy powiązanych klientów,
- agreguje ekspozycje wobec klienta lub grup klientów powiązanych,
- stosuje wyłączenia spod regulacyjnych limitów dużych ekspozycji i uwzględnia uznane techniki ograniczania ryzyka kredytowego, w zakresie zgodnym z Rozporządzeniem CRR.

Poziom tolerancji Grupy Kapitałowej na ryzyko koncentracji określają:

- zewnętrzne limity nadzorcze wynikające z art. 395 rozporządzenia CRR oraz z art. 79a Prawa bankowego,
- wewnętrzne limity Grupy Kapitałowej:
 - strategiczne limity tolerancji na ryzyko koncentracji,
 - limity określające apetyt na ryzyko koncentracji.

W pomiarze ryzyka koncentracji Grupa Kapitałowa wykorzystuje:

- wskaźnik koncentracji zaangażowania Grupy Kapitałowej wobec klienta lub grup powiązanych klientów w relacji do wartości kapitału Tier 1 Grupy Kapitałowej;
- współczynnik Giniego,
- graficzne miary koncentracji portfela (krzywa koncentracji Lorenza).

W ramach pomiaru ryzyka koncentracji i oceny wpływu czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego Banku na ryzyko koncentracji przeprowadza testy warunków skrajnych na ryzyko koncentracji podmiotowej dużych ekspozycji.

• MONITOROWANIE I PROGNOZOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI

Grupa Kapitałowa monitoruje ryzyko koncentracji na poziomie:

- jednostkowym poprzez weryfikację wskaźnika koncentracji zaangażowań wobec klienta lub grupy klientów powiązanych każdorazowo przed wystąpieniem z wnioskiem o podjęcie decyzji o udzielenie finansowania albo zwiększenie kwoty zaangażowania oraz przed podjęciem innych działań powodujących zwiększenie zaangażowania Banku z innych tytułów,
- systemowym, poprzez:
 - codzienną kontrolę przestrzegania przez Bank zewnętrznego limitu koncentracji oraz identyfikację dużych ekspozycji,
 - miesięczną kontrolę przestrzegania przez Bank limitu wynikającego z art. 79a Prawa bankowego,
 - miesięczną lub kwartalną kontrolę przestrzegania wewnętrznych limitów Grupy Kapitałowej na ryzyko koncentracji,
 - monitorowanie wskaźników wczesnego ostrzegania w zakresie koncentracji,

Grupa Kapitałowa prognozuje zmiany poziomu ryzyka koncentracji w ramach analiz i przeglądu limitów wewnętrznych i polityki zarządzania ryzykiem koncentracji oraz w procesie przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.

Grupa Kapitałowa przeprowadza testy warunków skrajnych badające np. wpływ czynników makroekonomicznych na indywidualne koncentracje, wpływ skutków decyzji innych uczestników rynku finansowego, decyzji o fuzji klientów, zależności od innych ryzyk, np. od ryzyka walutowego, które mogą przyczyniać się do materializacji ryzyka koncentracji oraz wpływ innych czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na ryzyko koncentracji.

Ryzyko koncentracji jest elementem kompleksowych testów warunków skrajnych, które umożliwiają ocenę prognozowanego wpływu skorelowanych ze sobą czynników ryzyka kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego, płynności i ryzyka koncentracji na poziom oczekiwanej straty kredytowej Grupy Kapitałowej.

• RAPORTOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI

Raporty dotyczące ryzyka koncentracji opracowywane są w trybie dziennym, miesięcznym oraz kwartalnym.

Raportowanie ryzyka koncentracji obejmuje cykliczne informowanie – w okresach miesięcznych lub kwartalnych – właściwych organów Banku o skali narażenia na ryzyko koncentracji, które w efekcie może doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka Banku, w tym w szczególności w zakresie:

- wykorzystania limitów określających apetyt na ryzyko i ich ewentualnych przekroczeniach,
- wskaźników wczesnego ostrzegania,
- wyników analizy testów warunków skrajnych,
- portfelowego ryzyka koncentracji oraz koncentracji największych zaangażowań Grupy Kapitałowej i przestrzegania norm koncentracji wynikających z ustawy Prawo bankowe.
- w okresach kwartalnych – organów nadzorczych w zakresie określonym w skonsolidowanych raportach Large exposures.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KONCENTRACJI

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja procesu zarządzania ryzykiem koncentracji oraz poziomu ryzyka koncentracji w Grupie Kapitałowej (zapobieganie nadmiernym koncentracjom).

Działania zarządcze obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych Banku regulujących proces zarządzania ryzykiem koncentracji, wskazujących poziom tolerancji na ryzyko koncentracji, ustalających wysokości limitów i wartości progowych,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka koncentracji, w tym w szczególności decyzji ustalających wartości progowe limitów odwzorowujących apetyt na ryzyko koncentracji,

- opracowywanie i udoskonalenie narzędzi umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka koncentracji w granicach akceptowanych przez Bank,
- opracowywanie i udoskonalanie metod oceny ryzyka koncentracji uwzględniających zmienność sytuacji makroekonomicznej, w tym kryzysy na rynkach zagranicznych i krajowym oraz zmienność otoczenia regulacyjnego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznego wsparcia zarządzania ryzykiem koncentracji.
- **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW (KLIENTÓW)**

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów monitorowane jest zgodnie z rozporządzeniem CRR, które ma przełożenie na Grupę Kapitałową Banku. Grupa Kapitałowa nie przyjmuje na siebie ekspozycji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, której wartość przekracza 25% wartości kapitału skonsolidowanego Tier 1.

Na 31 grudnia 2023 roku oraz 31 grudnia 2022 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 31 grudnia 2023 roku największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 41,28%¹ kapitału skonsolidowanego Tier 1 (na 31 grudnia 2022 roku 42,78%¹ kapitału skonsolidowanego Tier 1).

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 20 największych klientów niebędącym bankiem²:

31.12.2023				31.12.2022			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Wskaźnik koncentracji (relacja zaangażowanie do wartości kapitału skonsolidowanego Tier 1)	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Wskaźnik koncentracji (relacja zaangażowanie do wartości kapitału skonsolidowanego Tier 1)
1. ¹	17 224	4,29%	41,28%	1. ¹	16 314	4,43%	42,78%
2.	3 457	0,86%	8,29%	2.	4 700	1,28%	12,32%
3. ¹	3 360	0,84%	8,05%	3. ¹	3 676	1,00%	9,64%
4.	3 151	0,78%	7,55%	4.	2 756	0,75%	7,23%
5. ¹	2 755	0,69%	6,60%	5.	2 453	0,67%	6,43%
6.	2 594	0,65%	6,22%	6.	2 164	0,59%	5,67%
7.	2 061	0,51%	4,94%	7.	1 928	0,52%	5,05%
8.	1 927	0,48%	4,62%	8.	1 775	0,48%	4,65%
9.	1 826	0,45%	4,38%	9.	1 657	0,45%	4,35%
10.	1 816	0,45%	4,35%	10. ¹	1 618	0,44%	4,24%
11.	1 606	0,40%	3,85%	11.	1 595	0,43%	4,18%
12.	1 501	0,37%	3,60%	12.	1 462	0,40%	3,83%
13.	1 492	0,37%	3,58%	13.	1 374	0,37%	3,60%
14.	1 467	0,37%	3,52%	14.	1 326	0,36%	3,48%
15.	1 375	0,34%	3,30%	15.	1 296	0,35%	3,40%
16.	1 343	0,33%	3,22%	16.	1 237	0,34%	3,24%
17.	1 284	0,32%	3,08%	17.	1 191	0,32%	3,12%
18.	1 283	0,32%	3,08%	18.	1 134	0,31%	2,97%
19.	1 205	0,30%	2,89%	19.	1 124	0,31%	2,96%
20.	1 148	0,30%	2,75%	20.	1 008	0,26%	2,65%
Razem	53 875	13,42%	129,15%	Razem	51 788	14,06%	135,79%

¹ zaangażowanie wyłączone lub częściowo wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy rozporządzenia CRR

² zaangażowanie pozabilansowe uwzględnia zobowiązanie wynikające z transakcji pochodnych w kwocie równej ich ekwiwalentowi bilansowemu

• **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH GRUP POWIĄZANYCH KLIENTÓW**

Największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej w grupę powiązanych klientów wynosiła 4,68% portfela kredytowego Grupy Kapitałowej (na 31 grudnia 2022 roku 4,77%).

Na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej wyniosła odpowiednio: 44,94%¹ kapitału skonsolidowanego Tier 1 i 46,09%¹ kapitału skonsolidowanego Tier 1.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej² wobec 5 największych grup powiązanych klientów³

31.12.2023				31.12.2022			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Wskaźnik koncentracji (relacja zaangażowanie do wartości kapitału skonsolidowanego Tier 1)	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Wskaźnik koncentracji (relacja zaangażowanie do wartości kapitału skonsolidowanego Tier 1)
1. ¹	18 751	4,68%	44,94%	1. ¹	17 578	4,77%	46,09%
2.	4 331	1,08%	10,38%	2.	5 851	1,59%	15,34%
3. ¹	4 034	1,00%	9,67%	3. ¹	3 688	1,00%	9,67%
4.	3 464	0,86%	8,30%	4.	2 869	0,78%	7,52%
5.	3 423	0,85%	8,20%	5.	2 762	0,75%	7,24%
Razem	34 003	8,47%	81,49%	Razem	32 748	8,89%	85,86%

¹ zaangażowanie częściowo wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań na mocy rozporządzenia CRR

² zaangażowanie pozabilansowe uwzględnia zobowiązanie wynikające z transakcji pochodnych w kwocie równej ich ekwiwalentowi bilansowemu

³ zestawienie nie uwzględnia ekspozycji wobec Skarbu Państwa (informacja dotyczy grup, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę)

• **KONCENTRACJA WOBEC SEKCJI BRANŻOWYCH**

W strukturze zaangażowania branżowego Grupy Kapitałowej dominują podmioty działające w sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Przetwórstwo przemysłowe”. Zaangażowanie Grupy Kapitałowej w te branże stanowi około 38% całego portfela branżowego (na 31 grudnia 2022 roku 37%)

SEKCJA	NAZWA SEKCJI	31.12.2023		31.12.2022	
		ZAANGAŻOWANIE	LICZBA PODMIOTÓW	ZAANGAŻOWANIE	LICZBA PODMIOTÓW
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	22,75	1,74	19,00	1,80
C	Przetwórstwo przemysłowe	15,63	10,28	17,95	10,49
L	Działalność związana z obsługą nieruchomości	8,47	10,44	9,90	11,13
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	10,53	20,23	12,45	20,88
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12,92	1,61	9,89	1,59
Pozostałe zaangażowania		29,70	55,70	30,81	54,11
Razem		100,00	100,00	100,00	100,00

• **KONCENTRACJA WOBEC REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH**

Portfel kredytowy Grupy Kapitałowej jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych rozróżniana jest w Grupie Kapitałowej ze względu na obszar klienta Banku – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI)

W 2023 roku, tak jak w roku 2022, największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim, który koncentruje 16,4% portfela ORD (na 31 grudnia 2022 roku: 16,6%).

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA DETALICZNEGO	31.12.2023	31.12.2022
Warszawski	16,37	16,58
Katowicki	11,04	11,00
Poznański	10,26	10,35
Krakowski	8,42	8,28
Łódzki	8,59	8,61
Wrocławski	10,97	10,86
Gdański	10,31	10,20
Lubelski	7,11	7,04
Białostocki	6,39	6,34
Szczeciński	8,16	8,23
Centrala	0,67	0,68
Pozostałe	0,57	0,60
Zagranica	1,14	1,23
Razem	100,00	100,00

W 2023 roku, tak jak w roku 2022, największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w makroregionie centralnym, który koncentruje 45,2% portfela OKI (na 31 grudnia 2022 roku: 42,7%).

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA INSTYTUCJONALNEGO	31.12.2023	31.12.2022
Centrala	3,44	3,61
makroregion centralny	45,17	42,75
makroregion północny	7,87	9,00
makroregion zachodni	11,02	11,84
makroregion południowy	9,58	9,88
makroregion południowo-wschodni	9,42	10,27
makroregion północno-wschodni	4,78	4,16
makroregion południowo-zachodni	6,53	6,44
zagranica	2,19	2,05
Razem	100,00	100,00

- KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO**

Na 31 grudnia 2023 roku udział ekspozycji w walutach wymienialnych innych niż PLN w całym portfelu Grupy Kapitałowej wyniósł 14,8% (na 31 grudnia 2022 roku: 17,0%). W strukturze kredytów walutowych dominują kredyty w EUR, ich udział w portfelu walutowym Grupy wyniósł na koniec 2023 roku 79,6% (na 31 grudnia 2022 roku: 69,9%). Obserwowany jest systematyczny spadek kredytów w CHF, głównie jako efekt działań związanych z zawieraniem ugód z klientami posiadającymi kredyty mieszkaniowe w tej walucie. Udział kredytów w CHF w portfelu kredytowym Grupy wyniósł na koniec 2023 roku 1,7% (na 31 grudnia 2022 roku: 3,5%).

KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO	31.12.2023	31.12.2022
PLN	85,24	82,97
Waluty obce, w tym:	14,76	17,03
CHF	1,70	3,50
EUR	11,76	11,90
USD	0,83	1,04
UAH	0,03	0,01
GBP	0,42	0,57
Inne	0,03	0,02
Razem	100,00	100,00

- INNE RODZAJE KONCENTRACJI**

Grupa Kapitałowa analizuje strukturę portfela kredytów mieszkaniowych względem poziomów LTV. Na koniec 2023 i 2022 roku największa koncentracja występuje w przedziale LTV 0% - 40%.

STRUKTURA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GRUPY WEDŁUG LTV	31.12.2023	31.12.2022
0% - 40%	48,03	43,96
41%-60%	31,77	39,93
61% - 80%	14,05	14,00
81% - 90%	3,03	1,60
91% - 100%	2,65	0,22
powyżej 100%	0,47	0,29
Razem	100,00	100,00

	31.12.2023	31.12.2022
średnie LTV dla portfela kredytów w CHF	43,73	47,27
średnie LTV dla całego portfela	43,80	44,11

57. ZABEZPIECZENIA

Grupa Kapitałowa uwzględnia posiadane zabezpieczenia, spłaty ekspozycji kredytowych przy szacowaniu oczekiwanej straty kredytowej. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących, które spełniają przesłankę utraty wartości, przyszłe odzyski z zabezpieczeń szacowane są indywidualnie i uwzględniane przy ustalaniu oczekiwanej straty, z wagą odpowiadającą ocenie prawdopodobieństwa realizacji scenariusza windykacyjnego. Wartość odzysków z zabezpieczeń szacowanych w ramach scenariusza windykacyjnego dla ekspozycji dotkniętych na dzień bilansowy utratą wartości wynosiła 917 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku 1 098 milionów PLN).

Grupa Kapitałowa nie posiada ekspozycji, które ze względu na wartość zabezpieczenia nie zostały objęte odpisem na oczekiwane straty kredytowe.

Patrz również informacje w nocie [„ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM”](#), [„STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZENIA RYZYKA KREDYTOWEGO – ZABEZPIECZENIA”](#).

58. EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWYM I POZAHURTOWY - ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2023*										
Kontrahent	Kraj	Rating	Rynek międzybankowy - hurtowy			Rynek pozahurtowy			Razem	
			Lokata (wartość nominalna)	Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	Środki na rachunkach NOSTRO		
Kontrahent 1	Polska	A	63	-	9 177	-	-	-	9 240	
Kontrahent 2	Luksemburg	AAA	-	-	8 038	-	-	-	8 038	
Kontrahent 3	Szwajcaria	AAA	1 287	17	-	-	-	-	1 304	
Kontrahent 4	Francja	A	783	-	-	-	-	-	783	
Kontrahent 5	Norwegia	AA	674	-	-	-	-	1	675	
Kontrahent 6	Szwajcaria	AA	642	-	-	-	-	-	642	
Kontrahent 7	Austria	BBB	531	-	-	-	-	-	531	
Kontrahent 8	Belgia	A	304	(8)	-	-	-	199	503	
Kontrahent 9	Niderlandy	A	500	-	-	-	-	-	500	
Kontrahent 10	Szwajcaria	AA	492	-	-	-	-	3	495	
Kontrahent 11	Japonia	A	492	-	-	-	-	-	492	
Kontrahent 12	Niemcy	AA	-	404	-	8	24	4	440	
Kontrahent 13	Szwajcaria	AA	435	-	-	-	-	-	435	
Kontrahent 14	Austria	A	391	-	-	-	-	4	395	
Kontrahent 15	Szwajcaria	AA	394	-	-	-	-	-	394	
Kontrahent 16	Szwajcaria	BRAK	394	-	-	-	-	-	394	
Kontrahent 17	Francja	A	-	357	-	-	-	-	357	
Kontrahent 18	Szwajcaria	AA	295	-	-	-	-	-	295	
Kontrahent 19	Hiszpania	A	239	-	-	-	-	-	239	
Kontrahent 20	Niemcy	BBB	59	(92)	-	-	-	111	170	

* Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWYM I POZAHURTOWY - ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2022*

Kontrahent	Kraj	Rating	Rynek międzybankowy - hurtowy			Rynek pozahurtowy			Razem
			Lokata (wartość nominalna)	Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	Środki na rachunkach NOSTRO	
Kontrahent 1	Polska	A	66	(32)	7 667	-	-	-	7 733
Kontrahent 2	Luksemburg	AAA	-	-	3 656	-	-	-	3 656
Kontrahent 13	Szwajcaria	AA	880	-	-	-	-	-	880
Kontrahent 6	Szwajcaria	AA	704	-	-	-	-	-	704
Kontrahent 108	Niemcy	AAA	694	-	-	-	-	-	694
Kontrahent 16	Szwajcaria	AA	593	-	-	-	-	-	593
Kontrahent 4	Francja	A	484	-	-	-	-	-	484
Kontrahent 15	Szwajcaria	AA	399	-	-	-	-	-	399
Kontrahent 8	Belgia	A	-	103	-	-	-	290	393
Kontrahent 12	Niemcy	AA	-	335	-	3	29	5	372
Kontrahent 17	Francja	A	-	353	-	-	-	-	353
Kontrahent 20	Niemcy	BBB	56	260	-	-	-	-	316
Kontrahent 18	Szwajcaria	AA	300	-	-	-	-	-	300
Kontrahent 41	Polska	A	279	15	-	-	-	-	294
Kontrahent 22	Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	AA	-	-	-	4	11	192	207
Kontrahent 21	Polska	A	-	17	2	150	-	-	170
Kontrahent 42	Francja	A	-	42	-	-	-	91	133
Kontrahent 57	Niemcy	A	-	-	-	-	-	126	126
Kontrahent 23	Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	AA	-	-	-	-	-	124	124
Kontrahent 36	Niemcy	A	-	70	-	-	-	4	74

* Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego transakcji pochodnych oraz transakcji na papierach wartościowych Grupa Kapitałowa zawiera z kontrahentami umowy ramowe (na standardzie ZBP, ISDA i ICMA). Umowy ramowe umożliwiają kompensację wzajemnych wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego) oraz niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego) wynikających z transakcji, jak również skorzystanie z mechanizmu nettingu upadłościowego (close-out netting) w momencie rozwiązywania umowy ramowej na skutek wystąpienia przypadku naruszenia lub przypadku uzasadniającego rozwiązanie w stosunku do jednej lub dwóch stron umowy.

Dodatkowo Grupa Kapitałowa zawiera z kontrahentami umowy zabezpieczające (CSA – Credit Support Annex na standardzie ISDA lub Umowę zabezpieczającą według standardów ZBP), na podstawie których każda ze stron, po spełnieniu przesłanek określonych w tej umowie, zobowiązuje się do ustanowienia stosownego zabezpieczenia wraz z prawem do jego potrącenia. Wyjątek stanowią transakcje na instrumentach pochodnych zawierane pomiędzy podmiotami Grupy Kapitałowej: PKO Bank Polski SA i PKO Bank Hipoteczny SA, które zostały zwolnione z obowiązków nałożonych przez Rozporządzenie EMIR dotyczących wymiany zabezpieczeń.

Grupa Kapitałowa posiada dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (CCP), za pośrednictwem których rozlicza określone w Rozporządzeniu EMIR transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi.

W związku z wymogiem wymiany początkowych depozytów zabezpieczających (IM - Initial Margin), w odniesieniu do określonych typów transakcji pochodnych nierozliczanych w CCP, wynikającym z Rozporządzenia EMIR, Grupa Kapitałowa podpisuje z kontrahentami umowy IM, opierające się na standardzie ISDA. Początkowy depozyt zabezpieczający składany jest u depozytariusza przez dwie strony transakcji pochodnej, w formie akceptowalnych papierów wartościowych, w momencie przekroczenia tzw. thresholdu IM (kwota, o którą obniżany jest wymóg IM). Do momentu przekroczenia thresholdu IM odbywa się monitorowanie wysokości wyliczonego wymogu IM.

59. PRAKTYKI FORBEARANCE

Grupa Kapitałowa jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Zmiany warunków spłaty dokonywane w ramach forbearance mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy *forbearance* wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną.

Udzielenie w ramach forbearance udogodnień uznawanych jako przesłanki utraty wartości skutkuje rozpoznaniem przesłanki utraty wartości i zaklasyfikowaniem ekspozycji kredytowej do portfela ekspozycji z utratą wartości.

Włączenie takich ekspozycji do portfela ekspozycji obsługiwanych (zaprzestanie rozpoznawania umowy forbearance jako przesłanki utraty wartości) następuje nie wcześniej niż po 12 miesiącach od wprowadzenia forbearance, o ile uregulowane zostaną przez klienta wszystkie zaległości w spłacie oraz co najmniej 6 rat wynikających z umownego harmonogramu, a aktualna sytuacja klienta nie stanowi w ocenie Grupy Kapitałowej zagrożenia dla wywiązania się przez niego z warunków umowy restrukturyzacyjnej (z wyjątkiem sytuacji, gdy *forbearance* obejmuje redukcję wierzytelności kapitał, odsetki lub opłaty) o więcej niż 1%).

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęły przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),

- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Grupy Kapitałowej przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

Ekspozycje ze statusem forbearance są na bieżąco monitorowane. W całym okresie rozpoznawania statusu forbearance odpis aktualizujący jest równy wysokości oczekiwanej straty w horyzoncie życia ekspozycji.

Za ekspozycje nieobsługiwane uznaje się ekspozycje bilansowe wobec dłużnika, które są przeterminowane o ponad 90 dni, a wartość bilansowa ekspozycji przeterminowanych brutto stanowi ponad 20 % wartości bilansowej brutto wszystkich ekspozycji bilansowych wobec tego dłużnika.

31.12.2023	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto
Ekspozycje obsługiwane					
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	11	-	11	-	11
kredyty konsumpcyjne	11	-	11	-	11
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	633	1	634	(51)	583
kredyty na nieruchomości	152	-	152	(12)	140
kredyty gospodarcze	358	1	359	(25)	334
kredyty konsumpcyjne	114	-	114	(14)	100
należności z tytułu leasingu finansowego	9	-	9	-	9
Razem ekspozycje obsługiwane	644	1	645	(51)	594
Ekspozycje nieobsługiwane					
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	71	-	71	-	71
kredyty konsumpcyjne	25	-	25	-	25
obligacje korporacyjne	46	-	46	-	46
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	12	-	12	-	12
obligacje korporacyjne	12	-	12	-	12
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 593	32	1 625	(707)	918
kredyty na nieruchomości	287	-	287	(194)	93
kredyty gospodarcze	1 100	29	1 129	(478)	651
kredyty konsumpcyjne	158	3	161	(7)	154
należności z tytułu leasingu finansowego	48	-	48	(28)	20
Razem ekspozycje nieobsługiwane	1 676	32	1 708	(707)	1 001
RAZEM ESKPOZYCJE OBJĘTE FOBREARANCE	2 320	33	2 353	(758)	1 595

31.12.2022	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansow anie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto
Ekspozycje obsługiwane					
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	12	-	12	-	12
kredyty konsumpcyjne	12	-	12	-	12
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	755	2	757	(57)	700
kredyty na nieruchomości	213	-	213	(12)	201
kredyty gospodarcze	350	2	352	(24)	328
kredyty konsumpcyjne	103	-	103	(13)	90
należności z tytułu leasingu finansowego	89	-	89	(8)	81
Razem ekspozycje obsługiwane	767	2	769	(57)	712
Ekspozycje nieobsługiwane					
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	74	-	74	-	74
kredyty konsumpcyjne	29	-	29	-	29
obligacje korporacyjne	45	-	45	-	45
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	374	-	374	2	376
obligacje korporacyjne	374	-	374	2	376
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 754	45	1 799	(856)	943
kredyty na nieruchomości	356	-	356	(251)	105
kredyty gospodarcze	1 200	42	1 242	(554)	688
kredyty konsumpcyjne	176	3	179	(40)	139
należności z tytułu faktoringu	7	-	7	(2)	5
należności z tytułu leasingu finansowego	15	-	15	(9)	6
Razem ekspozycje nieobsługiwane	2 202	45	2 247	(854)	1 393
RAZEM ESKPOZYCJE OBJĘTE FORBEARANCE	2 969	47	3 016	(911)	2 105

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE	2023	2022
Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały forbearance	200	143

60. INFORMACJE O SEKURYZYACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W 2019 roku Grupa Kapitałowa przeprowadziła transakcję sekurytyzacji wierzytelności leasingowych o wartości 2,5 miliarda PLN. Spółka dokonała sprzedaży wierzytelności leasingowych do spółki celowej Polish Lease Prime 1 Designated Activity Company (Polish Lease Prime 1 DAC) z siedzibą w Dublinie (Irlandia). Zakup wierzytelności spółka celowa sfinansowała głównie poprzez emisję papierów wartościowych (obligacji) przeprowadzoną 26 września 2019 roku z terminem wykupu 28 grudnia 2029 roku oraz ze środków pozyskanych w ramach Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA. Celem i korzyścią transakcji sprzedaży wierzytelności do spółki celowej było pozyskanie źródeł długoterminowego finansowania i ich dywersyfikacja.

Wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 roku według ich wartości nominalnej wyniósł 1 060 milionów PLN i przeprowadzony był w kwartalnych datach rozliczeń: 28 lutego, 30 maja, 31 sierpnia i 30 listopada 2023 roku.

Ze skutkiem na dzień 30 listopada 2023 roku PKO Leasing S.A. skorzystała z przysługującej jej opcji wykupu pozostałych w programie wierzytelności leasingowych (tzw. *clean-up-call*). Powodem zamknięcia przedmiotowej transakcji było relatywnie niskie pozostałe saldo pozyskanego finansowania. Za środki z odsprzedaży wierzytelności

do PKO Leasing S.A. spółka celowa wykupiła i umorzyła ostatnie obligacje i spłaciła pożyczki podporządkowane udzielone jej przez PKO Leasing S.A.

Trwają przygotowania do rozpoczęcia procesu likwidacji spółki celowej Polish Lease Prime 1 DAC, którego zakończenie przewidywane jest do końca 2024 roku.

Na 31 grudnia 2023 roku wartość należności stanowiących przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych wyniosła 0 milionów PLN, na 31 grudnia 2022 roku: 992 milionów PLN.

Ponadto w 2023 roku Grupa Kapitałowa przeprowadziła pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i pozabilansowych) ponad 21 tysięcy sztuk wierzytelności od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem ponad 770 milionów PLN (w 2022 roku 43 tysiące sztuk na 1 351 milionów PLN). Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na 31 grudnia 2023 roku wynosiła 2 miliony PLN (na 31 grudnia 2022 roku wynosiła 4 miliony PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Grupa Kapitałowa zaprzestała ujmowania tych aktywów.

Grupa Kapitałowa nie otrzymała papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA OSÓB PRYWATNYCH

Grupa Kapitałowa w sposób szczególny analizuje portfel kredytów hipotecznych dla osób prywatnych w walutach wymiernalnych. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Grupa Kapitałowa uwzględniła to ryzyko w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

KREDYTY I POŻYCZKI NA NIERUCHOMOŚCI DLA OSÓB PRYWATNYCH (BANKOWOŚĆ DETALICZNA I PRYWATNA) WEDŁUG WALUT	31.12.2023			31.12.2022		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
w walutach lokalnych	102 956	(1 552)	101 404	94 169	(1 400)	92 769
PLN	102 751	(1 500)	101 251	93 836	(1 353)	92 483
UAH	205	(52)	153	333	(47)	286
w walutach obcych	6 639	(710)	5 929	11 637	(765)	10 872
CHF	4 790	(595)	4 195	9 353	(677)	8 676
EUR	1 818	(110)	1 708	2 244	(83)	2 161
USD	26	(5)	21	34	(5)	29
INNE	5	-	5	6	-	6
Razem	109 595	(2 262)	107 333	105 806	(2 165)	103 641

Kredyty i pożyczki na nieruchomości w walutach wymiennalnych udzielone osobom prywatnym według daty udzielenia		Indeksowane			Denominowane			Razem		
		Indeksowane	Denominowane	Razem	Indeksowane	Denominowane	Razem	Indeksowane	Denominowane	Razem
		31.12.2023			31.12.2022					
do 2002 roku	Wartość brutto	-	14	14	-	28	28	-	28	28
	Odpisy na straty kredytowe	-	-	-	-	(1)	(1)	-	(1)	(1)
	Wartość netto	-	14	14	-	27	27	-	27	27
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	2 068	2 068	-	2 737	2 737	-	2 737	2 737
od 2003 roku do 2006 roku	Wartość brutto	-	802	802	-	1 976	1 976	-	1 976	1 976
	Odpisy na straty kredytowe	-	(83)	(83)	-	(111)	(111)	-	(111)	(111)
	Wartość netto	-	719	719	-	1 865	1 865	-	1 865	1 865
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	22 418	22 418	-	30 771	30 771	-	30 771	30 771
od 2007 roku do 2009 roku	Wartość brutto	-	2 383	2 383	-	4 911	4 911	-	4 911	4 911
	Odpisy na straty kredytowe	-	(393)	(393)	-	(490)	(490)	-	(490)	(490)
	Wartość netto	-	1 990	1 990	-	4 421	4 421	-	4 421	4 421
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	26 552	26 552	-	35 811	35 811	-	35 811	35 811
od 2010 roku do 2012 roku	Wartość brutto	1 695	1 736	3 431	2 439	2 268	4 707	2 439	2 268	4 707
	Odpisy na straty kredytowe	(119)	(113)	(232)	(76)	(85)	(161)	(76)	(85)	(161)
	Wartość netto	1 576	1 623	3 199	2 363	2 183	4 546	2 363	2 183	4 546
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	7 449	9 558	17 007	8 741	10 344	19 085	8 741	10 344	19 085
od 2013 roku do 2016 roku	Wartość brutto	2	7	9	4	11	15	4	11	15
	Odpisy na straty kredytowe	-	(2)	(2)	-	(2)	(2)	-	(2)	(2)
	Wartość netto	2	5	7	4	9	13	4	9	13
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	13	29	42	18	34	52	18	34	52
Razem	Wartość brutto	1 697	4 942	6 639	2 443	9 194	11 637	2 443	9 194	11 637
	Odpisy na straty kredytowe	(119)	(591)	(710)	(76)	(689)	(765)	(76)	(689)	(765)
	Wartość netto	1 578	4 351	5 929	2 367	8 505	10 872	2 367	8 505	10 872
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	7 462	60 625	68 087	8 759	79 697	88 456	8 759	79 697	88 456

62. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

- **DEFINICJA**

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

- **CEL ZARZĄDZANIA**

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

- **IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA**

Grupa Kapitałowa wykorzystuje takie miary ryzyka stopy procentowej jak: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej, wartość zagrożona (VaR), testy warunków skrajnych i luki przeszacowań.

- **KONTROLA**

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka stopy procentowej,
- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.

- **RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej
- limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej
- transakcje ograniczające wrażliwość dochodu odsetkowego lub wrażliwości wartości ekonomicznej.

W Grupie Kapitałowej zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej m.in. na: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej oraz straty.

INFORMACJE FINANSOWE

Ekspozycja Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku w ramach przyjętych limitów. Grupa Kapitałowa była głównie narażona na ryzyko złotej stopy procentowej. Ryzyko stopy procentowej generowane przez spółki Grupy Kapitałowej nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka.

Grupa Kapitałowa stosuje podział na portfele z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej:

- bankowy – obejmuje pozycje bilansowe oraz pozabilansowe niezaliczone do portfela handlowego, w szczególności pozycje wynikające z działalności podstawowej Grupy, transakcje zawierane w celach inwestycyjnych i płynnościowych oraz ich transakcje zabezpieczające,

- handlowy - obejmuje operacje wykonywane na instrumentach finansowych w ramach działalności na rachunek własny i działalności klientowskiej.

Z uwagi na zasadę utrzymywania ryzyka stopy procentowej w portfelu handlowym na ograniczonym poziomie, ryzyko to generowane jest przede wszystkim przez pozycje portfela bankowego.

W celu ograniczania ryzyka stopy procentowej portfela bankowego, Grupa Kapitałowa wykorzystuje limity i wartości progowe, a także dokonuje transakcji ograniczających ryzyko na podstawie informacji o poziomie ryzyka (z wykorzystaniem miary wrażliwości dochodu odsetkowego, miary wrażliwości wartości ekonomicznej, analiz szokowych i luki przeszacowań) oraz planowanego rozwoju biznesu. W celu zabezpieczania poziomu przyszłych przepływów pieniężnych oraz zmienności wartości godziwej wynikających z ryzyka zmian stóp procentowych, stosuje się zatwierdzone przez Zarząd Banku strategie zabezpieczające z wykorzystaniem transakcji IRS/CIRS w ramach rachunkowości zabezpieczeń, które opisane zostały w nocie „[Rachunkowość zabezpieczeń i pozostałe instrumenty pochodne](#)”.

PORTFEL BANKOWY

Grupa Kapitałowa w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej stosuje miary ryzyka stopy procentowej odzwierciedlające zidentyfikowane pięć głównych rodzajów ryzyka stopy procentowej:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania,
- ryzyko krzywej dochodowości,
- ryzyko bazowe,
- ryzyko opcji klienta oraz,
- ryzyko spreadu kredytowego z tytułu działalności zaliczanej do portfela bankowego (CSRBB)

• WRAŻLIWOŚĆ DOCHODU ODSETKOWEGO

Wrażliwość dochodu odsetkowego na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości określa potencjalny efekt finansowy tego przesunięcia wyrażony zmianą wysokości dochodu odsetkowego w danym horyzoncie czasowym. Zmiana ta wynika z niedopasowania terminów przeszacowań aktywów, pasywów oraz zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych (w szczególności instrumentów pochodnych) wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Wrażliwość dochodu odsetkowego w portfelu bankowym Grupy Kapitałowej na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości o 100 p.b. w dół w horyzoncie jednego roku we wszystkich walutach przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2023	31.12.2022
Wrażliwość dochodu odsetkowego (mln PLN)	(1 014)	(769)

• WRAŻLIWOŚĆ WARTOŚCI EKONOMICZNEJ

Wrażliwość wartości ekonomicznej odzwierciedla zmianę wartości godziwej pozycji w portfelu w efekcie równoległego przesunięcia krzywych dochodowości o 100 p.b. w górę lub w dół (bardziej niekorzystny z wymienionych scenariuszy).

Poniższa tabela przedstawia miarę wrażliwości wartości ekonomicznej (stress-test) portfela bankowego Grupy Kapitałowej we wszystkich walutach na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku:

NAZWA MIARY	31.12.2023	31.12.2022
Wrażliwość wartości ekonomicznej (mln PLN)	(1 567)	(891)

PORTFEL HANDLOWY

Grupa Kapitałowa w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w portfelu handlowym stosuje miarę wartości zagrożonej VaR.

- WARTOŚĆ ZAGROŻONA**

Miara IR VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzn. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian krzywych stóp procentowych.

IR VaR w portfelu handlowym Banku przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2023	31.12.2022
IR VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN):		-
Wartość średnia	59	37
Wartość maksymalna	133	86
Wartość na koniec okresu	42	56

63. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

- DEFINICJA**

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.

- CEL ZARZĄDZANIA**

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.

- IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA**

W Grupie Kapitałowej wykorzystywane są następujące miary ryzyka walutowego: wartość zagrożona (VaR) i testy warunków skrajnych.

- KONTROLA**

Kontrola ryzyka walutowego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka walutowego, w szczególności strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe.

- PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka walutowego,
- stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko walutowe.

- RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka walutowego opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

- DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,

- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych.

Grupa Kapitałowa ustanowiła limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę na rynku walutowym.

INFORMACJE FINANSOWE

- **MIARY WRAŻLIWOŚCI**

Miara FX VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzw. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian kursów walutowych.

Stress-testy służą do oszacowania straty w przypadku gwałtownych zmian na rynku walutowym, które nie są standardowo opisane za pomocą miar statystycznych.

FX VaR Banku, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	31.12.2023	31.12.2022
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	3	128

¹ Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Podmiot dominujący nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miarę VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na 31 grudnia 2023 roku wyniosła ok. 0,3 miliona PLN, a na 31 grudnia 2022 roku ok. 0,2 miliona PLN.

- **POZYCJA WALUTOWA**

Wielkość pozycji walutowych w Grupie Kapitałowej prezentuje poniższa tabela:

POZYCJA WALUTOWA ¹	31.12.2023	31.12.2022
EUR	(59)	(206)
CHF	15	(1 625)
Pozostałe (Globalna Netto)	(20)	3

¹ Pozycje nie uwzględniają pozycji strukturalnych w UAH (602,2 mln PLN) na które Bank uzyskał zgodę KNF na wyłączenie z wyznaczania pozycji walutowych, nie wpływające na wynik Banku.

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe, wyjątkiem są pozycje strukturalne w UAH (602,2 mln PLN) na które Bank uzyskał zgodę KNF na wyłączenie z wyznaczania pozycji walutowych.

63.1. STRUKTURA WALUTOWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

STRUKTURA WALUTOWA - aktywa finansowe	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
31.12.2023							
Kasa, środki w Banku Centralnym	16 256	28	627	157	62	683	17 813
Należności od banków	1 818	199	6 804	3 883	1 531	203	14 438
Pochodne instrumenty zabezpieczające	964	-	206	4	-	-	1 174
Pozostałe instrumenty pochodne	7 701	-	416	284	-	5	8 406
Papiery wartościowe	184 695	-	6 427	5 526	836	-	197 484
- przeznaczone do obrotu	577	-	1	-	-	-	578
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 178	-	357	111	-	-	1 646
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	99 413	-	3 945	3 860	836	-	108 054
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	83 527	-	2 124	1 555	-	-	87 206
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	372	-	-	-	-	-	372
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	211 055	4 317	27 839	1 352	1 045	168	245 776
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 871	-	-	-	-	-	2 871
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	208 184	4 317	27 839	1 352	1 045	168	242 905
Inne aktywa finansowe	1 305	1	125	17	3	23	1 474
Suma aktywów	424 166	4 545	42 444	11 223	3 477	1 082	486 937

STRUKTURA WALUTOWA - zobowiązania finansowe oraz pozabilansowe	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
31.12.2023							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	-	-	-	-	-	10
Zobowiązania wobec banków	1 348	14	1 905	147	-	9	3 423
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	25	-	-	-	-	-	25
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 323	14	1 905	147	-	9	3 398
Pochodne instrumenty zabezpieczające	2 589	-	402	1	-	-	2 992
Pozostałe instrumenty pochodne	8 976	-	188	122	-	5	9 291
Zobowiązania wobec klientów	342 358	1 300	34 073	14 605	2 874	3 983	399 193
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	442	-	-	-	-	-	442
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	341 916	1 300	34 073	14 605	2 874	3 983	398 751
Otrzymane kredyty i pożyczki	161	-	1 317	-	11	-	1 489
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	7 105	-	10 096	-	-	-	17 201
Zobowiązania podporządkowane	2 774	-	-	-	-	-	2 774
Pozostałe zobowiązania finansowe	4 661	4	1 114	172	38	95	6 084
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	634	5	70	35	2	5	751
Suma zobowiązań	370 616	1 323	49 165	15 082	2 925	4 097	443 208
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	78 255	91	10 245	5 110	256	1 201	95 158

STRUKTURA WALUTOWA - aktywa finansowe*	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
31.12.2022							
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 908	42	1 349	248	66	304	15 917
Należności od banków	5 957	13	5 481	3 119	1 225	306	16 101
Pochodne instrumenty zabezpieczające	953	-	75	14	-	-	1 042
Pozostałe instrumenty pochodne	11 689	-	1 214	245	-	14	13 162
Papiery wartościowe	127 871	-	2 663	4 997	101	-	135 632
- przeznaczone do obrotu	191	-	2	-	-	-	193
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 091	-	441	170	-	-	1 702
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	60 425	-	1 237	3 448	101	-	65 211
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	66 164	-	983	1 379	-	-	68 526
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	7	-	-	-	-	-	7
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	194 959	8 906	26 135	1 612	1 278	69	232 959
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 590	-	-	-	-	-	3 590
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	191 369	8 906	26 135	1 612	1 278	69	229 369
Inne aktywa finansowe	1 596	12	146	44	4	48	1 850
Suma aktywów	356 940	8 973	37 063	10 279	2 674	741	416 670

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”)

STRUKTURA WALUTOWA - zobowiązania finansowe oraz pozabilansowe*	Waluta w przeliczeniu na PLN							
	31.12.2022	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		9	-	-	-	-	-	9
Zobowiązania wobec banków		908	-	1 930	153	1	19	3 011
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		2	-	-	-	-	-	2
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		906	-	1 930	153	1	19	3 009
Pochodne instrumenty zabezpieczające		7 202	-	267	-	-	-	7 469
Pozostałe instrumenty pochodne		11 606	-	1 230	129	-	13	12 978
Zobowiązania wobec klientów		287 388	1 349	29 540	14 851	2 259	3 481	338 868
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		154	-	-	-	-	-	154
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		287 234	1 349	29 540	14 851	2 259	3 481	338 714
Otrzymane kredyty i pożyczki		968	-	1 313	-	13	-	2 294
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		5 953	-	9 557	-	-	-	15 510
Zobowiązania podporządkowane		2 781	-	-	-	-	-	2 781
Pozostałe zobowiązania finansowe		2 937	3	865	294	35	251	4 385
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje		714	3	97	6	3	10	833
Suma zobowiązań		320 466	1 355	44 799	15 433	2 311	3 774	388 138
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne		67 393	119	11 310	4 941	187	900	84 850

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

64. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

DEFINICJA

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Grupa Kapitałowa zarządza również ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

CEL ZARZĄDZANIA

Zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Grupa Kapitałowa wykorzystuje następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- nadwyżka płynności,
- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR),

- wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR),
- rezerwa płynności,
- wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych,
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).
- **KONTROLA**

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka płynności, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności,
- stopień wykorzystania nadzorczych norm płynności,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko płynności,
- koncentrację źródeł finansowania,
- wskaźniki wczesnego ostrzegania - monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny wpływ na sytuację płynnościową Grupy Kapitałowej lub sektora finansowego (których przekroczenie uruchamia płynnościowe plany awaryjne).

Grupa Kapitałowa dokonuje również cyklicznych prognoz poziomu ryzyka płynności, które uwzględniają aktualny rozwój działalności Grupy Kapitałowej. Prognozy poziomu płynności uwzględniają przede wszystkim poziom kształtowania się wybranych miar ryzyka płynności w warunkach zrealizowania się prognoz aktywów oraz zobowiązań Grupy Kapitałowej oraz w sytuacji realizacji wybranych scenariuszy stress-testowych.

- **RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka płynności opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym oraz raz w roku opracowywana jest pogłębiona analiza płynności długoterminowej. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE/ NARZĘDZIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności Grupy Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności płynnościowe plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej,
- nadzorcze normy płynnościowe,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych, a także transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Podstawą polityki Grupy Kapitałowej w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności oraz nadzorczych i wewnętrznych miar ryzyka płynności i finansowania poprzez odpowiednie kształtowanie poziomu portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności Grupa Kapitałowa wykorzystuje również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

INFORMACJE FINANSOWE

• LUKA PŁYNNOŚCI

Urealniona luka płynności jest zestawieniem poszczególnych kategorii bilansowych i pozabilansowych ze względu na ich urealniony termin zapadalności lub wymagalności. Poniżej prezentowane luki płynności stanowią sumę urealnionych luk płynności Banku (urealnienia w zakresie między innymi pozycji bilansowych oraz pozabilansowych Banku dotyczą osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, kredytów w rachunku bieżącym oraz kart kredytowych ich zapadalności, a także płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności), PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej.

	a'vista	0 – 1 miesiąc	1 – 3 miesiące	3 – 6 miesiące	6 – 12 miesiące	12 – 24 miesiące	24 – 60 miesiące	pow. 60 miesiące
31.12.2023								
Urealniona luka okresowa	8 465	128 262	(15 277)	2 326	(15 132)	13 284	25 761	(147 689)
Urealniona skumulowana luka okresowa	8 465	136 727	121 450	123 766	108 644	121 928	147 689	
31.12.2022								
Urealniona luka okresowa	9 400	69 449	(8 423)	(576)	(316)	20 757	25 046	(115 337)
Urealniona skumulowana luka okresowa	9 400	78 849	70 426	69 850	69 534	90 291	115 337	

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej luki płynności Banku, PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz kontraktowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej wykazywała wartości dodatnie na 31 grudnia 2023 roku oraz na 31 grudnia 2022 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

• NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

Grupa Kapitałowa regularnie wyznacza i monitoruje następujące nadzorcze miary płynności (określone przez przepisy zatwierdzone na poziomie Unii Europejskiej):

- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR) – miara, która określa relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto w horyzoncie 30 dni w warunkach skrajnych,
- wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) – miara, która określa relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	31.12.2023	31.12.2022
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	156,6%	131,5%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	243,4%	169,1%

W okresie zakończonym 31 grudnia 2023 roku oraz 31 grudnia 2022 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

• OSAD DEPOZYTÓW

Na 31 grudnia 2023 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,9% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 2,6 p.p. w porównaniu do końca 2022 roku.

• STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	31.12.2023	31.12.2022
Depozyty ogółem (z wył. rynku międzybankowego)	86,84	84,07
Depozyty rynku międzybankowego	0,64	0,68
Kapitały własne	9,11	10,09
Finansowanie z rynku	3,40	5,16
Razem	100,00	100,00

64.1. PRZEPEŁYWKI KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ, W TYM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

PRZEPEŁYWKI KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Kwoty ujawnione obejmują niezdykontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu, jak i odsetek (jeśli dotyczy) zgodnie z umową za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku gdy strona, wobec której Grupa Kapitałowa ma zobowiązanie może dokonać wyboru terminu zapłaty, przyjęto założenie, że pod uwagę brany jest najwcześniejszy termin, wedle którego Grupa Kapitałowa zobowiązana jest do zapłaty zobowiązania. Dla przypadków, gdy Grupa Kapitałowa zobowiązana jest do płatności zobowiązań w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym Grupa Kapitałowa może zostać zobowiązana do zapłaty. W przypadku zobowiązań, gdzie rata płatności nie jest stała, przyjęto warunki obowiązujące na dzień sprawozdawczy.

PRZEPEŁYWKI KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
31.12.2023							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	-	-	-	-	10	10
Zobowiązania wobec banków	3 423	-	6	-	-	3 429	3 423
Zobowiązania wobec klientów	309 870	36 269	40 813	10 709	6 824	404 485	399 193
Otrzymane kredyty i pożyczki	29	-	187	1 743	76	2 035	1 489
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2 729	1 998	4 810	8 355	-	17 892	17 201
Zobowiązania podporządkowane	-	-	-	3 040	-	3 040	2 774
Zobowiązania z tytułu leasingu	25	48	191	559	315	1 138	1 088
Pozostałe zobowiązania finansowe	4 861	-	-	135	-	4 996	4 996
Razem	320 947	38 315	46 007	24 541	7 215	437 025	430 174
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	17 208	4 606	32 016	17 464	11 628	82 922	-
udzielone gwarancyjne	930	1 404	3 600	4 495	1 807	12 236	-

PRZEPEŁYWKONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH GRUPY KAPITAŁOWEJ Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący włącznie	Powyżej 3 miesiący do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktow a	Wartość bilansowa
31.12.2022							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	9	-	-	-	-	9	9
Zobowiązania wobec banków	3 032	31	15	-	-	3 078	3 011
Zobowiązania wobec klientów	273 135	29 704	11 461	24 577	7 901	346 778	338 868
Otrzymane kredyty i pożyczki	47	28	1 166	1 697	-	2 938	2 294
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2 712	1 047	2 691	9 655	62	16 167	15 510
Zobowiązania podporządkowane	-	119	116	2 503	1 036	3 774	2 781
Zobowiązania z tytułu leasingu	21	39	161	448	229	898	896
Pozostałe zobowiązania finansowe	3 481	31	81	94	-	3 687	3 489
Razem	282 437	30 999	15 691	38 974	9 228	377 329	366 858
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	14 588	5 101	26 792	18 860	7 864	73 205	-
udzielone gwarancyjne	519	937	4 098	4 632	2 292	12 478	-

- PRZEPEŁYWKONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POUCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH BRUTTO

Kwoty ujawnione obejmują niezdykontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu, jak i odsetek (jeśli dotyczy).

PRZEPEŁYWKONTRAKTOWE Z TYTUŁU POUCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA I KTÓRE ROZLICZAJĄ SIĘ W KWOTACH BRUTTO	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesiący do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
31.12.2023						
wypływy (nominał i odsetki)	(10 300)	(8 575)	(13 475)	(9 552)	(510)	(42 412)
wpływy (nominał i odsetki)	9 766	7 743	12 206	7 005	141	36 861

PRZEPEŁYWKONTRAKTOWE Z TYTUŁU POUCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA I KTÓRE ROZLICZAJĄ SIĘ W KWOTACH BRUTTO	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesiący do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
31.12.2022						
wypływy (nominał i odsetki)	(14 567)	(16 306)	(16 697)	(10 228)	(166)	(57 964)
wpływy (nominał i odsetki)	14 269	15 789	15 368	9 712	526	55 664

- **PRZEPŁYWY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH NETTO**

W przypadku transakcji IRS i NDF zaprezentowano niezdyktowane przyszłe przepływy netto z tytułu odsetek i nominalów odpowiednio, dla pozostałych zaś instrumentów pochodnych rozliczanych na bazie netto jako wartość przepływu przyjęta została wartość wyceny odpowiednio na 31 grudnia 2023 roku i na 31 grudnia 2022 roku.

PRZEPŁYWY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA I KTÓRE ROZLICZAJĄ SIĘ W KWOTACH NETTO	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
31.12.2023						
IRS	(275)	(784)	(1 447)	(768)	(68)	(3 342)
pozostałe: opcje, FRA, NDF	(219)	(338)	(1 153)	(465)	(1)	(2 176)

PRZEPŁYWY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA I KTÓRE ROZLICZAJĄ SIĘ W KWOTACH NETTO	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
31.12.2022						
IRS	(477)	(1 655)	(1 203)	(268)	(25)	(3 628)
pozostałe: opcje, FRA, NDF	(279)	(692)	(1 713)	(609)	(19)	(3 312)

64.2. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

- **ZABEZPIECZENIE LISTÓW ZASTAWNYCH PKO BANKU HIPOTECZNEGO SA**

Zabezpieczeniem hipotecznych listów zastawnych są wierzytelności zabezpieczone hipoteką na nieruchomości wpisanej na pierwszym miejscu. Dodatkowo podstawą emisji hipotecznych listów zastawnych mogą być także środki PKO Banku Hipotecznego SA:

- ulokowane w papierach wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez Narodowy Bank Polski, Europejski Bank Centralny, rządy i banki centralne państw członkowskich Unii Europejskiej, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, z wyłączeniem państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat,
- ulokowane w Narodowym Banku Polskim,
- posiadane w gotówce.

W rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych zostały również ujęte transakcje CIRS oraz FX-Forward zabezpieczające ryzyko walutowe oraz stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych denominowanych w EUR oraz transakcje IRS zabezpieczające ryzyko stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych w PLN, których oprocentowanie jest stałe.

Rejestr zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych w 2023 roku oraz w latach poprzednich nie zawierał papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS), które nie spełniają wymagań określonych w paragrafie 1 artykułu 80 Wytucznych Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2015/510 z 19 grudnia 2014 roku w sprawie implementacji ram prawnych polityki pieniężnej Eurosystemu (EBC/2014/60) (wersja przekształcona).

AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ - AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE HIPOTECZNYCH LISTÓW ZASTAWNYCH	31.12.2023	31.12.2022
wartość nominalna kredytów	16 768	18 560
wartość nominalna dodatkowego zabezpieczenia w postaci papierów wartościowych wyemitowanych przez Skarb Państwa denominowanych w PLN	205	285

- NALEŻNOŚCI STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKCYJ SEKURYZACJI WIERZYTELNOŚCI LEASINGOWYCH**

Szczegółowe informacje znajdują się w nocie „[Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności](#)”.

- ZABEZPIECZENIE OTRZYMANYCH KREDYTÓW**

Zabezpieczeniem otrzymanego przez Grupę Kapitałową kredytu na wsparcie finansowania projektów inwestycyjnych w Ukrainie są obligacje skarbowe Ukrainy w kwocie 15 milionów PLN.

- ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU INSTRUMENTÓW POCHODNYCH**

AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ - Instrumenty pochodne (umowa Initial Margin)	31.12.2023	31.12.2022
Wartość bilansowa zabezpieczenia	780	-
Wartość nominalna zabezpieczenia	747	-
Rodzaj zabezpieczenia	Papiery wartościowe	-
Wartość bilansowa zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	712	-

AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ - Instrumenty pochodne (inne umowy)	31.12.2023	31.12.2022
Wartość bilansowa zabezpieczenia	841	-
Wartość nominalna zabezpieczenia	957	-
Rodzaj zabezpieczenia	Papiery wartościowe	-
Wartość bilansowa zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	841	-

- FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH**

AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ - FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH	31.12.2023	31.12.2022
Wartość funduszu	1 267	1 016
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 100	1 300
Rodzaj zabezpieczenia	Obligacje skarbowe	Obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.04.2024	25.04.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 110	1 258

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie funduszu są obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

- **ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO**

AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ - Środki stanowiące zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych do BFG	31.12.2023	31.12.2022
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	847	847
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom do zapłaty	1 062	1 062
Rodzaj zabezpieczenia	Obligacje skarbowe	Obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	2024-2031	2024-2031
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 019	1 029

Począwszy od 2017 roku wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi nie więcej 30% składek na rzecz BFG na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%. Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości. Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG.

Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Grupę wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

- **OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ**

W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2023 roku oraz 31 grudnia 2022 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Grupy Kapitałowej podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

64.3. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE

AKTYWA FINANSOWE	Krótkotermino we	Długotermino we	Razem wartość bilansowa
31.12.2023			
Kasa, środki w Banku Centralnym	17 813	-	17 813
Należności od banków	14 429	9	14 438
Pochodne instrumenty zabezpieczające	114	1 060	1 174
Pozostałe instrumenty pochodne	4 191	4 215	8 406
Papiery wartościowe	67 222	130 262	197 484
- przeznaczone do obrotu	341	237	578
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 187	459	1 646
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	50 604	57 450	108 054
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	15 090	72 116	87 206
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	372	-	372
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	63 531	182 245	245 776
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 541	330	2 871
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	60 990	181 915	242 905
Inne aktywa finansowe	1 437	37	1 474
Suma aktywów finansowych	169 109	317 828	486 937

AKTYWA FINANSOWE*	Krótkotermino we	Długotermino we	Razem wartość bilansowa
31.12.2022			
Kasa, środki w Banku Centralnym	15 917	-	15 917
Należności od banków	16 093	8	16 101
Pochodne instrumenty zabezpieczające	439	603	1 042
Pozostałe instrumenty pochodne	4 543	8 619	13 162
Papiery wartościowe	11 462	124 170	135 632
- przeznaczone do obrotu	65	128	193
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 198	504	1 702
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 229	57 982	65 211
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 970	65 556	68 526
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	7	-	7
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	59 132	173 827	232 959
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 941	649	3 590
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	56 191	173 178	229 369
Inne aktywa finansowe	1 846	4	1 850
Suma aktywów finansowych	109 439	307 231	416 670

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	Krótkotermino we	Długotermino we	Razem wartość bilansowa
31.12.2023			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	-	10
Zobowiązania wobec banków	3 423	-	3 423
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	25	-	25
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3 398	-	3 398
Pochodne instrumenty zabezpieczające	269	2 723	2 992
Pozostałe instrumenty pochodne	5 321	3 970	9 291
Zobowiązania wobec klientów	384 707	14 486	399 193
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	277	165	442
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	384 430	14 321	398 751
Otrzymane kredyty i pożyczki	-	1 489	1 489
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	9 046	8 155	17 201
Zobowiązania podporządkowane	-	2 774	2 774
Pozostałe zobowiązania finansowe	5 104	980	6 084
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	595	156	751
Suma zobowiązań finansowych	408 974	34 234	443 208

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE*	Krótkotermino we	Długotermino we	Razem wartość bilansowa
31.12.2022			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	9	-	9
Zobowiązania wobec banków	3 011	-	3 011
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2	-	2
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3 009	-	3 009
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 762	5 707	7 469
Pozostałe instrumenty pochodne	4 760	8 218	12 978
Zobowiązania wobec klientów	311 851	27 017	338 868
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5	149	154
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	311 846	26 868	338 714
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 118	1 176	2 294
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	6 311	9 199	15 510
Zobowiązania podporządkowane	-	2 781	2 781
Pozostałe zobowiązania finansowe	3 653	732	4 385
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	688	145	833
Suma zobowiązań finansowych	333 163	54 975	388 138

*Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	31.12.2023	31.12.2022
Zobowiązania finansowe, w tym:	443 208	388 138
przeterminowane	3	4

65. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM OPERACYJNYM

DEFINICJA

Ryzyko operacyjne to ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne uwzględnia ryzyko prawne oraz ryzyko cyberbezpieczeństwa:

- ryzyko prawne - ryzyko poniesienia straty wynikającej z niezajomości, niezrozumienia i niestosowania norm prawnych oraz standardów rachunkowości, niemożności wyegzekwowania postanowień umów, niekorzystnych interpretacji lub rozstrzygnięć sądów albo organów administracji publicznej,
- ryzyko cyberbezpieczeństwa - stopień narażenia przez potencjalne, negatywne czynniki ryzyka cyberbezpieczeństwa, związane z technologiami teleinformatycznymi, mogące powodować szkodę finansową dla organizacji poprzez naruszenie dostępności, integralności, poufności lub rozliczalności informacji przetwarzanych w zasobach systemów informatycznych Banku (SIB).

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego.

CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie efektywności operacyjnej i kosztowej oraz bezpieczeństwa prowadzonej działalności przez ograniczanie występowania zdarzeń operacyjnych oraz ich negatywnych skutków.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

W Grupie Kapitałowej funkcjonują dwie płaszczyzny zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym – polegające na tworzeniu rozwiązań służących sprawowaniu przez Grupę kontroli nad poziomem ryzyka operacyjnego umożliwiającym realizację celów Grupy,
- bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym – mające na celu zapobieganie materializacji zdarzeń operacyjnych i reagowanie na występujące zdarzenia operacyjne, za które odpowiada każdy pracownik Grupy w zakresie swoich zadań i obowiązków.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym realizuje się na poziomie Grupy oraz na poziomach poszczególnych obszarów systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację ryzyka operacyjnego w szczególności przez: gromadzenie danych o ryzyku operacyjnym i samoocenę ryzyka operacyjnego.

Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Grupa gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych oraz przyczynach i skutkach ich powstania, dane o czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości wskaźników ryzyka operacyjnego oraz dane dotyczące jakości systemu kontroli wewnętrznej.

Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla produktów, procesów i aplikacji Grupy oraz zmian organizacyjnych i jest przeprowadzana cyklicznie oraz przed wprowadzaniem nowych lub zmienianych produktów, procesów i aplikacji Grupy z wykorzystaniem zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych oraz informacji pozyskiwanych w trakcie pomiaru, monitorowania, współpracy z podmiotami Grupy Kapitałowej Banku oraz raportowania ryzyka operacyjnego, w tym audytów wewnętrznych oraz audytów bezpieczeństwa.

Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- obliczanie wskaźników ryzyka operacyjnego: KRI (Key Risk Indicators) i RI (Risk Indicators),
- obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA (Bank z uwzględnieniem oddziału w Niemczech i oddziału w Czechach oraz z wyłączeniem oddziału w Słowacji) oraz BIA (oddział w Słowacji oraz podmioty Grupy Kapitałowej objęte konsolidacją ostrożnościową),
- testy warunków skrajnych,
- obliczanie kapitału wewnętrznego dla Grupy Kapitałowej.

- **KONTROLA**

Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów dotyczących ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, limitów strat, wskaźników ryzyka operacyjnego wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji dla Grupy Kapitałowej oraz limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku,
- zdarzenia operacyjne i ich skutki,
- wyniki samooceny ryzyka operacyjnego,
- wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem BIA w zakresie działalności Oddziału w Słowacji oraz zgodnie z podejściem AMA w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank, a dla podmiotów Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnością zgodnie z podejściem BIA,
- wyniki testów warunków skrajnych, w tym odwrotnych testów warunków skrajnych,
- wartości wskaźników ryzyka operacyjnego w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- poziom ryzyka dla Banku oraz Grupy Kapitałowej, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku takich jak samoocena, wskaźniki ryzyka operacyjnego, limity strat,
- skuteczność i terminowość podejmowanych działań zarządczych w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- działania zarządcze związane z występowaniem podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka operacyjnego oraz ich skuteczność w zakresie obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

W 2023 roku i w 2022 roku decydujący wpływ na profil ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej miały: PKO Bank Polski oraz Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA.

- **RAPORTOWANIE**

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzi się na potrzeby wyższej kadry kierowniczej, KRO, KR, Zarządu oraz Rady Nadzorczej w cyklach miesięcznych i kwartalnych. W cyklach miesięcznych sporządzane są informacje dotyczące ryzyka operacyjnego kierowane do KRO, wyższej kadry kierowniczej, jednostek Banku odpowiedzialnych za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Odbiorcami raportów kwartalnych są KRO, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Zakres informacji jest zróżnicowany i dostosowany do zakresu odpowiedzialności poszczególnych odbiorców informacji.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Działania zarządcze podejmuje się w następujących przypadkach:

- z inicjatywy KRO lub Zarządu,
- z inicjatywy jednostek Banku zarządzających ryzykiem operacyjnym,
- gdy ryzyko operacyjne przekroczyło poziom ustalony przez Zarząd lub KRO.

W szczególności w przypadku, gdy poziom ryzyka operacyjnego osiągnął stan podwyższony lub wysoki Grupa stosuje

następujące podejścia i instrumenty zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- redukcja ryzyka - łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji przez wprowadzenie lub wzmocnienie instrumentów zarządzania ryzykiem operacyjnym takich jak:
 - instrumenty kontrolne (m.in. autoryzacja, kontrola wewnętrzna, rozdzielność funkcji),
 - instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
 - ustalenie lub weryfikacja wartości progowych i krytycznych wskaźników ryzyka operacyjnego,
 - ustalenie lub weryfikacja limitów ryzyka operacyjnego,
 - plany awaryjne,

- transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny:
 - ubezpieczenia,
 - outsourcing,
- unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

66. ZARZĄDZENIE RYZYKIEM ESG

Ryzyko ESG (**ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND CORPORATE GOVERNANCE**) zostało zdefiniowane przez Grupę Kapitałową jako ryzyko negatywnych skutków finansowych dla Grupy Kapitałowej, będących konsekwencją obecnego lub przyszłego wpływu czynników ryzyka ESG na klientów i kontrahentów lub pozycje bilansu Grupy Kapitałowej. Ryzyko ESG obejmuje ryzyko środowiskowe, społeczne i ryzyko związane z ładem korporacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem ESG jest wspieranie zrównoważonego rozwoju oraz budowy długookresowej wartości Grupy Kapitałowej zgodnie ze Strategią Banku, poprzez zintegrowane zarządzanie wpływem czynników ESG.

Grupa Kapitałowa zarządza ryzykiem ESG w ramach zarządzania innymi rodzajami ryzyka, ponieważ ze względu na specyfikę ryzyka ESG, nie jest ono odrębnym rodzajem ryzyka, lecz przekrojowym wpływającym na poszczególne rodzaje ryzyka w Banku, w szczególności na ryzyko kredytowe. Za zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka odpowiedzialne są jednostki wskazane przez Zarząd Banku. Komitety funkcjonujące w Banku, w zakresie swoich zadań i kompetencji, podejmują decyzje, wydają rekomendacje, zalecenia, opinie w zakresie działań związanych z ryzykiem ESG. Bank stosuje zasadę „podwójnej istotności” (ang. „double materiality”) poprzez uwzględnienie perspektywy:

- wpływu czynników ESG na działalność, wynik finansowy i rozwój Grupy Kapitałowej,
- oraz wpływu działalności Grupy Kapitałowej na społeczeństwo i środowisko.

Plany finansowe, kapitałowe i strategiczne weryfikowane i oceniane są w zakresie generowanego poziomu ryzyka oraz zgodności ze zrównoważonym rozwojem biorącym pod uwagę ryzyka ESG w perspektywie krótko, średnio i długoterminowej.

Grupa Kapitałowa realizuje plan integracji ryzyka ESG do systemu zarządzania ryzykiem w Grupy Kapitałowej i zgodnie z jego założeniami określa procesy zarządzania ryzykiem ESG w sposób kompleksowy włączając je do istniejących ram zarządzania ryzykiem. Integracja polega na dostosowaniu istniejących metod identyfikacji, pomiaru oraz kontroli poszczególnych ryzyk, biorąc pod uwagę zależności przyczynowo-skutkowe pomiędzy tymi rodzajami ryzyka a czynnikami ESG.

Jednym z elementów zarządzania ryzykiem z zakresu ochrony środowiska jest strategiczny limit tolerancji na ryzyko ESG. Miarą tolerancji tego ryzyka jest iloraz wartości kredytów dla klientów z branż wysokoemisyjnych i wartości sumy bilansowej Banku. W 2023 roku udział kredytów dla klientów z branż wysokoemisyjnych wyniósł 0,19% (przy limicie tolerancji dla Banku $\leq 1,6\%$) wobec wartości na koniec 2022 roku wynoszącej 0,38% (przy limicie tolerancji dla Banku $\leq 0,8\%$). Limit ten jest monitorowany kwartalnie i raportowany do Zarządu Banku. Grupa zdecydowała się na zwiększenie finansowania w sektorze ciepłowniczym oraz selektywne, przejściowe finansowanie transakcji związanych z bezpieczeństwem energetycznym (zakupy węgla) wobec wojny w Ukrainie oraz wzrostu cen surowców energetycznych i konieczności zapewnienia dostaw węgla z alternatywnych wobec Rosji kierunków, realizując wymiar społecznej odpowiedzialności.

Grupa opracowała zasady klasyfikacji finansowania zrównoważonego rozwoju w Grupy Kapitałowej Banku, które określają sposób powiązania z celami zrównoważonego rozwoju m. in. takich produktów jak: pożyczki, kredyty, produkty leasingowe. W zasadach tych został zdefiniowany produkt o pozytywnym wpływie na środowisko naturalne. Produkt ten jest przeznaczony na finansowanie inwestycji przyczyniających się do realizacji celów środowiskowych i mających wymierny pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Inwestycje te mogą dotyczyć m.in.: poprawy efektywności energetycznej, redukcji emisji gazów cieplarnianych czy zapobiegania wytwarzaniu odpadów. Przedmiotem finansowania produktu o pozytywnym wpływie na środowisko naturalne mogą być m.in.:

- odnawialne źródła energii,
- czysty transport,
- budynki o niskim poziomie zużycia energii,

- rozwiązania zmniejszające ślad węglowy produktu lub organizacji albo poprawiające efektywność energetyczną istniejących budynków.

W Obszarze Zarządzania Ryzykiem Grupa Kapitałowa realizuje zadania mające na celu zapewnienie zgodności z poniższymi regulacjami zewnętrznymi:

- ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2020/852 Z 18 CZERWCA 2020 ROKU W SPRAWIE USTANOWIENIA RAM UŁATWIAJĄCYCH ZRÓWNOWAŻONE INWESTYCJE, ZMIENIAJĄCE ROZPORZĄDZENIE (UE) 2019/2088 WRAZ Z ROZPORZĄDZENIAMI DELEGOWANYMI (DALEJ TAKSONOMIA UE):**

Grupa Kapitałowa Banku po raz pierwszy w 2023 roku ma obowiązek przedstawienia kluczowego wskaźnika wyników, tj. wskaźnika zielonych aktywów (GAR). Wskaźnik GAR określa procentowy udział aktywów Grupy Kapitałowej Banku finansujących działalność gospodarczą zgodną z systematyką (zrównoważoną środowiskowo) w porównaniu do wszystkich aktywów Grupy Kapitałowej Banku.

Kryteria uznania działalności gospodarczej za działalność zrównoważoną (zgodną z systematyką) są następujące:

- wnosi istotny wkład w realizację co najmniej jednego z sześciu celów środowiskowych;
- nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z pozostałych celów środowiskowych;
- jest prowadzona zgodnie z minimalnymi gwarancjami określonymi w art. 18 rozporządzenia o Taksonomii UE;
- spełnia techniczne kryteria kwalifikacji opisane w rozporządzeniach delegowanych do rozporządzenia o Taksonomii UE, tj.:
 - Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 roku uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych;
 - Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2022/1214 z dnia 9 marca 2022 roku zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2139 w odniesieniu do działalności gospodarczej w niektórych sektorach energetycznych oraz rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2178 w odniesieniu do publicznego ujawniania szczególnych informacji w odniesieniu do tych rodzajów działalności gospodarczej.

Techniczne kryteria kwalifikacji pozwalają określić czy finansowana przez Grupę inwestycja lub prowadzona przez przedsiębiorstwo działalność gospodarcza wnosi istotny wkład w realizację co najmniej jednego z sześciu celów środowiskowych i nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z pozostałych celów środowiskowych. Techniczne kryteria kwalifikacji określają więc minimalne wymagania, jakie finansowana inwestycja/dana działalność gospodarcza powinna spełniać, aby można było ją uznać za zrównoważoną środowiskowo. Narzędziem wspierającym ocenę spełnienia kryteriów technicznych Taksonomii UE są opracowane w oparciu o ww. rozporządzenia delegowane do Taksonomii UE i wdrożone w Grupie Kapitałowej Banku ankiety taksonomiczne. Ankiety taksonomiczne są integralną częścią procesu określania/klasyfikacji zrównoważonych aktywów. Uzyskane przy pomocy ankiet taksonomicznych dane stanowią bazę do kalkulacji wskaźnika zielonych aktywów ogółem (GAR).

Szczegółowe informacje na temat ujawnienia taksonomicznego zawarte są w Oświadczeniu na temat informacji niefinansowych, które jest częścią Sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego.

- ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) 2022/2453 Z 30 LISTOPADA 2022 ROKU ZMIENIAJĄCE WYKONAWCZE STANDARDY TECHNICZNE OKREŚLONE W ROZPORZĄDZENIU WYKONAWCZYM (UE) 2021/637 W ODNIESIENIU DO UJAWNIANIA INFORMACJI NA TEMAT RYZYK ESG**

Grupa Kapitałowa Banku ma obowiązek przedstawiania informacji na temat ryzyk z zakresu ochrony środowiska, polityki społecznej i ładu korporacyjnego. Grupa Kapitałowa przeprowadza analizy portfela kredytowego w zakresie narażenia ekspozycji Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko transformacji związane z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu oraz na wpływ długoterwałych i gwałtownych zdarzeń fizycznych związanych ze zmianą klimatu.

Aktualnie Grupa Kapitałowa prowadzi prace w zakresie wyznaczenia emisyjności portfela bankowego. W tym celu Grupa przyjęła metodykę PCAF, czyli jednolity globalny standard liczenia i raportowania emisji gazów cieplarnianych zapewniający przejrzystość i rozliczalność. Metodyka PCAF pozwala ocenić wielkość emisji gazów cieplarnianych związanych m.in. z kredytami korporacyjnymi, papierami wartościowymi i kredytami hipotecznymi.

W ramach dobrej praktyki rynkowej i rosnących wymagań regulacyjnych Grupa opracowała metodykę i narzędzia do przeprowadzania stress testów klimatycznych, które stanowią innowacyjne podejście w branży bankowej do oceny ryzyka kredytowego przedsiębiorstw. Metodyka oparta jest na modyfikacji sprawozdań finansowych klientów i uwzględnia kluczowe czynniki środowiskowe takie jak ceny gazów cieplarnianych (GHG), nakłady inwestycyjne, energochłonność budynków, oraz ryzyko związane z suszami. Zastosowanie scenariuszy obejmujących horyzont czasowy 1 roku, 3 lat i 30 lat pozwala na dokładną analizę ryzyka zarówno krótkoterminowego jak i długoterminowego.

W ramach tych zadań, Grupa Kapitałowa prowadzi prace mające na celu rozbudowę systemów informatycznych służących do gromadzenia, agregowania i zarządzania danymi z obszaru zrównoważonego rozwoju.

W zakresie działalności ubezpieczeniowej spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej zarządzają ryzykiem ESG - w ramach zarządzania innymi rodzajami ryzyka, przy czym ze względu na specyfikę ryzyka ESG, nie jest ono odrębnym rodzajem ryzyka, lecz przekrojowym wpływającym na poszczególne rodzaje ryzyka występujące w spółkach. Spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej dostosowały regulacje wewnętrzne dotyczące ESG do wymogów prawnych w roku 2022, w szczególności w zakresie Rozporządzenia delegowanego 2021/1257 zmieniającego rozporządzenia delegowane (UE) 2017/2358 i (UE) 2017/2359 w odniesieniu do uwzględnienia czynników zrównoważonego rozwoju, ryzyk dla zrównoważonego rozwoju i preferencji w zakresie zrównoważonego rozwoju w wymogach w zakresie nadzoru nad produktem i zarządzania nim dla zakładów ubezpieczeń i dystrybutorów ubezpieczeń oraz w przepisach dotyczących prowadzenia działalności i doradztwa inwestycyjnego w odniesieniu do ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych oraz Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2021/1256 z dnia 21 kwietnia 2021 roku zmieniającego rozporządzenie delegowane (UE) 2015/35 w odniesieniu do uwzględniania ryzyk dla zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu zakładami ubezpieczeń i zakładami reasekuracji (rozporządzenie wykonawcze do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku). W roku 2023 spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej prowadziły działalność zgodnie z regulacjami wewnętrznymi dostosowanymi do obowiązujących wymogów prawnych w zakresie ESG.

67. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM UBEZPIECZENIOWYM I FINANSOWYM W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Grupa stosuje programy zarządzania ryzykiem, w tym procesy dopasowania aktywów do pasywów (ALM), programy zabezpieczające (w dużej mierze realizowane z wykorzystaniem instrumentów pochodnych) oraz programy ubezpieczeniowe (w dużej mierze realizowane poprzez wykorzystanie akcji kwotowej, nadwyżki straty i reasekuracji stop loss). Programy funkcjonują w każdym kraju, w którym Grupa prowadzi działalność i stanowią integralną część ogólnych ram zarządzania ryzykiem Grupy. W spółkach ubezpieczeniowych celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- zapewnienie stabilności i płynności finansowej spółki;
- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy;
- zapewnienie realizacji świadczeń i odszkodowań względem klientów;
- wsparcie spółki w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością ryzyk, jakie ze sobą niosą.

Wdrożony system zarządzania ryzykiem jest efektywny i obejmuje strategię, procesy oraz procedury sprawozdawcze konieczne do określenia, pomiaru i monitorowania ryzyk, na które jest lub może być narażona spółka ubezpieczeniowa, zarządzania tymi rodzajami ryzyka i sprawozdawczości w ich zakresie, w sposób ciągły, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zagregowanym. Spółki zapewniają efektywność i właściwe zintegrowanie systemu zarządzania ryzykiem ze strukturą organizacyjną oraz z procesami decyzyjnymi, z uwzględnieniem osób pełniących kluczowe funkcje. System zarządzania ryzykiem obejmuje ryzyka, które należy uwzględnić w obliczeniach kapitałowego wymogu wypłacalności, oraz ryzyka nieobjęte przez Formułę Standardową.

Do elementów systemu zarządzania ryzykiem należą między innymi:

- organizacja ładu korporacyjnego obejmującego zarówno strukturę organizacyjną, linie raportowania, kluczowe funkcje, kontrolę wewnętrzną, nadzór, komunikację, jak i kulturę zarządzania ryzykiem;
- ocena własna ryzyk i potrzeb kapitałowych w horyzoncie planowania biznesowego.

Zarządzanie ryzykiem w spółkach ubezpieczeniowych realizuje się na trzech niezależnych, wzajemnie uzupełniających się poziomach:

- pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne spółki zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów (w tym szkód i świadczeń) oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych;
- drugi poziom obejmuje działalność komórek realizujących funkcję zarządzania ryzykiem, funkcję aktuarialną, funkcję zgodności, jak również funkcjonowanie komitetów Spółki; celem tych struktur jest identyfikacja, pomiar lub ocena, kontrola, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń, aby zapewnić, że działania realizowane na pierwszym poziomie są właściwie zaprojektowane w przepisach wewnętrznych spółki ubezpieczeniowej i skutecznie ograniczają ryzyko, wspierają pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności;
- trzeci poziom stanowi działalność komórki audytu wewnętrznego oraz komitetu przy Radzie Nadzorczej, realizującej niezależne audyty elementów systemu zarządzania Towarzystwem, o których mowa w punktach powyżej. Audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu.

67.1. RYZYKO UBEZPIECZENIOWE

Grupa w swoim portfelu posiada umowy ubezpieczeniowe w zakresie działu I (Ubezpieczenia na życie), jak również działu II (pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe), oferując szerokie spektrum ubezpieczanych ryzyk. Ekspozycja Grupy na ryzyka ubezpieczeniowe obejmuje przede wszystkim:

- Ryzyko śmiertelności;
- Ryzyko szkodowości w ubezpieczeniach osobowych i majątkowych, zwłaszcza w zakresie katastrof naturalnych, zdarzeń komunikacyjnych oraz ubezpieczeń ryzyk finansowych
- Ryzyko rezygnacji;
- Ryzyko kosztów;
- Ryzyko inflacji.

Niekorzystna realizacja powyższych ryzyk, tzn. realizacja gorsza niż założona przy wycenie, może przełożyć się na obniżenie wyniku finansowego, w tym wystąpienie straty finansowej.

Rozbieżności pomiędzy oczekiwanymi przepływami uwzględnionymi w zobowiązaniach ubezpieczeniowych a rzeczywistymi płatnościami, które będą miały miejsce w przyszłości, są naturalne i wynikają z losowości zdarzeń ubezpieczeniowych, zarówno w wymiarze liczby szkód, jak i ich wysokości. Dlatego jednym z głównych celów zarządzania portfelem oraz wyceny rezerw jest minimalizacja odchyleń rzeczywistych przepływów pieniężnych od ich prognoz.

Zastosowanie odpowiednich metod statystycznych oraz wykorzystanie aktualnych danych dostępnych na datę raportową ogranicza ryzyko błędnego oszacowania wartości oczekiwanej aktywów i zobowiązań z tytułu ubezpieczenia i reasekuracji. Jednocześnie właściwie zarządzanie portfelem pozwala zredukować wpływ na wynik finansowy potencjalnych odchyleń rzeczywistych przepływów od ich wcześniejszych szacunków. Do głównych instrumentów ograniczających ryzyko ubezpieczeniowe i tym samym mitygujących wahania wyniku oraz zapewniających wystarczalność rezerw na pokrycie przyszłych zobowiązań należy zaliczyć:

- dywersyfikację ryzyka pomiędzy różnymi produktami, a także w ramach poszczególnych produktów, np. poprzez dywersyfikację geograficzną;
- ostrożne podejście do przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia, wykluczające ekspozycje narażone na największe ryzyko lub wymagające dodatkowych badań medycznych lub zabezpieczeń;
- ciągły monitoring rentowności posiadanego portfela w podziale na produkty oraz dynamiczne zarządzanie taryfą dla wybranych portfeli;

- stosowanie reasekuracji biernej.

Biorąc pod uwagę różnorodność produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez Grupę, obejmujących zarówno ubezpieczenia na życie, jak i ubezpieczenia różnych, nieskorelowanych ryzyk majątkowych, nawet bardzo niekorzystna realizacja oczekiwanych przepływów na pojedynczym produkcie będzie w relatywnie niewielkim stopniu wpływać na łączny wynik finansowy z tytułu ubezpieczeń.

W przypadku ryzyka ubezpieczeniowego występuje ryzyko koncentracji, związane z wystąpieniem zdarzenia, które obejmie dużą liczbę umów. Do kluczowych ryzyk w tym obszarze należy zaliczyć ryzyko katastrof naturalnych oraz ryzyko pandemii. W obu tych przypadkach Grupa mityguje ryzyko koncentracji m.in. poprzez stosowanie umów reasekuracji nieproporcjonalnej.

67.2. RYZYKO FINANSOWE

- **RYZYKO PŁYNNOŚCI**

Ryzyko płynności określa ryzyko braku zdolności do terminowego regulowania zobowiązań bez ponoszenia nadzwyczajnych kosztów. W przypadku rozliczeń umów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych ryzyko to jest głównie związane z potencjalnym brakiem dostatecznej płynności posiadanego portfela aktywów. Spółki ubezpieczeniowe przeprowadzają analizę luki oraz pomiar płynności. Ryzyko płynności jest mitygowane poprzez utrzymywanie bufora środków płynnych, planowanie potrzeb płynnościowych oraz dopasowanie struktury inwestycji do wymagalności zobowiązań spółki. W szczególności spółka PKO Życie TU zarządza ryzykiem płynności związanym z transferami oraz wypłatami w produktach z UFK poprzez utrzymywanie nadwyżki aktywów na pokrycie rezerw w postaci płynnych aktywów na odpowiednim poziomie.

- **RYZYKO KREDYTOWE**

Ryzyko kredytowe wynikające z umów objętych zakresem MSSF 17 obejmuje przede wszystkim ryzyko upadłości reasekuratora oraz nieopłacenia należności składkowej przez ubezpieczających. Grupa zarządza ryzykiem upadłości kontrahenta poprzez dywersyfikację reasekuratorów oraz ograniczanie się do reasekuratorów z wysoką oceną kredytową. Z kolei ryzyko nieopłacenia składki przez ubezpieczających jest w większości przypadków mitygowane poprzez wypowiedzenie umowy i ograniczenie ekspozycji na ryzyko ubezpieczeniowe. Biorąc pod uwagę dywersyfikację ekspozycji na ryzyko kredytowe, Grupa nie identyfikuje istotnego ryzyka koncentracji w tym obszarze.

- **RYZYKO RYNKOWE - RYZYKO WALUTOWE**

Ryzyko walutowe określa ryzyko niekorzystnej zmiany aktywów i zobowiązań na skutek zmian kursów walutowych. Grupa nie identyfikuje istotnego ryzyka walutowego w obszarze umów objętych zakresem MSSF 17 z uwagi na specyfikę posiadanego portfela. Niemal wszystkie rozliczenia, zarówno z ubezpieczającymi, ubezpieczonymi oraz reasekuratorami przeprowadzane są w krajowej walucie, a rozliczenia w zagranicznych walutach związane są głównie z likwidacją szkód komunikacyjnych i turystycznych, które miały miejsce poza granicami Polski. Grupa dodatkowo mityguje ryzyko walutowe poprzez istotną reasekurację portfeli narażonych na ryzyko walutowe. Z uwagi na nieistotny poziom ekspozycji netto na ryzyko walutowe, Grupa nie identyfikuje ryzyka koncentracji w tym obszarze.

- **RYZYKO RYNKOWE - RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ**

Ryzyko stopy procentowej jest związane z niekorzystną zmianą wyceny aktywów i zobowiązań na skutek zmiany rynkowych stóp procentowych. Z perspektywy umów w zakresie MSSF 17, Grupa nie identyfikuje istotnego ryzyka stopy procentowej. W przypadku niemal wszystkich produktów wypłata odszkodowań i świadczeń jest niezależna od bieżącej struktury stóp procentowych. W związku z powyższym, Grupa nie jest narażona na istotne ryzyko koncentracji w obszarze ryzyka stóp procentowych dla umów będących w zakresie MSSF 17. Zmiany stóp procentowych wpływają na wycenę zobowiązań i aktywów z tytułu umów ubezpieczenia i reasekuracji. Z uwagi na stosowaną dekompozycję przychodów i kosztów finansowych na część wykazywaną w rachunku zysków i strat (w oparciu o stopy z momentu początkowego ujęcia) oraz część prezentowaną w innych dochodach całkowitych, efekt zmiany stóp procentowych nie przekłada się na wynik finansowy.

- **RYZYKO CEN AKCJI** - Grupa nie identyfikuje ryzyka cen akcji w obszarze umów w zakresie MSSF 17 z uwagi na pełne zabezpieczenie zobowiązań zależnych od wyceny portfela inwestycyjnego odpowiednimi aktywami. W rezultacie fluktuacje wyceny zobowiązań wynikające ze zmian cen akcji i jednostek uczestnictwa są w pełni odzwierciedlone w wahaniach wyceny posiadanych aktywów.

67.3. KAPITAŁ

Zarządy spółek ubezpieczeniowych Grupy Kapitałowej monitorują wymogi kapitałowe i są bezpośrednio nadzorowane przez lokalne organy regulacyjne. Są one zobowiązane przez Komisję Nadzoru Finansowego do utrzymywania nadwyżki środków własnych ponad wymóg kapitałowy (SCR) zgodnie z reżimem Wypłatność II.

Wymóg ten ma na celu zapewnienie, że spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej będą w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań w ciągu najbliższych 12 miesięcy na poziomie ufności 99,5%.

Naruszenie tego wymogu – kapitałowego wymogu wypłacalności – skutkowałoby interwencją nadzorczą i działaniami naprawczymi mającymi na celu przywrócenie wymaganego poziomu kapitału. Podejście KNF do pomiaru adekwatności kapitałowej opiera się przede wszystkim na monitorowaniu współczynników wypłacalności oraz innych danych przekazywanych przez spółki ubezpieczeniowe w ramach cyklicznej sprawozdawczości.

Spółki ubezpieczeniowe Grupy Kapitałowej spełniają wszystkie nałożone zewnętrznie wymogi regulacyjne w tym kapitałowe.

67.4. RYZYKO UBEZPIECZENIOWE I FINANSOWE W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ - INFORMACJE FINANSOWE

Poniższa tabela przedstawia analizę terminów wymagalności dla portfeli zawartych umów ubezpieczenia, które są zobowiązaniami, oraz dla portfeli umów reasekuracji biernej, które są aktywami.

Terminy wymagalności dla portfeli zawartych umów ubezpieczenia, które są zobowiązaniami i aktywami oraz dla portfeli umów reasekuracji biernej, które są zobowiązaniami i aktywami	< 1 rok	1-2 lata	2-3 lata	3-4 lata	4-5 lat	> 5 lat	Suma
	2023	1 327	589	326	181	99	303
Umowy ubezpieczenia	1 384	607	333	185	100	306	2 915
Umowy reasekuracji	(57)	(18)	(7)	(4)	(1)	(3)	(90)
2022	1 117	596	381	204	119	346	2 763
Umowy ubezpieczenia	1 187	619	392	209	121	350	2 878
Umowy reasekuracji	(70)	(23)	(11)	(5)	(2)	(4)	(115)

Poniższa tabela przedstawia kwoty zobowiązań ubezpieczeniowych płatnych na żądanie oraz wartość bilansową powiązanych z nimi portfeli umów.

Kwoty płatne na żądanie	2023		2022	
	Kwota płatna na żądanie	Wartość bilansowa	Kwota płatna na żądanie	Wartość bilansowa
Na życie ochronne	7	11	8	11
Pozostałe	595	565	632	598

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM GRUPY KAPITAŁOWEJ

68. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

• ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Adekwatność kapitałowa jest stanem, w którym poziom ryzyka podejmowanego przez Grupę Kapitałową Banku w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, którego poziom i struktura są adekwatne do obowiązujących wymogów nadzorczych, określonego poziomu tolerancji na ryzyko oraz przyjętego horyzontu czasowego. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest zapewnienie odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych w odniesieniu do skali prowadzonej działalności, wymogów nadzorczych oraz ekspozycji na ryzyko.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Grupę celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- pomiar lub szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie wartości progowych dla miar adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury funduszy własnych,
- zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Grupę Kapitałową funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- testy warunków skrajnych,
- prognozowanie wymogu w zakresie funduszy własnych,
- ocenę rentowności obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1),
- wskaźnik dźwigni,
- wskaźnik MREL – TREA,
- wskaźnik MREL – TEM.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych lub przygotowania planu ochrony kapitału.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- ustawa Prawo bankowe,
- rozporządzenie CRR,
- ustawa z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 8 czerwca 2021 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (weszło w życie z dniem 11 czerwca 2021 roku),
- rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 27 lipca 2021 roku w sprawie szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego oraz dokonywania przez bank przeglądów strategii i procedur szacowania i stałego utrzymywania kapitału wewnętrznego (weszło w życie z dniem 4 sierpnia 2021 roku),
- ustawa z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (z późniejszymi zmianami).

Minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Grupę Kapitałową, zgodnie z art. 92 rozporządzenia CRR		
• łączny współczynnik kapitałowy (TCR)		8%
• współczynnik kapitału Tier 1 (T1)		6%
• współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1)		4,5%
Wymóg połączonego bufora ponad minima określone w art. 92 rozporządzenia CRR, stanowiący sumę obowiązujących buforów	31.12.2023	31.12.2022
Łącznie:	4,54%	4,52%
• zabezpieczającego	2,5%	2,5%
• antycyklicznego	0,04%	0,02%
• z tytułu zidentyfikowania Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym („O-SII”)	2% ¹	2% ¹

¹ Bufor stanowi udział łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z rozporządzeniem CRR. 20 listopada 2023 roku został opublikowany komunikat KNF dotyczący przeglądu adekwatności wskaźnika bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym, zgodnie z którym wysokość bufora O-SII dla poszczególnych banków została utrzymana na poziomie wynikającym z poprzedniego przeglądu, przeprowadzonego w 2022 roku.

Łączny minimalny poziom współczynnika wypłacalności wraz wymogiem połączonego bufora na koniec 2023 roku wynosił 12,54 %, podczas gdy na koniec roku 2022 wynosił 12,52%.

14 listopada 2023 roku Bank otrzymał pismo BFG w sprawie wysokości minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych („MREL”, ang. the minimum requirement for own funds and eligible liabilities). BFG określił docelowy wymóg MREL dla Banku w oparciu o dane skonsolidowane na poziomie łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko „TREA” i miary ekspozycji całkowitej „TEM”, które muszą zostać spełnione na koniec 2023 roku. Przyjęte poziomy TREA oraz TEM zostały skorygowane o wyłączenie z konsolidacji PKO Banku Hipotecznego S.A. oraz Kredobank S.A. Jednocześnie BFG zwolnił PKO Bank Hipoteczny S.A. z obowiązku utrzymywania minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych.

Wymagane poziomy zostały określone w tabeli poniżej:

w %	31.12.2023
MREL (TREA)	15,36
MREL (TEM)	5,91

Według stanu na 31 grudnia 2023 roku współczynnik MREL w odniesieniu do łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko „TREA” wyniósł 16,38% (zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, instrumenty w kapitale podstawowym Tier I utrzymywane przez podmiot na potrzeby wymogu połączonego bufora nie mogą zostać wykorzystane do spełnienia tego wymogu; bez uwzględnienia tego ograniczenia współczynnik wyniósł 21,18%). W odniesieniu do miary ekspozycji całkowitej „TEM” współczynnik MREL wyniósł 9,25%.

Wpływ MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2020/873 z 24 czerwca 2020 roku zmieniające rozporządzenia (UE) nr 575/2013 i (UE) 2019/876 w odniesieniu do niektórych dostosowań w odpowiedzi na pandemię COVID-19 (dalej Rozporządzenie 2020/873). Przepis ten pozwala na złagodzenie wpływu na kapitał Tier 1 kwoty odpisów utworzonych od 1 stycznia 2020 roku.

Rozwiązanie takie może być stosowane do 2024 roku włącznie, przy czym przyporządkowany do tej wartości współczynnik korygujący maleje z okresu na okres. Grupa Kapitałowa Banku podjęła decyzję, w świetle art. 473a ust. 7a CRR wprowadzonego powyższym Rozporządzeniem, o skorzystaniu z opcji, zgodnie z którą do korekty łagodzącej wpływ wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne przypisywana jest waga ryzyka równa 100 % i uzyskana wartość dodawana jest do miary ekspozycji całkowitej.

Zgodnie z art. 468 CRR (zmienionym ww. Rozporządzeniem 2020/873) banki mogły do końca 2022 roku stosować tymczasowe traktowanie niezrealizowanych zysków i strat wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody w związku z pandemią COVID-19. Podejście to pozwalało na wyłączenie z obliczeń pozycji kapitału podstawowego Grupy części niezrealizowanych zysków i strat skumulowanych od dnia 31 grudnia 2019 roku ujętych w bilansie w pozycji „zmiany wartości godziwej instrumentów dłużnych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody”, odpowiadających ekspozycjom wobec rządów centralnych, samorządów regionalnych lub władz lokalnych, oraz wobec podmiotów sektora publicznego, z wyłączeniem tych aktywów

finansowych, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Grupa Kapitałowa Banku podjęła decyzję o stosowaniu powyższego tymczasowego traktowania począwszy od danych za grudzień 2021 roku i zawiadomiła o tej decyzji Komisję Nadzoru Finansowego.

Ponadto, od danych za listopad 2021 Grupa zdecydowała się na wykorzystanie możliwości wskazanej w wytycznych Europejskiego Nadzoru Bankowego określonych w ramach jednolitego zbioru pytań i odpowiedzi (single rulebook QA nr 2015_1887). Zgodnie z odpowiedzią EBA aktywa z tytułu podatku odroczonego związane z zyskami lub stratami na zabezpieczeniach przepływów pieniężnych (które nie są włączane do funduszy własnych zgodnie z art. 33 CRR) nie muszą być uwzględniane także w aktywach z tytułu dochodowego podatku odroczonego uwzględnianych w odliczeniach od funduszy własnych zgodnie z art. 36 oraz 48 CRR.

- **FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ**

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej w 2023 roku i w 2022 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych. W całym okresie minimalne wymogi kapitałowe były spełnione.

- **WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)**

Grupa Kapitałowa wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dla następujących rodzajów ryzyka:

<p>RYZYO KREDYTOWE</p>	<p>metodą standardową stosując następujące formuły w zakresie:</p> <p>EKSPOZYCJI BILANSOWYCH - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>TRANSAKCJI POZABILANSOWYCH (INSTRUMENTÓW POCHODNYCH) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8%.</p>
<p>RYZYO OPERACYJNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z uwzględnieniem oddziału w Niemczech i oddziału w Czechach oraz z wyłączeniem oddziału w Słowacji, • zgodnie z podejściem BIA - w zakresie działalności oddziału w Słowacji oraz w zakresie działalności podmiotów Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnościową.
<p>RYZYO RYNKOWE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ryzyka walutowego - wyliczanego metodą podstawową, • ryzyka cen towarów - wyliczanego metodą uproszczoną, • ryzyka instrumentów kapitałowych - wyliczanego metodą uproszczoną, • ryzyka szczególnego instrumentów dłużnych - wyliczanego metodą podstawową, • ryzyka ogólnego instrumentów dłużnych - wyliczanego zgodnie z podejściem opartym na duracji, • pozostałych rodzajów ryzyka innych niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczanych metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji.

POZOSTAŁE RYZYKA	<ul style="list-style-type: none">ryzyka rozliczenia i ryzyka dostawy – wyliczanego metodą określoną w Tytule V „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rozliczenia” rozporządzenia CRR,ryzyka kredytowego kontrahenta – w tym ekspozycji wobec kontrahenta centralnego - wyliczanego metodą standardową określoną w Rozdziale 6 „Ryzyko kredytowe kontrahenta” Tytułu II „Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego” rozporządzenia CRR,ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej - wyliczanego metodą określoną w Tytule VI „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej” rozporządzenia CRR,przekroczenia limitu dużych ekspozycji – wyliczanego metodą określoną w § 395-401 rozporządzenia CRR.
-------------------------	---

Adekwatność kapitałowa	31.12.2023	31.12.2022 (dane przekształcone) ⁴	31.12.2022 (dane opublikowane)
Kapitał własny	45 227	35 707	35 435
kapitały: zakładowy, zapasowy, rezerwowy i fundusz ogólnego ryzyka	32 318	32 496	32 496
niepodzielony wynik finansowy	10 810	8 920	8 651
wynik roku bieżącego	5 502	3 312	3 333
inne całkowite dochody oraz udziały niekontrolujące	(3 403)	(9 021)	(9 045)
Wyłączenia z kapitału własnego:	3 534	(1 987)	(2 154)
dekonsolidacja - korekty z tytułu konsolidacji ostrożnościowej	(109)	(107)	(224)
wynik roku bieżącego	5 505	3 340	3 290
niepodzielony wynik finansowy za rok poprzedni	-	-	-
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(1 862)	(5 220)	(5 220)
Inne pomniejszenia funduszy:	3 036	3 209	3 404
wartość firmy	961	961	961
inne wartości niematerialne	1 587	1 508	1 508
pozycje sekurytyzacyjne	-	12	12
dodatkowe korekty aktywów (AVA, DVA, NPE, przekroczenie progów z art. 48 CRR) ¹	488	728	923
Przejściowe traktowanie niezrealizowanych zysków i strat od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z art. 468 CRR	-	1 357	1 357
Przejściowe odwrócenie wpływu MSSF 9	1 373	2 075	1 651
Wynik roku bieżącego zaliczony za zgodą KNF/po zatwierdzeniu podziału zysku przez ZWZ	1 697	3 258	946
Kapitał Tier 1	41 727	41 175	38 139
Kapitał Tier 2 (dług podporządkowany)	2 080	2 584	2 584
Fundusze własne	43 807	43 759	40 723
Wymogi w zakresie funduszy własnych	18 787	18 359	18 328
Ryzyko kredytowe	16 470	15 625	15 594
Ryzyko operacyjne ²	2 163	2 358	2 358
Ryzyko rynkowe ³	125	339	339
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	29	37	37
Ryzyko rozliczenia/dostawy	-	-	-
Łączny współczynnik kapitałowy	18,65	19,07	17,78
Współczynnik kapitału Tier 1	17,77	17,94	16,65

¹ AVA – dodatkowa korekta wyceny (additional valuation adjustment), DVA – korekta wartości kredytowej własnej (debt valuation adjustment), NPE – korekta z tytułu niewystarczającego pokrycia odpisami ekspozycji nieobsługiwanych (non-performing exposures).

² W 2023 roku nastąpił spadek wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego będący w głównej mierze konsekwencją wdrożenia indywidualnego skalowania kosztów ryzyka prawnego kredytów hipotecznych CHF w podejściu AMA zgodnie z uzyskaną decyzją KNF z 22 lutego 2023 roku. Celem zmiany jest zapewnienie, aby historycznie poniesione koszty portfela kredytów hipotecznych CHF były uwzględniane w modelu AMA w adekwatnej skali w relacji do ryzyka, które potencjalnie Grupa może jeszcze z tego tytułu ponieść.

³ Spadek wartości wymogu na ryzyko rynkowe na koniec 2023 roku w stosunku do 31 grudnia 2022 roku spowodowany był przede wszystkim spadkiem wymogu z tytułu ryzyka walutowego, który nie wystąpił na koniec 2023 roku wobec 135 milionów PLN na koniec grudnia 2022 roku.

⁴ Dane wg stanu na 31 grudnia 2022 roku zostały przekształcone w związku z wdrożeniem MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”) oraz w związku z wstępnym zaliczeniem zysku za rok 2022.

Zgodnie z art. 26 ust. 2 Rozporządzenie CRR instytucje mogą włączyć zyski z bieżącego okresu lub zyski roczne do kapitału podstawowego Tier I po podjęciu formalnej decyzji potwierdzającej ostateczny wynik finansowy instytucji w danym roku lub, przed podjęciem ww. formalnej decyzji, po uzyskaniu uprzedniego zezwolenia właściwego organu.

Zgodnie z wytycznymi Europejskiego Nadzoru Bankowego (EBA) zawartymi w jednolitym zbiorze pytań i odpowiedzi (single rulebook QA) przedstawiającymi stanowisko EBA dotyczące momentu rozpoznawania zysków rocznych oraz śródrocznych w danych dotyczących adekwatności kapitałowej (QA 2018_3822, QA 2018_4085 oraz QA 2013_208), od momentu kiedy instytucja formalnie spełnia kryteria pozwalające mu zaliczyć zysk za dany okres do kapitału Tier I, uznaje się, że zysk ten powinien być zaliczony na datę wsteczną (datę zysku a nie datę spełnienia kryterium) i należy dokonać korekty funduszy własnych na datę której dotyczy zysk.

Z uwagi na fakt, iż w dniu 21 czerwca 2023 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku dokonało zatwierdzenia podziału zysku Banku, oraz do końca czerwca 2023 roku został zakończony formalny podział zysków części pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku konsolidowanej ostrożnościowo, powyższe wytyczne mają zastosowanie do funduszy własnych Grupy w odniesieniu do danych według stanu na 31 grudnia 2022 roku.

Gdyby nie były stosowane rozwiązania przejściowe dotyczące częściowego odwrócenia wpływu MSSF 9 zgodnie z art. 473a rozporządzenia CRR, Kapitał Tier 1 Grupy wyniósłby 40 354 miliony PLN, łączny Kapitał 42 434 miliony PLN, współczynnik kapitału Tier 1 byłby na poziomie 17,28%, łączny współczynnik kapitałowy 18,18%, a wskaźnik dźwigni 7,57%.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, na potrzeby adekwatności kapitałowej stosuje się konsolidację ostrożnościową, która, w odróżnieniu od konsolidacji zgodnej z MSSF, obejmuje tylko podmioty zależne spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych. Ponadto na podstawie art. 19 ust. 1 Rozporządzenia CRR z konsolidacji ostrożnościowej mogą być wyłączone podmioty, których łączna wartość aktywów i pozycji pozabilansowych jest niższa niż 10 mln EUR.

Pozostałe jednostki zależne niekonsolidowane metodą pełną na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej wyceniane są metodą praw własności.

Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią:

- PKO Bank Polski S.A.,
- Grupa Kapitałowa PKO Leasing S.A.,
- PKO BP BANKOWY PTE S.A.,
- PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.,
- Grupa Kapitałowa KREDOBANK S.A.,
- PKO Finance AB,
- PKO BP Finat sp. z o.o.,
- PKO Bank Hipoteczny S.A.,
- Grupa Kapitałowa Bankowe Towarzystwo Kapitałowe S.A.

Z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są podmioty niefinansowe i ubezpieczeniowe.

KAPITAŁ WEWNĘTRZNY (FILAR II)

W 2023 roku Grupa wyznaczała kapitał wewnętrzny zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa:

- rozporządzeniem CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- rozporządzeniem Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (weszło w życie z dniem 11 czerwca 2021 roku),
- rozporządzeniem Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 27 lipca 2021 roku w sprawie szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego oraz dokonywania przez bank przeglądów strategii i procedur szacowania i stałego utrzymywania kapitału wewnętrznego (weszło w życie z dniem 4 sierpnia 2021 roku),
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym,

oraz przepisami wewnętrznymi Banku i Grupy Kapitałowej.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej. Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie funduszy własnych na poziomie zapewniającym bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych oraz umożliwienie bardziej efektywnego zarządzania Grupą Kapitałową nakierowanego na poprawę rentowności działalności i rentowności zainwestowanego kapitału.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Grupy Kapitałowej.

- **UJAWNIEŃ (FILAR III)**

Grupa Kapitałowa ogłasza w cyklu kwartalnym informacje dotyczące w szczególności zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej zgodnie z: rozporządzeniem CRR i aktami wykonawczymi do CRR, wytycznymi Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, w tym w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy części ósmej Rozporządzenia CRR („wytyczne EBA”), ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, ustawą Prawo bankowe, Rekomendacjami M, P, R i Z wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, w ramach Raportu „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej podlegające ogłoszeniu. Ostatni raport został przygotowany według stanu na 31 grudnia 2023 roku”.

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłoszeniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

69. WSKAŹNIK DŹWIGNI

Grupa Kapitałowa wylicza wskaźnik dźwigni jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału Tier I i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Grupy Kapitałowej.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej Grupa Kapitałowa kalkuluje wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Wskaźnik dźwigni według stanu na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku utrzymywał się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym poziomie Grupa Kapitałowa ustaliła strategiczny limit tolerancji oraz wartość progową, których poziom są regularnie monitorowane i okresowo weryfikowane.

	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych		
	31.12.2023	31.12.2022 dane przekształcone	31.12.2022 dane opublikowane
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej			
Kapitał Tier I	41 727	41 175	38 139
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	534 167	454 588	454 490
Wskaźnik dźwigni			
Wskaźnik dźwigni	7,81	9,06	8,39

70. DYWIDENDY I PODZIAŁ ZYSKU Z LAT UBIEGŁYCH

28 listopada 2022 roku PKO Bank Polski przyjął politykę dywidendową Banku i Grupy Kapitałowej („Polityka dywidendowa”). Przyjęta Polityka dywidendowa zakłada intencję stabilnego wypłacania dywidendy w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową, zgodnie z wymogami przepisów prawa oraz stanowiskiem KNF w sprawie założeń polityki dywidendowej banków komercyjnych. Celem Polityki dywidendowej jest optymalne kształtowanie struktury kapitałowej Banku i Grupy Kapitałowej z uwzględnieniem zwrotu z kapitału i jego kosztu oraz potrzeb kapitałowych związanych z rozwojem, przy jednoczesnej konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu współczynników adekwatności kapitałowej oraz spełnienia wymogu w zakresie minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL). Dodatkowym narzędziem redystrybucji kapitałów jest skup akcji własnych w celu ich umorzenia. Zgodę na nabycie przez Bank akcji własnych wyraża Walne Zgromadzenie, po uprzedniej akceptacji Rady Nadzorczej, określając warunki nabycia, w tym maksymalną liczbę akcji do nabycia, okres upoważnienia do nabycia akcji, który nie może przekraczać pięciu lat oraz maksymalną i minimalną wysokość zapłaty za nabywane akcje, jeżeli nabycie następuje odpłatnie. Nabycie akcji własnych w celu umorzenia w każdym przypadku wymaga uzyskania przez Bank uprzedniej zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

• ZALECENIA KNF W ZAKRESIE WYPŁATY DYWIDENDY W 2024 ROKU

14 grudnia 2023 roku KNF przyjęła stanowisko w sprawie polityki dywidendowej w 2024 roku banków komercyjnych, banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń, zakładów reasekuracji, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, towarzystw funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych oraz domów maklerskich

Wskazane w stanowiskach KNF kryteria wypłaty dywidendy dla banków komercyjnych są następujące:

1. Kwotę do wysokości 50% zysku za 2023 rok mogą wypłacić jedynie banki spełniające jednocześnie poniższe kryteria:
 - nierealizujące programu naprawczego;
 - pozytywnie ocenione w ramach procesu badania i oceny nadzorczej (BION) - ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5;
 - wykazujące poziom dźwigni finansowej (LR) na poziomie wyższym niż 5%;
 - posiadające współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) nie niższy niż wymagane minimum: $4,5\% + 56\% * \text{wymóg P2R} + \text{wymóg połączonego bufora} + \text{P2G}$;
 - posiadające współczynnik kapitału Tier 1 (T1) nie niższy niż wymagane minimum: $6\% + 75\% * \text{wymóg P2R} + \text{wymóg połączonego bufora} + \text{P2G}$;
 - posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) nie niższy niż wymagane minimum: $8\% + \text{wymóg P2R} + \text{wymóg połączonego bufora} + \text{P2G}$.
2. Kwotę do wysokości 75% zysku z 2023 roku mogą wypłacić jedynie banki spełniające jednocześnie kryteria do wypłaty 50%, a jednocześnie których portfel należności od sektora niefinansowego charakteryzuje się dobrą jakością kredytową (wskaźnik portfela kredytów niepracujących udzielonych sektorowi niefinansowemu (NPL), z uwzględnieniem instrumentów dłużnych jest na poziomie nieprzewyższającym 5%).

Kryteria określone w punktach 1 i 2 bank powinien spełniać zarówno na poziomie jednostkowym, jak i skonsolidowanym, według stanu na koniec 2023 roku oraz w dniu podjęcia decyzji przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy o wypłacie dywidendy. Maksymalny możliwy do wypłaty poziom dywidendy z zysku wypracowanego w 2023 roku jest ograniczony do 75% w związku z oczekiwaniem wzmocnienia bazy kapitałowej w celu absorpcji ewentualnej materializacji ryzyk zakumulowanych w otoczeniu polskiego sektora bankowego.

Dodatkowo KNF wskazała, że banki posiadające istotny portfel walutowych kredytów mieszkaniowych korygują stopę wypłaty dywidendy w oparciu o dwa dodatkowe kryteria:

- Kryterium 1 – bazujące na udziale walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych udzielonych kredytobiorcom niezabezpieczonym w całym portfelu należności od sektora niefinansowego,
- Kryterium 2 – bazujące na udziale kredytów udzielonych w latach 2007 i 2008 w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

- KNF zaleciła stosowanie odpowiednich korekt w zależności od wielkości posiadanego przez bank portfela:
- Kryterium 1:
 - banki z udziałem powyżej 5% - korekta stopy dywidendy o 20 p.p.,
 - banki z udziałem powyżej 10% - korekta stopy dywidendy o 40 p.p.,
 - banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy o 60 p.p.,
 - banki z udziałem powyżej 30% - korekta stopy dywidendy o 100 p.p.,
- Kryterium 2:
 - banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy o 30 p.p.,
 - banki z udziałem powyżej 50% - korekta stopy dywidendy o 50 p.p.,

przy czym łączna wartość korekty (maksymalnie 75%) jest sumą korekt wynikających z obu kryteriów.

KNF dodatkowo wskazał by banki nie podejmowały innych działań, w szczególności pozostających poza zakresem bieżącej działalności biznesowej i operacyjnej, mogących skutkować obniżeniem funduszy własnych, bez uprzedniej konsultacji z KNF. Dotyczy to także ewentualnych wypłat dywidend z zysku zatrzymanego oraz wykupów akcji własnych. KNF oczekuje, że ewentualna realizacja takich operacji będzie każdorazowo poprzedzona konsultacją z KNF i uzależniona od jej wyniku.

- **WYPŁATA DYWIDENDY ZA 2022 ROK**

21 czerwca 2023 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku PKO Banku Polskiego S.A. (ZWZ) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego S.A. osiągniętego w 2022 roku, zgodnie z którą:

- 1 629 138 013,50 PLN przeznaczono na kapitał rezerwowy z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy, w tym dywidendy zaliczkowej zgodnie z § 30 Statutu Banku,
- 1 629 138 013,50 PLN pozostawiono jako niepodzieloną.

Jednocześnie ZWZ podjęło uchwałę dotyczącą pozostawienia niepodzielonego zysku PKO Banku Polskiego S.A. z lat poprzednich, w kwocie 7 808 836 372 PLN, zyskiem niepodzielonym.

Powyższe uchwały są spójne z indywidualnym zaleceniem Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) otrzymanym 17 marca 2023 roku, w którym KNF potwierdziła, że Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 50% zysku netto za 2022 rok ale jednocześnie zaleciła Bankowi ograniczenie ryzyka występującego w jego działalności.

Przyjęty przez ZWZ podział zysku za 2022 rok nie wykluczał możliwości podjęcia decyzji przez Zarząd Banku o wypłacie zysku dla akcjonariuszy w postaci zaliczki na poczet dywidendy i wykorzystaniu w tym celu kapitału rezerwowego.

W 2023 roku Bank dwukrotnie dokonywał konsultacji z KNF odnoszących się do możliwości wypłaty przez Bank części zysku z kapitału rezerwowego w postaci zaliczki na poczet dywidendy. 21 lipca 2023 roku Bank otrzymał negatywną opinię UKNF w tym zakresie, zaś 11 grudnia 2023 roku Bank otrzymał od KNF opinię pozytywną.

W piśmie z 11 grudnia 2023 roku KNF wskazała, że po przeanalizowaniu aktualnej sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku oraz argumentów przedstawionych przez Bank, KNF nie zgłasza zastrzeżeń odnośnie możliwości wypłaty przez Bank zaliczki na poczet dywidendy w kwocie 1,6 miliarda złotych lub niższej, przeznaczonej z zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku na kapitał rezerwowy zgodnie z Uchwałą nr 7 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 21 czerwca 2023 roku w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego S.A. osiągniętego w 2022 roku. Jednocześnie KNF zwrócił uwagę, że wszelkie decyzje wpływające na pozycję kapitałową Banku, w tym te dotyczące podziału wypracowanego zysku, powinny być podejmowane z uwzględnieniem nie tylko przepisów prawa oraz stanowisk i wytycznych organu nadzoru, lecz także reguł ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, a w szczególności – konieczności zapewnienia wyposażenia Banku w fundusze własne umożliwiające pokrycie wszelkich ryzyk występujących w jego działalności, jak również jego dalszy zrównoważony rozwój.

19 grudnia 2023 roku Zarząd Banku podjął decyzję o wypłacie zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy za rok obrotowy trwający od 1 stycznia 2023 roku do 31 grudnia 2023 roku i przeznaczaniu na ten cel kwoty 1.600.000.000 zł. W tym samym dniu Rada Nadzorcza wyraziła zgodę na wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy. Zaliczka na poczet dywidendy została wypłacona wyłącznie z części kapitału rezerwowego utworzonego z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy, w tym zaliczek na poczet dywidendy (środki na wypłatę nie będą pochodzić z zysku Banku osiągniętego od końca 2022 roku). W wypłacie zaliczki na poczet dywidendy uczestniczyło 1.250.000.000 akcji serii: A, B, C, D. Zaliczka na poczet dywidendy na jedną akcję wyniosła 1,28 PLN brutto. Dniem ustalenia uprawnionych do udziału w zaliczce na poczet dywidendy był 25 stycznia 2024 rok a dniem wypłaty 1 lutego 2024 roku.

POZOSTAŁE NOTY

71. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH

- ŚRODKI PIENIĘŻNE ORAZ EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH**

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

INFORMACJE FINANSOWE

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	2023	2022
Gotówka, rachunek bieżący w Banku Centralnym	14 061	11 966
Lokaty w Banku Centralnym	3 752	3 951
Bieżące należności od banków	13 479	15 589
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, w tym	36	489
- należności od banków	5	454
- kredyty i pożyczki udzielone klientom	31	35
Razem	31 328	31 995

- ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA**

Środki pieniężne w kwocie 36 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 489 milionów PLN), w tym:

- w kwocie 31 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku 35 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Biuro Maklerskie PKO Banku Polskiego operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.
- w kwocie 5 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 4 miliony PLN) stanowiące środki wpłacone przez uczestników IKE, IKZE, PPE i PSO, które nie zostały do 31 grudnia 2023 roku i odpowiednio 31 grudnia 2022 roku przeliczone przez agenta transferowego na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- w kwocie 0 milionów PLN (na 31 grudnia 2022 roku: 450 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenie transakcji sekurytyzacji. Informacja w tym zakresie w nocy „INFORMACJE O SEKURYTYZACJI PORTFELA;EASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI”.

• PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z TYTUŁU ODSETEK I DYWIDEND OTRZYMANYCH I WYPŁACONYCH

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OTRZYMANE OD:	2023	2022
kredytów i innych należności od banków	2 114	1 443
dłużnych papierów wartościowych	6 604	3 745
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	19 728	14 554
Razem	28 446	19 742

Powyższe kwoty odsetek otrzymanych nie uwzględniają wartości prowizji rozliczanych w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, ujmowanych jako przychody odsetkowe.

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK - ZAPŁACONE:	2023	2022
zobowiązań wobec banków	(89)	(127)
zobowiązań wobec klientów	(7 113)	(2 863)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(61)	(35)
leasingu	(35)	(19)
pochodnych instrumentów zabezpieczających	(4 108)	(2 616)
dłużnych papierów wartościowych	(158)	(89)
emisji papierów wartościowych	(455)	(447)
zobowiązań podporządkowanych	(235)	(99)
Razem	(12 254)	(6 295)

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND – OTRZYMANE	2023	2022
od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	1
instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	13	50
Razem	14	51

• PRZEPŁYWY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ – INNE KOREKTY

INNE KOREKTY	2023	2022
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych oraz zabezpieczenie udziałów w aktywach netto podmiotu zagranicznego	4 146	(1 901)
Zyski i straty aktuarialne	(4)	(9)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(124)	(87)
Wycena dotycząca udziałów w jednostkach podporządkowanych i inne zmiany	(31)	(18)
Likwidacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(387)	(11)
Inne zmiany	(420)	138
Razem	3 180	(1 888)

- **OBJAŚNIENIE PRZYCZYN RÓŻNIC POMIĘDZY ZMIANAMI STANU POZYCJI SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ ORAZ ZMIANAMI STANU TYCH POZYCJI WYKAZYWANYMI W DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH**

(ZYSK) STRATA Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	2023	2022
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(95)	(108)
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	8	11
Razem	(87)	(97)

Analityka do pozycji „Odsetki i dywidendy otrzymane” i „Odsetki zapłacone” w przepływach środków pieniężnych z działalności operacyjnej	2023	2022
Wykazywane w działalności inwestycyjnej:	(6 549)	(3 758)
od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(1)	(1)
dywidendy otrzymane od papierów wartościowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(13)	(50)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(4 396)	(1 987)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(2 139)	(1 720)
Wykazywane w działalności finansowej:	751	581
odsetki zapłacone z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	455	447
odsetki zapłacone od zobowiązań podporządkowanych	235	99
odsetki zapłacone od kredytów i pożyczek otrzymanych	61	35
Razem	(5 798)	(3 177)

ZMIANA STANU NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	1 663	(7 091)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(7)	(2)
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(2 561)	6 880
Razem	(905)	(213)

ZMIANA STANU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(61 852)	(192)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(4)	40
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	2 995	(2 072)
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w działalności inwestycyjnej	35 839	3 258
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu w działalności inwestycyjnej	16 740	(5 312)
Inne wpływy z działalności inwestycyjnej	(78)	(10)
Razem	(6 360)	(4 288)

ZMIANA STANU KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(12 817)	2 736
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(461)	(1 060)
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(4)	10
Razem	(13 282)	1 686

ZMIANA STANU AKTYWÓW TRWAŁYCH PRZEZNACZONYCH DO SPRZEDAŻY	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(9)	8
Zmiany odpisów na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1	-
Razem	(8)	8

ZMIANA STANU INNYCH AKTYWÓW	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	371	(199)
Zmiany odpisów na inne aktywa i zapasy	(11)	(17)
Razem	360	(216)

ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU OTRZYMANYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(805)	(167)
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych w działalności finansowej, w tym odsetek	1 140	132
Razem	335	(35)

ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	1 691	(8 362)
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych w działalności finansowej	(2 191)	9 104
Razem	(500)	742

ZMIANA STANU SKUMULOWANYCH ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH I INNYCH	2023	2022
Zmiana skumulowanych odpisów i rezerw na oczekiwane straty kredytowe	381	1 191
na należności od banków	7	2
na kredyty i pożyczki udzielone klientom	461	1 059
na papiery wartościowe	4	(39)
na inne aktywa finansowe	(10)	11
rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(81)	158
Zmiana skumulowanych odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych i innych rezerw	2 222	270
na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(1)	-
na rzeczowe aktywa trwałe	33	2
na wartości niematerialne	-	(13)
na inwestycje w jednostki podporządkowane	11	-
na inne aktywa niefinansowe	21	7
pozostałych rezerwy	2 158	274
Razem	2 603	1 461

ZMIANA STANU POZOSTAŁYCH ZOBOWIĄZAŃ	2023	2022
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	3 996	1 650
Korekta wyłączenie dywidendy	(1 600)	-
Ujęcie płatności z tytułu leasingu w działalności finansowej	266	255
Razem	2 662	1 905

ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU LEASINGU	2023	2022
Bilans otwarcia	896	959
Zmiany ujęte w działalności operacyjnej:	458	192
- nowe umowy	318	49
- zamknięcie umów	(8)	(11)
- modyfikacje	155	136
- odsetki	33	16
- różnice kursowe	(40)	2
Ujęcie płatności z tytułu leasingu w działalności finansowej	(266)	(255)
Bilans zamknięcia	1 088	896

- **UZGODNIENIE POZYCJI SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ Z DZIAŁALNOŚCIĄ FINANSOWĄ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**

2023	Wartość na początek okresu	Ujęte w działalności finansowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Prezentowane w działalności operacyjnej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych (m.in.: odsetki naliczone, różnice kursowe i inne)	Wartość na koniec okresu
		Zaciągnięcie	Splata		
Otrzymane kredyty i pożyczki	2 294	12	(1 152)	335	1 489
od banków	309	-	(306)	(3)	-
od klientów	1 985	12	(846)	338	1 489
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	15 510	13 105	(10 914)	(500)	17 201
Zobowiązania podporządkowane - obligacje podporządkowane	2 781	-	-	(7)	2 774
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	896	506	(266)	(48)	1 088
Razem	21 481	13 623	(12 332)	(220)	22 552

2022	Wartość na początek okresu	Ujęte w działalności finansowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Prezentowane w działalności operacyjnej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych (m.in.: odsetki naliczone, różnice kursowe i inne)	Wartość na koniec okresu
		Zaciągnięcie	Splata		
Otrzymane kredyty i pożyczki	2 461	620	(753)	(34)	2 294
od banków	740	151	(516)	(66)	309
od klientów	1 721	469	(237)	32	1 985
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	23 872	8 421	(17 525)	742	15 510
Zobowiązania podporządkowane - obligacje podporządkowane	2 716	-	-	65	2 781
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	959	-	(255)	192	896
Razem	30 008	9 041	(18 533)	965	21 481

W innych wpływach inwestycyjnych ujmowane są wpływy z dywidend oraz wpływy z tytułu sprzedaży kapitałowych papierów wartościowych. W innych wydatkach inwestycyjnych ujmowane są nabycia kapitałowych papierów wartościowych.

W 2023 roku w pozycji „inne wpływy inwestycyjne” Grupa prezentuje efekt transakcji sprzedaży akcji VISA seria A w kwocie 78 milionów. W roku 2022 w pozycji „inne wydatki inwestycyjne” Grupa prezentuje efekt transakcji nabycia akcji PKN ORLEN S.A. w kwocie 707 milionów PLN a w pozycji „inne wpływy inwestycyjne” efekt sprzedaży tych akcji w kwocie 715 milionów PLN. 29 września 2022 roku Grupa nabyła 14 161 080 akcji na okaziciela PKN ORLEN S.A. od Skarbu Państwa – Ministerstwa Aktywów Państwowych, za cenę równą iloczynowi liczby akcji i ceny jednej akcji zgodnie z kursem zamknięcia notowań akcji PKN ORLEN S.A. na rynku podstawowym Giełdy Papierów

Wartościowych w Warszawie w dniu zawarcia umowy pomniejszoną o dyskonto ustalone na zasadach rynkowych. 30 września 2022 roku Grupa zawarła z PKN ORLEN S.A. transakcję swapa przychodu całkowitego (Total Return Swap) na okres 1 miesiąca, gdzie instrumentem bazowym były nabyte akcje. PKN ORLEN S.A. na zabezpieczenie wiarytelności złożył na rzecz Grupy depozyt gotówkowy, który podlegał oprocentowaniu na warunkach rynkowych. 18 października 2022 roku Grupa zbyła wszystkie akcje PKN ORLEN S.A. – sprzedaż nastąpiła w formule przyspieszonej budowy księgi popytu (ABB),

W innych wpływach inwestycyjnych ujmowane są również dywidendy otrzymane.

72. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

• TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa posiada 29,43% udziału w kapitale zakładowym Banku.

Na mocy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski S.A. otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA	2023	2022
Przychody memoriałowe	65	65
Przychody otrzymane kasowo	4	12
Przychody z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	61	53

Od 1 stycznia 2018 roku w oparciu o przepisy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, kredytobiorcy nabyli prawo do umorzenia w ciężar budżetu państwa pozostałego zadłużenia, co skutkować będzie sukcesywnym (do 2026 roku) całkowitym rozliczeniem zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych tzw. „starego” portfela. Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu w 2023 roku i w 2022 roku Bank otrzymał prowizję poniżej 1 miliona PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w 2023 roku i w 2022 roku Bank otrzymał prowizję z tego tytułu poniżej 1 miliona PLN.

Biuro Maklerskie PKO BP pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Biuro Maklerskie PKO BP na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w 2023 roku wynosiło ono 222 miliony PLN, a w 2022 roku wynosiło 254 miliony PLN.

• ISTOTNE TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA

Poniżej zaprezentowano zaangażowanie Grupy Kapitałowej oraz wartość zobowiązań Grupy Kapitałowej w stosunku do 10 jednostek powiązanych ze Skarbem Państwa o największym zaangażowaniu łącznym.

ISTOTNE TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA	ZAANGAŻOWANIE BILANSOWE, W TYM Z TYTUŁU KREDYTÓW I INSTRUMENTÓW DŁUŻNYCH		ZAANGAŻOWANIE POZABILANSOWE		ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DEPOZYTÓW	
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
Kontrahent 1	-	-	3 150	2 453	2 350	2 820
Kontrahent 2	16 586	16 097	32	31	112	87
Kontrahent 3	761	245	1 065	1 081	140	5
Kontrahent 4	1 933	422	2 246	3 807	544	2 087
Kontrahent 5	685	833	2 360	2 096	-	6
Kontrahent 6	-	118	1 501	1 500	637	275
Kontrahent 7	60	1 643	2 070	4 610	1 355	1 088
Kontrahent 8	915	751	1 009	557	-	-
Kontrahent 9	1 177	608	640	1 320	395	59
Kontrahent 10	1 068	841	538	816	-	-

	2023	2022
Przychody z tytułu odsetek i prowizji	594	420
Koszty z tytułu odsetek i prowizji	193	497

Na 31 grudnia 2023 roku odpis na oczekiwane straty kredytowe metodą zindywidualizowaną na powyższe ekspozycje wyniósł 1 milion PLN (na 31 grudnia 2022 roku wyniósł 1 milion PLN).

Wszystkie transakcje z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa zdaniem Grupy Kapitałowej zawierane są na warunkach rynkowych.

• TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Transakcje Banku jako jednostki dominującej z jednostkami stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami zostały przedstawione w tabeli poniżej. Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do siedemnastu lat.

31.12.2023 Nazwa spółki	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	79	13	138	64
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	11	11	5	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-	1	-
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	34	428
System Ochrony Banków Komercyjnych S.A. ¹	-	-	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	90	24	178	493

Za okres zakończony 31.12.2023 Nazwa spółki	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	897	838	192	192
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	2	2	-	-
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	1	1	45	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	900	841	237	192

31.12.2022 Nazwa spółki	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	64	-	206	63
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	11	10	2	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	31	917
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	75	10	239	981

Za okres zakończony 31.12.2022 Nazwa spółki	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	850	783	198	198
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	1	1	1	1
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	29	-
System Ochrony Banków Komercyjnych S.A. ¹	-	-	956	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	851	784	1 184	199

¹ szczegóły patrz nota „Koszty działania”

- TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO**

Na 31 grudnia 2023 roku jednostką powiązaną z Grupą Kapitałową poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego S.A. bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawało 4 podmioty. Na 31 grudnia 2022 roku było to dziesięć podmiotów. W roku 2023 i 2022 w Grupie Kapitałowej nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

73. ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Jako krótkoterminowe świadczenie pracownicze obok wynagrodzenia zasadniczego ujęta została nieodroczonej część składnika zmiennego wynagrodzenia w formie gotówkowej.

Jako pozostałe świadczenie długoterminowe ujęta została odroczonej część zmiennego składnika wynagrodzeń przyznawana w formie gotówkowej.

Jako płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych ujmowany jest nieodroczonej i odroczonej składnik wynagrodzeń przyznawany w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym) zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

- ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W GRUPIE KAPITAŁOWEJ BANKU**

Zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane są w Grupie w formie: nieodroczonej (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny) i odroczonej (na kolejne pięć lat po pierwszym roku po okresie oceny), przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone jest przyznawane w równych częściach w formie

gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym).

Składnik wynagrodzenia w formie instrumentu finansowego jest przeliczany na akcje fantomowe po przyznaniu danego składnika – z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie S.A. z 1 kwartału roku po okresie premiowania, dostępnych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg. Następnie, po okresie retencyjnym i okresie odroczenia, akcje są przeliczane na gotówkę - z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie S.A. z 1 kwartału roku, w którym dokonywana jest wypłata, dostępnych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg.

Wynagrodzenie odroczone może podlegać redukcji w przypadku pogorszenia wyników finansowych Banku, straty Banku lub pogorszenia innych zmiennych związanych z efektami pracy w okresie oceny osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz wynikami nadzorowanych lub kierowanych przez te osoby jednostek/komórek organizacyjnych, które ujawniły się po okresie oceny.

W wybranych spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA również przyznawane są zmienne składniki wynagrodzeń. Zasady zmiennych składników wynagrodzeń dla członków zarządu obowiązywały w latach 2023 i 2022 w spółkach: PKO Bank Hipoteczny SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO TFI SA, PKO Leasing SA, Prime Car Management S.A., PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, Kredobank SA oraz PKO Faktoring SA. Jednocześnie w latach 2023 – 2022 w spółkach PKO Bank Hipoteczny SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Leasing SA zasadami zmiennych składników wynagrodzeń objęci byli pracownicy na wybranych stanowiskach kierowniczych, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka spółki oraz w spółce PKO TFI SA – wybrani pracownicy, do których zadań należą czynności istotnie wpływające na profil ryzyka spółki lub zarządzanych przez spółkę funduszy inwestycyjnych.

Szerszy opis znajduje w rozdziale „ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH” sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. za 2023 rok sporządzonego łącznie ze sprawozdaniem Zarządu z działalności PKO Banku Polskiego S.A.

INFORMACJE FINANSOWE

KOSZTY WYNAGRODZEŃ ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ BANKU (w tysiącach PLN)	2023	2022
Zarząd Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	14 276	12 975
Świadczenia długoterminowe	1 946	1 988
Płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych ¹	9 787	438
Świadczenia z tytułu rozwiązania umów dla członków Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje przed datą raportową	2 700	1 244
Razem	28 709	16 645
Rada Nadzorcza Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	2 215	2 165
Razem	2 215	2 165

¹ Pozycja „Płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych” obejmuje zarówno koszty wynagrodzenia zmiennego w formie instrumentu finansowego za bieżący okres, jak i efekt aktualizacji wyceny rezerw na zmienne składniki wynagrodzeń w formie instrumentu finansowego za poprzednie lata w oparciu o wysokość bieżącej ceny akcji Banku.

KOSZTY WYNAGRODZEŃ ZARZĄDÓW I RAD NADZORCZYCH SPÓŁEK ZALEŻNYCH (w tysiącach PLN)	2023	2022
Zarządy Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	33 490	24 343
Świadczenia długoterminowe	3 525	3 388
Płatności na bazie instrumentów finansowych rozliczane w środkach pieniężnych	2 917	2 930
Świadczenia dla członków Zarządów Spółek, którzy przestali pełnić swoje funkcje przed datą raportową	1 448	2 033
Razem	41 380	32 694
Rady Nadzorcze Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	2 415	1 369
Razem	2 415	1 369

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE PRZEZ BANK NA RZECZ CZŁONKÓW ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ BANKU PEŁNIĄCYCH SWOJE FUNKCJE NA DATY RAPORTOWE (W TYSIĄCACH PLN)	31.12.2023	31.12.2022
Rada Nadzorcza Banku	-	-
Zarząd Banku	159	101
Razem	159	101

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

Bank świadczy na rzecz kluczowego personelu kierowniczego Banku, członków Rady Nadzorczej oraz bliskich członków rodzin tych osób standardowe usługi finansowe obejmujące między innymi prowadzenie rachunków bankowych, przyjmowanie depozytów, udzielanie kredytów i inne usługi finansowe. Warunki tych transakcji nie odbiegają od warunków rynkowych.

W 2023 roku członkowie Zarządu Banku pełniący swoje funkcje na 31 grudnia 2023 roku otrzymali wynagrodzenia od jednostek powiązanych z Bankiem w wysokości 62 tysiące PLN. W 2022 roku członkowie Zarządu Banku nie otrzymali wynagrodzeń od jednostek powiązanych z Bankiem.

• ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ

REZERWA NA ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ	31.12.2023 (za lata 2019-2023)	31.12.2022 (za lata 2018-2022)
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje przed datą raportową)	28	20
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	87	60
Spółki Grupy Kapitałowej	40	30
Razem rezerwa	155	110
WYNAGRODZENIE WYPŁACONE W ROKU	2023 (za lata 2018-2022)	2022 (za lata 2017-2021)
- przyznane w formie gotówki	32	27
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje przed datą raportową)	5	4
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	13	14
Spółki Grupy Kapitałowej	14	9
- przyznane w formie instrumentu finansowego	15	24
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje przed datą raportową)	4	5
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	7	14
Spółki Grupy Kapitałowej	4	5
Razem wypłacone	47	51

74. LEASING

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

74.1. LEASING – LEASINGODAWCA

Grupa Kapitałowa występuje jako leasingodawca w odniesieniu do umów leasingu dotyczących użytkowania środków transportu, budynków, w tym powierzchni biurowych, oraz maszyn i urządzeń. Grupa Kapitałowa prowadzi działalność leasingową poprzez spółki z Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA oraz KREDOBANK SA.

Grupa Kapitałowa jako leasingodawca klasyfikuje leasing do leasingu operacyjnego lub leasingu finansowego.

Umowa leasingu jest zaliczana do leasingu operacyjnego, jeżeli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów. W przypadku tym Grupa Kapitałowa ujmuje opłaty leasingowe jako przychód metodą liniową.

Rzeczowe aktywa trwałe oddane w leasing operacyjny ujmowane są w wydzielonej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej zgodnie z zasadami rachunkowości mającymi zastosowanie do rzeczowych aktywów trwałych (nota dot. zasad rachunkowości: „[Rzeczowe aktywa trwałe](#)”, „[Amortyzacja i umorzenie](#)”, „[Odpisy z tytułu utraty wartości](#)”).

Wynik z tytułu leasingu operacyjnego prezentowany jest w pozycji „[Przychody z tytułu prowizji i opłat](#)”, linia „leasing operacyjny i zarządzanie flotą”. Przychody z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą obejmują przede wszystkim opłaty za korzystanie z przedmiotów leasingu, najmu krótkoterminowego oraz wynik netto na usługach zarządzania flotą (w tym serwis, wymiana opon, zapewnienie samochodów zastępczych). Koszty z tytułu leasingu operacyjnego oraz zarządzania flotą obejmują następujące pozycje: serwis mechaniczny, serwis ogumienia, koszty paliw oraz koszty samochodów zastępczych. Przychody z tytułu leasingu operacyjnego ujęte zostały łącznie z kosztami amortyzacji rzeczowego majątku trwałego oddanego w leasing operacyjny.

Po dacie rozpoczęcia leasingu Grupa wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu poprzez:

- zwiększenie wartości bilansowej w celu odzwierciedlenia odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu,
- zmniejszenie wartości bilansowej w celu uwzględnienia zapłaconych opłat leasingowych, oraz
- zaktualizowanie wyceny wartości bilansowej w celu uwzględnienia wszelkiej ponownej oceny lub zmiany leasingu lub w celu uwzględnienia zaktualizowanych stałych opłat leasingowych.

Stopa procentowa leasingu stosowana przez Grupę Kapitałową to stopa, która powoduje, że wartość bieżąca opłat leasingowych oraz niegwarantowanej wartości końcowej równa się sumie wartości godziwej bazowego składnika aktywów oraz wszelkich początkowych kosztów bezpośrednich poniesionych przez Grupę Kapitałową.

Umowa leasingu finansowego ujmowana jest jako należność w kwocie równej bieżącej wartości umownych opłat leasingowych powiększonej o ewentualną niegwarantowaną wartość końcową przypisaną leasingodawcy, ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu finansowego są dzielone między przychody z tytułu odsetek i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy procentowej od pozostałej do spłaty należności.

Umowy leasingu finansowego ujmowane są w pozycji „[Kredyty i pożyczki udzielone klientom](#)”.

74.2. LEASING – LEASINGOBIORCA

Do umów leasingu lub umów zawierających leasing Grupa Kapitałowa kwalifikuje umowy, zgodnie z którymi uzyskuje prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Grupa Kapitałowa stosuje wyłączenia i nie ujmuje aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązań w odniesieniu do:

- leasingów krótkoterminowych, do których Grupa Kapitałowa zalicza umowy bez możliwości zakupu składnika aktywów, zawarte na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia umowy, w szczególności umowy zawarte na czas nieokreślony z krótkim (do 12 miesięcy) terminem wypowiedzenia, bez znaczących kar, przez które rozumie się w szczególności poniesione nakłady z tytułu inwestycji w obcym środku trwałym oraz koszty zmiany lokalizacji,
- leasingów niskocennych (składnik aktywów ma wartość mniejszą niż 20 000 PLN, ustalaną w oparciu o wartość nowego składnika aktywów bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem), z wyłączeniem umów najmu powierzchni.

Zobowiązanie z tytułu leasingu Grupa Kapitałowa wycenia początkowo w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie.

Na wartość zobowiązania z tytułu leasingu wpływają:

- stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem indeksu lub stawki obowiązujących na datę rozpoczęcia,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cena wykonania opcji kupna, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo powyżej 50%, że Grupa Kapitałowa skorzysta z opcji kupna,
- kary pieniężne z tytułu wypowiedzenia umowy leasingu, jeżeli umowa leasingu przewiduje opcję wypowiedzenia przez Grupę Kapitałową jako leasingobiorcę.

Grupa Kapitałowa do opłat leasingowych nie zalicza zmiennych opłat uzależnionych od czynników zewnętrznych.

Po początkowym ujęciu Grupa Kapitałowa wycenia zobowiązania z tytułu leasingu w zamortyzowanym koszcie.

Aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu Grupa Kapitałowa ujmuje jako korektę składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W przypadku gdy w wyniku aktualizacji wyceny wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania została zmniejszona do zera i ma miejsce dalsze zmniejszenie wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, pozostałą kwotą aktualizacji wyceny Grupa Kapitałowa ujmuje jako zysk lub stratę.

Zobowiązanie z tytułu leasingu Grupa Kapitałowa prezentuje w pozycji „[Pozostałe zobowiązania](#)”, linia „Zobowiązania z tytułu leasingu”.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania, prezentowany w pozycji „[Rzeczowe aktywa trwałe](#)”, podlegają przez Grupę Kapitałową początkowej wycenie według kosztu, który obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,

- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez Grupę Kapitałową.

Po początkowym ujęciu Grupa Kapitałowa wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania pomniejszając jego wartość początkową o odpisy amortyzacyjne (umorzenie metodą liniową) i odpis z tytułu utraty wartości oraz koryguje z tytułu aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu.

Grupa Kapitałowa do zdyskontowania przyszłych płatności leasingowych stosuje stopy dyskonta:

- skalkulowane na bazie krzywych rentowności odzwierciedlających koszt finansowania w danej walucie,
- pokrywające tenor najdłuższej umowy leasingowej podlegającej wycenie i odzwierciedlające – dla danej waluty – stają rynkową stopę procentową oraz koszt finansowania Grupy Kapitałowej (tenory umów leasingowych mieszczą się w przedziale od 1 roku do 99 lat),
- odczytane z krzywej dla terminu zapadalności odpowiadającego połowie terminu zapadalności umowy leasingowej.

Wartość krańcowej stopy pożyczkowej dla umów leasingowych Grupa Kapitałowa aktualizuje w okresach kwartalnych.

Grupa Kapitałowa stosuje te same stopy dyskontowe do portfela umów leasingu samochodów oraz nieruchomości, w tym praw wieczystego użytkowania gruntów z uwzględnieniem wpływu zabezpieczenia umowy leasingowej na stosowaną stawkę dyskontową.

Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego Grupa Kapitałowa ujmuje jako koszt metodą liniową w trakcie okresu leasingu. Różnice pomiędzy kwotami zapłaconymi i wynikającymi z liniowego rozliczenia kosztów ujmowane są jako czynne lub bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

INFORMACJE FINANSOWE

74.3. LEASINGBIORCA

LEASINGBIORCA - KWOTY DOTYCZĄCE LEASINGU UJĘTE W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	2023	2022
Koszty związane z krótkoterminowymi umowami leasingowymi	(13)	(7)
Koszty związane z umowami leasingowymi aktywów o niskiej wartości, które nie są umowami krótkoterminowymi, koszty z tytułu podatku od towarów i usług niepodlegającego odliczeniu oraz koszty opłat eksploatacyjnych	(89)	(79)
Razem	(102)	(86)

Koszt odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu ujmowany jest w pozycji „[Koszty z tytułu odsetek](#)”, linia „leasing”.

Koszty amortyzacji w odniesieniu do aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujmowany jest w pozycji „[Koszty działania](#)”, linia „Amortyzacja” a podział tych kosztów w podziale na klasy bazowego składnika aktywów prezentowany jest poniżej w tabelach „Rzeczowe aktywa trwałe z tytułu prawa użytkowania

Zobowiązanie z tytułu leasingu ujmowane jest w pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej „Pozostałe zobowiązania”, linia „zobowiązanie z tytułu leasingu”.

Analiza terminów wymagalności zobowiązań z tytułu leasingu oddzielnie od analiz terminów wymagalności innych zobowiązań finansowych prezentowana jest w nocie „[Przepływy kontraktowe zobowiązań finansowych grupy kapitałowej, w tym pochodnych instrumentów finansowych](#)”, punkt „Przepływy kontraktowe zobowiązań finansowych z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych”.

Poniższe tabele prezentują informacje dotyczące rzeczowych aktywów trwałych z tytułu prawa użytkowania, które prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Rzeczowe aktywa trwałe”.

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE z tytułu prawa użytkowania	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2023				
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	1 667	12	27	1 706
Zwiększenia	460	-	1	461
Likwidacja i sprzedaż	(45)	-	(2)	(47)
Inne	(5)	-	-	(5)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	2 077	12	26	2 115
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(854)	(2)	(1)	(857)
Amortyzacja okresu	(240)	(3)	(1)	(244)
Likwidacja i sprzedaż	38	-	1	39
Inne	9	-	-	9
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(1 047)	(5)	(1)	(1 053)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(5)	-	-	(5)
Rozwiązania w okresie	1	-	-	1
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(4)	-	-	(4)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	808	10	26	844
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	1 026	7	25	1 058

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE z tytułu prawa użytkowania	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2022				
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	1 523	-	29	1 552
Zwiększenia	164	12	-	176
Likwidacja i sprzedaż	(21)	-	-	(21)
Inne	1	-	(2)	(1)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	1 667	12	27	1 706
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(643)	-	(3)	(646)
Amortyzacja okresu	(230)	(2)	-	(232)
Likwidacja i sprzedaż	10	-	-	10
Inne	9	-	2	11
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(854)	(2)	(1)	(857)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(5)	-	-	(5)
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(5)	-	-	(5)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	875	-	26	901
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	808	10	26	844

74.4. LEASINGODAWCA - LEASING OPERACYJNY

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE ODDANE W LEASING OPERACYJNY	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2023				
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	13	1	2 254	2 268
Nabycie	-	-	1 037	1 037
Likwidacja i sprzedaż	-	-	(632)	(632)
Inne	1	-	14	15
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	14	1	2 673	2 688
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(2)	(1)	(497)	(500)
Amortyzacja okresu	-	-	(284)	(284)
Likwidacja i sprzedaż	-	-	217	217
Inne	(1)	-	-	(1)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(3)	(1)	(564)	(568)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(3)	-	(1)	(4)
Inne	-	-	1	1
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(3)	-	-	(3)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	8	-	1 756	1 764
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	8	-	2 109	2 117

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE ODDANE W LEASING OPERACYJNY	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny	Inne, w tym środki transportu	Ogółem
2022				
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	13	1	1 782	1 796
Nabycie	-	-	892	892
Likwidacja i sprzedaż	-	-	(461)	(461)
Inne	-	-	41	41
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	13	1	2 254	2 268
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(2)	(1)	(419)	(422)
Amortyzacja okresu	-	-	(247)	(247)
Likwidacja i sprzedaż	-	-	181	181
Inne	-	-	(12)	(12)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(2)	(1)	(497)	(500)
Odpisy aktualizujące na początek okresu	(2)	-	(1)	(3)
Inne	(1)	-	-	(1)
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(3)	-	(1)	(4)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	9	-	1 362	1 371
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	8	-	1 756	1 764

ŁĄCZNA KWOTA PRZYSZŁYCH OPŁAT LEASINGOWYCH Z TYTUŁU NIEODWOŁALNEGO LEASINGU OPERACYJNEGO - LEASINGODAWCA	31.12.2023	31.12.2022
Dla okresu:		
do 1 roku	393	344
od 1 do 2 lat	250	213
od 2 do 3 lat	118	106
od 3 do 4 lat	32	34
od 4 do 5 lat	4	5
Razem	797	702

Dla umów leasingu operacyjnego, gdzie Grupa Kapitałowa jest leasingodawcą, przeciętny okres trwania umowy wynosi z reguły do 38 miesięcy. Leasingobiorca ponosi koszty serwisu oraz ubezpieczeń.

74.5. LEASINGODAWCA - LEASING FINANSOWY

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane w nocie „[RYZIKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE](#)”.

WARTOŚĆ KWOT INWESTYCJI LEASINGOWYCH BRUTTO ORAZ MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH NALEŻNYCH	Inwestycja leasingowa brutto	w tym:		Niezrealizowane przychody	Inwestycja leasingowa netto
		Niedzyskontowane opłaty leasingowe	Niedzyskontowane niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy		
31.12.2023					
Należności leasingowe brutto:					
do 1 roku	8 773	8 720	53	(1 190)	7 583
od 1 roku do 2 lat	6 092	6 031	61	(737)	5 355
od 2 do 3 lat	4 068	4 036	32	(387)	3 681
od 3 do 4 lat	2 193	2 179	14	(172)	2 021
od 4 do 5 lat	961	955	6	(60)	901
powyżej 5 lat	418	417	1	(30)	388
Razem brutto	22 505	22 338	167	(2 576)	19 929
Odpisy na oczekiwane straty	(829)	(829)	-	-	(829)
Razem netto	21 676	21 509	167	(2 576)	19 100

WARTOŚĆ KWOT INWESTYCJI LEASINGOWYCH BRUTTO ORAZ MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH NALEŻNYCH	Inwestycja leasingowa brutto	w tym:		Niezrealizowane przychody	Inwestycja leasingowa netto
		Niezdyskontowane opłaty leasingowe	Niezdyskontowa ne niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy		
31.12.2022					
Należności leasingowe brutto:					
do 1 roku	8 599	8 539	60	(1 339)	7 260
od 1 roku do 2 lat	5 888	5 834	54	(816)	5 072
od 2 do 3 lat	3 910	3 883	27	(421)	3 489
od 3 do 4 lat	2 097	2 082	14	(185)	1 911
od 4 do 5 lat	973	968	6	(61)	913
powyżej 5 lat	341	341	-	(25)	316
Razem brutto	21 808	21 647	161	(2 847)	18 961
Odpisy na oczekiwane straty	(797)	(797)	-	-	(797)
Razem netto	21 011	20 850	161	(2 847)	18 164

Dane porównywalne za rok 2022 zostały skorygowane z tytułu wdrożenia MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (patrz nota „MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe”).

75. DOTACJE RZĄDOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI:

Grupa Kapitałowa ujmuje otrzymane dotacje rządowe, gdy istnieje wystarczająca pewność, że Grupa Kapitałowa spełni warunki związane z dotacjami rządowymi oraz dotacje rządowe będą otrzymane. Za wystarczającą pewność otrzymania dotacji rządowych Grupa Kapitałowa uznaje wpływ środków pieniężnych z tytułu dotacji na podstawie zweryfikowanego przez instytucję udzielającą dofinansowania wniosku o płatność.

Grupa Kapitałowa otrzymane dotacje rządowe do aktywów ujmuje jako pomniejszenie wartości bilansowej środków trwałych albo wartości niematerialnych, na którą otrzymała te dotacje oraz rozpoznaje w wyniku finansowym przez okres użytkowania środków trwałych albo wartości niematerialnych podlegających amortyzacji poprzez zredukowany odpis amortyzacyjny.

W przypadku otrzymanych dotacji do dochodów Grupa Kapitałowa ujmuje je jako pomniejszenie kosztów, na które otrzymała te dotacje:

- systematycznie w okresach, w których ujmuje koszty, na które dotacja jest otrzymana, z rozliczeń międzyokresowych, na których dotacja została ujęta w momencie jej otrzymania,
- jednorazowo w okresie, w którym dotacja została otrzymana oraz dotyczy już poniesionych wydatków.

INFORMACJE FINANSOWE:

Grupa uzyskała dotacje do ponoszonych kosztów w związku z realizacją projektów badawczo – rozwojowych dofinansowanych ze środków publicznych za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Podstawą do wypłaty środków była przyznana pomoc finansowa w związku z zawartymi umowami pomiędzy Bankiem a Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. W roku 2023 kwota dotacji wynosiła 4 miliony PLN (za rok 2022 – 7 milionów PLN).

76. INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

23 września 2021 roku Rada Nadzorcza na podstawie § 15 ust. 1 pkt 2 Statutu Banku dokonała wyboru PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. (dalej: PwC) jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku za lata 2022-2023. PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. z siedzibą w Warszawie, przy ul. Polnej 11, jest wpisana na listę firm audytorskich, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 144. 31 stycznia 2022 roku Bank i PwC zawarły umowę na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2022-2023. Sprawozdania finansowe Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku za lata 2020-2021 były również badane przez PwC zgodnie z decyzją Rady Nadzorczej z 13 grudnia 2018 roku.

ŁĄCZNA WYSOKOŚĆ NALEŻNEGO WYNAGRODZENIA NETTO FIRMY AUDYTORSKIEJ BADAJĄCEJ SPRAWOZDANIE FINANSOWE Z TYTUŁU: (w tysiącach PLN)	2023	2022
badania sprawozdania finansowego Banku i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej	1 913	1 549
usług atestacyjnych, w tym przeglądu sprawozdań finansowych	1 737	1 010
Razem	3 650	2 559

15 grudnia 2022 roku Rada Nadzorcza dokonała wyboru KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku za lata 2024-2026.

77. WPŁYW SYTUACJI GEOPOLITYCZNEJ W UKRAINIE NA GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO BANKU POLSKIEGO S.A.

Zbrojna agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę ma poważne negatywne konsekwencje dla systemu finansowego i sektora bankowego Ukrainy. W 2022 roku PKB Ukrainy spadł o 29% r/r, a inflacja sięgnęła 26,6%. Ożywienie aktywności gospodarczej doprowadziły do wyhamowania spadku PKB w I kwartale 2023 roku do - 10,5% r/r, a w II kwartale 2023 roku realny PKB wzrósł o 19,5% r/r dzięki efektowi niskiej bazy, poprawie stanu bezpieczeństwa i rozwiązaniu części problemów logistycznych. W drugiej połowie roku 2022 pozytywny wpływ na gospodarkę miały wysokie zbory zbóż i znaczne wydatki budżetowe na odbudowę infrastruktury i obronność. Według wstępnych szacunków w III kwartale 2023 roku realny PKB wzrósł o 9,3% r/r, a na koniec roku 2023 Narodowy Bank Ukrainy (dalej NBU) prognozuje wzrost PKB na poziomie 5,7% r/r.

Wiele firm działających na obszarze objętym działaniami wojennymi musiało zawiesić swoją działalność albo przenieść produkcję na inne terytoria kraju lub za granicę. Transport i logistyka między regionami jest utrudniona, infrastruktura została znacznie uszkodzona, a wielu obywateli Ukrainy zostało dotkniętych działaniami wojennymi i opuściło kraj. Wszystko to będzie miało długofalowe negatywne konsekwencje dla gospodarki Ukrainy, w tym jej sektora bankowego.

Działania wojenne wpłynęły niekorzystnie na ukraiński sektor bankowy zwłaszcza poprzez:

- zakłócenia w pracy ukraińskich oddziałów bankowych i bankomatów, znaczne uszkodzenia lub zniszczenia infrastruktury bankowej na obszarach objętych działaniami wojennymi;
- zmniejszenie portfela kredytowego w związku z istotnym ograniczeniem udzielania nowych kredytów, z wyjątkiem kredytowania w ramach państwowego programu „5-7-9” i kredytów udzielanych przez banki państwowe sektorom i przedsiębiorstwom o charakterze strategicznym. Rządowy program „5-7-9” został zainicjowany przez Prezydenta Ukrainy i Gabinet Ministrów w celu wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do kredytów bankowych, w tym możliwość uzyskania kredytów o obniżonej stopie procentowej poprzez państwową rekompensatę stóp procentowych do 5%, 7% i 9% rocznie dla kredytów w walucie krajowej. W 2022 roku portfel kredytowy sektora zmniejszył się o 3% nawet z uwzględnieniem przeszacowania portfela walutowego przy spadku oficjalnego kursu UAH/USD o 34% od początku roku a w 2023 roku spadł o kolejne 1% r/r;
- brak zdolności części kredytobiorców do obsługi kredytów, pogorszenie spłacalności kredytów w związku z zamknięciem wielu przedsiębiorstw, utrata źródeł dochodów przez osoby fizyczne, przymusowa relokacja milionów obywateli Ukrainy, co przekłada się na wzrost odpisów na oczekiwane straty kredytowe;
- ograniczenia rynku walutowego, w tym obrotu dewizowego.

Niemniej jednak po odpływie na początku wojny środków z banków, płynność systemu bankowego wzrasta. W 2023 roku depozyty detaliczne wzrosły o 31% (głównie w UAH- w 2022 roku o 28%), a depozyty korporacyjne o 47% (głównie w UAH, w 2022 roku o 18%).

Dalej obowiązują regulacje NBU wprowadzające uproszczenia w zakresie wymogów dotyczące bieżącej działalności banków, niemniej jednak NBU wprowadza nowe zmiany zaostrzające wprowadzone poprzednio zmiany. Zmiany te mają na celu zapewnienie terminowej i adekwatnej oceny przez banki ryzyka kredytowego oraz adekwatnej oceny płynności i wymogów kapitałowych. NBU zakończył ocenę stabilności banków, co pozwoliło poznać prawdziwy stan sektora po przejściu przez najostrejszą fazę obecnego kryzysu gospodarczego związanego z wojną. Wyniki oceny stabilności wykazały, że większość banków w Ukrainie posiada wystarczający kapitał, a system bankowy jako całość ma wysoki margines bezpieczeństwa. Podwyższone wymagane poziomy kapitału na podstawie wyników oceny stabilności zostały ustalone jedynie dla pięciu banków, z czego dwa (Państwowe UkrGasbank i Sense Bank) już w grudniu 2023 osiągnęły wymogi powyżej wymaganego poziomu. Trzy banki, które jeszcze potrzebują podwyższenia kapitału, to Ukreximbank, Pravex-bank i MTB Bank. Obliczona równowartość zapotrzebowania na kapitał powyższych banków wynosi około 10 miliardów hrywien.

NBU przywrócił również wymóg przeprowadzenia aktualnej weryfikacji i wyceny majątku stanowiącego zabezpieczenie ekspozycji kredytowych. Począwszy od 31 sierpnia 2023 roku banki zobowiązane są do uwzględnienia istniejących informacji, w tym o stanie zabezpieczeń zlokalizowanych na terytoriach, objętych działaniami wojennymi. W przypadku pozyskania informacji o utracie lub uszkodzeniu zabezpieczenia, bank zobowiązany jest uwzględnić ten fakt w ocenie ryzyka kredytowego. Dodatkowo, w procesie kalkulacji odpisów na oczekiwane straty kredytowe nie uwzględniane są zabezpieczenia z regionów objętych okupacją lub w których prowadzone są działania wojskowe, chyba że zabezpieczenie zostało zweryfikowane oraz w ocenie banku spełnia kryteria ustalone przez NBU. Od 30 grudnia 2023 roku NBU kwota ryzyka operacyjnego ponownie wliczana jest do wymogów adekwatności w całości.

Utrzymująca się w roku 2022 wysoka presja inflacyjna skłoniła NBU do zaostrzenia polityki monetarnej i tym samym podwyższenia stopy dyskontowej z poziomu 10%, utrzymującego się od początku stanu wojennego, do 25% począwszy od czerwca 2022 roku. Znaczące spowolnienie inflacji w 2023 roku stwarzało przesłanki do rozpoczęcia cyklu obniżenia stopy dyskontowej – w lipcu 2023 roku NBU obniżył stopę dyskontową do 22%, we wrześniu 2023 roku do 20%, w październiku do 16%, a w grudniu 2023 roku – do 15%.

Po rozpoczęciu zbrojnej agresji Federacji Rosyjskiej w Ukrainie wprowadzono ograniczenia w zakresie polityki kredytowej spółek ukraińskich Grupy Kapitałowej (Kredobank S.A.). Udzielanie nowego finansowania obejmuje głównie klientów istniejących i realizowane jest poprzez analizę każdej pojedynczej transakcji przez analityków banku, włączając w proces analizy dodatkowe kryteria, takie jak:

- lokalizację miejsca prowadzenia biznesu, możliwość kontynuowania działalności gospodarczej w okresie stanu wojennego i obecnych ograniczeń; potencjalne zagrożenie wrogim przejęciem, na którym klient jest zarejestrowany i prowadzi działalność gospodarczą;
- uwzględnianie dla operacji kredytowych zabezpieczeń rzeczowych i/lub niematerialnych (np. zastaw na akcjach, zastaw na nieruchomości, zastaw na pojazdach, maszynach i urządzeniach, poręczenia i gwarancje) oraz instrumentów typu risk sharing.

Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje regulacje sankcyjne i implementuje je w adekwatnym dla specyfiki swojej działalności zakresie.

W całej Grupie Kapitałowej zostały przyjęte do stosowania wytyczne dotyczące finansowania i prowadzenia usług bankowych dla:

- klientów prowadzących działalność gospodarczą, której model biznesowy bazuje na korzyściach płynących z aktywnego funkcjonowania na rynkach Rosji i Białorusi lub poprzez istotne powiązania (m.in. gospodarcze, osobowe),
- klientów, którzy są lub mogą zostać objęci sankcjami lub restrykcjami wprowadzonymi w związku z agresją Rosji w Ukrainie.

Grupa Kapitałowa dokonała analizy portfela kredytów gospodarczych klientów polskich pod kątem ich narażenia na negatywne skutki konfliktu zbrojnego w Ukrainie. Przyjmując jako próg - min. 5% obrotów realizowanych przez klientów z kontrahentami Rosji, Białorusi lub Ukrainy - portfel narażony na ryzyko wynosi około 2,46 miliarda PLN. W ramach wyceny ekspozycji kredytowych, Grupa uwzględniła informacje o skali powiązań gospodarczych klientów polskich z kontrahentami z Ukrainy, Białorusi i Rosji, a także dokonała oceny różnych scenariuszy rozwoju sytuacji makroekonomicznej. Ekspozycje tych klientów podlegały klasyfikacji do Fazy 2 i wycenie oczekiwanych strat

kredytowych w całym okresie ich życia. W przypadku oceny, że istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się przez tych klientów ze swoich zobowiązań kredytowych dokonano przeklasyfikowania ekspozycji do Fazy 3. Ekspozycje detaliczne udzielone obywatelom narodowości rosyjskiej, białoruskiej lub ukraińskiej, które wg stanu na 31 grudnia 2023 roku wyniosły 151 milionów PLN. Grupa przeklasyfikowała do Fazy 2 i wyceniła ich ryzyko kredytowe w okresie życia tych kredytów. Na 31 grudnia 2023 roku wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe na ww. portfele wyniosła 80 milionów PLN

W 2023 roku Grupa Kapitałowa utrzymywała bezpieczny poziom płynności, który umożliwiał szybką i skuteczną reakcję na potencjalne zagrożenia. Analizy sytuacji płynnościowej Grupy Kapitałowej potwierdzają, że posiada ona bezpieczny poziom aktywów płynnych, przy jednocześnie utrzymywanej stabilnej, rozproszonej bazie depozytowej, pochodzącej głównie od klientów detalicznych, która charakteryzuje się umiarkowaną koncentracją podmiotową i jest w przeważającej części objęta gwarancjami BFG. W konsekwencji Grupa utrzymuje zarówno nadzorcze, jak i wewnętrzne miary ryzyka płynności na bezpiecznych poziomach. Sytuacja płynnościowa KREDOBANK S.A., pomimo trwającego konfliktu w Ukrainie, utrzymywała się na stabilnym i bezpiecznym poziomie. Kredobank S.A. nie odnotował spadku miar płynności i istotnego odpływu depozytów (LCR w walutach obcych około 375%, LCR we wszystkich walutach około 257%, NSFR blisko 250%).

Współczynnik adekwatności kapitału regulacyjnego Kredobanku S.A. na koniec 4-go kwartału 2023 roku wynosi 32,1% (przy poziomie minimalnym nie mniej 10 %), współczynnik adekwatności kapitału podstawowego Kredobanku S.A. - 21,1% (przy poziomie minimalnym nie mniej niż 7 %).

Jednocześnie w związku z działaniami wojennymi w Ukrainie, w Grupie Kapitałowej działa Grupa Wsparcia pod przewodnictwem Szefa Sztabu Kryzysowego, która ma na celu m.in. niedopuszczenie do zakłócenia procesów krytycznych PKO Banku Polskiego S.A., wymianę informacji w Grupie Kapitałowej Banku, koordynację udzielanej pomocy.

Grupa na bieżąco podejmuje działania ograniczające zagrożenia związane z wojną w Ukrainie, w szczególności w zakresie zapewnienia dostępności systemów Grupy i cyberbezpieczeństwa, zapewnienia ciągłości obsługi gotówkowej oraz pozostałych procesów.

78. REFORMA WSKAŹNIKÓW STÓP PROCENTOWYCH

Na obszarze Unii Europejskiej wyznaczono nowy standard dla opracowywania, udostępniania oraz stosowania wskaźników referencyjnych. Podstawę prawną w tym zakresie stanowi Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (dalej „Rozporządzenie BMR”), które m.in.:

- określa reguły, według których powinny być opracowywane i stosowane przejrzyste, wiarygodne i rzetelne wskaźniki referencyjne,
- wskazuje rozszerzone mechanizmy kontroli nad wyznaczaniem wskaźników referencyjnych,
- oczekuje wyznaczania wskaźników referencyjnych co do zasady w oparciu o rzeczywiste transakcje przeprowadzane na danym rynku.

W październiku 2020 roku ISDA, tj. międzynarodowa organizacja wyznaczająca standardy obrotu instrumentami pochodnymi opublikowała tzw. Protokół ISDA, opisujący procedurę zastąpienia w obecnych i nowych transakcjach pochodnych wskaźników z rodziny LIBOR nowymi wskaźnikami wolnymi od ryzyka. Bank przystąpił do tego Protokołu w listopadzie 2020 roku.

10 lutego 2021 roku Unia Europejska opublikowała zmianę do Rozporządzenia BMR, nadającą Komisji Europejskiej lub państwu członkowskiemu Unii kompetencje do wyznaczenia zamiennika dla wskaźnika referencyjnego, który przestanie być opracowywany - w przypadku gdy takie zdarzenie może zagrozić stabilności rynku Unii lub państwa członkowskiego.

Financial Conduct Authority (FCA) ogłosił, że stawki LIBOR USD dla terminów 1, 3 i 6 miesięcy w postaci syntetycznej będą publikowane do końca września 2024 roku, stawki LIBOR GBP w postaci syntetycznej dla terminów 1 i 6 miesięcy będą publikowane do końca marca 2023 roku a dla terminu 3 miesięcy do końca marca 2024 roku.

Komisja Europejska w Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji (UE) 2021/1847 z 14 października 2021 roku w sprawie wyznaczenia ustawowego zamiennika dla niektórych terminów zapadalności stopy LIBOR dla franka szwajcarskiego (CHF LIBOR), które obowiązuje z mocy prawa i jest od 1 stycznia 2022 roku bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, wyznaczyła zamienniki dla wskaźników LIBOR CHF. Zamiennikami tymi są odpowiednio 1-miesięczna albo 3-miesięczna stopa składana SARON ze wskazaną wartością spreadu korygującego. Stopa SARON zastąpiła stopę LIBOR CHF w każdej umowie i instrumencie finansowym na terenie Unii Europejskiej, a więc dotyczyło to również polskich kredytobiorców.

W 2020 roku nastąpiła reforma stawki WIBOR i dostosowanie do wymogów Rozporządzenia BMR. Reforma polegała min. na zmianie metodologii kalkulacji stawki w sposób analogiczny do przyjętej dla wskaźnika EURIBOR. Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 16 grudnia 2020 roku wydała decyzję o udzieleniu GPW Benchmark S.A. zezwolenia na pełnienie roli administratora kluczowych wskaźników referencyjnych WIBID i WIBOR.

- **ZAPOWIEDŹ STOSOWANIA ZAMIENNIKA DLA WSKAŹNIKA WIBOR**

Ustawa o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom z 7 lipca 2022 roku zapoczątkowała reformę wskaźnika WIBOR. Wskaźnik WIBOR zostanie wycofany i zastąpiony zamiennikiem. Ustawa zawiera prawną delegację do jego ogłoszenia w drodze rozporządzenia. Proces wyznaczenia zamiennika za WIBOR zostanie uregulowany ustawowo. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów zastąpienie stawki WIBOR dotyczyć będzie kontraktów i instrumentów finansowych, które spełniają wymogi określone w Rozporządzeniu BMR. Rozporządzenie Ministra Finansów określi również marżę korygującą oraz datę, od której obowiązywać będzie zamiana.

W lipcu 2022 roku powołana została Narodowa Grupa Robocza ds. reformy wskaźników referencyjnych (NGR), której prace mają na celu zapewnienie wiarygodności, przejrzystości i rzetelności opracowywania i stosowania nowego wskaźnika referencyjnej stopy procentowej.

W skład Narodowej Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Finansów, Narodowego Banku Polskiego, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Funduszu Rozwoju, Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych, Banku Gospodarstwa Krajowego, GPW Benchmark, a także przedstawiciele banków, towarzystw funduszy inwestycyjnych, zakładów ubezpieczeń, firm faktoringowych i leasingowych, podmiotów będących emitentami obligacji, w tym korporacyjnych i komunalnych, izb rozliczeniowych.

Prace Narodowej Grupy Roboczej są koordynowane i nadzorowane przez Komitet Sterujący, w skład którego wchodzi przedstawiciele kluczowych instytucji: Komisji Nadzoru Finansowego, Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Polskiego Funduszu Rozwoju, a także GPW Benchmark - administratora stóp referencyjnych - oraz Związku Banków Polskich.

Działania NGR prowadzone są w formule projektowej w której wyodrębnione zostały strumienie projektowe i w których pracach aktywnie uczestniczą przedstawiciele PKO Banku Polskiego S.A.

1 września 2022 roku Komitet Sterujący Narodowej Grupy Roboczej (KS NGR), powołanej w związku z planowaną reformą wskaźników referencyjnych, podjął decyzję o wyborze indeksu WIRON jako alternatywnego wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, który jest kalkulowany na podstawie rzeczywistych transakcji ON (overnight) zawieranych z dużymi przedsiębiorstwami oraz instytucjami finansowymi. WIRON ma się stać kluczowym wskaźnikiem referencyjnym stopy procentowej w rozumieniu rozporządzenia BMR, który stosowany będzie w umowach i instrumentach finansowych.

27 września 2022 roku KS NGR przyjął Mapę Drogową określającą harmonogram działań, których celem jest zastąpienie wskaźnika referencyjnego WIBOR wskaźnikiem WIRON zgodnie z Rozporządzeniem BMR. 25 października 2023 roku KS NGR podjął decyzję o zmianie maksymalnych terminów realizacji Mapy Drogowej procesu zastąpienia wskaźników referencyjnych WIBOR i WIBID i wskazał finalny moment konwersji na koniec 2027 roku. KS NGR poinformował, że ani kierunki reformy wskaźników referencyjnych w Polsce, ani zakresy planowanych dotychczas w Mapie Drogowej działań nie zmieniają się.

W styczniu 2023 roku PKO BP SA i ING Bank Śląski SA zawarły pierwszą na krajowym rynku finansowym transakcję, w której zastosowano indeks stopy procentowej WIRON. Jej przedmiotem był instrument finansowy będący kontraktem pochodnym dotyczącym stopy procentowej Overnight Index Swap (OIS). Dzięki zawartej transakcji banki sprawdziły zdolności operacyjne i technologiczne do stosowania WIRON w instrumentach finansowych.

Kontrakty pochodne dotyczące stopy procentowej, w tym OIS, mogą być używane przez banki do zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej pozycji własnych i klientów.

Zawarta transakcja wpisuje się w określony w Mapie Drogowej etap „Fazy Wprowadzania” reformy wskaźników referencyjnych, w ramach którego budowana ma być płynność na rynku instrumentów finansowych będących kontraktami pochodnymi odpowiadającymi charakterystyce OIS, dla których WIRON ma być wskaźnikiem referencyjnym stopy procentowej.

13 lutego 2023 roku Urząd Komisji Nadzoru Finansowego ogłosił, że WIRON stał się wskaźnikiem referencyjnym stopy procentowej. Banki mogą stosować wskaźnik referencyjny WIRON do określenia stopy oprocentowania kredytów konsumenckich lub hipotecznych.

Dotychczas Komitet Sterujący Narodowej Grupy Roboczej ds. reformy wskaźników referencyjnych przyjął rekomendacje:

- w zakresie standardowej transakcji OIS opartej na WIRON,
- w zakresie stosowania indeksu WIRON w emisjach zmiennoprocentowych papierów dłużnych,
- w zakresie zasad i sposobów stosowania wskaźnika referencyjnego WIRON (lub wskaźników referencyjnych z Rodziny Indeksów Składanych WIRON) przy zawieraniu nowych umów dla produktów w złotych bazujących na wskaźniku referencyjnym oferowanych przez podmioty rynku finansowego,
- w zakresie zasad i sposobów stosowania wskaźnika stopy procentowej WIRON (lub wskaźników z Rodziny Indeksów Składanych WIRON) przy zawieraniu nowych umów w złotych dla produktów faktoringowych (z wyłączeniem produktów dyskontowych) dla produktów bazujących na wskaźniku referencyjnym oferowanych przez podmioty rynku finansowego,
- w zakresie metod stosowania wskaźnika stopy procentowej WIRON (lub wskaźników z Rodziny Indeksów Składanych WIRON) przy zawieraniu nowych umów w złotych dla produktów leasingowych dla produktów w złotych bazujących na wskaźniku referencyjnym oferowanych przez podmioty rynku finansowego,
- w zakresie zastosowania stawki zastępczej dla wskaźnika referencyjnego WIBOR w instrumentach pochodnych stopy procentowej,
- w zakresie zasad i sposobów konwersji istniejących emisji papierów dłużnych, w których stosowany jest WIBOR.

Tym samym zakończone zostały prace nad rekomendacjami dotyczącymi nowych produktów, zarówno bankowych, leasingowych i faktoringowych, jak i dotyczących obligacji i instrumentów pochodnych. Oznacza to realizację niezwykle istotnego kamienia milowego Mapy Drogowej reformy, umożliwiającego instytucjom finansowym wykorzystanie wiedzy ekspertów NGR do opracowania i wdrożenia szeregu nowych rozwiązań wykorzystujących wskaźnik WIRON, w tym kluczowych z punktu widzenia gospodarstw domowych kredytów hipotecznych.

W ramach prac NGR trwają intensywne prace nad rekomendacją w zakresie zasad i sposobów zamiany wskaźników referencyjnych WIBOR/WIBID na wskaźnik referencyjny WIRON (lub wskaźnik z Rodziny Indeksów Składanych WIRON) dla dotychczasowego portfela produktów w złotych w zakresie podmiotów rynku finansowego.

- **DOSTOSOWANIE GRUPY KAPITAŁOWEJ I BANKU**

Ewolucja otoczenia prawnego i migracja rynku na wskaźniki referencyjne zgodnie z Rozporządzeniem BMR mają wpływ na działalność Grupy Kapitałowej poprzez zawarte z klientami i kontrahentami umowy, zmianę wycen instrumentów finansowych i konieczność dostosowania procesów i systemów informatycznych.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego S.A. od III kwartału 2020 roku, poczynając od reformy wskaźników referencyjnych LIBOR, prowadzi międzydyscyplinarny projekt nadzorowany przez członków Zarządu Banku z udziałem spółek zależnych przedstawicieli PKO Banku Hipotecznego, PKO Leasing S.A i PKO Faktoring S.A. związany z dostosowaniem Banku oraz spółek zależnych do zmian wprowadzanych w ramach reformy wskaźników referencyjnych, w szczególności w zakresie:

- wypracowania i wdrożenia planu awaryjnego w Banku, w umowach i regulaminach bankowych,
- dostosowania oferty produktów i usług,
- dostosowania systemów transakcyjnych, księgowych, analitycznych, ryzyka i raportowych,
- dostosowania procesu stosowania rachunkowości zabezpieczeń,
- aneksowania umów i przystąpienia do wyłonionych na rynku standardów,

- współpracy z sektorem bankowym celem wypracowania jednolitej interpretacji przepisów i standardów ich wdrożenia.

W pracach tego projektu uczestniczą przedstawiciele wielu jednostek organizacyjnych Banku w tym w szczególności odpowiedzialni za obszary produktowe oraz kwestie związane z zarządzaniem ryzykiem oraz finansami. Ze strony spółek uczestniczą przedstawiciele PKO Banku Hipotecznego, PKO Leasing S.A i PKO Faktoring S.A. Struktura projektu uwzględnia podział na strumienie obejmujące produkty i procesy, w których występuje element stosowania wskaźnika referencyjnego WIBOR oraz cykliczne raportowanie statusów w zakresie poszczególnych strumieni. W obecnej fazie projektu, w Banku trwają intensywne prace związane z dostosowaniem infrastruktury technologicznej, jak również obejmujące przygotowanie procesów wewnętrznych oraz dokumentacji (w tym regulaminów).

Od 1 stycznia 2022 roku Grupa Kapitałowa kontynuowała obsługę portfeli kredytów oraz nowych umów kredytowych wykorzystujących WIBOR i EURIBOR bez zmian.

Grupa pracuje nad analizą ryzyk i monitoruje je na bieżąco, niemniej jednak, ze względu na wczesny etap reformy bardziej szczegółowe informacje dotyczące procesu przejścia będą przedstawiane w miarę postępu prac nad reformą wskaźnika WIBOR. Ponadto, ze względu na brak formalnych informacji w zakresie potencjalnego zdarzenia regulacyjnego, o którym mowa w art. 23c ust. 1 BMR, brak rozporządzenia Ministra Finansów, o którym mowa w art. 61c ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym dotyczącego zamiennika lub choćby projektu takiego rozporządzenia, brak informacji o wysokości spreadu korygującego jak również brak rynku instrumentów zabezpieczających oraz biorąc pod uwagę obecny etap prac Narodowej Grupy Roboczej i realizacji Mapy Drogowej, aktualnie nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych reformy wskaźnika WIBOR.

Grupa Kapitałowa pracuje nad rozpoczęciem, najpóźniej z początkiem 3 kwartału 2024 roku, oferowania produktów, w których zastosowany zostanie wskaźnik referencyjny WIRON lub wskaźnik z rodziny indeksów składanych WIRON. Wycofanie produktów, w których stosowany jest wskaźnik referencyjny WIBOR lub WIBID będzie następować sukcesywnie.

Poniższe tabele przedstawiają ekspozycję Grupy Kapitałowej na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2022 roku na stawkę WIBOR.

Aktywa finansowe	WIBOR PLN	
	31.12.2023	31.12.2022
Należności od banków	2 878	3 748
Papiery wartościowe	17 410	14 368
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	253	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	189 803	174 878
Suma aktywów	210 344	192 994

Zobowiązania finansowe oraz pozabilansowe	WIBOR PLN	
	31.12.2023	31.12.2022
Zobowiązania wobec klientów	7 845	6 979
Zobowiązania podporządkowane	2 774	2 781
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3 683	-
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	359	412
Suma zobowiązań	14 661	10 172
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	39 390	32 051

Dla nowych kredytów udzielanych Klientom korporacyjnym w walutach obcych opartych o zmienne stopy procentowe wykorzystane są nowe wskaźniki referencyjne, tzw. stopy wolne od ryzyka, np. SARON dla CHF, SOFR dla USD, SONIA dla GBP, przy czym zależnie od charakteru produktu naliczanie odsetek odbywa się to w trybie dziennym lub z zastosowaniem mechanizmu składania stóp procentowych „z góry”, tj. w oparciu o stawki historyczne lub „z dołu”, tj. na koniec okresu odsetkowego. W zakresie transakcji rynku finansowego Grupa Kapitałowa, jak wspomniano wcześniej, przystąpiła do Protokołu ISDA i prowadzi obsługę i rozliczenie transakcji zgodnie z tym standardem, tj. z zastosowaniem składanych stóp wolnych od ryzyka.

- **RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ**

Zmiany w MSSF umożliwiają przyjęcie założenia, że przyszłe przepływy pieniężne – mimo że będą w przyszłości podlegały zmianom w wyniku przejścia na alternatywne stawki referencyjne – są nadal wysoce prawdopodobne i tym samym możliwe jest utrzymanie dotychczasowych powiązań zabezpieczających.

79. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

1. 2 lutego 2024 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku (NWZ) odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku: Pana Mariusza Andrzejewskiego, Pana Wojciecha Jasińskiego, Pana Dominika Kaczmarskiego, Pana Rafała Kosa, Pana Tomasa Kuczura, Pana Macieja Łopińskiego, Pana Roberta Pietryszyna, Pana Bogdana Szafrąńskiego

Jednocześnie Bank informuje, że NWZ powołało do składu Rady Nadzorczej Banku: Pana Macieja Cieślukowskiego, Panią Hannę Kuzińską, Pana Szymana Miderę, Pana Andrzeja Ośliżło, Pana Marka Panfila, Pana Marka Radzikowskiego, Pana Pawła Waniowskiego, Panią Katarzynę Zimnicką-Jankowską.

Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz na podstawie Statutu Banku wyznaczył:

- Panią Katarzynę Zimnicką-Jankowską – na Przewodniczącą Rady Nadzorczej Banku,
 - Pana Pawła Waniowskiego – na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.
2. 7 lutego 2024 roku Pan Dariusz Szwed złożył rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Banku, jak również z członkostwa w Zarządzie Banku ze skutkiem na 14 lutego 2024 roku.
 3. 14 lutego 2024 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwały o odwołaniu ze składu Zarządu Banku:
 - Pana Andrzeja Kopyrskiego,
 - Pana Pawła Gruzy,
 - Pana Macieja Brzozowskiego,
 - Pana Marcina Eckerta,
 - Pana Wojciecha Iwanickiego,
 - Pana Artura Kurcweila.

Uchwały o ww. odwołaniach weszły w życie z chwilą podjęcia.

Rada Nadzorcza delegowała następujących członków Rady Nadzorczej:

- Pana Szymona Miderę do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 15 lutego 2024 roku, z jednoczesnym powierzeniem kierowania pracami Zarządu,
 - Pana Macieja Cieślukowskiego do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 14 lutego 2024 roku,
 - Pana Marka Radzikowskiego do czasowego wykonywania czynności Wiceprezesa Zarządu od 14 lutego 2024 roku.
4. 20 lutego 2024 roku Zarząd PKO Banku Polskiego S.A. poinformował, że podjął decyzję o emisji senioralnych obligacji nieuprzywilejowanych ("senior non preferred") ("Obligacje") w ramach Programu emisji obligacji własnych na rynku krajowym, o którego ustanowieniu Bank informował w raporcie bieżącym nr 32/2011 („Program”). Program został zmodyfikowany w celu umożliwienia uznania Obligacji za zobowiązania kwalifikowalne Banku zgodnie z art. 97a ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.

23 lutego 2024 roku Bank zakończył subskrypcję 5-letnich obligacji „senior non preferred” o łącznej wartości nominalnej 1 mld PLN dokonanej na rynku krajowym, w ramach Programu emisji obligacji własnych o wartości

- 5 mld PLN. Oprocentowanie obligacji jest zmienne, stanowiące sumę stawki referencyjnej WIBOR 6M oraz marży 159 bps. Bankowi może przysługiwać prawo wcześniejszego wykupu Obligacji po uzyskaniu zgody Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Dzień emisji przewidziano na 28 lutego 2024 roku. Obligacje zostaną zaliczone do zobowiązań kwalifikowalnych Banku w rozumieniu z art. 97a ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji.
5. 21 lutego 2024 roku Bank otrzymał indywidualne zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”), w którym KNF potwierdziła, że Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 75% zysku za 2023 rok, przy czym maksymalna kwota wypłaty nie może przekraczać kwoty zysku rocznego pomniejszonego o zysk wypracowany w 2023 roku, zaliczony już do funduszy własnych. Bank zaliczył do funduszy własnych zysk netto, osiągnięty w pierwszym półroczu 2023 roku w kwocie 1 624 430 283 PLN na poziomie jednostkowym oraz w kwocie 1 697 253 857 PLN na poziomie skonsolidowanym. 26 lutego 2024 roku Bank otrzymał dodatkowe wyjaśnienie KNF, w którym KNF przyjęła, że kwota wypłaconej zaliczki na poczet dywidendy, pochodząca z części zysku wypracowanego w roku 2022 przeznaczonego na kapitał rezerwowy z przeznaczeniem na wypłatę dywidendy (w tym zaliczkowej), może nie pomniejszać kwoty wskazanej w stanowisku KNF, o którym mowa powyżej.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

Podpisy członków Zarządu Banku oraz osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych znajdują się na oryginalnym dokumencie w wersji polskiej